

ממרנן ורבנן גדולי ומאורי הדור

להקדשות ע"ג הקובץ ניתן לפנות למס' 053-3145900 | k.gilyonot@gmail.com

לעילוי נשמת הרב ר' מרדכי
ב"ר ישראל יחיאל ז"ל

מוקד השאלת מתיבתות
נא לפנות לנייד: 053-3119914

הקבצים הבאים:

ויקהל פקודי כרגיל. בשבוע של פר' ויקרא יופץ
המארז החגיגי לחג הפסח

לעילוי נשמת

יוסף בן שמעון יהודה ז"ל

בקשה

נבקש מאד להשלים את כל החובות ולהמנע
מלקחת בהקפה. במקום שאין קופה - התשלום
הוא רק באשראי ע"ש קובץ גליונות. נא לא
להניח כסף סתם ע"י מקום מכירת הקבצים.

לכל הקוראים והלומדים החשובים שליט"א

הקדישו את יקירכם ע"ג הקבצים באחת משבתות השנה,
ותהיו שותפים בזיכוי הרבים הגדול להגדיל תורה ולהאדירה.

• כט אדר ויה"פ	• כה סיון שלח
• ז ניסן ויקרא	• ב תמוז קרח
• יד ניסן צו	• ט תמוז חקת
• כח ניסן שמיני	• טז תמוז בלק
• ה אייר תז"מ	• כג תמוז פינחס
• יב אייר אחרי	• א אב מט"ו
• קדושים	• ח אב דברים
• יט אייר אמור	• ו אלול שופטים
• כו אייר בה"ב	• יג אלול כי תצא
• ד סיון במדבר	• כ אלול כי תבא
• יא סיון נשא	• כז אלול נצבים ר"ה
• יח סיון בהעלתך	• ה תשרי וילך יו"כ

גמ"ח חשמל כשר לשבתות אירוח ונופש

תאורות חרום, פלטות חימום,
מיכלי מים מתקפלים,
מאווררים נטענים וכו'.

טל: 1599-599-907

שלוחה 1 גמ"חים

שלוחה 5 מקומות נופש

bn324143@gmail.com

להקדשות/לפניות

להקדשות ע"ג הקובץ / למעוניינים לפתוח מוקד
הפצה באיזור מגוריהם / לשאר ענייני הקובץ -
ניתן לפנות למר"ל:

טל': 053-3145900 פקס: 077-2092005

מייל: k.gilyonot@gmail.com

כתובת: רבי יהודה הנשיא 52 בני ברק

לקבלת הקובץ במייל ניתן להצטרף

ע"י שליחת מייל לכתובת:

kovetz+subscribe@googlegroups.com

לתשלום/לתרומות

במכשירי "קהילות" ו"נדרים פלוס" בבהכ"נ:

יש לבחור בלחצן קופות נוספות.

חיפוש, ולכתוב קובץ גליונות.

בטלפון:

נדרים פלוס: 03-7630585 שלוחה 486

קהילות: 073-2757000 שלוחה 4311

בהעברה בנקאית:

מרכנתיל-17 | סניף: 745 | מס' חשבון: 71262

ע"ש קובץ גליונות

יו"ל בסיוע: יתדות תשמו להחדרת ערכי היהדות ע. ר.

גיליון מס' 421 פרשת כי תשא-פרה
תשפ"א שנה תשיעית

לזכות ולרפואת
סבי ר' יוסף יעקב בן בלומה
לרפו"ש בתושח"י

דברי עשי"ה

ממרחן רשכבה"ג שר התורה הגר"ה קניבסקי שליט"א

אמר רבינו חידה,

איך יתכן מי שרק מסתכל ולא עושה שום מעשה וכבר נטמא? (התשובה בעמוד הבא)

פנינים על הפרשה

הוראות והנהגות בידעת כל חלקי התורה

ויתן אל משה ככלות/רש"י: ככלתו כתיב חסר... מה כלה מתקשטת בעשרים וארבעה קשוטין, הן האמורים בספר ישעיה (ישעיה ג יח - כד) אף תלמיד חכם צריך להיות בקי בעשרים וארבעה ספרים אמרתי לרבנו. סיפר לי נכד מרן הגרא"ל שטיינמן שכמה פעמים שמע מסבו שהרב בעל התניא טייל ליד הנהר ובכמה שעות עבר ש"ס, ע"כ, ובשם הגר"א אומרים שלמד כל חודש ש"ס, ומדוע אצל הגר"א, לקח הרבה זמן יותר? התניא היה בהרהור, וזה אפשר, והגר"א היינו שלמד בפנים.

לפני כמה ימים הייתי עם פלוני ירא שמים ורבנו אמר לו שילמד תר"ג פעמים ש"ס... כיצד זה יתכן? בהרהור אפשר גם בזמן מועט (פעם אחת ש"ס. וכמדומה שנקט רבנו: בחצי שעה).

שואלים. בענין מצוות ידיעת התורה, הרי אין המצוה על כל ספרי אוצר הספרים אם כן השאלה עד היכן המצוה, אמרו בשם גאון אחד שהגדר הוא עד מה שהתקבל בכלל ישראל כמו משנה ברורה וכדו'. כל כללי התורה ודינים שלה, גם קדשים וטהרות. אבל יותר מכללים ודינים אין לדבר סוף.

אברך מתמיד שואל האם יקבע זמן ללימוד תנ"ך על חשבון הלימוד? רש"י על הפסוק ויהי ככלות משה כתב שתלמיד חכם צריך לידע כ"ד ספרים.

סיפר רבנו שפלוני שאלו, מדוע לא נהגו היום לקיים דברי ש"ס חולין ט. שתלמיד חכם צריך ללמוד ג' דברים וכו', אמרתי לו, כתוב "תלמיד חכם צריך ללמוד" - ראשית כל דאך מן קענען לערנען ואח"כ יידע כתב שחיטה ומילה. בצעירותי פגשתי פעם ברחוב את רבי ח"י גולדוויטש ושאלני האם אני יודע לשחוט בהמה? השבתי לו שלא, אמר לי עתה נחה דעתי כי פלוני שאלני, איך זה שאני לא יודע לשחוט וכתוב שת"ח צריך שידע ג' דברים ואחד מהן שחיטה, עתה שגם אתה לא ידעת נחה דעתי. והטעם שלא ידעתי כי בלשון הגמרא הוא שקודם צריכין ללמוד ואח"כ לידע לשחוט. ספרתי לרבנו על כלה פלונית אשת ת"ח צעיר שאמרה 60 פעם תהילים כנגד 60 מסכתות הש"ס שחתנה החדש יודע את הש"ס. תגובה: שתגיד תהילים עוד ג' פעמים, כי יש ש"ג מסכתות, אך יש אומרים כי כל ג' הבבות הם אחד. (כל משאלותיך)

בס"ד

פורים תשפ"א

לידינו קוראי הגליון שליט"א

השלום והברכה!

מאז פורסם כי בס"ד נכניס את שמות הקוראים ובני משפחתם לברכה בפני רבינו שליט"א ביום הפורים, לא חדלנו מלהיות "שליח מצוה" ולרשום את השמות הרבים של השותפים מרחבי העולם כולם, סידרנו הכל ברשימת דפים שיהיה קל לקרוא.

זכינו, וזכיתם אתם!!!

ביום פורים עש"ק, מיד אחרי קריאת המגילה במחיצת מרן שליט"א להגיש לפניו את כל רשימת השמות, לברכה וישועה, לזיווגים הגונים ולרפואה והצלחה.

מרן שליט"א נענה במאור פניו הק' ואמר: ברכה והצלחה לכולם!!

והקב"ה יקבל באהבה את כל התפילות של ישראל קדושים וטהורים

והננו לבשר לכם כי אכן עשינו בקשתכם-שליחותכם בו ביום!!!

בתפילה ובברכה כי נזכה להתבשר מהיום אך בשורות טובות.

בברכה מרובה יצחק גולדשטוף

להצטרפות לרשימת מקבלי הגליון במייל ניתן לשלוח בקשה לכתובת: divreysiach+subscribe@googlegroups.com
ניתן לתרום ולהקדיש ע"ג הגליון לע"נ, לרפואה ולהצלחה וכד', נשמח לקבל עובדות, הנהגות, ושו"ת מרבינו.

קביעת שיעור בהלכות שמיטה (ב)

השלמה לירחי כלה

מרן הגרא"מ שך זצוק"ל נואם בפתיחת ירחי כלה' בהיכל ישיבת פונבז' שנת תשכ"ז

במאמר הקודם הזכרנו בדרך אגב על תוכניתו של הגר"ש כהנמן מפונבז' ללמוד מסכתא שביעית ב 'ירחי כלה'. ברצוננו להשלים את היריעה במכתב שקיבלנו מאחד מקוראני הנכבדים, הרב אלעזר מ. טייץ שליט"א, מארה"ב, הכותב לנו דברים מדויקים, מכלי ראשון, בדיו הוה עובדא:

"בחו"ש מנ"א תשי"ג, הביאני אאמ"ר זצ"ל מארה"ב כדי ללמוד בארץ הקודש. כשביקר אצל הרב מפונבז' זצ"ל (הם היו ידידים בחו"ל) הזמין הרב את אבא להשאר עד הערב לפתיחת ירחי כלה, והרב תיאר את המעמד כ "פתיחת מבצע חדש" שהוא משיק באותו ערב.

שנת תשי"ג היתה שנה ראשונה אחרי שמיטה, ולכן מה שהובא בשבוע שעבר בגליון 'דברי שיח' שהפתיחה היתה בשנת שמיטה אינו מדויק". תודות למיודעינו הנ"ל, על העמדת דברים על דיוקם.

כוללי זרעים

היות ואנו עוסקים בנושא פתיחת שיעורים בהלכות שביעית, נזכיר כאן שני כוללים יחודיים לסדר זרעים, שנוסדו לפני שנת השמיטה הקודמת. בימי השבעה לפטירתה של אשת חבר, הרבנית קניבסקי ע"ה, גמלה החלטה בליבו של ידידנו הרה"ג רבי יצחק אוהב ציון שליט"א לעשות זכר לנשמתה. ועם גמר השבעה הוא כבר ייסד כולל ללימוד סדר זרעים בשם 'דרך אמונה' שאברכים הוגים בו מידי ערב על לימוד הירושלמי בעיון בשילוב לימוד הלכה למעשה מהספר דרך אמונה.

הכולל, היסב קורת רוח מרובה לרבינו שליט"א, ובמשך השנים הוא הגיע שני פעמים לירושלים והשתתף בחגיגת הסיום של האברכים בני העליה החשובים שליט"א.

הגר"י אוהב ציון עם מרן שליט"א

הגרא"ד אפשטיין נראה לצד רבינו, מסיים את המסכת, תקופה לא ארוכה אחרי פתיחת הכולל

הכולל השני נוסד במלאות השלושים לפטירת אשת חבר, הרבנית הצדקנית בת שבע קניבסקי ע"ה, אותו הקים חתנה הגאון רבי דוד אפשטיין שליט"א, הכולל, לאברכים ת"ח ידועי שם, נקרא בשם 'שערי אמונה', בו עוסקים במסכתות מסדר זרעים.

המסכת הראשונה שלמדו היתה 'חלה', ולא בכדי, היה בזה רמז למצוה שטרחה בה הרבנית עד כלות כוחותיה, מצות הפרשת חלה בכל ערב שבת, ולאחר מכן למדו מסכת אחר מסכת, מתוך עיון ופולפול לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא. כעת כשמתקרבת שנת העשור להקמת הכולל, עומדים האברכים לסיים את כל סדר זרעים לפרטיה.

התשובה לחידה:

מי שמשמר את הפרה אדומה, והוא גמ' מפורשת בבא מציעא צ"ג א' המשמר את הפרה מטמא בגדים.

פנינים על הפרשה

מחצית השקל לכפר על חטא העגל

לכפר על נפשתיכם (ל' ט"ו)

ויש להבין מדוע מחצית השקל דוקא ולא מטבע אחרת. ונראה, דהנה איתא בירושלמי (שקלים פ"ב ה"ג) טעם למצות מחצית השקל 'לפי שחטאו בעגל במחצית היום, יתנו מחצית השקל'. ולפי זה יש לומר כי הוא מדויק מאד בחשבון:

בחטא העגל כל אחד הביא נזם זהב (שמות ל"ב ג'): ויתפרקו כל העם את נזמי הזהב אשר באזניהם). ונזם זהב הוא משקל של בקע (בראשית כ"ד כ"ב), ובקע הוא בדיוק מחצית השקל (שמות ל"ח כ"ו): בקע לגלגל מחצית השקל).

וכנגד כל 'מחצית' שהביאו לעגל, הביאו 'מחצית' לבית המקדש לכפר (ואמנם שם היה זהב וכאן מחצית השקל של כסף, מכל מקום עיקר הקפידא על המשקל).

(שבענו מסוביך)

לפרויקט ייחודי

נשמח לקבל תמונות של גדולי ישראל ישנות וחדשות הקשורות לימי חג הפסח ההכנות לחג וכד'

וכן תמונות הקשורות לימי מלחמת המפרץ שבשנה זו מציינים 30 שנה לסיומה

ליצירת קשר: ✉ ig0533145900@gmail.com

🕍 רבי יהודה הנשיא 52 בני ברק

☎ 053-3145900 📠 077-2092005

ניתן לתרום גם במכשירי "קהילות" ו"נדרים פלוס" בבתי הכנסת,

יש ללחוץ על לחצן 'קופות נוספות' ובחיפוש 'דברי שיח', או בטלפון:

נדרים פלוס 03-7630585 שלוחה-1586

קהילות 073-2757000 שלוחה-4310

ארבעה צריכים חיזוק (ברכות לב:) - שיתחזק אדם בהם תמיד בכל כחו (רש"י)

• שיחת רבינו מרן ראש הישיבה הגר"ג אדלשטיין שליט"א •

ועל שלושה דברים העולם עומד: תורה, עבודה, וגמילות חסדים (אבות א, ב), תורה זה עסק התורה, ועבודה זה אמונה ותפילה וכל עבודת השם, וגמילות חסדים זה מעשים טובים בין אדם לחברו.

ובענין בין אדם לחברו יש מצוה (ויקרא יט, יח) ואהבת לרעך כמוך, ויש הרבה מדרגות בזה, כגון מה שכתב המסילת ישרים בפרק י"א שצריך להיות יכמוך ממשי, ואין זה פשוט. ומצינו בחז"ל שאמרו (ירושלמי נדרים ט, ז) ואהבת לרעך כמוך אמר רבי עקיבא זה כלל גדול בתורה, ויש להבין כי לכאורה הרי זו מצוה ככל המצוות, ומהו ענין 'כלל גדול בתורה' האמור בזה.

ויש לבאר לפי מה שכתב רבי חיים ויטאל בשערי קדושה (ח"א ש"ב) כי שלמות כל המצוות תלויה בדרגת האדם במידות טובות, ואם הוא מקיים ואהבת לרעך כמוך בשלמות אזי כל מצוה שהוא עושה היא בשלמות, אבל אם חסר באהבת הבריות אזי כל מצוה גם כן יש בה פגם וחיסרון, מפני שהמידות מלוות את האדם בכל מעשה שהוא עושה, ומי שהוא בעל מידות רעות כל המצוות שלו מלוות בחשבונות ופניות של מידות רעות.

ופירוש שם כי מטעם זה לא נכתבו בתורה כל ענייני המידות, כגון כעס ושאר מידות לא נתפרשו בתורה, מפני שזהו היסוד וההכנה לתורה, שכלי זה כל התורה אינה בשלמות, וזהו ענין 'כלל גדול בתורה'.

ועל כל פנים בפורים יש אפשרות לקבל סייעתא דשמיא להתעלות מכוח ההשפעה של פורים, אבל פשוט ומסתבר שזה תלוי באדם עצמו, וגם הוא צריך לעשות משהו ואז יזכה לסייעתא דשמיא.

ואם האדם לא חושב ולא עושה כלום, הרי כבר אמרו חז"ל (קידושין ל, ב) על הפסוק צופה רשע לצדיק ומבקש להמיתו השם לא יעזבונו בידו וגו', שיצרור של אדם מתגבר עליו בכל יום ומבקש המיתו ואלמלא הקב"ה עוזרו אינו יכול לו, ופירשו בזה הגר"א (מובא בקול אליהו סוכה) וכן במסילת ישרים פ"ב כי רק אם האדם עושה כל מה שבכוחו וכבר הגיע למצב שאלמלא הקב"ה עוזרו אינו יכול לו, אזי יש סייעתא דשמיא והקב"ה עוזרו, אבל אם אינו עושה מה שבכוחו אין סייעתא דשמיא, וצריך תחילה לעשות כל מה שבכוחו.

חיוב לימוד התורה בכל כוחו

וכיצד עושים, כיצד מקבלים כוחות? מפורש ברש"י על הגמרא (ברכות לב, ב) ארבעה דברים צריכים חיזוק, וגם שם נזכרו שלושת העניינים הנ"ל תורה ותפילה ומעשים טובים, ופירש רש"י כי חיזוק הוא "תמיד ובכל כוחו" ורק באופן זה נחשב לחיזוק.

והדרך לחיזוק תמיד ובכל כוחו, היא כמו שכתב המשנה ברורה בסימן א' ללמוד בכל יום ספרי מוסר, שזהו התבלין ליצר הרע, תורת היראה שבספרי המוסר, וצריך לעסוק בזה בקביעות יום יומית, בכל יום משהו, שאז זה משפיע ומועיל, אבל אם אין זה בכל יום לא 'תמיד', וכפי שכתב רש"י צריך להיות חיזוק 'תמיד', והיינו בכל יום, 'ובכל כוחו' כל אחד לפי כוחות הנפש וכוחות הגוף שלו, לעסוק בתורה כמה שהוא יכול, והאדם מוגבל בכוחותיו ואינו חייב יותר מכוחו, אבל חייב בכל כוחו כמה שהוא יכול.

וכבר דיברנו הרבה פעמים שזה נוגע גם להלכה למעשה, ואולי יהיה תועלת לחזור על זה, שאמרו בגמרא (ב"ב ח, א) רבנן לא צריכי נטירותא, היינו שתלמיד חכם שעוסק בתורה פטורים מלשלם מס שמירה לשומרי העיר, כי התורה מגינה עליהם, והם גם מגינים בתורתם על כל העיר.

וכתב הרא"ש שם (פ"א סימן כו, ונפסק בשו"ע י"ד סימן רמג) מי נקרא 'רבנן', וזה לשונו: ונראה שתלמיד חכם שיש לו אומנות או קצת משא ומתן להתפרנס כדי חייו ולא להתעשר ובכל שעה שהוא פנוי מעסקו מחזר על דברי תורה ולומד דברי תורה הוא הנקרא תורתו אומנותו, עכ"ל.

והיינו שרבנן זהו מי שעוסק בתורה כמה שהוא יכול, ואפילו תלמיד חכם שאנא קצת לעסוק באיזה אומנות לפרנסתו ואינו יכול ללמוד הרבה שעות, אבל הוא לא 'אף להעשיר' ואינו מחפש עשירות אלא רק כמה שהוא צריך כדי חייו, אם בכל הזמן שנשאר לו הוא לומד ועוסק בתורה כפי כוחו, הוא גם כן נקרא רבנן ופטור מתשלום מס השמירה.

ולעומת זה משמע שאם אחד לומד הרבה שעות, אך הוא יכול להוסיף ללמוד עוד יותר קצת, כי כבר יש לו כדי חייו, ומתבטל שלא לצורך, אינו נקרא רבנן, וחייב במס השמירה, כי הכל תלוי 'לפי כוחו', לפי מצבו וכפי האפשרויות שיש לו, ומי שעושה כל מה שבכוחו אזי אפילו שזה מעט הרי זה מה שבכוחו, אבל אם הוא פחות מכוחו אזי אפילו שזה הרבה אבל הוא פחות מכוחו, וכבר יש לו דין אחר. ונתבאר בזה חיוב לימוד התורה בכל כוחו.

לימוד המוסר – מגדולי הדורות

וכאמור הדרך לחיזוק היא על ידי לימוד המוסר. וכבר סיפרתי כי מרן הגרי"ז זצ"ל היה לומד בכל יום פרק בספר מסילת ישרים, ושמעתי מאדם שראה זאת,

קבלת התורה מאהבה

ידוע מה שכתוב בזהר (תיקו"ז כא) על פורים, שיום הכיפורים הוא 'כפורים', כמו פורים, והיינו שפורים הוא יום גדול מאד, ויום כיפור 'גם' הוא כמו פורים, ומשמע שפורים הוא יותר מיום כיפור. וזה לא מובן, שהרי ביום כיפור צמים ומתפללים הרבה תפילות ועוסקים בתשובה ואומרים פיוטים עם וידויים, ובפורים אין עושים כן, והאיך יתכן שפורים הוא יותר מיום כיפור.

ויש לבאר על פי מה שאמרו חז"ל (שבת פח, א) שבקבלת התורה במעמד הר סיני כפה עליהם הקב"ה את ההר כגיגית, כמו שכתוב ויתיצבו בתחתית ההר, כאילו היו תחת ההר, וההר היה עליהם, ואמר להם אם אתם מקבלים את התורה מוטב ואם לאו שם תהא קבורתכם ותהיו קבורים תחת ההר.

ואמנם כבר פירש המהר"ל (ענין תפארת ישראל פל"ב) שאין הכוונה בפשוטו שכפה הר כגיגית, אלא הכוונה כפייה שכלית, שראו את האמונה בבהירות גדולה כל כך עד שהיו כמוכרחים מצד שכלם לקבל את התורה, כי הבינו בהבנה ברורה שכלי קבלת התורה אין זכות קיום, וכמו שאמרו בגמרא שם על הפסוק יום הששי ויכולו השמים והארץ וגו', שהכוונה ליום ו' בסיון, יום הששי בחדש סיון, שבו קיבלו את התורה, ובה נגמרה הבריאה, כי בלא קבלת התורה היה העולם חרב, ומתוך הכרח וכפייה שכלית הבינו שאין ברירה ומוכרחים לקבל את התורה, וזה נקרא קבלת התורה מיראה ולא מאהבה.

אבל בפורים כתוב קיימו וקיבלו היהודים, ואמרו בגמרא שם דהיינו שקיימו עוד פעם את מה שקיבלו כבר, וחזרו וקיבלו את התורה מאהבה, והיה אז שוב קבלת התורה, שקיבלוה מאהבה!

ונמצא שבבחינה זו פורים הוא יותר משבועות, כי בשבועות הייתה קבלת התורה מיראה, ובפורים הייתה קבלת התורה מאהבה.

ההשפעה חוזרת בכל שנה

והרי ידוע שכתוב בספרים (דרך השם להרמח"ל ח"ד פ"ז) שכל מדרגה שזכו ישראל בזמן מן הזמנים, כל שנה באותו הזמן חוזרת ההשפעה שאפשר שוב לזכות לאותה המדרגה, וכגון חג הפסח שנקרא 'זמן חירותנו', והיינו מפני שהוא זמן שבו יצאנו לחירות מטמאת מצרים, ובעיקר הייתה אז חירות רוחנית, כדרך שאמרו (אבות ו, ב) שאין לך בן חורין אלא מי שעוסק בתלמוד תורה, ועל זה אנו אומרים ותתן לנו את יום חג המצות 'הזה' זמן חירותנו, דהיינו שכל שנה בחג הפסח זה שוב זמן חירותנו, שיש בו השפעה מן השמים לזכות לחירות רוחנית, כמו שהיה ביציאת מצרים באותו הזמן.

וכן חג השבועות נקרא 'זמן מתן תורתנו' כי הוא זמן קבלת התורה, שהייתה בו השפעה של תורה, ובכל שנה חוזרת ההשפעה שהיום הזה הוא זמן מתן תורתנו שאפשר לזכות בו להשפעה של תורה.

וכך גם חג הסוכות נקרא 'זמן שמחתנו' מפני שבתורה כתוב בו ושמחת בחגך (ועיין ללקוט פרשת אמור שבסוכות כתוב בתורה שלוש פעמים שמחה, מה שאין כן בשאר רגלים), ושמחה הכוונה לשמחה של מצוה כמו שכתב הרמב"ם בהלכות יום טוב (ו, כ) שלא נצטוונו אלא על השמחה שיש בה עבודת יוצר הכל, והיינו שתהא עבודת השם בשמחה, כמו שכתוב (תהלים ק, ב) עבדו את השם בשמחה, ואם כן חג הסוכות הוא זמן של עבודת השם בשמחה, וכן שמחת תורה שנקרא שמיני עצרת הוא גם כן זמן שמחתנו, ובכל שנה חוזרת אז ההשפעה שאפשר שוב לזכות למדרגת שמחה של מצוה.

ולפי זה גם בפורים, כיון שזכו בו למדרגת קבלת התורה מאהבה, וזהו זמן השפעה של אהבת תורה, ובכל שנה בפורים חוזרת ההשפעה של אהבת תורה, ואילו ביום כיפור אין ההשפעה הזו, אלא עוסקים בתשובה עם וידויים והאדם צריך מעצמו להתעלות בזה, אך **בפורים יש סייעתא דשמיא מיוחדת לזכות לאהבת תורה, וכמו שהיה בפורים בימי אחשוורוש שזכו למדרגת אהבת תורה, גם בכל שנה חוזרת ההשפעה שאפשר לזכות לה.**

ולכן הוא יותר מיום כיפור, כי ביום כיפור אין את ההשפעה הזו, ואמנם הוא יום של כפרה ונדאי וזכים בו למדרגות גבוהות מאד, אבל זו לא 'קבלת התורה מאהבה' כפי שהיה בימי הפורים. כך יתכן לפרש.

צריכים הכנה לקבלת ההשפעה

אבל מה שנוגע לנו הוא לדעת שכל השפעה רוחנית כגון חירות או שמחה או תורה, זה תלוי **במקבל ההשפעה כפי הכנתו לזה, מה הדרגה והמהות שלו, ומן השמים נותנים את ההשפעה, אך זה תלוי במושפע איך הוא מתנהג, כיצד הנהגתו, ומה הם המחשבות והמעשים שלו**, כמוכן כל אחד לפי כוחו כמה שהוא יכול, ואחר שאדם עושה את כל מה שבכוחו ויותר מזה אינו יכול, הרי הוא בשלמות, כפי שמפורש כן לענין הרבה דברים.

שהוא למד בכל יום פרק במסילת ישרים, וכשסיים את הפרק האחרון התחיל שוב ללמוד מתחילת הספר, כי צריך חיזוק תמיד.

והרי מרן הגר"י כבר היה מחזיק במדרגה שאין לשער, ולמשל בתפילה, ידוע שהוא היה מרוכז כל כך בתפילתו, שדיברו אליו והוא לא שמע, ופעם ארע ששכח להזכיר יעלה ויבוא בשמונה עשרה, והוא היה מתפלל בקול בשביל הכוונה, ושמעו איד שוכח יעלה ויבוא, וצעקו ואמרו לו 'יעלה ויבוא', אך הוא לא שמע! והוא כמדרגה הנוכחית בשולחן ערוך (או"ח צח, א) על חסידים הראשונים שהיו מגיעים בתפילתם להתפשטות הגשמיות, שכל החושים הגשמיים לא פועלים בשעת התפילה. ועם כל זה הוא למד מוסר, ובאמת לימוד המוסר הוא המביא למדרגות כאלו.

ושמעת גם שכבר בצעירותו, כשהיה בבית אביו מרן הגר"ח זצ"ל, הוא ישב פעם ולמד בספר חובות הלבבות, והגר"ח ראהו ואמר לו שימשיך ללמוד בזה, כי זהו 'שולחן ערוך של אידשקייט', החובות הלבבות הוא שולחן ערוך של יהדות, ואינו מידת חסידות, אלא 'חובות' הלבבות, איד הלב צריך להיות, והוא שולחן ערוך על הלכות הלב, מה צריך להיות בלב, ואיד הלב צריך להיות, וזהו מה שמשפיע ונותן את החיזוק.

וראיתי גם בקובץ איגרות החזון איש (ח"א ג) שכתב ללמוד ספרי מוסר בכל יום, וכן כתב המשנה ברורה בסימן א' כפי שהזכרנו, וגם באיגרת הגר"א כתב ללמוד ספרי מוסר.

ואמנם כתב הגר"א שם כי לא מספיק מה שלומדים, אלא צריכים גם אחרי הלימוד לחשוב ולא להסיח דעת מזה, וכן כתב רבינו יונה בשערי תשובה (ש"ב כו) לענין מי ששומע דברי מוסר, שכידוע בעבר היו מגידים שאומרים לרבים דברי תוכחה ומוסר, וכמו שיש בשיבות משגיחים שמדברים דברי חיזוק, כך בכל עיר ועיר היו מגידים, כמו הדובנער מגיד, שהיו אומרים לרבים דברי חיזוק, וכתב על זה רבינו יונה כי אפילו אדם ששומע דברי תוכחה, לא יסמוך על תוכחת המוכיח לבדה, אלא 'ישבו יהפוך יד תוכחתו על נפשו', וגם אחרי ששמע, ימשיך להוכיח את עצמו, כי בלי זה יש היסח הדעת, וצריך שלא להסיח דעת, ואמנם זה לא פשוט אבל כך צריך להיות.

וראיתי גם בספר הזיכרון 'בית מדרש' שיצא לאור אחרי פטירתו של מרן הגאון רבי חיים עוזר זצ"ל, שהובא שם מקבלותיו, קבלה שרשם לעצמו בכתב ידו 'לענין בכל יום לכל הפחות שעה קלה בספרי מוסר כמו שערי תשובה ומסילת ישרים וספרים הדומים להם, ולחשוב בכל יום חשבון הנפש', והרי כידוע רבי חיים עוזר היה עסוק ועמוס מאד בצרכי הכלל, ועם כל זה קבע זמן בכל יום ללימוד המוסר.

מדרגות ועצות לדבקות בתורה

וכאמור הדברים הצריכים חיזוק הם שלושה: תורה עבודה וגמילות חסדים, ויש בהם הרבה מדרגות, כגון בתורה, עד כמה הדבקות בתורה, ומספרים על מרן הגאון רבי ברוך בער זצ"ל שהיה שקוע כל כך בלימודו, שפעם כשרצו להתייעץ עמו באיזה ענין, דיברו אליו והוא שמע אך לא הצליח לתפוס ולהבין את מה שמדברים, כי כל מחשבתו הייתה תפוסה בדברי תורה עד שלא היה יכול להסיח דעת! וביקשו מחתנו הגאון רבי ראובן זצ"ל שישמע את השאלה במקומו ויסביר לו אחר כך, כי הוא היה מרוכז עם ריכוז כזה בתורה, שלא היה יכול כלל להבין את מה שמדברים אליו מרוב ריכוז, וזו מדרגה גדולה של דבקות בתורה. וכן גם בתפילה ובמידות טובות יש הרבה מדרגות.

ומדרגות הדבקות בתורה תלויה בניצול הזמן, עד כמה מנצלים את הזמן, ומובא בשם הגאון (הקדמת פאת השולחן, וראה גם בתורת הבית להח"י פ"ו) עצה לניצול הזמן, לדעת מסכת אחת בעל פה, ואזי גם בזמן שהולך בדרך, שאי אפשר לו ללמוד מתוך ספר, יחזור בעל פה על אותה המסכת, ויקיים מצות 'ובלכתך בדרך'. ואמנם גם זה אינו פשוט, לדעת מסכת אחת בעל פה. אכן בזמננו יש גמרות קטנות, שאפשר להחזיקם ביד וללמוד בהם בכל מקום, וזו סייעתא דשמיא שהיה אפשרויות ללמוד!

וכן אפשר לחשוב בלימוד, ומעשה שהיה עם החזון איש, שאחד נסע באוטובוס ובדרך הייתה תאונה, והוא יצא בשלום, ואמר לו החזון איש: אם היית חושב בלימוד לא הייתה התאונה, כי התורה מגנה ומצלה (סוטה כא, א).

ושמעת עוד ממר"ר הגה"צ רא"א דסלר זצ"ל בשם הגר"ח מבריסק על מה שאמרו חז"ל (סנהדרין צט, א) כי דבר השם בזה וגו' כל שאפשר לעסוק בתורה ואינו עוסק, ואמר הגר"ח כי הכוונה לא רק על 'הזמן', כשיש עוד זמן שיכול ללמוד ואינו לומד, אלא אפילו שהוא לומד, אבל 'באיכות' הוא יכול יותר להבין, עם יותר ריכוז, ולהתרכז יותר בלימודו, גם זה נקרא שאפשר לעסוק בתורה ואינו עוסק, כי הוא מבטל תורה באיכות.

וכמוכא גם זה תלוי כל אחד לפי כוחו, אך על כל פנים שייך ביטול תורה באיכות. וכך גם תפילה בכוונה, באיכות התפילה, הכל לפי כוחו.

תורה וחסד לפי האפשרות

וכבר הזכרנו מה שאמרו בגמרא (ר"ה יח, א) על רבה ואבבי שהיו מבית עלי שנגזר עליהם שלא יחיו יותר משמונה עשרה שנה, אך רבה עסק בתורה וחי ארבעים שנה, ואבבי עסק בתורה וגם בגמילות חסדים וחי ששים שנה.

והנה אבבי שעסק גם בגמילות חסדים, נמצא שבגלל זה הוא עסק פחות בתורה, אבל זה מה שהוא היה יכול, כי נודמנו לו חסדים שאין מי שיעשה אותם והיה חייב לבטל מלימודו לזה, אבל רבה עסק רק בתורה ולא בגמילות חסדים, כי אצלו היו אחרים שיעשו את החסד, ואם יש מי שיעשה במקומו אזי אסור לבטל תורה לזה, וכדין מצוה שאפשר לעשותה על ידי אחרים (מו"ק דף טו, א) אבל לאבבי נודמנו חסדים שלא היה מי שיעשה אותם ולכן היה מוכרח לבטל מלימודו לזה, כי התורה מחייבת גם גמילות חסדים.

ורואים מזה כי החיוב אינו תלוי בכמות אלא כל אחד מה שהוא יכול.

זכות קיום האדם במילוי תפקידו

ומצינו בגמרא (יומא כב, ב) ששאל המלך היה לו חטא אחד, שלא קיים מחיית עמלק בשלמות, ובגלל זה הפסיד את המלוכה, ואילו דוד המלך היו לו שני חטאים, ואף על פי כן הוא נשאר מלך, וצריך באור בטעם הדבר.

ובמלבי"ם הביא מספר העיקרים (מאמר רביעי פכ"ו) שביאר בזה, כי אצל שאל המלך היה החטא מצד שהוא מלך, שלא קיים בשלמות את מה שהמלכות מחייבת, כי הוא נצטווה במחיית עמלק מצד מלכותו, וכמו שאמרו בגמרא (סנהדרין כ, ב) שלוש מצוות נצטוו ישראל בכניסתן לארץ: להעמיד להם מלך ולהכרית זרעו של עמלק וכו', הרי שמוזכר קודם להעמיד להם מלך ורק אחר כך להכרית זרעו של עמלק, כי זו מצוה המוטלת על המלך, ושאל שהיה המלך הראשון בישראל נתחייב במצוה זו של מחיית עמלק.

וכיון שלא קיים בשלמות את מה שהמלכות מחייבת, למה לו מלכות, ולא מגיע לו המלכות, ולכן ניטלה ממנו המלוכה, כי מי שאינו עושה בשלמות את מה שהתפקיד מחייבו, אין לו זכות לתפקיד, ואיבד את הזכות להיות מלך. אבל אצל דוד המלך היו רק עניינים פרטיים שאינם שייכים לתפקיד המלכות, ובתור מלך הוא עשה את כל מה שצריך, ולכן לא הפסיד את המלוכה.

ונמצא לפי זה, שהרי כל אדם נברא לכבוד שמים, שהוא תכלית הבריאה, וכמו שאמרו בסוף פרקי אבות כל מה שברא הקב"ה בעולמו לא בראו אלא לכבודו שנאמר כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו, ומי שאינו ממלא את תפקידו בעולם ואינו עושה כבוד שמים הרי אין לו זכות קיום.

וכבר כתב כן רבינו יונה בשערי תשובה (ש"א ז) לגבי החרטה 'והנה הבורא נפח באפי נשמת חיים חכמת לב וטובת שכל להכירו וליראה מלפניו ולמשול בגוף ובכל תולדותיו וכו' ואחר אשר בעבור זאת נבראתי ויהיה בי הפך מזה למה לי חיים' ברכ"ל. (וענין כעין זה ברבינו יונה על המשנה באבות פ"ג סינה של שחרית וכו' מוציאין את האדם מן העולם).

מידת הרחמים נותנת לחזור בתשובה

אבל אף על פי כן הרי רואים שאדם חי, למרות שיש לו חטאים, וזהו מצד מידת הרחמים, שהקב"ה מחכה לו שיחזור בתשובה, ואמנם יש רשעים שחיים חיים טובים בעולם הזה כדי שיקבלו את העונש בגיהנום, אבל צדיקים אם הם עושים חטאים וחסר כבוד שמים על ידם ואף על פי כן הם ממשיכים לחיות, וזה מצד מידת הרחמים, כדי שיחזרו בתשובה.

וכמו שכתב המסילת ישרים בפרק ד' כי מידת הרחמים נותנת לחכות לאדם עד שיחזור בתשובה, ואזי על ידי התשובה נעקר החטא למפרע, וכבר נעשות לו הזדונות כשגגות והשגגות כזכויות (ענין יומא פו), וכמו בעקירת הנדר, שחכם מתיר את הנדר ועוקרו למפרע, כך גם תשובה עוקרת את החטא למפרע, וגם זה מידת הרחמים, כמו שביאר המסילת ישרים שם.

ולכן, זו התקווה שלנו, שיש מידת הרחמים, וחוזרים בתשובה, ובשביל זה צריכים ללמוד ספרי מוסר, לידע האיד חוזרים בתשובה, עם חרטה ועזיבת החטא. ועתה לפני פורים זהו הזמן של סייעתא דשמיא קבלת התורה, יהי רצון שנוכה כלולו לסייעתא דשמיא לקבלת התורה כמו שצריך.

נדבת ידידנו הרב שמואל יצחק זיבלר
כהודיה להש"ת לרגל הולדת בנו במזל טוב, יזכר להכניסו בבריתו של אברהם אבינו בעתו ובזמנו לגדלו לתורה לחופה ולמעשים טובים!

מוקדש לעילוי נשמות
מרת **יוכבד** ע"ה בת הגאון
רבי **מרדכי שלמה הלוי מובשוביץ** זצ"ל
נלב"ע ט"ו באדר תשל"ה - תנצב"ה

מוקדש לעילוי נשמות
הרב **זכריה חשאי** ז"ל
בן רבי **שלום** ז"ל
נלב"ע י"ח אדר א' תשע"א - תנצב"ה

לעילוי נשמת מרן ראש הישיבה
הגאון רבי **חיים שלמה ליבוביץ**
בן הגאון רבי **יעקב משה** זצ"ל
נלב"ע י"ח אדר א' תשע"ו - תנצב"ה

טנא מלא ברכות לידידינו העומד לימינו בכל עת תלמידו ומקורבו של רבינו שליט"א הבה"ח **מאיר מילר** נ"ו לרגל שמחת בואו בברית האירוסין עב"ג שתחי' בשעה טובה ומוצלחת

"בוא עולם בקנין השלם זה הבנין, בנין של שמחה, והיה הבית בהיבנותו על אדני הקודש, זרע קודש מחצבתו, בית גדול בישראל, בית מלא ברכת השם, עם רוב נחת ושמחה לאורך ימים ושנים מדושני עונג" (ממכתב רבינו שליט"א לאירוסין תלמיד)

דברי יושר

משיעורי מוריניו הגאון רבי מאיר גריינימן שליט"א לבני הישיבות

כי תשא את ראש בני ישראל וגו' (פ"ל פי"ב)

פירש רש"י לשון קבלה כתרומתו כשתחפוץ לקבל סכום מנינס לדעת כמה הם אל תמנס לגלגולת אלל יתנו כל אחד מחלית השקל ותמנה את השקלים ותדע מנינס.

בתרגום אונקלוס ותרגום יונתן בן עוזיאל אין תרגום על תיבת ראש, כי לא באים למנות ראשים אלא אנשים, ורש"י כתב כשתחפוץ כו' אל תמנס לגלגולת כו', ואפשר דהיינו כשתבא למנות ראש דהיינו גולגולתם לא תמנס אלא ע"י השקלים, וי"ל עוד בלשון ראש כי יש דרך המותר למנות והוא שלא ימנה האנשים או הראשים אלא את האצבעות וכיומא כ"ב דזה שרי, והיינו כשתבא למנות ראשים תמנס ע"י השקלים, והנה כאן נרמז האיסור למנות, [ועי' רמב"ן ומפני שלא נתפרש כאן אם היא מצות דורות או לשעה כו' טעה דוד ומנה אותם בלא שקלים כו'], וביומא שם אמרו שעובר בלאו או בשני לאוין מקרא דתרי עשר אשר לא ימד ולא יספר, וענין התרומה של מחצית השקל שנתחייבו כאן אינו בכדי להתיר למנותם שזה אפשר גם בבזק וא"נ בטלאים כביומא שם, עיי"ש, אלא שכאן הי' מצוה בכך דהיינו למנות במחצית השקל ולתתו, ועי' רמב"ן ומזה ילמוד משה שימנה אותם עתה כו' ויעויין שם, ומה שאמר הכתוב כל העובר וגו' ופירש רש"י דרך המונין מעבירין את הנמנין כו' אמנם כאן לא מנו אותם כלל שהרי אסור, ורק את השקלים, ועי' רמב"ן שכתב שפירשו הראוי לעבור ע"ש.

מש"כ רש"י שהמנין שולט בו עין הרע והדבר בא עליהם כו', כן הוא גם בכל דבר כמ"ש יצו ד' אתך את הברכה, את הברכה באסמך בסמוי מן העין שאם העין שולטת בו אין הברכה מצויה ובדבר המדוד והמנוי אין הברכה מצויה כמבואר כ"ז ב"מ מ"ב א'.

ויאמר משה מלאו ידכם היום לד' כי איש בבנו ובאזויו (פ"ל ב פכ"ט)

רש"י פירש לעיל דאחיו מאמו מישראל שהרי כל שבט לוי כשר כברש"י לעיל שם ולעיל לא הוזכר בנו, ואולי משום שקיבלו עליהם אף אם הי' בנו ודחוק, שוב העירוני מפירוש רש"י דברים ל"ג ט' שהזכיר בן בתו וכתב שבניו ממש אי אפשר וכנ"ל, יעויין שם, ופלא שלא פירש כאן ואף לא שאר מפרשים.

לא תשזוט על זמין דם זבזי (ל"ד כ"ה)

פירש רש"י לא תשחט את הפסח ועדיין חמץ קיים אזהרה לשחוט או לזרק או לאחד מבני חבורה (פסחים ס"ג).

משמע מדברי רש"י דבעל החבורה עובר בלא תעשה אם הי' חמץ לאחד מבני החבורה, ולכאוי' פשטא דסוגיית הגמרא פסחים ס"ג א' משמע דהל"ל הוא על העובד ולא על הבעלים ומרבין נמי זורק, עי' רש"י שם בשם המכילתא, וכן מקטיר מקרא משום דישנו בכלל הלנת אימורין כמבואר בגמ', והיינו דתניא דגם זורק ומקטיר חייב, וכ"כ תוס' דאין החיוב על הבעלים אלא על השוחט והזורק, וכ"מ פשטות לשון הר"מ פ"א ה"ה, ועוד דהרי כתב דלוקה, ובבני חבורה הרי הוי לאו שאין בו מעשה, ועי' מנחת חינוך מש"כ על החינוך בזה.

והנה מש"כ הרמב"ם אם היה ברשות אחד מהם או כו' הרי זה לוקה, נראה דא"א לפרשו דבכולהו גוויי שיך מלקות גבי שלשתן דהיינו שוחט וזורק ומקטיר, משום דאם היה ברשות זורק או מקטיר אין לחייב השוחט, דבשעת שחיטה אכתי לא איקבעו הני להאי פסח וכל שייכותם הוא ע"י עבודתם בזמן עבודתם, וכן אין הזורק חייב אם בשעת זריקה היה לשוחט, שאין השוחט בעל הקרבן ואחרי השחיטה אין לו שום שייכות לקרבן, וכ"כ במנ"ח מצוה פ"ט בפשיטות, וכ"מ בירושלמי שבמל"מ שם ה"ה.

והנה בספר המצוות ל"ת קט"ו משמע דבני חבורה חייבים, וצ"ע דהרי הוי לאו שאין בו מעשה, ואולי ביד החזקה הדר בי' דכ"מ לשון או ברשות כו' דאם יש אצלם חמץ לוקין השוחט כו', ואולי ט"ס בסה"מ, ואם לא, עכ"פ משמע דאין שאר בני חבורה לוקין וצ"ע ועי' מש"כ החפץ חיים זצ"ל בזבח תודה, והנה רש"י ס"ג א' ד"ה עד, כתב אם היה לאחד שאינו מבני חבורה כו' מדכתיב לא תשחט ולא ילין כל שישנו בהלנה ישנו בשחיטה ואם יש לאי' מהן כולן עוברין, ומשמע דבני החבורה כולן עוברין אם יש לאחד מהן, אלא דלכאורה משמע כאן יותר מזה דאם יש רק לשוחט עובר הזורק וכן להיפוך וזה דבר תמוה לומר כן וכמשנ"ת, ולכן אפשר דאולי קאי רש"י רק במה דסיים דנפק"ל בני חבורה מלא ילין ומסיים הדין דאם יש לאי' מבני החבורה כל החבורה עוברין ולא קאי על מימרא דר"ל (וגם לא איירי כאן רש"י לגבי בני חבורה כשיש לשוחט).

לא תשזוט על זומין דם זבזי ולא ילין לבקר זבזי זוג הפסז (כ"ד כ"ה)

בפסחים ס"ג איתא אמר קרא לא תשחט ולא ילין לא תשחט על חמץ הנך דקיימי עליה משום לא ילין אמר רב פפא הילכך כהן המקטיר את החלב עובר בלא תעשה הואיל וישנו בכלל הלנת אמורין.

יש כאן לבאר, דהנה תרי קראי כתיבי א' בפרשת משפטים ולא ילין חלב חגי וגו' וא' בפרשת תשא ולא ילין לבקר זבח חג הפסח, ובגמ' הזכירו להך דפרשת תשא לא תשחט וגו', ואם פסוק זה בבשר נאמר ניחא דעיקרא דקרא על קרבן הפסח שהוא בפי תשא על הבשר נאמר וכן פיי הרמב"ן, אלא שפיי גם על החלב וצ"ע, וברש"י שם ובאונקלוס פירשו על החלב וצ"ע, אבל רש"י כאן בגמ' י"ל דפיי על הבשר, ורב פפא לחדש אתא דכיון דאיסור לא ילין נאמר גם על חלב חגי א"כ גם כהן המקטיר חלב הפסח נכלל בהיקש, וז"ל רש"י הואיל וישנו בהלנת אימורין דכתיב בהו נמי לא ילין חלב חגי. — והנה לדעת רש"י דגם בני חבורה עוברין, ניחא שפיר הך דר"פ דקאמר הלכך כו' כיון דבאמת חידש לו דגם בני חבורה עוברין מכח היקש דכל שישנו בהלנה, א"כ שפיר עובר המקטיר, איברא דק"ק דמשמע דרב אושעיא לא ידע כלל דין חמץ של בני חבורה, ופשטא דלא השיב לו אלא על מה ששאל דגם ביש לבני חבורה קעבר השוחט, ולפיי תו' לא קשיא הא, אבל לדבריהם ק"ק מנין לומר דהמקטיר עובר כיון דההיקש רק על בעל החמץ שגם א' מבני חבורה בכלל, וצ"ל דהיינו דכיון דמשמע דכל שישנו בהלנה כו' ולענין המקטיר הרי א"א בענין אחר רק שהוא בעצמו יעבור כשיהי' לו חמץ, דלא שייך לחייב את השוחט על חמץ של זה שעומד אח"כ להקטיר וכמ"ש לעיל בשוחט על הזורק.

ולא ילין לבקר זבזי זוג הפסז (כ"ד כ"ה)

ענין בני חבורה בלא ילין נתבאר בפרשת ראה בפסח דורות ג"כ שלא ילין הבשר כמו בפסח מצרים שהוזכר לא תותירו, ואפשר דזהו מש"כ רש"י פסחים ס"ג דכל בני חבורה בכלל לא ילין מן הבשר הן בבל תותירו, ר"ל דמה שכתוב לא ילין מן הבשר בפי ראה קאי אבני חבורה שהכונה בל תותירו כבפסח מצרים וקאי אאוכלין, ולא ילין האמור אצל שחיטה על החמץ בא לרמז איסור החמץ על אלו דאיכא בהו לא ילין דפסח, אף דעיקרא דקרא אחלב קאי, מיהו י"ל דאפשר דלא ילין קאי לרבות עובדין דגם מקטיר כשוחט וזורק, ולא דבא לרבות המיוחדין לבל ילין דפסח, ולפ"ז נצטרך לומר דתרי קראי נינהו חד לבשר וחד לחלב וכמ"ש לעיל, ויעויין בתוס' פסחים נ"ט ב' ד"ה ולא, ודו"ק.

בחיוב קריאת פרשת פרה אם הוי דאורייתא

כתב המשנה ברורה בסי' תרפ"ה ס"ק ט"ו דהרבה אחרונים כתבו שפרשת פרה אינה מדאורייתא. וכן הוא גם במ"ב סימן קמ"ו ס"ק י"ג ע"ש, וסיים כאן המשנ"ב דעי' לעיל בסימן ס' סק"י במשנ"ב דאפי' במצוה דרבנן ג"כ צריך לכוין לצאת ידי המצוה.

וסיים זה צ"ע דמשמע דאיכא איזו מצוה מיוחדת מדרבנן לפרשת פרה, וכי"מ במשנ"ב סימן קמ"ו ס"ק י"ג שכתב דמסתבר דלא מקילינן כל הקולות שם גם לפרשת פרה אפי' אם הוא דרבנן ע"ש, ובפשוטו פרשת פרה הוי ככל שאר הד' פרשיות וכי"ה להב"ח בסי' תרפ"ה ע"ש, והוי ככל קריאת התורה, ומה שייך כאן להזהיר לכוין לצאת, וגם בלא"ה בסתמא הוי ככוון וכמ"ש במשנ"ב שם בסי' ס' סק"י דאם אינו להתלמד או דרך לימודו חשיב כמכוין שהרי משום זה עושה ע"ש, וה"נ בשומע קריאת התורה הרי אינו כתוקע לשיר וכיו"ב, ומיהו משום זה לא קשה כ"כ די"ל דלכתחלה הרי כתב במ"ב בשם כל האחרונים דצריך לזהר לכוין.

מכתב חיזוק

של' רב

עד כמה שביכולתך לקיים כל הדינים כהלכה הן החמורים הן הקלים, שאין אתה יודע מתן שכרן של מצוות, ותעסוק בתורה עד כמה שתוכל, ותבחר לך חבר טוב באמת, ותזכה לכל טוב הצפון לצדיקים, אקוה שתקרא האגרת הזאת כדברים היוצאים מן הלב, ותזכר דברינו בע"פ והיותינו יחד, ואף גם מתי שרק יודמן לך ויהי' לך יכולת ליכנס אלי ולהרב נ"י, תכנס בשמחה כי אנשים אחים אנחנו, ואולי יהי' לך סעיות הלכתיות, או שאר ענינים אשר תרצה למצוא את נפשך לשוחח עם אוהביך המצפים לטובתך ולאורשך.

החותם בתפילה ובדמעה לו שתנצל מכל הקשיים ומחבר רע ומפגע רע, מחכה ומצפה לאורשך וטובתך כל הימים, ולהעמיד בית נאמן וקדוש בישראל כאוות נפשך ונפש הוריד היקרים ונפש המאיר אוהבך בלב ונפש

מערכי תורה

כי תשא

משיעורי מרן הגאון רבי חיים פיינשטיין שליט"א ראש ישיבת עטרת שלמה

מחצית השקל תרומה לה'

במצות מחצית השקל כתוב (ל', י"ג) 'זה יתנו כל העובר על הפקודים מחצית השקל בשקל הקדש עשרים גרה השקל מחצית השקל תרומה לה'. הנה נכפל בכתוב השיעור של מחצית השקל, דבתחילה אמר 'זה יתנו כל העובר על הפקודים מחצית השקל', ואח"כ בסיום הפסוק חוזר הכתוב ואומר 'מחצית השקל תרומה לה', וצריך ביאור למה נכפל השיעור של מחצית השקל. ונראה לבאר בזה, דהנה הרמב"ם (פ"א מהל' שקלים ה"ה) כתב וז"ל מחצית השקל זו, מצותה שיתן מחצית מטבע של אותו הזמן, אפילו היה אותו מטבע גדול משקל הקדש, ולעולם אינו שוקל פחות מחצי השקל שהיה בימי משה רבינו וכו'. ומקור דבריו בסוגיית הגמ' בבכורות, דהיכא שהוסיפו על המטבע, צריך ליתן מחצית השקל של אותו זמן, אבל בפחתו, אין פחות ממחצית השקל דעשרים גרה. ומבואר דבשיעור דמחצית השקל, נאמרו שתי שיעורים, שיעור אחד הוא מחצית השקל של תורה שהוא עשרים גרה השקל, ועוד שיעור נאמר, מחצית השקל של שקל היוצא באותו זמן. ולפי זה יש לפרש דזהו שכפל הכתוב את דין מחצית השקל, דבתחילה אמר הכתוב את השיעור של שקל הקודש שהוא עשרים גרה, ולכן פירש הכתוב שהוא מחצית השקל בשקל הקודש, כי שיעורו הוא בשקל של תורה, ואח"כ מסיים הכתוב עוד פעם בשיעור דמחצית השקל, דזהו הדין של מחצית השקל היוצא, שאם הוסיפו על המטבע צריך להוסיף על שיעור המחצית של תורה, ובזה לא הזכיר הכתוב שהוא מחצית בשקל הקודש, כי שיעור זה אינו שיעור שקל של תורה.

****

אני אעביר כל טובי על פניך

כתוב (ל"ג, י"ח-כ') 'ויאמר הראני נא את כבודך. ויאמר אני אעביר כל טובי על פניך וגו'. ויאמר לא תוכל לראות את פני כי לא יראני האדם וחי'. הנה משה רבנו ביקש מהקב"ה, הראני נא את כבודך, והשיב לו הקב"ה, אני אעביר כל טובי על פניך, ולא תוכל לראות את פני, כי לא יראני האדם וחי, ביאור הדברים נראה על פי דברי הנפש החיים בכמה מקומות, שכל ההשגה שלנו בקודשא בריך הוא, וכל שמותיו של הקב"ה, הם רק לפי מידות ודרכי הנהגתו שמנהיג את העולם, וכמו שאמרו חז"ל, שהקב"ה אמר למשה, לפי מעשי אני נקרא, אבל בעצמותו יתברך לא שייך כלל שום השגה ותפיסה, ואין לכנותו בשום שם ח"ו. ולפי זה יש לבאר דזהו שהשיב לו הקב"ה, דאת כבודו לא יוכל לראות, כי את כבודו יתברך אי אפשר להשיג, אבל את טובי אעביר על פניך, כי כל ההשגה ששייכת בקודשא בריך הוא הוא רק את מידות ודרכי הנהגתו, ובכלל זה הוא י"ג מידות של רחמים, שאת דבר זה ילמד למשה, ותהיה לו את השגה זו.

***

והנה בזה לימד הקב"ה למשה רבנו את סדר י"ג מידות של רחמים. והנה בפשוטו הטעם שהוצרך ללמדו את סדר י"ג מידות דוקא עתה אחר חטא העגל, הוא משום דעכשיו שחטאו, היו זקוקים למידת הרחמים, שתגן עליהם, ועיין ברש"י שכתב, שהקב"ה אמר למשה, שאני צריך ורוצה ללמדך סדר תפלה, שכשנצרכת לבקש רחמים על ישראל הזכרת לי זכות אבות, כסבור אתה שאם תמה זכות אבות אין עוד תקוה, אני אעביר כל טובי לפניך וכו'.

ונראה דיש לומר בזה עוד, דהנה הרמב"ן בריש פרשת וארא כתב, שגילוי השכינה והדיבור עם האבות וההנהגה עמהם היה במדת הדין רפה. ונראה לבאר הענין בזה שההנהגה עמהם הייתה במידת הדין רפה, דהנה בקהלת (פרק ז' פכ"ט) כתוב, 'אשר עשה האלוקים את האדם ישר והמה בקשו חשבונות רבים', ופירש רש"י, אשר עשה הקב"ה את האדם הראשון ישר, והמה, משנזדווגה לו חוה אשתו ונעשו שנים ונקראו המה, בקשו חשבונות רבים, מזימות ומחשבות של חטא. ומבואר דקודם החטא היה אדם הראשון נקרא ישר. ובגמ' במסכת עבודה זרה דף כ"ה ע"א איתא דהאבות נקראים ישרים. ומבואר דהאבות היו במדרגתם כמדרגת אדם הראשון קודם החטא.

ובנפש החיים ביאר שקודם החטא, היה אדם הראשון, אדם ישר לגמרי כלול רק מסדרי כוחות הקדושה לבד, וכל עניניו היו כולם ישרים קדושים ומזוככים טוב גמור, בלי שום עירוב ונטיה לצד ההיפך כלל, וכוחות הרע היו עומדים לצד, וענין בפני עצמם חוץ ממנו, ורק על ידי החטא, נתערבו כוחות הרע בתוכו ממש, עכ"ד.

וזהו הביאור שקודם החטא היה נקרא ישר, דקודם החטא לא היו מעורבים בו כוחות הרע, ולא היה בו אלא כוחות הקדושה בלבד. אשר לפי זה יש לומר, דהאבות שנקראו ישרים, שגם הם היו במדרגה זו כאדם הראשון קודם החטא, לא היו צריכים את ההנהגה המיוחדת של מדת הרחמים, ואפשר להם שינהגו עמם במדת הדין, כיון שאינם מעורבים עם הרע בתוכם, ואינם כלולים אלא מכוחות הקדושה בלבד.

מעתה יש לומר, דגם כלל ישראל, כיון שעמדו על הר סיני, פסקה זוהמתו, שבזה נתקן ענין חטא אדם הראשון מהם, וחזרו להיות במדרגה זו שהם כלולים מכוחות הקדושה בלבד, וכוחות הרע אינם מעורבים בהם, ונמשך ענין זה עד חטא העגל, שאז חזרה הזוהמה ונתערבה בתוכם, כמבואר כל זה בנפש החיים. על כן, עד חטא העגל כיון שהיו במדרגת אדם הראשון קודם החטא, היו יכולים שהנהגה עמם תהיה במידת הדין, כמו שהיה אצל האבות, דמי שהוא במדרגה של אדם הראשון קודם החטא, יכול שינהגו עמו במדת הדין, ורק כשחטאו בעגל, וחזרו להיות מעורב הרע בתוכם, אז הוא דצריכים להנהגה של מידת הרחמים, ואשר על כן, הוזקקו לגילוי של י"ג מידות רחמים.

***

והיו עיניך רואות את מוריך

אחר חטא העגל כתוב (ל"ד, ל"ג-ל"ה) 'וירא אהרן וכל בני ישראל את משה והנה קרן עור פניו וייראו מגשת אליו. ויכל משה מדבר אתם ויתן על פניו מסוה. ובבוא משה לפני ה' לדבר אתו יסיר את המסוה עד צאתו ויצא ודבר אל בני ישראל אשר יצוה. וראו בני ישראל את פני משה כי קרן עור פני משה והשיב משה את המסוה על פניו.

ופירש רש"י שנתן המסוה על פניו לכבוד קרני ההוד שלא יזונו הכל מהם. ובשעה שהיה מדבר עם ישראל היה מסיר המסוה מעל פניו. ומבואר דאף על פי דקרן עור פני משה, ושם מסוה על פניו, מ"מ בשעה שלמד את התורה לישראל הסיר את המסוה מעל פניו. והענין צריך ביאור דהרי מה שנתן המסוה על פניו היה זה שלא יזונו מקרני ההוד, וא"כ גם בשעה שמדבר עם ישראל ומלמדם היה צריך ליתן המסוה על פניו, ומאי שנא שעה שמדבר עמם משעה שאין מדבר עמם.

ויש לומר דהמקבל תורה מפי רב צריך לראות פני הרב בעת הקבלה, דהנה בגמרא בעירובין דף י"ג ע"ב איתא אמר רבי האי דמחדדנא מחבראי, דחזיתיה לרבי מאיר מאחוריה, ואילו חזיתי מקמיה הוה מחדדנא טפי דכתיב והיו עיניך רואות את מוריך. ובגמ' בהוריות דף י"ב ע"א איתא, אמר להו רב משרשיא לבריה כי בעיתו מיעל ומיגמרי קמי רבייכו וכו' וכי יתביתו קמיה חזו לפומיה דכתיב והיו עיניך רואות את מוריך ומבואר דהמקבל תורה מפי הרב צריך לראות פני הרב בשעת הקבלה, והוא תוספת מעלה בעצם קבלת התורה, וכך הוא המטבע של קבלת תורה תלמיד מפי הרב, שהתלמיד רואה את פני הרב, וזהו השלימות המעולה בקבלת התורה מפי הרב.

ויש לומר דכיון שכך הוא מטבע השלימות של קבלת תורה מפי הרב, ע"כ אע"פ שישאל אינם במדרגה לראות קירון עור פני משה, ואינם ראויים לזיון מקרני ההוד, מ"מ במה שנוגע לקבלת התורה ולאופן של מסירת התורה בזה צריך שיהיה נעשה בשלימות, ולכן הסיר משה את המסוה בשביל למסור להם את התורה באופן הראוי ביותר, ובמטבע השלם של מסירת התורה תלמיד מפי הרב.

ועוד שמענין ענין זה דהנה כתוב (ל"ג, ז') 'ומשה יקח את האהל ונטה לו מחוץ למחנה הרחק מן המחנה', והטעם שנטה אהלו מחוץ למחנה מפורש ברש"י שאמר משה המנודה לרב מנודה לתלמיד. הרי דמשום דמנודים היו עשה כן. ואע"פ כ כתוב בסיפא דקרא 'והיה כל מבקש ה' יצא אל אוהל מועד אשר מחוץ למחנה'. וצריך ביאור כיון שהיו מנודים, ומשום הנידוי עשה כן, איך מבקש ה' היה יכול לבוא אצלו.

הרי מבואר דבמה שנוגע ושייך לתלמוד תורה למסירת התורה וקבלת התורה, ע"ז לא מהני החטא, והירידה של ישראל במדרגתם לא מגרעת בסדר התלמוד תורה וקבלת התורה מפי משה, ולכן במה ששייך לקבלת התורה מפי משה היו רשאין לבא אל תוך אהלו של משה.

***

חיוב מיתה בע"ז

כשהכתוב מפרט את חטא העגל הוא אומר (ל"ב, ח') וישתחוו לו ויזבחו לו ויאמרו אלה אלהיך ישראל וגו'. הנה הכתוב מפרט ג' דברים שעשו בעגל, השתחואה, זביחה, וקבלת אלהות.

ויש לבאר עפ"י המבואר בגמ' בסנהדרין דף ס' ע"ב דעל ג' אופנים יש חיוב מיתה בעבודה זרה, על השתחואה, על זביחה או על אחד מד' עבודות, והאומר אלי אתה שזהו קבלת אלהות. וזהו שפירט הכתוב כאן ג' אופנים אלו שהם ג' האופנים שחייבים עליהם מיתה.

יֵאִיר בִּזְרִי

מאת מורנו הגאון רבי ניסן גולדברג שליט"א מראשי ישיבות אור ישראל וראשון לציון

גליון 46 – כי תשא תשפ"א

כוח מחצית השקל

"ונתנה אותו על עבודת אהל מועד" (כי תשא ל', ט"ז)

ובפרש"י שעשו ממחצית השקל את האדנים לכפר על חטא העגל. ונראה בזה שבנתינה לאדנים היה באופן מיוחד כפרת חטא העגל דהנה יסוד הגורם לחטא ע"ז איתא בחז"ל ומקרא ורם לבבך ושכחת את ה' הגאווה היא המקור לחטא ע"ז וחטא העגל. וא"כ כל התרומות ניתנו לדברים שהם בפרסום ורואה כל אחד את התרומה שנתן המנורה והשלחן אבל באדנים שנתנו כסף בזה הכל היה מכוסה ביריעות ולא נראה לכל בזה היה כפרה לרום לבבם ליתן בלא שיראו שיהיה מתן בסתר בזה השפילו עצמם לתקן החטא וביותר שמוזה שהעשיר לא ירבה כולם שוים א"כ הוא היסוד של בלי רום לבבו שכולם שוים הם. והוסיף בזה חתני הרה"ג ר' אברהם יצחק וולפא שהאדנים הם יסוד הבנין של המשכן וא"כ ביסוד כולם שווים כל נפש מישראל ברום מעלתה.

דין הכיור

"ועשית כיור נחשת וגו'" (כי תשא, ל', י"ח)

הנה עשית הכיור לא נכתב רק עד פרשתנו ולא בפרשת תרומה ותצוה בדין עשית המקדש וכליו ומבואר שהכיור הוא רק כהיכי תימצא לקידוש וכל עשיתו לשם קידוש ועיין בכתבי הגר"י זבחים י"ט שהקשה איך שקעו הכיור בערב הרי חסד בכלי המקדש, אכן לפמשי"ב הכיור אינו מכלי המקדש בתבנית המשכן רק כהיכי תימצא לעבודה וכן משמע ברמב"ם שהכיור לא הזכיר בכלל עשית המקדש ממש. ועיין עוד להלן בפרשת פקודי שבמנין משקל הנחשת לא נמנה שעשו עם הנחשת את הכיור (ועי"ש ברמב"ם) ובפשטות שהיה לא כלי המקדש אלא כלי שרת שקבוע במקומו, וכמו כה"ג שמקדש מכלי שרת ולא מהכיור וצ"ע.

השמן נשאר לעתיד

"ואל בני ישראל תדבר לאמר שמן משחת קדש זה לי לדרתכם" (כי תשא ל', ז"א)

ובפרש"י מהדרתכם מכאן למדו רבותינו לומר שכולו קיים לעתיד לבא. והנה נראה טעם הנס ד"ל דכל מה שנעשה ע"י משה קיים לעולם הקרשים הארון וכל השאר וא"כ גם שמן המשחה שהוא עשית משה ובצלאל קיים לעולם, אבל הקטרת לא שייך כן שהרי צריך ליתן כל הקטרת במזבח וא"כ בזה לא שייך שישאר לעולם.

ועוד נראה לומר כי מלכים ימליכו מלכים וכה"ג שנמשחים לא נוטלים מישראל כלום למעט בכבוד ישראל, רק כל כבודם וגדלותם לא על חשבון אחרים רק הם גדלים ומתכבדים מכבוד ה' יתברך מעצמם לכן אף שנמשחו בשמן המשחה השמן לא חסר לא חסרו מאחרים דבר.

גדר עשית בצלאל

"ואת קטרת הסמים לקדש ככל אשר צויתך יעשו" (כי תשא ל"א, י"א)

ובפרש"י לקדש לצורך הקטרת היכל שהוא קדש. הנה צריך באור שרק בקטרת הזכר היכן עבודתו של הקטרת מה שלא נזכר בשאר עשיותיו של בצלאל, וביותר מהו הנפק"מ בעשיית בצלאל לומר היכן תהיה עבודת הקטרת. ואשר נראה דהנה בקטרת ושמן מצינו שעשה

בצלאל ולא מצינו כן בשאר קרבנות שיכין ויעשה בצלאל כלחם הפנים וכדו', וכן ב"ג תרומות שנדבו בתחילת פרשת תרומה נמנה הקטרת ושמן למאור ולא נמנה שאר קרבנות, וכתב הדעת זקנים שם שהקטרת והנרות הם כחלק מבית המקדש שכך צורתו של בית עם נרות ועם ריח קטרת בבית. וא"כ שפיר רק נרות וקטרת שייכים לבנין הבית.

ונראה שכל זה שהיו חלק מבנין הבית הוא רק בקטרת של היכל שהוא בכל יום, שהיו הריח טוב חלק מבנין הבית, אבל קטורת של יוה"כ הוא מדין קרבנות ולא דין הבית, ונפק"מ שאת קטרת יוה"כ לא יעשה בצלאל וכן שליוה"כ שצריך דקה מן הדקה, העשיה הזו לא בצלאל יעשה שהרי כמשנ"ב בצלאל עשיתו רק לבנין הבית קטרת של כל השנה אבל של יוה"כ עשו בית אבטינס האומנים, וא"כ מדויק היטב הפסוק שרק בקטרת כתבה תורה קטרת לקדש ופרש"י לקדש להיכל שהוא קדש, ולאפוקי קודש הקודשים שזה לא מעשיית בצלאל ורק בהיכל נעשה ע"י בצלאל.

מהיכן נעשה העגל

"עגל מסכה" (כי תשא ל"ב, ד')

ובפרש"י שערב רב עשו ויש אומרים מיכה היה שם שיצא מתוך דימוסי בנין שנתמעך בו במצרים והיה בידו שם בטס שכתב משה עלה שור... הנה צריך באור שרש"י שמבאר שמיכה הוא שעשה העגל שבידו טס של משה, לשם מה סיפר את תולדותיו של מיכה שניצל מתוך דמוסי מצרים הרי העיקר שמיכה היה בידו טס ועי"ז עשה העגל. (ועי' שפ"ח) ונראה שרש"י מפרש איך מגיע מיכה לעשות עגל, מיכה שניצל בכה נס גדול ולא ניצל לטובה להודות לה' כל ימיו הוא אשר יורד לשאול מטה.

ועוד במדרש בפרשת שמות שמשה בא בטענה להקב"ה שפרעה ממית את ילדי ישראל אמר לו הקב"ה רשעים הם, וראיה שאחד יצא מדמוסי מצרים ויעשה עגל ומסכה. וא"כ שפיר שייך הצלתו של מיכה לעשיתו את העגל שמבאר רש"י מהיכן הגיע בבניי רשעים לעשות עגל ועי"ז או ערב רב או רשעים קבורים בתוך דימוסי מצרים.

מהו קול הכסילים

"ויאמר וגו' אין קול ענות גבורה ואין קול ענות חלושה קול ענות אנכי שומע" (כי תשא ל"ב, י"ח)

ועיין פרש"י מהו קול ענות ותרגום קול ענות מחייבין ונראה הביאור קול מחייבין בלא שום תכלית לא נצחון ולא תבוסה רק צחוק בלא תכלית והוא הגרוע שבכל בלי שום תוכן יותר מקול ענות חלושה הוא קול הכסילים בתוך הסיר הריקן, ריק מכל תוכן.

מה הענין בהרים

"להרג אותם בהרים" (כי תשא ל"ב, י"ב)

צריך באור מהו העונש של הריגה דוקא בהרים וביותר הרי לא הרגם בהרים אלא במדבר שם ספו ותמו דור המדבר, ועיין בתרגום על בהרים בניי הרים והיינו בין ההרים ולא בהרים אבל עדין צ"ב מהו ביניהם. ונראה דהנה תרגום יהונתן איתא ביני טוורא תבור וחרמון שריון וסיני, והינו לא כלל ההרים כמקום אלא כזמן והיינו בין קבלת התורה וכניסתם לארץ ישראל ובזה העונש יותר גדול שזכו לקבלת התורה ולא יזכו לבא לא"י.

לדעת כי אני מקדישכם

בתורה, כתב הגר"א מה שאנו אומרים בתפילה השיבנו אבינו לתורתך וקרבתנו מלכינו לעבודתך. אבינו הוא בתורתך ולכן כולה הוא אהבה.

ביהמ"ק, כמו שדרשו חז"ל (מדרש רבה תרומה לג, א) שביקש המלך הקב"ה לעשות לו קיתון אחד שיהיה באהבה שאינו יכול לעזוב את בניו.

ושבת כך מובא בחז"ל שע"י שבת אנו בניו. וביותר הנה בחזקוני וברא"ש על התורה בפרשת כי תשא הביאו מה הפירוש אך את שבתותי תשמורו וגוי כי אני ה' מקדישכם במה שבת מבטא את מקדישכם יותר מכל מצוה.

וביארנו ונאמר דרך משל לאדם שהמציא מכונה משוכללת. הנה כולם יודו לו יתנו לך שבח והודיה והנה אחד צורת ההודאה תהיה שיקח את החומרים שבנה את המכונה ויראה שגם הוא בונה מכונה ע"י"ז הוא יודה לו הרי כדי בזיון וקצף מה אתה מראה שאתה ג"כ יכול. הנה מבהיל שמירת שבת אנו מחקים את הבורא ששבת בשבת כך ג"כ אנחנו כמה שיכולים, אלא בזה שאנו הצטוונו על שמירת שבת בזה מראה הקב"ה כמה קדושים אנו כמה קרובים אל ה' בנים אתם לה'. וכן ראיתי שכתב החיד"א כי אני ה' מקדישכם להיות כבנים והביא ממדרש הזהר ביותר שיסוד שמירת שבת הוא מצות כבוד אב ואם לבורא עולם, יסודו הוא להראות שאנו בניו של הבורא. וכן הביא כתב בשם הזהר בפסוק איש אמו ואביו תיראו ואת שבתותי תשמורו, שדרשו שאביו ואימו כאן הכונה להקב"ה, שבת היא הכבוד אב שלנו.

ובלשון החיד"א שבת זהו שמוש בשרביטו של מלך ורק בנו הוא המשתמש בשרביט. ולכן גם ת"ח חייב בכבוד שבת ככבוד אב (כמו בעקב). ולכן מובן וכ"כ החיד"א שגוי ששבת חייב מיתה שמשמש בשרביטו של מלך. ולדברינו מובן היטב הפסיקתא = שאיתא שם שעכו"ם זוכרים ומקדשים השבת, אבל לא שומרים שבת השמירה היא האות והברית ביני וביניכם לדעת כי אני ה' מקדישכם שרביטו של מלך, אבל לקדש השבת בזה הוא עכו"ם ככל המצות, ורק גוי ששבת חייב מיתה לא גוי שקידש את השבת.

ולכן מצינו בג' מצוות אלו שבת ת"ת ומקדש שאין חלק לעכו"ם. שבת גוי ששבת חייב מיתה. ת"ת גוי שלמד תורה חייב מיתה. ומקדש דברי הנביא לא לכם ולנו לבנות בית לה', אין לגוי שייכות בין אהבת האב לבנו.

זוכים למאור הפנים

עוד מצינו בג' מצוות אלו שע"י זוכים למאור פנים. הנה בשבת איתא במדרש בראשית רבה ויברך אלוקים את יום השבת ויקדש אותו ברכו וקידשו במאור פנים שאין פניו של אדם בשבת כבחול מאור פנים מיוחד לשבת.

ובת"ת בגמ' בברכות (נח, א) אמרין שרב אבהו כשרואה אותו מטרונא ראתה שהוא עם מאור פנים אומרת לו כנראה את מלוא בריבית וכדו' אמר לה וכו' חכמת אדם תאיר פניו.

ובמקדש מצינו בגמ' בברכות שר' יוחנן גליה לכרעיה ונפיק נהורא. ומבאר המהרש"א מנין לאור כזה בידיו של ר"י אלא איתא בגמ' בב"מ שר"י היה משופריה דירושלים שלהם ביהמ"ק מאיר. מהו האור הגדול שבת מעין עוה"ב ת"ת בכולם שכינה שורה עליהם, וא"כ כל החוט המשולש שבת מקדש ות"ת כולם הם כבנים לה' ועי"ז שכינה חופפת עליהם אור פנים שורה עליהם והוא בנשמה היתירה כ"כ הראשונים.

כוח הברכה

ועכשיו יובן לנו את כח הברכה של שבת, לקראת שבת לכו ונלכה כי היא מקור הברכה, מקור הברכה כאשר נמצאים אצל האב אזי מגיע הברכה, וכך היא ברכת התורה והמקדש כל מקום אשר אזכיר את שמי אבוא אליך וברכתיך. ודרשו חז"ל על ת"ת ועל מקדש שבכל מקום שיש ת"ת ומקדש שם מגיע הברכה מיד כמקור הברכה.

ולכן קטן נימול לשמונה איתא בחז"ל כדי שיעבור עליו שבת שיהיה מבורך. קרבן נקרב לשמונה שיעבור שבת עליה לתורה, בשבת שהיא מקור הברכה, ברכת הבנים וכו', בשבת שהיא מקור לכל הברכה. ומתן תורה בשבת ברכת השבת תאציל את ברכת התורה.

שבת כמו בית המקדש

"ואתה דבר אל בני ישראל לאמר אך את שבתותי תשמורו כי אות היא ביני וביניכם לדעת כי אני ה' מקדישכם" (כי תשא לא, יג).

בתוך פרשיות הקמת המשכן נאמרה פרשת שמירת שבת בכל עוזה ובפרשה זו הראה לנו הבורא את גודל קדושת השבת את האות שבינו לבנינו בשמירת שבת, את הברית עולם שקיים ע"י שמירת שבת, וכי אני מקדישכם קדושת ישראל ע"י שמירת שבת. ובתוס' בפסחים מקשה הרי אמרו בגמ' שנוסח ברכת יו"ט הוא מקדש ישראל והזמנים ולכאורה הוי מצות חבילות קדושת ישראל וקדושת יו"ט. ותרצו שישראל דמקדשי לימים טובים. והקשו הרי כן אומרים בנוסח גם בשבת ויו"ט מקדש ישראל והשבת וגוי א"כ כלפי שבת הם שני דברים. ומתריצים תוס' שבת היא היא קדושת ישראל וא"כ מקדש ישראל והשבת חד הוא. שבת מקדשת ומרוממת את עם ישראל וכל מעלות אלו באו בתוך צווי הקמת המשכן ונשנו בפרשת ויקהל אזהרה נוספת על שמירת שבת.

אשר רואים מכך קשר אמיץ בין שמירת שבת ובנין בית המקדש, וכך אנו מוצאים שקיום בית המקדש הוא בזכות שמירת שבת כמו שהזהיר ירמיהו הנביא "ואם לא תשמעו אלי לקדש את יום השבת וגוי והצתי אש בשעריה ואכלה ארמנותיה". שמירת שבת היא המקיימת את המקדש וכמו שדרשו חז"ל לא חרבה ירושלים אלא בשביל שחללו בה שבת. וכן אמרו חז"ל אלמלי שמרו ישראל שתי שבתות מיד היו נעללים. השבת היא המקיימת את המקדש.

וביותר נראה הנה ל"ט מלאכות של שבת הם ל"ט מלאכות שמצינו בבנין המקדש. והביאור כאשר צריך לבנות ולתפור ולארוג הכח לזה של כל מלאכה באה מכח שבת שבת שאם לא תופר בשבת אזי ששת ימים תעשה מלאכה המלאכה תתקיים ויבנה בית לה'.

המהר"ל דיסקין מביא שבעשרת הדברות כתיב ששת ימים יעשה מלאכה, ובפרשת המשכן כתיב ששת ימים תעשה מלאכה. וביאר ע"פ המדרש שישראל רק התחילו במשכן במלאכה ואח"כ נעשתה מאליה וא"כ היה לכאורה מותר בשבת שהרי נעשית מאליה, בא הפסוק שגם לא תעשה בשבת והטעם כיון שאי המלאכה הוא המקיים את המקדש וא"כ שמירת השבת היא היא הבנין של ימות השבוע במקדש.

וזהו החומר של בנין המקדש בכל ל"ט המלאכות הנצרכות למקדש שיונקים את כוחם לבנין והשבתה בשבת. ובכלי יקר פתח הפרשה ואתה דבר אל בני ישראל, ומילת אתה נראה כיתירה, אלא ביאר שאתה בא לקשר עם הפרשה הקודמת של הקמת המשכן שהוא הגורם.

השייכות בין שבת למקדש

כדי להבין יותר אם השייכות בין שבת למקדש. הנה מצינו שהרצון לבנין בית המקדש הוא שנבנה ע"י אהבה ורצון ונדיבות לב אשר ידבנו לבו לתרום י"ג תרומות וידבנו לבו ליקרב אל המלאכה, וכמו שהבאנו מהשלי"ה בשם תולעת יעקב שחסר היה זהב ונשלם ע"י תרומת ליבם החומר הבונה את המקדש הוא לבם של ישראל. ובה שבת הם הלב איתא בזה"ק שרמ"ח אברים כנגד רמ"ח מ"ע. והוא בזה"ק שמצות שבת היא כנגד הלב (תורה היא הנשמה) הלב שצריך שיבנה את ביהמ"ק, הוא השבת.

ורק בנוסח התפילה של שבת ההוספה באהבה, ביו"ט שחל בשבת אנו מוסיפים באהבה שיסוד אהבת ה' הוא שבת.

ובאמת דבר שלישי כחוט המשולש שמצינו ששייך לאהבה והוא ת"ת, שכל ברכת אהבה רבה הוא על ת"ת שבוה הביטוי הגדול לאהבת ה' והם החוט המשולש שבת בית המקדש ותורה הם יסוד מצות אהבת ה' (וד"א ר"ת שלהם הוא שבת) וכמו ששבת מקיימת את המקדש, כך מצינו בנביא ובחז"ל שחורבן ביהמ"ק נגרם על עזובם את תורתו למוד התורה הוא המקדש לאהבה לה' ואהבת ה' לישראל שבת בית המקדש ות"ת.

מצוות של אב לבנו

אכן ביתר התבוננות נראה ששלשת גילויי אהבה אלו הם יסוד אחד מצות אלו הם בגדר אב לבנים ובנים לאביהם. ולכן יסודם אהבה כרחמי אב על בנים.

יארצייט המשגיח ר' יחזקאל לוינשטיין זצ"ל

פנינים מתורתו

כמה דברים ששמעתי ממנו.

חושב שהכל מגיע

מעשה ברב עובקא שהיה נותן כל יום צדקה בסתר לפני עני אחד פעם אחד רצה אותו עני לדעת מיהו הנותן ורדף אחרי מר עוקבא ונכנס לכבשן האש כדי שלא יתבייש אותו עני ושאל ר' חצקל זצ"ל מה זה פעם אחד, ועד עתה היכן היה הרי קיבל כל פעם כספים אלא מכאן רואים את דרכו של האדם שהכל מגיע לו ואינו חושב את הדרכים בקבלות הטובות וכן אי שימת לב לדברים הסובבים אותו וכל חייו רק הוא מקבל ומחזיק שמגיע לו.

מעשה דבית אבטינס

גמ' ביומא בית אבטינס היו יודעים מעשה בקטורת ולא היו רוצים ללמד לאחרים ורצו לגרשם ושמו אחריהם תחתיהם ולא היתה הקטורת כבימיהם והחזירו אמר רב יוחנן בן זכאי מכאן שאין אחד יכול להכנס לאומנות חברו ושאל המשגיח רבי יחזקאל מה פרוש מכאן הרי פשוט שאין אדם נוקף אצבעו מלמטה עד שמכריזין עליו מלמעלה ומה חידש בזה. ואמר שמכאן אפילו שאדם יודע דבר ברור שיש השגחה אבל בכל דבר שרואה וקורה עוד פעם את מעשה ה' צריך לומר ולהראות לעצמו ולהתחזק בזה עוד ביראת ה'.

פרשת בחוקתי

ונתתי גשמכם "בעתם" שאל ר' יחזקאל מה הפרוש בעתם שמשמע שהכונה על הגשמים ולא על העת הטוב לאדם. ותיירץ כל הבריאה כולה נעשתה לשרת את האדם כמאמר חז"ל אם רצה אדם להוציא מכיסו חפץ ולא עלתה בידו היינו יסורים ולכאורה נשאל כל אדם האם עד כדי כך צריך להראות הצלחתו של האדם והתשובה תהיה לא. אבל באמת שכל העולם נברא לטובתו של האדם כדי שיוכל לעבוד את בוראו אי"כ כל דבר שיש תעשה רק בצורה המועילה ביותר לאדם ולכן כאשר אדם מכניס ידו לכיסו ולא מוציא כרצונו הוי יסורים וכן כאן הגשמים כיון שמעלתם הם בימי רביעי ונשארו אז זמנם.

תשב אנוש עד דכא

המשגיח היה אומר תשב אנוש עד דכא ותאמר שובו בני אדם שאל. המשגיח היכן הקב"ה אמר, ותיירץ הקב"ה מדבר איתנו, בדכא במכה הוא מדבר אלינו, זעקה של הקב"ה אלינו בני החבורה שובו בני אדם אם אתה בן אדם עצור תחשוב תתבונן קרואים לנו לשוב בתורה ובתפילה במידות טובות. - שובו בני אדם.

כוח ברכה

בגמ בבבכות (סד, א) ואמר רבי אבין הלוי הנפטר מחברו אל יאמר לו לך בשלום אלא לך לשלום שהרי יתרו שאמר לו למשה (שמות ד') לך לשלום עלה והצליח דוד שאמר לו לאבשלום (שמואל ב' ט"ו) לך בשלום הלך ונתלה. ואמר בזה המשגיח הגר"י לוינשטיין זצ"ל דמבואר שאם היה אומר לך לשלום לא היה נתלה, מבואר כמה כחה של ברכה.

מעשה פלא

בימי בחרותי בחור מהישיבה שהיה כבן כ"ב והיה בן יחיד להורים ניצולי שואה ורצה להתחיל שידוכים ובקיש ממני ליסוע עמו למשגיח זצ"ל ולבקש רשות על כך. למעשה כשבאנו למשגיח ושמע המשגיח את גילו צעק לו אתה עדיין ילד, ולא הירשה לו להתחיל לשמוע. אבל כשהמתנו שם ראינו דבר פלא היה שם יהודי ראש כולל ספרדי מירושלים שלא היה לו הרבה שנים ילדים, וביקש ברכה מהמשגיח, שיהיו לו ילדים, והמשגיח אומר לו אני לא שומע מה אתה מבקש, ואז חוזר בקול רם על הבקשה שלו לברכה, ואז שוב אמר לו המשגיח אני לא שומע מה שאתה מבקש, ואז ממש צעק בקול רם, ועדיין המשגיח לא שמע. וכך יצא בבכיה גדולה. והפלא היה כשאנחנו אח"כ נכנסו המשגיח שמע אותנו היטב. כעיי"ז סיפר לי הגרש"יב זצ"ל שבהיותו אברך הגיע לר' חצקל לבקש ברכה, ואמר לו ר' חצקת שכמה שנים אחרי החתונה שאין ילדים זה לא סיבה לדאגה, ואמר לי הגרש"יב אוי כמהדאגה היה לי מהמילים האלו.

ועדים אצל המשגיח

סיפר חמי זצ"ל שבצעירותו היה נכנס תדיר לשמוע ועדים מהמשגיח רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל יחד עם בחורים משיבת פוניבז' ומכיון שלא שמע טוב היה בחור (כמדומני ש"ב הגאון הגדול רבי יצחק הקר שליט"א) שהיה תופס לו מקום קדימה סמוך למשגיח כדי שיוכל לשמוע וסיפר שראו על המשגיח יראת שמים, לאחר תקופה עזב הבחור את הישיבה וחמי לא יכל יותר לבוא לשמוע משום שלא היה לו מקום מקדימה (כנראה היה מיועד בעיקר לבחורים ולכן לא יכל לבוא ולתפוס מקום) בהזדמנות פגש בו רבי יחזקאל ושאל אותו מדוע לא מגיע יותר לוועדים ואמר לו חמי את הסיבה שאינו שומע טוב ואין מי שיתפוס לו מקום קדימה.

יצחק ירנן

מדברי חמי רב יצחק אלחנן גיברלטר זצ"ל ב' תשרי תשפ"א

עקב היותנו בשנת האבל לפטירתו של היקר באדם – חמי זצ"ל נביא אי"ה מידי שבוע דברים ועובדות הקשורות לפרשה לזכרו

למה יהושע לא ליהיה בפעם השניה

וישמע יהושע את קול העם ברעה ויאמר אל משה קול מלחמה במחנה. (כי תשא לב, יז)

בפעם השניה שמשה עלה לא הוזכר שיהושע ליווה אותו ונשאר שם מי יום וצ"ב אמאי.

ויתכן דאולי חשש שאם היה נשאר במחנה בפעם הקודמת שמשה עלה, לא היו חוטאים בני ישראל בעגל, שהיה מבאר להם בדיוק מתי יהיה זמן ירידת משה, ולכך ויתר על התשוקה ללוות את משה שלא יחטא הציבור שוב.

מה טענת משה להיות בספר של רשעים

ועתה אם תשא חטאתם ואם אין מחני נא מספרך אשר כתבת. (כי תשא לב, לב)

ובאור החיים כ' מחני מספרן של צדיקים וכתבני בספרן של רשעים.

והביאור נראה דטען משה להקב"ה, כלל ישראל עשו תשובה על חטא העגל, ואם אין אתה מקבל את תשובה, אל תקבל את תשובתי על חטא שאמרתי לך "והצל לא הצלת" שעשיתי תשובה וקבלת תשובה ואם אינך מקבל תשובה מעם ישראל, אי"כ גם את התשובה שלי אתה לא תקבל, וא"כ הריני בספרן של רשעים רח"ל.

משה מסר נפשו

ועתה אם תשא חטאתם ואם אין מחני נא מספרך אשר כתבת. (כי תשא לב, לב)

הנה שמעתי מהמשגיח מפונביז זצ"ל שהביא מחז"ל, שהיה טענה על נח שלא התפלל על דורו, ולכאוף תמוה אמאי לא יתפלל באמת על דורו, וביאר דהתביעה על נח היתה שלא אמר מחני נא מספרך, תפילה כזו של מחיה מהספר תורה הוא לא עשה עבור דורו, וע"כ היה בזה תביעה על נח.

והנה משה רבינו אמר מחני נא מספרך, ומסר נפשו על עם ישראל, ונראה דבזה זכה לכתוב את לוחות שניות, דלוחות ראשונות כתב ה', ולוחות שניות זכה משה לכתוב, ונראה דמחמת זה שמסר נפשו למען כלל ישראל, זה זיכה אותו לדרגה הזו שיכול היה לכתוב את הלוחות שניות.

ליל שבת בקובנה

בלילות שבת בחורף חזרו ממעריב כבר בשעה שתיים, ובלילה היו מתקיימים שיעורים רבים ודרשות לציבור. מסגרת זו נקראה "עונג שבת". דודי היקר רבי שבתי כגן היה דורש בליל שבת בשלושה בתי כנסיות.

הוא היה יושב בשבתות עם אבי והיה מרצה לפניו מדרש פליאה ומתתך אותו. הוא היה מתייעץ עם אבי אם לומר דברים מסוימים לציבור או לא. הוא לא חיפש את הדרשה שידובר בה ותזכה להילה מצד שומעיה, אלא את הדרשה שתשפיע על הציבור, שתביא אותם להתחזק יותר בשמירת שבת ובקיום התורה.

פעם לקח אותי בנו הצעיר, הקדוש ישראל הי"ד לשמוע דרשת ליל שבת של אביו. הקשבתי ושמעתי את קולו הערב. באמצע דבריו הוא החל להזדעזע על אי שמירת שבת כראוי והחל לעוקב בבכי מעמקי הלב: "רבותיי! שריפה! השבת בוערת!" הרגשתי בחוש כאילו השבת אכן בוערת.

ושמרו בני ישראל את השבת

עיקר מחשבתנו במחנות היה, כיצד להימנע ככל האפשר ובכל מחיר מחלול שבת. מוכרחים היינו לעשות מלאכות בשבת, אבל השתדלנו מאד שיהיו מהאיסורים הקלים. ביותר נזהרנו מאיסורי דאורייתא, ואף מאיסור מוקצה נזהרנו, וזאת על אף החולשה האיומה והרעב הנורא. חיפשנו איך נמנע מאיסורי תורה, מחלול השבת.

העבודה שאפשרה לנו להיזהר ביותר מחלול שבת היתה בפריקת שקי מלט מהרכבות. היתה זו העבודה הקשה ביותר במחנה, ואנו, עם יראי ה', התנדבנו לעבוד בפריקת הרכבות בשבתות, עד שהגרמנים התפלאו על ההתנדבות הזו, כל שק היה משקלו גדול ממשקל גופי. בכל פעם שסחבתי שק על גבי, היו רגלי רועדות, הייתי בטוח שעוד מעט ואפול, אבל קדושת השבת העמידה אותי על רגלי. וכשהייתי הולך חיוקתי את לבי בקיום המצוה, בני התורה בתוכנו אמרו לנו, אל תלכו עם השקים תרקדו אתם, תודו לה' על שאנו זוכים לא לחלל שבת. כזו היתה המחשבה. מדהים לחשוב- נער צנום, רעב, מוכח, סוחב שק מלט כבד, רגליו רועדות וכל רגע הוא עומד ליפול, אבל הוא רוקד משמחה, שבת היום ואני זוכה לא לחללה, דברנו אל לבנו ששק מלט הוא לא שק אלא ס"ת, ואנו אווזים בו ורוקדים עמו כמו בשמחת תורה, שהרי בו אנו מקימים מצוה.

מחשבות רבות ודיונים שונים היו כיצד למנוע עצמנו מאיסורי מוקצה. היינו מיחדים את השקים מבעוד יום לשיבה ואח"כ יושבים באותם המקומות, שהיה מוקצה מחמת איסור, כדי שיהיה לצורך גופו ומקומו. אלו היו המחשבות שלנו בזמנים הקשים. והקב"ה ודאי ראה כל זאת, ונתן לנו כוח להמשיך ולעמוד במצבים הקשים ביותר שעברנו.

חקרי לב

משיעורי רבינו הגאון רבי חיים קלופט שליט"א

"בית המדרש נפש החיים"

גליון מס' 2

פרשת כי תשא-פרה תשפ"א

יהב חכמתא לחכימין

א "ויתן אל משה ככלותו לדבר איתו בהר סיני שני לוחות העדות" וגו'. אומר רש"י: "ככלתו, כתיב חסר, שנמסרה לו תורה במתנה ככלה לחתן, שלא היה יכול ללמוד כולה בזמן מועט כזה".

והנה ענין זה צריך לימוד, מדוע בגלל שהיה לומד ומשכח, לכן צריך הקב"ה לתת לו את התורה במתנה. הרי כבר מבואר הרבה בחז"ל גודל מעלת יגיעת התורה, א"כ מה אכפת לי שלומד ושוכח, הרי זה גופא יגיעת התורה, ומדוע נתנה לו הקב"ה במתנה?

אלא התשובה כתובה בעצם דברי חז"ל: ככלותו - ככלתו. ודאי שצריך יגיעה. כמו שאמרו חז"ל (מגילה ו'): **"אם יאמר לך אדם יגעתי ולא מצאתי, אל תאמין. לא יגעתי ומצאתי, אל תאמין. יגעתי ומצאתי תאמין"**. רק השאלה היא איזה סוג יגיעה, אם זה יגיעה של תענוג זה כמו חתן וכלה, ולכלה נותנים מתנות. [וזה גופא ה"תאמין" של היגיעה, שאחרי שיעקב מקבל במתנה]. אבל דווקא יגיעה כזו של "אשריך בעולם הזה", ולא יגיעה של מסכנות, שצ"ז אומרים כל יום "למען לא ניגע לריק". יגיעה אמיתית שבאה מתוך רצון שלם והשתוקקות גמורה להתקרב לדבר, ולהכיר, ולהתחבר אליו חיבור גמור. ואז היגיעה היא תענוג.

ב ואנחנו צריך להתבונן בענין נפלא זה, שהיה ללומד תורה ומשכח, מהו ביאור הענין ומה מלמדנו.

והדבר מתקשר עם פרשת פרה הקוראים בשבוע זה, שעליה אמר שלמה החכם מכל האדם - **"אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני"**, שלמה שכתוב עליו בפסיקתא "ויחכם מכל האדם" - זה אדם הראשון, מ"איתן" - זה אברהם אבינו, ומ"הימן" - זה משה רבינו, ומ"דרדע" - זה דור המדבר דור מלאים דעה.

אבל בפשטות אין לזה הבנה. נתאר לעצמינו שיבא אדם ויאמר שלמד את כל התורה כולה, ש"ס בבלי וירושלמי, תוספתא ומדרשים, ספרא וספרי, זוהר, הכל הוא למד והבין, רק יש איזה מאמר קטן בזהר שהוא לא מבין. האם משום כך אינו חכם? ודאי שהוא חכם? א"כ איך שלמה המלך החכם מכל האדם אומר על עצמו שהוא לא חכם-אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני. הרי הוא ידע כ"כ הרבה, א"כ מה יש אם הוא לא יודע טעם של פרה אדומה.

אלא שבאמת זה גופא הראה על חכמת שלמה, שהוא הבין שחכמת האדם תהיה גדולה ככל שתהיה, מ"מ אינה משתווה לחכמת התורה! כי חכמת האדם מוגבלת, אבל חכמת התורה היא לאין קץ! ולכן אמר שלמה "אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני", שהחכמה האמיתית השלמה, רחוקה ממני. והראיה שאיני מבין מצות פרה אדומה.

ג וזה מה שכתוב בפרשה "ובלכל לב חכם לב נתתי חכמה", וכן כתוב בפסוק בדניאל "היב חכמתא לחכימין", מי שהוא חכם הקב"ה נותן לו עוד חכמה, מקשים חז"ל, הרי חכמה צריך לתת לטיפשים ולא לחכמים? אלא אומרים חז"ל שאם הקב"ה היה נותן את החכמה לטיפשים אז הם היו מבזים אותה, ומשתמשים בה שלא כראוי. ולכן נתן הקב"ה את התורה לחכמים שהם יודעים איך להשתמש כראוי בחכמה, ואיך להחכים ממנה עוד יותר.

ולכאורה צריך להבין, מה שייך שהאדם יהיה חכם לפני שהשי"ת יתן לו את החכמה.

אלא מבאר הגר"א שהיראה נקראת ג"כ חכמה, כמ"ש (תהילים קיא) "ראשית חכמה יראה ה'", שהיראה היא ראשית החכמה, והיראה היא בידי האדם כמ"ש חז"ל (ברכות לג.): "הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים". ויראת שמים פירושה שהאדם מעריך את החכמה ויודע שאינה חכמה סתם, אלא שכל אלוך שהאדם לא יכול להבינו כלל, והשי"ת עשה חסד עם האדם שנתן לו כח העיון להעמיק בהבנה ולהשיג משהו מן המשוה מהשכל האלוך.

א"כ כמה שהאדם מבין ומשכיל מעצמו בחכמת התורה, ודן ומפלפל בכל מיני סברות וענינים, אבל יחד עם זה חייבת להיות הידיעה שעוסקים כאן בשכל אלוך טמיר ונעלם, וממילא להכניע את עצמו לתורה ולא ח"ו להיפך לכפוף את התורה לשכל האדם.

ואת זה אנו למדים ממצות פרה אדומה שבה גם התורה היא חוקה. ללמדנו שאף התורה עצמה, שהשי"ת נתנה לנו כדי להבין המצוות, גם זה שכל אלוך. דכמו שאין שייך להבין בדרכי הטבע איך פרה אדומה מטהרת טמאים ומטמאת טהורים, רק

כך גזר הקב"ה. וזוהי אנו לומדים לכל התורה, שגם איפה שאנחנו כן מבינים לפי שכלינו הקט, גם בזה צריך לדעת שאין כאן שכל טבעי שגוזר כן, אלא שכל אלוהי. ומה שנתן השי"ת לאדם להבין את המצוות זה כדי להראות לו שהם ראויים לאדם לעשותם מחמת השכליות שיש בהם, אבל סוף של דבר באמת הוא שכל אלוהי.

וזה שאומר שלמה המלך "אמרת אחכמה והיא רחוקה ממני" שלמה המלך הבין הכל יותר מכולם, אבל כשהגיע למצוות פרה אדומה, לימד אותנו את היסוד החשוב הזה, שבטעם הכל הוא שכל אלוהי, והאדם כמה שהוא מבין, אין זה אפי' כטיפה מן הים לעומת שכל האלוהי. ואדרבה ככל שהאדם מבין ומשכיל יותר, כך יותר מתברר לו כמה שהתורה היא שכל אלוהי. ורק "ה' יתן חכמה מפיו דעת ותבונה", דרך מחממת זה יש כח לאדם להבין טעמי המצוות.

ד וזה מה שקרה בחטא העגל. חז"ל דורשים ע"ז את הפסוק בשיר השירים "עד שהמלך במסיבו נדדי נתן ריחו", שמיד אחרי מתן תורה שהתעלו לדרגה של מלאכים, ופתאום נהיה ריח רע. עלובה כלה מזונה בתוך הופתה (שבת פח:). איך זה יתכן שעדיין הם עומדים תחת הר סיני ופתאום חוטאים בעגל, בעבודה זרה?

אלא מבאר רבי יהודה הלוי בספר "הכוזרי" (מאמר א, צז. ומאמר ד, כג) שישיראל לא נתכוונו ח"ו לעבוד ע"ז, ולכפור ביהודה, וודאי שלא יעלה על הדעת שיעשו כן מיד אחר מתן תורה. רק אדרבה, כיון שכ"כ ציפו ויחלו שמשנה יד מההר, וכשהגיע הזמן לפי הישוב היה צריך לירד כבר, ולא ירד. אז הם חיפשו דרך לעבוד את ה'. ואז החליט חלק קטן מהעם, שהם היו הערב רב, לעשות עגל. והסיבה שעשו דווקא עגל מסביירים המפר', שעגל הוא כנגד דמות שור שבמרכבה, שהיה להם כ"כ השגה גדולה בכוחות העליונים, עד שהחליטו שאם משה רבנו לא מראה להם הדרך להשראת השכינה, אז הם יעשו השראת שכינה מעצמם. א"כ לא היתה כאן יציאה מעבודת ה', רק אדרבה השתדלות יותר בעבודת ה'.

ומבאר ר"י הלוי בדזה חטא ג"כ ירבעם בן נבט בעגלים שעשה, ע"ש. וזה היה החטא, וכמו שמבאר ה"בית הלוי", שזה נבע דווקא מתוך רוב חכמתם בסודות עליונים, עד שהחשיבו את עצמם ראויים להמציא השראת השכינה מעצמם.

ואומר ר' יהודה הלוי משל לאחד שנכנס לבית מרקחת והתחיל לקחת כל מיני רפואות ולחלק לאנשים, דלא די שלא ירפאם אלא ימיתם, שמה שהוא תרופה לזה, הוא סם המות לשני. ורק הרקוח המבין ברפואות הוא יודע איך לחלקם.

כן גם האדם כלפי המצוות. **"אלה המצוות"** אומרים חז"ל (ירושלמי הלה פ"א ה"ה) **"אם עשיתם כמצוותן הם מצוות, ואם לא אינם מצוות"**. וכותב ע"ז ר' אלהן בשם החפץ חיים (מובא בס' קובץ מאמרים ואגרות עמ' ו-רז. וע"ע עמ' שיש בהערה), שהח"ה אמר שאם האדם עושה את המצוות כפי שציוו השי"ת אז זה מצוות, ואם לא, אז זה "בלאטע" זה בוך. שאם האדם ממציא מצוות לבד אין זה מצוות אלא בוך! ואפי' שכונתו לשם שמים. דמצוות אינם אלא מהמצווה, ולא מהמצווה. **[וע"ז נאמר (קהלת ז, טז) "אל תהי צדיק הרבה ואל תתנחם יותר", אל תחשוב שאתה כזה חכם, עד כדי כך שאתה ממציא מצוות לבד, ודרכים חדשות.**

ולכן התיקון לחטא העגל הוא דווקא בפרה אדומה, שאין אנו יודעים טעמה, שאמר חז"ל דפרה אדומה היא תיקון לחטא העגל, "תבא האם ותקנה צואת בנה". שזה מלמדנו שהאדם שיהיה הכי חכם בעולם, הוא מוגבל בשכלו ולא מבין הכל. וגם מה שמבין זה מתנת שמים, כדי לסייעו בעבודת ה'.

ומבאר ה"בית הלוי" דאין זה טעם המצווה, שהלא מצוות פרה נצטוו במרה קודם חטא העגל, רק כיון שמצוות פרה אדומה היא מצווה בלא טעם, ממילא זה סייג ושמיירה שלא ליכשל בסוג חטאים כאלו של חטא העגל שהחשיבו שמבינים הכל מעצמם. דצריך לידע שמצוות זה אך ורק כשזה בא עם ציוו ה', ואם לא, "הכל בבחינת בוך ורפ"ש כלשון ר' אלהן.

וא"כ האדם צריך להיות כפוף ושפל לעומת השכל האלקי, ולחפש רק איך לקיים אך ורק רצונו ית', ולא לחפש להמציא מצוות לבד ע"פ שכלו הקטן. ואם יש לאדם את ההכרה הזו, אז הוא החכם האמיתי, ולכן שלמה המלך זכה לכינוי "החכם מכל האדם", וכמו שביארנו-שיראתו קדמה לחכמתו.

ואז זוכה שהקב"ה יושב ושונה כנגדו, אז זוכה לחכמה ושפע עילאי משמים, דכשמעריך את החכמה ממילא הוא משתוקק אליה כחתיך לכלה וכשהקב"ה רואה גדול השתוקקותיו לחכמה אז הוא נותן לו אותה במתנה ואומר לו: "בא ונאמרה אני ואתה". שזהו התענוג הכי גדול שיש, לשבת וללמוד חברותא עם השי"ת בכבודו ובעצמו.

וכל זה כשמכירים וידעים שהתורה היא שכל אלוהי-תורת ה'. ואילו הם החכמים האמיתיים שעליהם נאמר "היב חכמתא לחכימין". "ובלב כל חכם לב נתתי חכמה"-אלו שיראתם קודמת לחכמתם.

- - - נערך מכתבי תלמידים - - -

לע"נ הגאון החסיד רבי משולם דוד בן מרן הרב דבריסק זצלה"ה, למלאות ה'שלושים' להסתלקותו - נלב"ע י"ח שבט תשפ"א

לתרומות ולהנצחה להפצת הגליון: נדרים פלוס < חיפוש מוסד > ישיבת קהלות יעקב < קטגורית > "עלון חקרי לב" או להשאיר הודעה ב"ק בית המדרש נפש החיים" במספר: 077-26-111-78, או במיל: ky6880427@gmail.com
לפניות, הערות והארות בכל נושא הגליון, וכן למסירת דברי תורה בכל נושא מרבינו שליט"א, ניתן ליצור קשר באופנים הנ"ל.
- כל שיעורי רבינו שליט"א ב"ק בית המדרש נפש החיים: 077-26-111-78 -

כי תשא תשפ"א

מישפטי התורה

הליכות חיים

בס"ד

הזוג התגרש, האם יכולים לכפות על מכירת הדירה?

שאלה

בני זוג שנישאו וקנו דירה יחד שנרשמה בטאבו על שם שניהם, ולאחר שלש שנים החליטו להתגרש. והאשה רוצה למכור את הדירה למרבה במחיר ולהתחלק בכסף שיקבלו תמורתה. ואילו הבעל טוען, שלמרות שאין לו כסף לקנות את מחצית הדירה השייכת לה, אולם מכיון שהדירה נקנתה בשותפות, ומאחר ומבואר בר"י מגאש שאי אפשר לכוף שותף בקרקע או בדירה משותפת להסתלק מהשותפות בטענת "גוד או איגוד", לפיכך אני מעוניין להישאר לגור בדירה, ואשלם לך מחצית משכר הדירה החודשי עבור חלקך בדירה.

מה הדין?

תשובה

האשה צודקת, וניתן לכוף את הבעל לקנות את חלק האשה בדירה או לכוף למכור גם את חלקו בדירה למרבה במחיר, והתמורה שתתקבל ממכירת הדירה - תתחלק באופן שווה בין שני בני הזוג.

מקורות

כתב הרא"ש ב"ב (פ"א אות נא) וז"ל: כתב הרב יוסף הלוי ז"ל: דגוד או איגוד לא שייך אלא ביורשים או מקבלי מתנה, אבל אם לקחו שניים בית שאין בו כדי לזה וכדי לזה - אין אחד מהם יכול לומר גוד או איגוד, שהרי לדעת שיהיו שותפים בו לקחוהו שניהם, ולא למכרו איש אל אחיו, ע"כ. ומבואר בש"ך חו"מ (סי' קע"א ס"ק א) שכך נקטו גם הראב"ד והנמוקי יוסף. ומשמע מדבריו, שעכ"פ ודאי שיכול המוחזק לומר קים לי כדעתם, וכן משמע שם בחידושי הגרע"א על השו"ע, שכך נקט גם בשו"ת מהארנ"ח וע"ש.

לפי זה בנידון דנן, לכאורה צודק הבעל שטוען לאשה כדלהלן: מכיון שקנינו את הדירה הנ"ל בשותפות כדי לדור בה יחד, לכן, אפילו שיש ראשונים שסוברים שתמיד ניתן לומר "גוד או איגוד" כלומר, ששותף אחד יכול לכוף את השותף השני לקנות את חלקו, או שהרוצה להפריד את השותפות יקנה את חלק שותפו, או שימכרו את הנכס בשוק למרבה במחיר ויחלקו ביניהם את התמורה, וכך גם הכרעת השו"ע שם בסעיף א. אולם מכיון שלדעת הר"י מגאש ועוד מרביתנו הראשונים והאחרונים, אם מרצונם קנו בשותפות את הנכס - אי אפשר לכוף את חלוקת השותפות בנכס, לפיכך היות ואני מוחזק בחצי מהדירה - לכן קים לי כמותם ולא תוכלי לכוף אותי למכור את חלקי בדירה.

הטעם שאצל זוג שמתגרש, ניתן לכוף על חלוקת הרכוש המשותף.

אמנם נלע"ד שבנידון דנן לכלל הדעות יכולה האשה לכוף את הבעל ולומר לו: או שתקנה את חלקי בדירה, או שאני אקנה את חלקך, או שנמכור את הדירה למרבה במחיר. כלומר, האשה יכולה לכוף לבטל את השותפות ביניהם בדירה. והטעם לכך הוא, שסברת הר"י מגאש ודעימיה הינה, שלפרק שותפות ניתן לכוף, רק אם השותפות נעשתה בעל כורחם של השותפים כמו: יורשים או מקבלי מתנה בשותפות, משא"כ אם מראש השתתפו מרצונם לקנות נכס כדי להשתמש בו ביחד בשותפות, במקרה זה, לא שייך שיום אחד יבוא אחד מהשותפים ויכוף את חברו לפרק את השותפות בעל כורחו. והנה טענה זו שייכת כאשר מטרת השותפות היתה לצורך רווח ממנו או עבור השגת הנכס הנ"ל למגורים שלהם, כמו שתי משפחות שגרות בנפרד באותו הבית, וכדומה. אולם זוג שמתחתן, כוונתם הינה, לצורך האישות והקמת בית בישראל, וכפי שמבואר בשו"ע אבן העזר. אלא שכדי לחיות בצורה סבירה, הם קונים דברים שישירותם אותם במהלך חייהם כמו: דירה, מכשירים חשמליים, כלי בית וכיוצא בזה, נמצא שהזוג לא התחתן כדי להיות שותפים בנכס נדל"ן, אלא השותפות שביניהם נעשתה לצורך האבן העזר בלבד, והשותפות שנעשתה אח"כ בחפצי הממון שקנו שקשורה לחושן משפט - יונקת את כל כוחה מהאבן העזר ומשועבדת אליה, ורק בה תלויה שותפותם. לפיכך אם בטלה השותפות הראשונה שעליה הסכימו ביניהם, כלומר - החיים המשותפים שביניהם כבעל ואשה, ממילא מתבטלת מחמת כך גם שותפותם בדברים שנגררו מחמתה. ולכן במקרה זה כשהאישות ביניהם נפרדה, גם לדעת הר"י מגאש ודעימיה, מאחר וגם מעיקרא לא רצו להיות שותפים ברכוש נדל"ן כשאין אישות ביניהם, לכן קיימת כאן תקנת חז"ל של גוד או איגוד כדי לבטל את השותפות שלהם בדירה.

והנה הטעם שהתבאר קיים, לא רק אם את הדירה קנו הזוג מכספים ששייכים להם, אלא גם אם הדירה נקנתה מכספים שהיו שייכים להוריהם או לאחד מההורים, למרות שהדירה נרשמה בטאבו בהסכמת בעלי הממון על שם שני בני הזוג, אולם ודאי שההורים לא נתנו את כספם לזוג לצורך שותפות עסקית בנדל"ן ביניהם, אלא אך ורק לצורך חיי המשפחה של הזוג, ודעתם היתה, שהשותפות בנכס תהיה כל זמן שהזוג יהיו ביחד, אבל אם התפרקה המשפחה - ודאי שהיא גוררת עמה את פירוק השותפות בנכס, וכך היא דעתם של כל האנשים. לפיכך למסקנה בנידון דנן, צודקת האשה שיכולה לכוף את הבעל לפרק את שותפותם בדירה המשותפת, גם לדעת הר"י מגאש והסוברים כמותם.

חדש!

נסיף אליו מדור חדש "האבות והאיכות בדף היומי"

לימוד סניגוריה על ישראל

זכור לאברהם ליצחק ולישראל עבדיך וגו' (לב, יג)

בפרשתנו מבואר בהרחבה חטאם החמור של הערב רב בעשיית העגל והשתחוותם אליו וכו', וכן חטאם של בני ישראל שלא מיחו בידם על כך, ושלכן רצה הקב"ה לכלותם מעל פני האדמה. ומשה רבינו הצליח ע"י תפילתו וסיגורו על בני ישראל, לבטל מעליהם את העונש הזה, ולהשאיר את רובם בחיים [למעט את החוטאים בפועל].

והנה מאחר והקב"ה כולו רחמים וחסד, ומעוניין שילמדו סניגוריה על בניו גם כאשר הם חוטאים ר"ל, כדי שיוכל להמשיך להשפיע עליהם שפע ברכה והצלחה, ולמנוע מעליהם את הקטרוג של המלאכים החפצים להענישם, א"כ נשאלת השאלה: כיצד, ובאלו מילים ראוי לומר את הסניגוריה, הרי נאסר עלינו להחניף לרשעים ולהחזיק את ידיהם? לכן עלינו להתבונן, כיצד רוצה הקב"ה שנסגור על בניו, שלמעשה זה חיוב שקיים על כל אחד מאיתנו גם בזמן הזה, ולא נועד רק לגדולי ישראל.

האופן הראוי לסגור על בני ישראל

לצורך בירור הנושא, נצא בעקבות רבותינו ונראה כיצד הם סיגרו על בני ישראל, באופן שהקב"ה הסכים לקבל את דבריהם, ומחמת זה קרע את רוע גזר דינם של החוטאים והפכו לטובה, ונראה בס"ד שישנו מכנה משותף לכולם.

מבואר בגמ' פסחים (פז). שבדורו של הושע הנביא, שהיה בימי בית המקדש הראשון, חטאו בני ישראל ועבדו לפסילים ולשאר סוגי עבודה זרה, וזאת למרות שראו מידי יום ביומו את הנסים הרבים שנעשו בבית המקדש, וכן היו ביניהם נביאים שזכו לנבואה מהקב"ה והוכיחו אותם. ואמר הקב"ה להושע הנביא, שהיה צריך לסגור לפניו על בני ישראל באופן הזה: מכיון שבני ישראל הינם בניו של הקב"ה, וכן הינם מצאצאי אבותינו: אברהם, יצחק ויעקב, לכן בזכותם מגיע להם שה' יחון אותם ויתגלגלו רחמיו עליהם, מאחר וקי"ל כרבי מאיר - שישאל גם כשחוטאים קרואים עדיין בניו של הקב"ה.

מבואר כאן, שיסוד הסניגוריה אינו לומר חלילה שקר, ולא אומרים על חטאים שאינם חטאים, וכן לא משנים את העובדות שנעשו, אלא אומרים לקב"ה, שבגלל שבני ישראל הינם בניו האהובים, ובזכות אבותיהם אברהם יצחק ויעקב, וכן בזכות הצדיקים הגדולים שהיו בעבר בעם ישראל שעבדו את הקב"ה במסירות נפש כפשוטו וכו', שבזכותם ישפיע הקב"ה שפע ברכה והצלחה על בני ישראל ולא יענישם חלילה. ובאופן דומה מצאנו שגדעון שהיה שופט ישראל סיגור על כלל ישראל, כמבואר בשופטים (ו, יא-יד) ובילקוט שמעוני שם, ובמדרש תנחומא בפ' שופטים, שלמרות שבדורו של גדעון עבדו לע"ז, בכל זאת הוא אמר לקב"ה כדלהלן: אם אבותינו שיצאו ממצרים היו צדיקים - תעמוד לנו זכותם להיוושע מהצרות הרבות שיש לנו מהפלישתים. ואם יוצאי מצרים היו רשעים, ולמרות זאת הקב"ה הוציאם ממצרים מבלי

להתחשב במעשיהם, א"כ כך יעשה הקב"ה גם לנו ומבלי להתחשב במעשינו. ומבואר שם, שהקב"ה מאד שמח על הסניגוריה הזאת שאמר גדעון, ולכן אמר לו: "לך בכוחך זה והושעת את ישראל" כלומר - לך בכח הסניגוריה שלימדת על ישראל, ובזכות זה תזכה להושיע את בני ישראל מהפלישתים, וכפי שאכן קרה אחר כך.

ובאופן דומה סיגור גם משה רבינו לפני הקב"ה על חטאי ישראל. דהיינו, שלא הכחיש את חומרת המעשה שעשו את העגל והשתחוו לו, ולא סילף את הנתונים, ולא החניף חלילה למעשי הרשעים, אלא שבא לקב"ה בטענות שנראות לכאורה צדדיות, כדלהלן: א - שאם הוא יעניש את בני ישראל ויהרגם במדבר, זה כביכול יפגע בו, מאחר ויתחלל שמו בגויים שיאמרו, שאין לו כח להכניסם לארץ ישראל, ולהלחם עם שלושים ואחד מלכים שהיו שם. ב - מבואר במדרש (שמות רבה פ' מג) שאמר משה - ריבון העולם, הרי אמרת בסיני: "אנוכי ה' א-ל-היך". א-ל-היכם - לא נאמר. כלומר, איסור עשיית הפסל נאמר רק לי ולא להם, ואני הרי לא עשיתי את הפסל? ג - "למה ה' יחרה אפך - בעמך" כלומר, גם אתה מסכים שרק העם שלי שהם הערב רב שגייר משה חטאו, ולא בני ישראל שהם עמו של הקב"ה, אם כן למה אתה כועס על בני ישראל?

נמצאנו למדים מכל האמור, הן מדברי הקב"ה להושע הנביא, והן מדברי משה רבינו וגדעון לקב"ה, שסניגוריה על בני ישראל איננה סילוף העובדות או החנפה לחוטאים, אלא טענות שכולן אמת לכשעצמן שמנמקות, למה הקב"ה צריך להושיע את בני ישראל, וזאת מבלי להתייחס ולפרשן את מעשיהם באופן מסולף מהאמת. ובנוסף לכך, מזכיר המסגור את הזכויות המיוחדות שיש לעם ישראל, שהם בניו האהובים של הקב"ה, ומצאצאי האבות הקדושים, ובזכות האבות - יושיע הקב"ה ברחמיו את הבנים. וכל שכן כאשר מוסיפים לדברים אלו, ומבליטים לפני הקב"ה מעשים טובים חריגים שעושים גם בזמן הזה. כמו: יחידי סגולה, עמותות חסד או ציבור איכותי מסויים, שדברים אלו לא שייך למצוא בשום אופן אצל אף אחד מאומות העולם. שבזכות אותם הצדיקים וכו' יושיע הקב"ה את אנשי דורם.

הלימוד המעשי אלינו

והנה כך גם נהגו לעשות רבותינו גדולי הדורות, וכפי שניתן ללמוד מהרמח"ל זצ"ל שחיבר תקט"ו תפילות, שכל מהותן - להמליץ טוב על בני ישראל. וכן ממה שהובא בספרים מאופן סיגורו של רבי לוי יצחק מברדיטשוב זצ"ל, ומדברי החפץ חיים זצ"ל לפני הקב"ה לזכות בני ישראל. והנה מצוות סניגוריה על בני" לפני הקב"ה, איננה מצווה שנועדה דווקא לגדולי ישראל, אלא זהו חיוב ורצון הקב"ה מכל יהודי ויהודי באשר הוא, וקיים גם בזמן הזה לגברים ונשים, ותמיד היא מתקבלת לרצון לפני הקב"ה. וניתן לומר זאת בסוף שמונה עשרה או בכל הזדמנות אחרת. ונוסיף עוד, שמאחר וזמן אמירת סניגוריה הינו עת רצון, לכן ניתן לבקש לאחר מכן גם בקשות פרטיות עבורו ו/או עבור אנשים אחרים או ציבורים נוספים. ובזכות זה הקב"ה ישמע ויושיע לבניו האהובים במהרה בכל מילי דמיטב.

פסחים קה - קז

כיצד יכול להשלים: תפילת ערבית, קידוש, והבדלה, מי שלא עשה בזמנו?

שאלה

אדם שגר לבד בביתו, חזר חצי שעה לפני כניסת השבת לביתו כשהוא עייף מעבודתו, והחליט לישון "רק" רבע שעה כדי לקום בזמן לתפילת ערבית בבהכנ"ס, ולסעודת שבת וכו'. אולם "לתדהמתו" הוא קם למחרת ב-7:00 בבוקר. כעת הוא שואל, האם יכול הוא להשלים את תפילת ערבית ע"י שיתפלל פעמיים שמונה עשרה בשחרית?

וכן מה יעשה עם הקידוש של הלילה, וסעודת השבת שלא אכל?

כמו כן, מה יהיה הדין בנידון דומה, שאדם הלך לישון כחצי שעה לפני צאת השבת על מנת לקום בצאת השבת, ולבסוף קם ביום ראשון בבוקר. מה יעשה לגבי תפילת ערבית, ואמירת "אתה חוננתנו" שלא אמר, ולגבי הבדלה שלא עשה במוצאי שבת?

תשובה

ישנו הבדל מהותי אם המקרים האמורים בשאלות נעשו באונס או בשוגג או שנעשו בפשיעה או במזיד. ותחילה נגדיר, מתי נחשב אדם אנוס או שוגג ומתי נחשב פושע או מזיד כדלהלן:

א. אם אדם התיישב על כסאו, ומרוב עייפותו נרדם והתעורר רק למחרת - נחשב אנוס.

ב. אם ביקש לפני שנרדם מאדם אחר להעיר אותו, והנ"ל שכח מכך - נחשב אנוס.

ג. אם הניח שעון מעורר לידו, ואותו אדם רגיל להתעורר כשהשעון מצלצל, אלא שהפעם בגלל עייפותו הרבה לא הצליח להתעורר - נחשב אנוס.

ד. אם פורים חל ביום ששי [כמו השנה], מי שהשתכר באופן מושלם או באופן חלקי, ולכן לא יכל להתפלל ערבית, ולסעוד סעודת שבת - נחשב אנוס.

ה. אדם שצילצול השעון בדרך כלל לא מעיר אותו, וכן לא ביקש מאדם אחר להעירו או שאין אדם נוסף בביתו, והלך הנ"ל לישון בסמיכות לזמן תפילה, ובמאמץ מסוים היה ביכולתו להיות ער עד לאחר תפילת ערבית וסעודת שבת - נחשב פושע ודינו כמזיד. 1

לאור האמור, נבהיר להלן בס"ד את התשובה.

• לגבי תפילת ערבית של ליל שבת או של מוצאי שבת, באופנים שדינו כאנוס או שוגג - צריך להתפלל פעמיים שמונה עשרה של תפילת שחרית, כאשר התפילה השניה נחשבת לו כהשלמה עבור תפילת ערבית שלא התפלל. ובמקרה זה הכרעת המשנה ברורה, שיאמר את תפילת "אתה חוננתנו" בתפילת שמו"ע השניה. אולם אם אמרה בתפילה הראשונה - יצא ידי חובה, ואינו צריך לאומרה גם בשמו"ע השני. 2

• באופן ששנתו נחשבת כפשיעה - אינו יכול להתפלל פעמיים שמו"ע של תפילת שחרית, אלא אם רוצה להתפלל - יכול להתפלל פעם נוספת בתור תפילת נדבה. 3

• לגבי הקידוש שלא עשה בליל שבת, בכל האופנים, כלומר - אפילו אם פשע במעשיו, למרות זאת יעשה את הקידוש בשבת בבוקר כמו הנוסח של ליל שבת, ומבלי שיאמר "ויכולו השמים והארץ" וכו', ויאכל לאחריו את סעודת השבת. ובמהלך השבת יאכל עוד שתי סעודות, ופטור מלעשות קידוש נוסף. 4

• לגבי הבדלה על כוס יין [או מיץ ענבים] אם לא אמרה בזמנה בגלל שהיה בגדר אנוס או שוגג - צריך לאומרה ביום ראשון. וזמנה הוא עד סוף יום שלישי באותו שבוע.

אולם אם לא אמרה בגלל שפשע - נחלקו הפוסקים האם תיקנו עבורו את האפשרות להשלים זאת במשך השבוע, והכרעת המשנה ברורה היא - שגם אם פשע צריך לאומרה עד סוף יום שלישי באותו שבוע.

והנה כשעושה את ההבדלה מיום ראשון ואילך, לא יאמר את הפסוקים שאומרים בתחילת ההבדלה, וכן לא יברך על הנר, והבשמים, אלא יאמר את ברכת פרי הגפן, וברכת ההבדלה בלבד. 5

מקורות

1. כתוב בגמ' פסחים (קה). שאמרו בני רבי חייא, שמי שלא קידש בערב שבת - מקדש והולך כל השבת כולה. כמו כן אמרו שם (בדף קו). שמי שלא הבדיל במוצאי שבת - מבדיל והולך כל השבת כולו. ופירש רב זירא שהכוונה היא - עד סוף יום שלישי בשבוע, מאחר ועד אז, הימים מתייחסים ומקבלים את השפעתם מהשבת הקודמת. ומבואר בגמ' (בדף קז). שלמרות שאדם הבדיל בתפילתו במוצאי שבת ואמר "אתה חוננתנו", בכל זאת עליו להבדיל גם על כוס יין. ואם לא הבדיל על היין במוצאי שבת - יבדיל עליו במשך השבוע עד סוף יום שלישי.

אמנם נחלקו רבותינו הראשונים והאחרונים, האם הלכות אלו נאמרו גם אם מחמת פשיעתו לא הבדיל במוצאי שבת. ולצורך הבנת ההלכות, נקדים מעט ממה שלמדנו בשו"ע אור"ח (סי' ק"ח) לגבי מי שלא התפלל תפילת שמו"ע אחת, באיזה אופן אפשר לו חז"ל להשלים את החסרון הזה, ואמרו לו להתפלל בתפילה שלאחריה פעמיים שמו"ע, ובאילו מקרים אינו רשאי. ומהלכות אלו, נלמד בס"ד גם לנידון דנן לגבי קידוש והבדלה.

מבואר בשו"ע אור"ח (סי' קח, סעיפים א-ה) לגבי מי שלא התפלל שמונה עשרה מחמת שהיה אנוס או שוגג, שצריך להתפלל בתפילה הסמוכה לה פעמיים שמו"ע, כאשר התפילה הראשונה נחשבת לתפילה הקבועה, מאחר והיא כעת בגדר - תדיר, ואילו התפילה השניה נחשבת כהשלמה לתפילה הקודמת ששכח. ומבואר שם (בסעיף ז) שאם במזיד לא התפלל שמו"ע - לא תקנו לו חז"ל את האפשרות להשלים מה שחיסר. אולם כתב שם השו"ע בשם הרשב"א, והרא"ש, שהוא רשאי להתפלל תפילה נוספת בתור נדבה. והנה במקרה הזה, לדעת השו"ע בתפילת הנדבה, הוא לא יצטרך להוסיף בתפילתו עוד חידוש או בקשה

מעבר לנוסח הקבוע בשמו"ע. ולדעת הב"ח, והגר"א שהובאו שם במשנ"ב (ס"ק כב) יצטרך להוסיף עוד דבר.

אמרו חז"ל שיכול להשלים את חיוב הקידוש ביום השבת. לפיכך כשם שמצאנו בהל' תפילה שתשלומים תיקנו חז"ל רק אם לא התפלל מחמת אונס או שגגה ולא במזיד, הוא הדין שהגדר הזה קיים גם לגבי חיוב הקידוש. אולם לדעת הרמב"ם, חיוב אמירת הקידוש מעיקר הדין קיים במשך כל השבת, מאחר ואמירת הקידוש נובע בגלל קדושת השבת, ואדרבה קדושת השבת ביום הינה גדולה יותר מאשר בלילה, אלא שלכתחילה קבעו חז"ל לאומרו בלילה, מאחר שמזמן זה שבת הקב"ה מכל מלאכתו, אבל מצד מהות הקידוש - החיוב נשאר קיים במשך כל השבת, וכך ביאר בהרחבה החת"ס בשו"ת אור"ח (סי' יז). לפיכך סובר הרמב"ם, שאפילו אם במזיד לא קידש בלילה, עדיין נשאר עליו אותו חיוב לקדש ביום, ולדינא כאמור לעיל, הכריעו הטור והשו"ע כרמב"ם.

והנה מבואר שם ברמ"א, שכשמקדש ביום, הוא אומר את כל נוסח הקידוש שבלילה, אולם לא יאמר - "ויכולו השמים" וכו', מאחר ופסוקים אלו שייכים רק לליל שבת שבו נגמרה מלאכת בריאת העולם ע"י הקב"ה.

גליון רנ"ב, כי תשא
כ"ב אדר ה'תשפ"א
רמת השרון

הגליון מוקדש לעלוי נשמת
רוית בת סימה שמחה

רבי יעקב אדלשטיין זוקללה"ה

מסיחותיו של מו"ר הגאון הגדול

בבבבב

שיחה למחנכים בהדרכת דרך נכונה
בהקניית התורה, לחזק ולקרב.

"ויתן אל משה ככלתו לדבר אתו בהר
סיני שני ללח העדת לחת אכן כתבים
באצבע אלפים" (שמות לא, יח)

רש"י: "ככלתו, כתיב חסר, שנמסרה לו תורה
במתנה ככלה לחתן, שלא היה יכול ללמוד
כולה בזמן מועט כזה. דבר אחר, מה כלה
מתקשטת בכ"ד קישוטים... אף תלמיד חכם
צריך להיות בקי בכ"ד ספרים"

ברשות כבוד הרבנים ומרביצי התורה, קהל
קדוש. אינני מתכוון להשמיע כאן חידושי תורה.

כמו ששמעתי פעם מבנים של קדושים, אחד
מתושבי רמת השרון שבצעירותו למד אצל החפץ
חיים בראדין, שפעם פגשו קבוצת בחורי ישיבה
נכד של אדמו"ר וביקשו ממנו שישמיע להם דברי
תורה, ואמר להם היאך אתם יכולים לשמוע ממני
והכתיב "ולא יקלו לשפת מים מקרה פי קרים
הם" הרי כל אחד הוא מורי, שכל אחד ת"ח
בפניו, וזה אינו מתאים שאני ישמיע לכם ד"ת.

שני סוגי תועים הזקוקים לקירוב

לא המדרש עיקר אלא המעשה, התאספנו כאן
בכינוס של הארגון "לב שומע" שהוא בחסות
הארגון "לב לאחים" שבהכוונת גדולי התורה
וצדיקי דורנו, שעיקר הצורך בארגון זה הוא
להדגיש תשומת לב לאחים התועים. ומצויים ב'
סוגי תועים, יש תועים שהתחנכו וגדלו אצל
הורים שלא היו מודעים לחשיבות להישאר
יהודי וכן תורה, ומשתדלים ומקריבים אותם

^א שיחה שנאמרה ביום עיון שנערך בחנוכה תשע"ב.
הודפס בקובץ תבונות ובספר 'מתחזקים בתורה' של
ארגון 'לב לאחים', נכתב ע"י אחד השומעים. תודות
לרמ"ש בהגרצ"י אדלשטיין שליט"א.
^ב שמות טו, כג

לתורה, ויש תועים שהם קרובים שנתרחקו –
שיש להם אב ואם צדיקים גדולים שבוכים על הכן
או הבחור בגיל צעיר בישיבה גדולה או ישיבה
קטנה ולפעמים עוד לפני ישי"ק שקצת מתרחק מן
הדרך.

ביאור האוה"ח במקראות דהשבת אבידה

מצות השבת אבידה ישנה באבדת גופו, וכ"ש
באבדת נשמה, כמו שכתב האור החיים על הפסוק
(דברים כב, א) 'לא תראה את שור אחיך או את שיו
נדחים והתעלמת מהם השב תשיבם לאחיך', וז"ל,
'ואומר נדחים – על דרך אומרו (דברים ד, יט)
ונדחת והשתחית להם וגו', שהעובר פי ה' יקרא
נדח, ויצו ה' לבל יתעלם אלא ישיבם לאחיו הוא
אלקי עולם, וכפל לומר השב תשיבם, נתכוון כי
מתחילה ישיבם לדרך הטוב, ובזה יתקרב אל
אביהם שבשמים, והוא אומר תשיבם אל אחיך'.

ואפשר עוד קודם לחסוך הרבה ייסורים עצומים
וכאב ראש אם משקיעים מאמצים שהקרובים לא
יתרחקו.

בחור שלא ירגיש מחסור, לא ירעה בשדות זרים

מעשה שהיה בזמן הח"ח שהתאספו ראשי
הישיבות הגדולים לדון בענייני השעה, קם אחד
מהראשי ישיבה ודיבר על מה שכואב להרבה
מראשי הישיבות שרוח של הבחורים המודרניים
חדרה לישיבה, והביטוי לזה היה שיש בחורי
ישיבות שהולכים ברחוב ממקום למקום עם תיק
ביד, כמנהג הסטודנטים בזמנם, והיה נראה שיש
לבחורים רצון להידמות להם בזה. קם הח"ח ואמר
עד שאתם דואגים לבחורים שמסתובבים עם
התיק, תדאגו שלא יחסר להם שום דבר ושיהיה
להם מה לאכול. וביאור הדברים שאם תדאגו
לבחורים שלא ירגישו שום מחסור, לא ירצו לחפש
זאת במקומות אחרים.

נשמה צמאה מרוחה צמאונה בתורה או חלילה להיפרך

בימינו הבחורים רעבים, כמו שהנביא אומר
(עמוס ח, יא) 'הנה ימים באים וכו' והשלחתי רעב
בארץ לא רעב ללחם ולא צמא למים כי אם לשמע'
את דברי השם, הנשמה של הבחורים צמאה, ואם
לא זוכים הם להורות צמאונם בדבר ה' הרי
שמוצאים זאת בדברים אחרים כמו לשבת שעות
רבות ליד מחשב, ואפילו אם המחשב כשר
למהדרין ואין שם טומאה [שבזה עצם ההסתכלות

היא איסור דאורייתא של עבודה זרה ועריות], אלא
עצם ההסתכלות שעות ארוכות, מתרגלים לבזבז
את הזמן ומאבדים את הטעם בלימוד, כי אף פעם
לא הרגישו את הטעם המתוק בלימוד התורה.

ואם בדורות הקודמים היה זה ע"י הליכה
לקולנוע כמו שזכרתי בצעירותי עת לומדי בישיבת
לומזיה בפתח תקוה היו מן הבחורים שנעלמים
בסדר שלישי לראות הצגות בקולנוע [שהיה מאוד
מצוי בדור ההוא], והמשגית היה נלחם בזה ואף
היו לו "מרגלים" לכך, הרי שבדור שלנו הבחור לא
צריך ללכת לקולנוע לספק את יצר הבטלה, אלא
הולך לחדרו ושם יש לו את המכשירים שמראים
את הכל.

בזמני היו קבוצת בחורים בעלי כשרונות שהיה
להם זמן פנוי, ופעם נתפסו סגורים בחדרם
ומשחקים במשחק השח, לימים פגשתי אחד מהם
שהוא עו"ד חרדי מוצלח, שבכשרונו היה יכול
להיות ראש ישיבה גדול, וכיון שהיה בן למשפחה
טובה שלא ריחקו אותו בנה עצמו בדרך הזאת
והקים משפחה טובה שבניו ובנותיו הולכים בדרך
ה', אבל אם יש הורים שאינם יודעים לטפל
וכועסים על ילדם שקצת מתרחק הרי שסופו
להתרחק לגמרי.

שורש הריחוק מתחיל בחוסר סיפוק מהלימוד

והכל מתחיל ממה שאין לבחור סיפוק בלימודו,
בין בישיבה הגדולה ובין בישיבה הקטנה. בדור
שלנו הבחורים המגיעים לישיבות הם מכל סוגי
המשפחות, שלא כזמני שהייתי בישיבת לומזיה,
התבוננתי פעם מהיכן מגיעים הבחורים לישיבה,
וכמעט כולם היו בנים של משפחות שהם עצמם
כלי קודש, אבל בעלי בתים לא היו שולחים
לישיבות, ובימינו שולחים לישיבות בחורים מכל
סוגי המשפחות, ממילא בכל שיעור בישיבה יש
את המצוינים ויש את החלשים ויש את הבינונים,
הראש ישיבה אומר שיעור והמשגיח אומר שיחה,
המצוינים מקשיבים לשיעור ודנים עם הרה"י גם
לאחר השיעור והראש ישיבה מכיר אותם טוב,
ואת הגרועים המשגיח מכיר טוב, כי הוא דואג
שמאחר לתפילה וכדו' ומנסה לקרבם בדרך הישר,
ולפעמים מצליח ולפעמים לא, אבל יש את אלה
שמגיעים בזמן לתפילות ומשתתפים בשיעורים
אבל למעשה לא מבינים מה מקשה רעק"א או מה
מתרץ ר"ש שקאפ או מה החקירה של ר' אלחנן, כי
הם לא בדרגה, ואולי אם היו מתאמצים כן היו
מבינים, וע"פ רוב זה בגלל שהם לא יודעים איך
לעכל את דברי הגמרא הרש"י והתוס'.

מה לעיתון בבית עובדי השם...

ישנה מכת מדינה של הדברים שבכתב. בימי קדם הדפוסים היו ביוקר ולא היה מצוי בקלות כ"כ דברים מודפסים, אבל בימינו כמו שדרך המכשירים הפסולים אפשר להגיע לכל מקום, כמו"כ אפשר להגיע אליהם דרך הדפים שזורים לתיבות בצורת שבעונים ויומנים. חשוב מאוד להכניס לרוח של הבחורים שכל הדברים שהם מפיצים זה אינו שייך אצל בני תורה. בזמנו מצא מרן הרב שך צווק"ל לנכון לייסד עיתון שיש עליו ביקורת ודעת תורה, ואף שלא היה זה קל כלל וכלל וכדרך במאמץ אדיר, והיו עושים כנסים כדי להמריץ אחרים להיות מנויים. אחד מבני שהיה אז צעיר לאחר חתונתו ניגש אצלו לשאלו אם צריך הוא להיות מנוי לעיתון, שאלו הרב שך ואיזה עיתון יש לך היום בבית, ענה לו אצלי בבית ח"ו אין שום עיתון, אמר לו הרב שך אתה תמשיך לנהוג כך שלא יהיה לך בביתך שום עיתון, ואינך צריך לחתום להיות מנוי על שום עיתון.

לא לכבודו של בן תורה להחשף לעיתונות מכל סוג שהוא

אצל בני תורה צריך לדעת שמה שקוראים בשבת זה ספר דרוש וסיפורי צדיקים ולא שום עיתון שזה אינו שייך לבני תורה, ושלא יהיה שום הו"א לבחור להקדיש זמן לזה, שזה אינו מכובד לבחור ישיבה שיראו אותו מחזיק עיתון וקורא דברים כאלו. הרי מתגנבות שם ידיעות שיותר טוב שבחור לא ידע עליהם, ואף שנראה שכוונתם לפעמים לשם שמים כשמפרסמים נגד דברים שליליים, הרי סו"ס מביאים שם גם את הדברים השליליים בכדי לסתור אותם, ובחור לא צריך לדעת את כ"ז שיש הו"א שלילית ואיך לסתור אותה וכו', שאינו לפי כבודם של בני תורה, כי כשלומדים בישיבה אז לומדים. ובימינו שכ"כ קל להדפיס אפשר להדפיס כ"כ הרבה דברים אחרים טובים, החזו"א היה אומר שסיפורים שמספרים על גדולי תורה זה מתנף לא פחות מספר מוסר.

לימוד גפ"ת לפי הסדר בבהירות עם חזרה

בדוק ומנוסה שבחורים בישיבה בין ביש"ג ובין ביש"ק, שלומדים את הגמרא רש"י תוס' ושאר ראשונים, שקודם כל לומדים בבהירות וחזורים על זה, זה נותן כל כך הרבה שמחה, וכשבוחנים אותם בשבועי או בחודשי מצוי שבדקים את ידיעותיהם בחידושים, אבל לא פחות חשוב לבדוק שידעו גם לומר בבהירות את הגמרא והרש"י והתוס' וכך לפי הסדר, ורק אח"כ את החידושים, שרק בכך יש את התענוג בלימוד, אם לומדים לפי הסדר.

כמה אנחנו מחזיק טובה לאלה שאכפת להם הלא הוא ארגון "לב לאחים", ולא נפרט כל אחד ואחד שטרחו בארגונו של כנס זה, ומה מתאים שהוא בימי החנוכה שחנוכה זה זמן חיוק של לימוד התורה.

חייא בר אבא אפי' האב ובנו הרב ותלמידו שעוסקין בתורה בשער אחד נעשים אויבים זה את זה ואינם זדים משם עד שנעשים אוהבים זה את זה שנאמר 'את והב בסופה' אל תקרי בסופה אלא בסופה'. התלמיד צריך להרגיש שהרב אוהבו ואכפת לו ממנו. ואם אירע שתלמיד פוגע ברבו שהוא דבר חמור מאוד, הדרך הנכונה לטפל בזה הוא ע"י שהתלמיד ירגיש שלרב אכפת לו ממנו, אבל אם התלמיד מרגיש שהוא כמעשה נקם הרי שזה אבוד מראש.

הזהירות מפגיעה בנפש התלמיד מצילה נפשות

צריך להיזהר מטעות, שגיאות מי יבין. מעשה בבחור מצוין שלמד בישיבה קטנה, והמגיד שיעור שלו אמר לו שהוא מתאים להיכנס לישיבת חברון, ובזמנו הרישום היה מתבצע במשרדי הישיבה, הלך הבחור למשרדי הישיבה ונרשם שם, והמתין בביתו שיזמינו אותו לישיבה, הגיע זמן תחילת הלימודים וכשהגיע לישיבה נאמר לו שלא התקבל, והלך אותו בחור לישיבה אחרת. לאחר יומיים פנה אליו המושגית וגער בו בחומרה, האץ הוא ממשיך לשוחח עם החברה שלו, ולמרות הכחשותיו בענין, המושגית לא האמינו. והאמת היתה שהבחור היה יתום מאביו והיה משוחח עם אמו בטלפון, וכיון שכן למאזין מן הצד היה נראה שכל הזמן הוא משוחח בלשון של פניה לנקבה, ומכך הסיקו שהוא משוחח עם חברה. הבחור שנפגע עד עומק נפשו עזב את הישיבה, הלך לצבא והוריד את הכיפה מראשו. אחרי הצבא התגעגע לדרך הטוב וחזר שוב, קירבתי אותו, והחליט לקבוע עיתים לתורה והקים משפחה שבניו הולכים לתלמוד תורה. אותו בחור שמחמת התייחסות לא נכונה פגעו בנפשו, אמנם לבסוף ניצול, אבל רק הצלה פורתא, ויש כאלה שלא זוכים להינצל, וצריך לדעת לשים לב לדברים האלו איך לשמר ולהחזיק את הבחורים ולהתייחס לכל אחד ואחד כמו לידיד שלי וכמו לבן שלי.

שמעתי מהגאון רבי יחיאל מרדכי גורדון זצ"ל (שכיהן כראש ישיבה בלומדיה) שאמר מאי דכתיב (דברים ו, ז) 'ושננתם לבניך' – אלו התלמידים (יעו"י דברי רש"י על הפסוק), ומה שלא כתבה התורה במפורש התלמידים, כי וישננתם של התלמידים זה רק אם הם כמו בניך, שרק אז מצליח להושננתם.

חיזוק הקשר עם התלמיד ע"י יחס אישי וחם

יש מקומות שהרבה רמז"ם ומשגיחים נוהגים כן. סיפור לי הנכדים שלי שלומדים בישיבת חדרה שהרב גפן זצ"ל נוסף לשיעורים היה מזמין בחורים אליו לאכול אצל שולחנו. גם בישיבת השרון כליל שבת, פעם היו באים אצלי הבחורים ופעם אצל הרב יעקבוביץ' מהרצליה, והיו מקבלים כיבוד ושתייה ומדברים בדברי תורה, שומעים סיפורים, ובחורים שהיו יודעים לשיר היו מראים כוחם בשירה, וכ"ז היה מחזק את החבורת שהתלמיד מרגיש שהרב חבר שלו ואוהב אותו.

מספרים שהגיע אברך לכולל ולמד טוב ואמר שרק עכשיו זאת הפעם הראשונה שהוא באמת מבין טוב דף גמרא, ואף שהיה מבין קושיות והבין תירושים, אבל דף גמרא הוא לא הבין.

לימוד פשט גמרא הועיל לבחור יותר מפלפולים

בזמני היה בחור צעיר בפוניבז' עילוי שידע לפלפל ולתרוץ וידע חידושי תורה רבים, פעם סיפר לי שהרבה המובהק שלו הוא רבי יצחק דזימיטרובסקי שליט"א שהיה חברותא שלו בישיבה, שהוא פתח לו את העיניים איך ללמוד דף גמרא ולדעת בה את הפשט המדויק, ואיך שצריך להקפיד לא לדלג שום תוספות ולהבין הכל בהבנה פשוטה וישרה, והוא הרבה שלו יותר מהאחרים שלימדו אותו פלפול וחריפות.

מעשה בבחור כשרוני שלא ידע פשט גמרא

מעשה בבחור שלמד בישיבה קטנה עם מסגרת של פנימיה, והוא לא היה רגיל לפנימיה, ופעם אירע שנהגו בו בפנימיה שלא בדרך ארץ, עד שנעלב מכך, וחפץ היה בישיבה אחרת. הכרתי אותו שהוא בחור כשרוני מאוד, והמלצתי עליו בישיבה קטנה אחרת. לאכזבתי הרבה אחר שנבחן שם קיבל תשובה שלילית. ושאלתי את הראש ישיבה מפני מה לא התקבל אותו בחור, וענה לי כיון שהוא לא ידע כלום. התפלאתי על כך מאוד וכי היתכן שאינו יודע כלום, הזמנתי את הבחור אלי ושאלתי אותו באיזה פרק אתה אוהב וכמה בחנו אותך, ענה לי פרק השולח בגיטין, ביקשתי ממנו שיקרא לי בפרק השולח ויסביר, הוא החל לקרוא וביקשתי ממנו שיבאר לי את המשנה, מיד התחיל להרצות לי קושיא של הרעק"א עם ד' תירושים, אמרתי לו אבל מה אומר רש"י ומה אומר הרשב"א, וכיון שכן, ידעתי שזאת כוונת הבוחן שהוא אינו יודע כלום, כי ודאי שפשט המשנה אינו יודע, ומה שידוע להרצות כ"כ הרבה חידושים אינו מראה על ידיעותו בהם, אלא שהוא יודע לדקלם טוב ובלא לדעת את עומקם של דברים.

הבחורים הכשרוניים שיודעים גם את המשנה והגמרא יודעים גם את החידושים, אבל הבחורים הבינוניים שמתקשים בפשט הגמרא הרי שנפל היסוד נפל הבנין ונשאר בלא לדעת ומתחיל להתפתח ריקנות ומחפשים למלאותו, כמו שאומרים בעלי הדרוש, מאי דכתיב (בראשית לז, כד) 'והבור ריק אין בו מים' – אבל נחשים ועקרבין יש בו – הבור ריק אין בו מים שהוא התורה – ממילא הוא מתמלא בדברים אחרים – נחשים ועקרבין יש בו.

התלמיד צריך להרגיש שלרב אכפת ממנו

התלמיד ורבותיו זה לא ב' צדדים שנאבקים זה עם זה, כדברי הגמרא (קידושין ל, ב) 'אשרי הגבר אשר מלא את אשפתו מזה לא יבושו כי ידברו את אויבים בשער' מאי את אויבים בשער אמר רבי

וידבר משה

דרשות הגאון ר' משה נתן יונגרייז זצוק"ל

פרשת כי תשא

'שבת שבתון' - כשעושים רצונו של מקום

[א] בפרשה (לא, טו) נאמר 'ששת ימים יעשה מלאכה וביום השביעי שבת שבתון קדש לה' וגו'. ואולם לעיל (כ, י) בעשרת הדברות נאמר 'ויום השביעי שבת לה' אלוך' וגו'. ויש להתבונן מה תוכן חילוק הלשוניות בין שבת לשבת שבתון, ומדוע בעשרת הדברות נאמר 'שבת' לה', ואילו בפרשתנו נאמר 'שבת שבתון'.

וראיתי בספר פרדס יוסף שהביא לפרש, על פי מה שאמרו בברכות (לה, ב) 'בזמן שישראל עושין רצונו של מקום, מלאכתן נעשית על ידי אחרים שנאמר ועמדו זרים ורעו צאנכם וגו', ובזמן שאין ישראל עושין רצונו של מקום מלאכתן נעשית על ידי עצמן, שנאמר ואספת דגנך, ולא עוד אלא שמלאכת אחרים נעשית על ידן שנאמר ועבדת את אויבך ע"ש.

ולפי זה ביאר שהפרשה אצלנו מתייחסת לזמן שעושים רצונו של מקום, כמו שנאמר ששת ימים 'יעשה' מלאכה - ע"י אחרים, ובמצב זה כל השבוע כלל ישראל כבר נמצאים במדרגה רוחנית גבוהה בבחינת שבת, וא"כ בהכרח נוסף במעלת השבת תוספת מדרגה עד שהיא 'שבת שבתון'. אולם בעשרת הדברות מדובר במצב שאין עושים רצונו של מקום כמו שנאמר לעיל (שם) 'ששת ימים' 'תעבד' וגו', היינו שעושים הם את המלאכות בעצמם, וכיון שכל השבוע כלל ישראל עובדים בעצמם ורק בשבת שובתים, לכך נאמר רק 'שבת' ולא שבת שבתון.

אין עושים רצונו של מקום - עושים רק מה שמוכרחים

[ב] ואולם יש להעיר בזה שלפי דבריו נמצא שבעשרת הדברות מדובר במצב שכלל ישראל אינם עושים רצונו של מקום, והוא תמוה שכשהתורה מצווה על שמירת השבת בעשרת הדברות היא מדברת על דרגה שאין ישראל עושים רצונו של מקום [וכבר עמד בזה שם, וכ' ליישב בקצרה כעין המבואר להלן].

הנה בתוספות שם הקשו שהגמרא בתחילת הסוגיא העמידה את הפסוק של 'ואספת דגנך' בעושים רצונו של מקום, והיאך אח"כ למדה את הפרשה באין עושים רצונו שלא זכו שמלאכתם נעשית ע"י אחרים, ותירצו בזה"ל 'דמיירי ודאי שעושין רצונו אבל אין עושין רצונו כל כך דאינם צדיקים גמורים'.

ולפי דברי התוס' נמצא שיש שלושה גדרים. א' עושים רצונו, שמלאכתן נעשית ע"י אחרים, ב' עושים רצונו לא לגמרי, ועליהם נאמר 'ואספת דגנך' שצריכים לעושות מלאכת עצמם, וזוכים למטר וברכות האמורות בפרשת והיה עם שמוע, ג' אין עושים רצונו.

וצריך להסביר מה היא ההגדרה שאין עושים רצונו כל כך שעל זה נאמר הפסוק 'ואספת דגנך'.

והנה כבר הבאנו במקו"א את הגמרא בב"ב (י, א) שאל טורונסרופוס הרשע את רבי עקיבא אם אלוקים אוהב עניים הוא מפני מה אינו

מפרנסם, וע"י בסוגיא שם בהמשך שמתבאר שכלל ישראל קרואים 'בנים' וקרואים 'עבדים', בזמן שעושים רצונו של מקום קרואים 'בנים', ובזמן שאין עושים רצונו של מקום קרואים 'עבדים', וטען הרשע שבזמן הזה אינם עושים רצונו.

וצריך להבין מדוע בחינה של עבדים אינה מעולה, והרי כל מהותו של 'עבד' שעובד את אדונו ועושה מלאכתו, אך החילוק הוא שעבד עושה רק דברים הכרחיים, מה שמוכרח ולא יותר מזה, משא"כ 'בן' שעושה גם לפנים משורת הדין, גם מה שאינו מוכרח, וזה עיקר ההבדל בין בן לעבד. וא"כ עושים רצונו של מקום הוא בחינת 'בן', היינו שעושים גם לפנים משורת הדין ומחפשים למצוא חן בעיני ה', משא"כ כשאין עושים 'רצונו' הכוונה שעושים רק מה שמוכרחים וזה בחינת 'עבד'.

מצוות צדקה - להצילנו מדינה של גיהנום

[ג] והנה טענת טורונסרופוס הרשע הייתה שאם הקב"ה אוהב את העניים היה לו לפרנסם בעצמו ואין לומר שאינו מפרנסם בשביל שאנחנו נזכה על ידם, השיב לו ר"ע 'אמשול לך משל למה"ד למלך שכעס על בנו וחבשו בבית האסורין וצוה עליו שלא להאכילו ושלא להשקותו והלך אדם אחד והאכילו והשקהו. כששמע המלך, לא דורון הוא משגר לו? ואנו קרוין בנים שנא' בנים אתם לה', א"ל אתם קרוים בנים וקרוים עבדים, כשאתם עושין רצונו של מקום קרוין בנים וכשאין אתם עושין רצונו של מקום קרוין עבדים. ועכשיו אין אתם עושין רצונו של מקום. א"ל הרי הוא אומר הלא פרס לרעב לחמך'.

ובדרשות בית הלוי (דרוש א') תמה מהא דאיתא בקידושין (לו, א) 'בנים אתם לה' אלוקים בזמן שאתם נוהגים מנהג בנים אתם קרוים בנים, אין אתם נוהגים מנהג בנים אין אתם קרוים בנים, דברי ר' יהודה. רבי מאיר אומר בין כך ובין כך אתם קרוים בנים, ע"ש. והקשה הבה"ל לשיטת ר' יהודה מדוע נותנים צדקה בזמן הזה, הרי כשאין נוהגים כמנהג בנים אין קרואים בנים, ובדרגה זו אין צריך לזון את העניים וכמבואר בסוגיא בב"ב שאמר ר"ע שהטעם שמפרנסים את העניים לפי שהדבר דומה למלך שכעס על בנו וחבשו בבית האסורים וצוה עליו שלא להאכילו והלך אדם אחד והאכילו והשקהו. כששמע המלך לא דורון משגר לו, ואנו קרואים 'בנים'.

וביאר הבית הלוי שהרי בתחילה תשובתו של ר"ע לטורונסרופוס הייתה שהטעם שהקב"ה אינו מפרנס את העניים כדי שניצל אנו בהם מדינה של גיהנום, והיינו שהקב"ה אוהב את העניים, ואם לא היינו מפרנסים אותם הוא היה מפרנסם בעצמו, רק שרוצה לזכות אותנו במצוה הזו כדי שניצל אנו על ידה, אלא שטורונסרופוס לא השכיל להבין את התשובה וחזר והקשה שזה דומה למלך שכעס על עבדו וכ', ולזה השיב לו ר"ע שנית שאינו דומה אלא למלך שכעס על 'בנו' ואנו בנים לה'.

ומעתה ביאר שזהו שהשיב לו ר"ע 'הלא פרס לרעב לחמך וגו', שזה מדבר בזמן הזה בזמן הגלות, ואע"פ כן נאמר שצריך לתת לרעב לחם ולהביא את העניים הביתה, והכוונה שמכל מקום צריך לפרנסם, אם קרויים בנים

והנה במצוות, יש שהם מוכרחים לאיש הישראלי, כמו שבת שהוא הכרח גמור ובלעדי זה אינו ישראל כלל, אך יש מצוות שהם לתוספת קדושה, כמו בנין בהמ"ק והקרבות, שתכליתם שיהיו ישראל במעלתם הגדולה ובקדושה ולכן צריכים לזה.

ומעתה ביאר שלפיכך קודם מעשה העגל בפרשת כי תשא נאמר תחילה מעשה המשכן, ואח"כ לבסוף אמר להם שבת, ואילו בפרשיות העוסקות בבנין המשכן שהיה זה אחר מעשה העגל, התחיל ב'ויקהל' בשבת ואח"כ אמר להם מעשה המקדש, כיון שאחר חטא העגל הוא כאב שיש לו קפידה על בנו שדבר ראשון נותן לו את הדברים ההכרחיים לו, ורק אח"כ נותן לו את התוספת תענוגים.

והדברים מתאימים עם משנ"ת, שאע"פ שכלל ישראל אינם עושים רצונו אין הגדרתם כ'עבדים' ח"ו שאין מגיע להם פרנסה, אלא כבנים שיש קפידה לאביהם, שאע"פ שלבסוף נותן להם אך כעת אינו משתוקק כל כך לענגם, והדברים תואמים ומקבילים ליחס של הבן אל אביו שאע"פ שעושה כל מה שצוהו אך אינו עושה זאת בשמחה ובחביבות, וכמים פנים אל פנים מידה כנגד מידה, גם האב אע"פ שלבסוף נותן לו הכל, מ"מ אינו בחביבות כפי שהמנהג לתת לבן חביב, ודו"ק.

סמיכות גאולה לגאולה - מכוח שאנו 'בנים' למקום

[ו] וכבר נתבאר (במקו"א) שהדרך להגיע לעשות רצונו בשלימות הוא ע"י נדיבות לב, וכפי שביאר בברכת פרץ (פ' ויקרא) בביאור מה שיש מצוות שהתורה לא חייבה בהם, אלא שהיא נתנה לאדם את האפשרות להתגבר כגון קרבות נדבה, וביאר שהעניין שע"י האדם עושה יותר ממה שמחויב, אלא מתוך רצון למצוא חן בעיניו, בזה הוא מראה את חובתו למקום ומתוך כך האדם מתעורר לאהבת הבורא יתברך שמו, וע"י שנוראות דבריו.

והנה במגילה (ו, ב) נחלקו תנאים האם בשנה מעוברת עושים פורים באדר ראשון או באדר שני, ומקשה בשלמא רבי אליעזר ברבי יוסי מסתבר טעמא דאין מעבירין על המצוות [-ולכן פורים באדר א'], אלא רשב"ג [שבאדר ב] מאי טעמא, אמר רבי טבי טעמא דרשב"ג מסמך גאולה לגאולה עדיף ופירש רש"י 'גאולה לגאולה - פורים לפסח'.

ובחתי"ס (או"ח סי' ר"ח) תמה מדוע ראו באמת לקבוע פורים בשני משום מסמך גאולה לגאולה עדיף, הלא זריזין מקדימין למצוות ואין מעבירין על המצוות עדיף מעשות מצוה מן המוכרח כמבואר בתשו' רדב"ז (הישנות סי' י"ג) וחכ"צ (סי' ק"ו) ומ"מ (מגילה א, יא) וכתב שאפשר שדווקא במצוה שכבר מוטלת עליו יש לו לזרז ולהקדים ולא להמתין, אבל מצוה שאנו מקבלים עלינו תחלה ועדיין לא התחייבנו בה, לא שייך כל כך זריזין וטוב לקבוע ביום המוכרח והיינו מסמך גאולה לגאולה עדיף.

ואפשר להוסיף שהגילוי הנפלא שהיה בפורים בא להם בזכות הבחינה של 'בנים' למקום שהתחדשה להם בגאולת מצרים, וזה מביא שזוכים לנסים מעל לדרך הטבע, ולכן אע"פ שבשושן הבריה היה נראה שהכל אבוד ואין דרך טבעית להצלה, נעשה נס מעל לדרך הטבע, וע"י חובת הנס הגיעו להכרה מוחלטת ב'אין עוד מלבדו', והדר קיבלוהו מאהבה ובכך הושלמה יציאת מצרים, ומבואר היטב העניין של מסמך גאולה לגאולה להסמך ולשייך את שני הגאולות האלו.

יש את התשובה ע"פ המשל למלך שכעס על בנו, ואם אינו קרויים בנים ח"ו, הרי יש את התשובה הראשונה שעיקר ההנחה אינה נכונה ואין העניינים נקראים חייבים כלל אלא הקב"ה עושה אותם עניים בכדי לזכות אותנו.

ומיושב היטב שגם לדעת ר"י שבזמן שאין עושים רצונו של מקום אינו קרויים בנים, אך עדיין חייבים במצוות צדקה מחמת הטעם הראשון כדי לזכות אותנו ולהצילנו מדינה של גיהנם, והוא טעם נכון לכשעצמו.

אין עושים רצונו - אין נוהגים 'מנהג' בנים

[ד] ויש להקשות לפי מה שנתבאר שבחינה של 'עבדים' היא כשאנשים עושים לפנים משורת הדין ומחפשים למצוא חן בעיני ה' כבנים חביבים, א"כ מהו שמבואר בב"ב שם שהקב"ה 'אוהב' את העניים, הא אם עתה אין עושים רצונו של מקום וכלל ישראל הם כ'עבדים' מדוע הקב"ה אוהב אותם.

ונראה שיש שני גדרים גם ב'אין עושים רצונו', שיש אין עושה רצונו כמו שנתבאר שעושה רק דברים הכרחיים וזה בחינת עבד, אבל יש שעושה הכל כמו בן, רק שאין עושה את זה בשמחה ובטוב לב כמו בן שדרך הבן לעשות רצון אביו בשמחה וחביבות, אלא כבן שאינו עושה בחביבות.

והנה כשנדקדק ר"י לא כתב ש'אין עושים רצונו', אלא שאין 'נוהגים מנהג בנים' והיינו שהמנהג הוא שהבן עושה בחביבות, ואילו כשאין 'נוהגים' כן היינו שאין עושים בחביבות ובשמחה, אבל מ"מ עושים כל מה שבן עושה לאביו, רק כיון שאינם עושים בשמחה אין נקראים בנים חביבים, אך מ"מ באופן זה כלל ישראל אינם נקראים 'עבדים' כיון שעושים יותר מן המוכרח.

ומיושב שפיר שאף העני הוא 'בן' למקום ובעצם היה הקב"ה מפרנסו ברווח, אלא שאינו מפרנסו כדי לזכות אותנו, כמו שהשיב לו ר"ע בתחילה, והוסיף לו ר"ע שגם לדבריו שאינו מבין את התשובה הזו, מ"מ כלל ישראל הם בחינת 'בנים' ולא 'עבדים' כפי שהוא סבור, שהאמת היא שאף כשאין נוהגים מנהג בנים שחסר בחביבות העבודה מ"מ נקראים בנים ולא עבדים, ודו"ק.

הנהגת האב עם בנו - כמנהג הבן עם אביו

[ה] והנה כבר נתבאר במקו"א דברי הבית הלוי (ריש פ' כי תשא) על הפסוק 'אך את שבתותי תשמורו' ועמד במה שנתקשו המפרשים מדוע כאן הוזכרה השבת רק אחרי פרשיות תרומה תצוה העוסקות בציווי על המשכן, ואילו ב'ויקהל' כשמדובר על עשיית המשכן מוזכר החיוב של שמירת השבת קודם הפרשיות העוסקות בעשיית המשכן.

וביאר ע"פ משל בגביר אחד שהשיא בנו וצריך לעשות לבנו בגדים לחול ושבת ויו"ט, וכן תכשיטים אשר הם ליתר פאר והידור ואינם בהכרח כל כך ומיועדים רק לבני גבירים. והנה גם אם האב קצת בקפידה על הבן עם כ"ז יעשה לו כל הדברים כמנהג הגבירים, אך מ"מ יש חילוק, שאם עושה אותם מצד האהבה והוא מתענג על מה שמגיע תענוג לבנו, אז תהיה ההתחלה בדברים שאינם בהכרח כל כך, כמו לקנות לו מורה שעות של זהב וכדומה, אך אם העשייה מצד ההכרח כיון שס"ס הוא בנו, הרי ההתחלה תהיה בדברים היותר הכרחיים ובסוף יתן לו גם המותרות שהרי אינו מצב שמחפש הוא ליהנות את בנו.

לע"נ

הרב אליהו ב"ר שמואל זצ"ל

ת.נ.צ.ב.ה.

תורת אביגדור

הגאון ר' אביגדור מילר זצ"ל

פרשת כי תשא

מתלהטים אחרין

הנוגעים לעבודת ה'. זאת אומרת ש"קול ענות" - להתרגש מדבר שאינו כלום, זוהי טעות חמורה, כי צורת חייו של האדם תלויה בדברים מהם הוא מתרגש.

מהו "הלל"?

בספר תהילים אנו מוצאים שוב ושוב את הביטוי "הללוי-ה". אנו אומרים את זה שוב ושוב ואיננו שמים לב למה שאנחנו אומרים. מה הפירוש "להלל"? הכוונה אינה כפי שרגילים לחשוב, "לשבח את ה'". יש הבדל גדול בין המושג "להלל" לבין שאר הלשונות של שבח, "לשבח" לפאר לרומם להדר לברך לעלה ולקלס" - כל אחת מאלו היא לשון מיוחדת של שבח, אבל "הלל" הוא דבר אחר לגמרי.

המלה "הלל" פירושה "להשתולל". איך אני יודע? מהפסוק "אֶמְרָתִי לְהוֹלִלִים אֶל תִּהְיוּ" (תהילים עה, ה). "הלל" היא מלה המתפרשת על פי האופן שבו היא נשמעת. המלה מתאימה להיקרא בצעקה, זוהי מלה של התלהבות. כאשר אנשים משתכרים הם צועקים "הללו!", אבל בדרך כלל זו אינה התלהבות מה'. הם צועקים "הלל" כלפי כל הדברים הלא-נכונים. "הלל" על מוסיקה, "הלל" על יין, "הלל" על ספורט - ועוד דברים שתוכנם הוא אפסיות.

על מה משתוללים?

נמצא, שכאשר אנו אומרים "הללוי-ה", כוונתנו היא: "השתגעו" מה'. דוד המלך אומר: "תצעקו, תצעקו! אבל איזו צעקה? תצעקו אל ה' מתוך שמחה עצומה!" "תשתגעו" מתוך שמחה! התלהבו רק מה! זהו תפקידכם בעולם - להתלהב ו"להשתגע" מה! אם זו הפעם הראשונה שאתם שומעים זאת, אז טוב שהגעתם. "הללי נפשי את ה'" אין פירושו רק לשבח, אלא להתלהב ולהתרגש! ולזה נועדו הצעקות שלנו.

שלמה המלך אמר בחכמתו: "לשחוק אֶמְרָתִי מְהוֹלֵל וְלִשְׂמִיחָה מֵהַ עֶשֶׂה" - שלמה קבע ש"שחוק" - הוא סתם "השתגעות", וכן הוא אומר ש"לשמחה" - מה זו עושה? איזו תכלית יש לזה? אדם ששמח בלא סיבה מוצדקת - הרי זו טיפשות. הגמרא (שבת ל, ב) אומרת שהפסוק מדבר על "שמחה שאינה של מצוה". אדם השמח במצוה - הרי

קולות של רעש

התורה מספרת לנו שכאשר משה רבינו ויהושע בן נון ירדו מהר סיני, הם שמעו מהומה, "את קול הָעַם בִּרְעָה" - קולות חזקים, של אנשים מולהבים ומלוהטים, בקעו ועלו מן המחנה. משה רבינו פונה ליהושע ושואל אותו: "מהו הקול הזה שאני שומע? ממה כולם מתלהבים שם?" וממשיך משה: "אין קול ענות גְבוּרָה וְאֵין קול ענות חֲלוּשָׁה, קול ענות אֲנֹכִי שִׁמְעִי."

אין קול ענות גְבוּרָה - אין זה קולות של אנשים המודים ומשבחים לה' על ניצחון במלחמה. "אם כך, זה היה מובן" אומר משה. אם הם היו צועקים בהתלהבות: "הודו לה' כי טוב!" - זה מצויין, לכך נועדו הצעקות!

וְאֵין קול ענות חֲלוּשָׁה - זו גם אינה צעקה שבאה מתוך חולשה. אדם המפחד להפסיד במלחמה, וקורא לה' שיעזור לו - גם זה טוב מאוד. ולא רק במלחמה; כל איש מישראל שעובר איזה קושי או סבל, וצועק בהתרגשות לה': "הצילני!" - התרגשות זו אהובה היא לפני המקום. מי שמתרגש וצועק לה' - מראה בזה שרק ה' יכול לעזור לו ולהושיעו.

אבל כאן, אומר משה רבינו ליהושע, אינני שומע קולות כאלו, אלא רק "קול ענות אֲנֹכִי שִׁמְעִי" - מה שאני שומע זה קולות, רעש, התלהבות ריקה מתוכן.

חיך תלויים בזה

באותה שעה, בני ישראל ריקדו ופיזזו מסביב לעגל, מתרגשים ומתלהבים מכלום! זהו חטא גדול מאוד! כידוע, עגל הזהב לא היה עבודה זרה, כמו שכתבו הכוזרי והרמב"ן, אבל העגל היה דבר של כלום ואפסיות! יהודים אינם מתרגשים משום דבר חוץ מהקב"ה! מי שמתלהב מדבר אחר, זוהי התלהבות מכלום! מי שמתרגש מדברים שאינם קשורים לקב"ה, דומה לעובד עבודה זרה. משה רבינו החליט שאי אפשר להוריד את התורה לאנשים שאינם יודעים ממה יש להתרגש וממה אסור להתרגש.

במלים אלו "קול ענות אֲנֹכִי שִׁמְעִי" - משה רבינו לימד אותנו יסוד חשוב: שעלינו להיזהר ממה אנו מתרגשים בחיים. להתלהב ממה שה' זהו דבר הדורש הצדקה. רגש ההתלהבות ניתן לנו אך ורק כדי שנשתמש בו לעניינים

להתלהב מארוחת הצהרים

האמת היא, שאין בעולם הזה דבר שראוי להתלהב ממנו מלבד הקב"ה. נאמר שלאחר שתשמע שיחה זו, תשוב לביתך כדי לסעוד את ארוחת הצהרים שהכינה עבורך רעייתך. בודאי מחוייב את להודות לה. הרי היא עבדה קשה במטבח בזמן שאתה האזנת לשיחה בבית המדרש. תשבח גם את האוכל שהיא הכינה, ואל לך לקמץ בהודאה זו! ולאחר הארוחה, אל תשכח להודות לקב"ה על המזון שנתן לך. אל תברך מתוך הרגל, אלא מתוך מחשבה, מתוך שמחה והתלהבות.

אבל לאחר הארוחה, אל תלקק את השפתיים ותאמר לעצמך: "איך שאני אוהב שניצל!" אל תתלהב מעוף צלוי! זה כבר "קול ענות!" אל תאהב שום דבר חוץ מה'. האוכל היה טוב, אבל אל תאהב את האוכל.

אבל חשוב שלא תטעו בדברי: אפשר גם אפשר להתלהב מהעולם הזה. העולם שלנו מלא בהזדמנויות להתלהבות מותרת. כאשר דוד המלך אמר "הללי נפשי" - אני "אשתגע" על ה' - הוא לא תכנן לעבור לדור במערה חשוכה, מנותק מכל הנאות העולם, בודאי שלא! כל תהילותיו של דוד המלך היו בעולם הזה, אבל היו אלו תהילותיו של ה'. אדם שמתלהב ממראה של נוף עוצר נשימה, ועל ידי כך הוא מכיר את נפלאותיו של ה', אם העצים והעננים גורמים לו להתקרב לה' - זוהי התלהבות נכונה. אבל להתאהב בטבע עצמו - זהו כבר "קול ענות". אסור לנו "לאבד את הראש" בתוך עולם הזה.

נתאר לעצמנו אדם שיש ברשותו אוסף של מטבעות נדירות. בכל פעם שמגיע אליו אורח, הוא מראה לו בהנאה בלתי מוסתרת את האוסף המיוחד שלו. "תראה את המטבע הזה, הוא הגיע מאנגליה והיה בשימוש לפני כן וכך שנים!" אדם זה מתלהב מעולם הזה, אבל זה לא אמור לעניין אותנו! אין שום דבר רע באיזה מטבע ישן, אבל מה מעניין בזה? ממה יש להתלהב?

אם ביקר אצלך אדם שלא התלהב מאוסף הבולים הנדירים שברשותך, אל תחשוב עליו: "הוא לא מבין, אין לו טעם טוב", אלא תדון אותו לכף זכות, שהוא הרגיל את עצמו שלא להתלהב מאפסיות. יש דברים יותר חשובים בחיים שצריך להתלהב מהם. חברך אינו "פרימיטיבי", אלא הוא "מפותח" מאוד! הוא אינו מבזבז את זמנו על דברים שאין בהם כלום!

"קל קנוא ונוקם"

ישנם עיתונים המקדישים עמודים שלמים בדיון אודות המקום בו ניתן למצוא את המסעדה הטובה ביותר. המסעדה הטובה ביותר? זה לא אמור לעשות עלינו רושם כלל! ויש המקדישים כתבות שלמות בדיון מעמיק על היין הטוב ביותר. זוהי התלהבות על דבר שאינו כלום, שאין בו חשיבות כלל!

לזה ניתנה השמחה, אבל שמחה שאינה של מצוה "מה זו עושה?" - איזו תועלת יש ממנה? ממה אתה מתרגש?

מתלהבים מהברכה

זהו שאמר דוד: "הללי נפשי" - על מה יש לי להלל ולשבח? "את ה'". כל שאר מיני השמחה הם בזבז זמן, שכן אין טעם להתלהב מדבר שאינו קשור לעבודת ה'.

אשר על כן, יש לנו להתלהב מהדברים שה' מתלהב מהם. בשמחת תורה, כאשר מוציאים את ספרי התורה מארון הקדש, השתמש בכל כוחותיך להתלהב - לשיר ולרקוד לכבוד השי"ת. ובעצם אין זה רק בשמחת תורה, אלא בכל פעם שאדם אומר ברכה, מדוע שלא יאמר אותה בהתלהבות? כולנו אומרים יחד "ברוך ה' המבורך לעולם ועד" - בואו ונברך את ה' יחד! לא רק כחובה, אלא מתוך התלהבות והתרגשות. אנו "משתגעים" אחרי ה'. באמת ישנם מקומות שכן נראית התפילה. אם תכנסו לשם את תעמדו נדהמים! אולי תחשבו שאין זה מתאים - אבל עבורם זוהי דרך העבודה - "להשתגע" על ה'.

ראש השנה בסלבודקה

הזכרון מימי הישיבה עדיין עומד לנגד עיני. ב"ברכו" לביל ראש השנה, הישיבה כולה השתגעה. כן כן, השתגעה! הש"ץ ניגש לעמוד ואמר "ברכו את ה' המבורך" בשקט - כך זה נעשה שם, בלי ניגון, אלא הכל באופן מחושב. אבל אז ענה הציבור, ובני הישיבה פשוט "השתגעו" והחלו לצעוק: "ברוך ה' המבורך לעולם ועד!" איזה רעש היה שם! הקירות רעדו! הם ממש "השתגעו"! הנה מתחיל ראש השנה, יום הדין, ובאים אנו לדבר עם ה' בכדי להביע את אהבתנו אליו, את הכרת הטוב שלנו, ואת תקוותנו שהוא יתברך יתן לנו עוד שנה של חיים. ולכן צעקנו! כולם צעקו אל ה'!

אם אדם זר היה נכנס אז לבית המדרש, אין ספק שהוא היה חושב: "איזה בית משוגעים!" כמובן, כאשר הוא נמצא באצטדיון ספורט, וכולם שם צועקים על כלום, הוא לא יחשוב כך. בודאי שלא! הרי ספורט הוא דבר חשוב, ששווה לצעוק בגללו. הקהל העצום שנוכח במשחק הספורט משתגע והומה ב"קול ענות" עבור שום דבר, ודמם נרתח בעורקיהם מרוב התרגשות. בזה אין לו בעיה, אבל כאשר הוא נכנס לבית מדרש שבו כולם משתגעים מ"ברכו את ה' המבורך" - פתאום הוא נעשה לאיש שקול ומחושב, והוא מסתכל על המקום כעל "בית משוגעים".

ואף אנו נאמר לו: "אכן, אנחנו "משוגעים" על ה'". ושגוען זה - היא היא השפיות הגדולה ביותר. הקהל העצום באצטדיון הספורט - ממה הוא מתלהב? מאפסיות! נתאר לעצמינו שכל האצטדיון היה מלא ביהודים שהתאספו יחד בכדי לצעוק אל ה'! הלוואי! הלא לשם כך נוצרה ההתלהבות, ולא לשם התלהבות מריקנות ואפסיות.

האחוזים שהפחתת - עדיין ניתן ללמוד הרבה מהאופן בו המשגיח מתאר את הבחור. כמובן שהדברים אמורים גם לגבי בנות.

זהו אם כן הפירוש הראשון בפסוק "איש לפי מהללו" - תוכל לבחון את האדם לפי האופן בו אחרים משבחים ומהללים אותו.

גמרא או פיצה?

אולם רבינו יונה בשערי תשובה (שער ג מאמר קמח) מפרש את הפסוק באופן שונה לחלוטין [ואלו ואלו דברי אלקים חיים. שלמה המלך בחכמתו, כלל את שני הפירושים בלשון הפסוק]. רבינו יונה מפרש כך: "איש" - תוכל עמוד על טיבו של האיש, "לפי מהללו" - על פי הדברים אותם הוא מהלל ומשבח. אם תאזין ותבחין אלו הם הדברים המרגשים אותו - תוכל ללמוד הרבה על אישיותו.

לדוגמא - נערה המנסה לעמוד על טיבו של בחור שהוצע לה כשידוך, צריכה לשים לב אלו נושאים מעניינים אותו. כאשר הוא מספר על הישיבה בה הוא לומד - על מה הוא משוחח? אם הוא מספר על המסכת אותה הם לומדים ועד כמה הוא נהנה ממנה, על השיעור-כללי הנפלא של ראש הישיבה, ועל רצונו לגדול בתורה ולהיות תלמיד חכם - אמנם יתכן שהכל הצגה - אבל לפחות זה מה שהוא מציג. למעשה, אם הוא מדבר על ההווי בישיבה - מן הסתם הישיבה זה מה שמעניין אותו. אם הוא מתלהב מהמשגיח, מהמגיד שיעור, כנראה שזה מה שהוא באמת - בחור המחשיב את לימוד התורה, ושואף לגדול בה.

לעומת זאת, אם הוא משוחח על טיולים, על המסלולים בהם צעד, ועל האתרים השונים שבהם ביקר, או שהוא מדבר על כל מיני עניינים שונים - יכולה המשודכת לדעת כי אלו הם הדברים שמעניינים אותו. נניח שהוא מדבר על מסעדות כשרות למהדרין. היום יש כל כך הרבה מאכלים אותם ניתן להשיג בכשרות מהודרת. ממתקים, מאפים, וכו' וכו' - ברכות יחולו על ראשם של אלו שאפשרו ליהודים שומרי תורה ומצוות להנות ממאכלים אלו, והפכו את חייהם לנעימים יותר. אבל אם הבחור מדבר על זה - אז זה מה שהוא. וכמו שפירשו בדרך צחות את דברי בעל ההגדה: "חכם מהו? אומר" - כלומר מה שאדם מדבר עליו - זה מה שהוא. הבחור שלנו הוא בחור של אוכל.

שלושה מבטים על סעודה שלישית

יש סיפור מפורסם, אותו סיפרתי פעמים רבות, על שלושה אנשים שישבו יחד, בסמוך זה לזה, בסעודה שלישית בבית הכנסת. במשך הסעודה, הרב אמר דרשה, וכן שרו זמירות. מיד לאחר הסעודה, ממש לפני תפילת מעריב, אחד מהשלושה פונה לחבריו ואומר: "אה! איזו דרשה!" השני אומר: "אילו זמירות מתוקות!" דברי התורה

ואם אדם מתלהב ומתפעל מדברים אלו, פירוש הדבר הוא, שהוא שוכח מה', וה' אינו עובר על זה בשתיקה. כתוב "כִּי אֲנִי ה' אֱלֹהֶיךָ קֵל קָנָא" (שמות כ, ה), "קל קנא" פירושו "וכבודי לאחר לא אֶתֶן" (ישעיה מב, ח) - ה' אינו חולק את כבודו עם אחרים. לכן נצטוונו לאהוב את ה' בכל לבבנו, והיינו בכל רגשותינו, ולא רק בחלק מהם. הקצנה של רגשות - זהו דבר השייך אך ורק לה'! "הָבוּ לָהּ כְּבוֹד וְעֹז" - איננו מתלהבים משום דבר חוץ מה'.

איש לפי מהללו

לפי האמור עד כה נוכל להבין, שלעתים קרובות אפשר ללמוד הרבה על האדם מתוך הדברים מהם הוא מתלהב. כתוב בספר משלי (כא, כא): "מִצָּרְךָ לִכְסֶּפֶךָ וְכוֹר לְזָהָב וְאִישׁ לְפִי מְהַלְלוֹ". יש אופן שבו בודקים את הכסף והזהב, האם יש בו סיגים. בימים עברו, האופן בו בדקו את הכסף היה ע"י פעולה הנקראת "צירוף". היה סיר מיוחד שנקרא "מצרף", ובו היו ממיסים את הכסף, וכל הסיגים [הפסולת] היו צפים למעלה, ולפי כמות הפסולת שצפה, היו יכולים לדעת עד כמה הכסף הינו טהור. גם לזהב היה כלי דומה, שנקרא "כור" - תנור רותח שבו היו ממיסים את הזהב, ולפי רמת הזוהמה שצפה, כך ידעו את טיב הזהב.

כל זה מועיל כדי לבחון את טיבם של הכסף או הזהב. אבל מה יעשה אדם המבקש לבחון את טיבו של אדם אחר? כיצד ניתן לגלות מיהו באמת. על זה עונה שלמה המלך וְאִישׁ לְפִי מְהַלְלוֹ - לפי שבחיו.

עצה לשידוכים

יש מספר פירושים לפסוק זה, מהו "לפי מהללו", ונבארם אחד לאחד. הפירוש הראשון הוא: לפי מהללו - לפי האופן שבו משבחים אותו בני אדם. בדוק כמה בני אדם מתלהבים ממנו, ותוכל ללמוד עליו רבות.

מי שיש לו בנות בשידוכים - שיקשיב היטב לדברים. אני נותן לכם כאן עצה טובה בחנם. אם אתם חפצים לברר על טיבו של בחור, האזינו היטב כיצד משבחים אותו חבריו ורבותיו, כמה התלהבות יש בשבחים הנאמרים עליו. אם התקשרת למשגיח כדי לברר על בחור, והמשגיח עונה לך בטון שלו ורגוע: "כן, הוא בחור טוב מאוד" - רד מהרעיון! הוא לא בשבילכם!

אדם שלא למד ספר משלי, כאשר יסיים את השיחה עם המשגיח, וישאל על ידי רעייתו: "מה אמר המשגיח?" הוא יענה לה: "הוא אמר שהוא בחור טוב" - זוהי שגיאה חמורה!

אם המשגיח מתלהב מהבחור, אם אתה שומע את ההתלהבות בקולו - יתכן שמדובר בבחור טוב ממש. אמנם עליך להפחית כששים אחוזים ממה שהמשגיח אומר עליו [משום שהמשגיח הוא אדם טוב-לב שאוהב את תלמידיו], וזה מתאר לך פחות או יותר את הבחור. למרות ששים

לעומת זאת, אדם המדבר תמיד על דברים טובים, מתרגש מה', ומשוחח בהתלהבות על עבודת ה' - הוא זה שיגדל להיות עבד ה'. זהו יסוד עצום, כיצד לחיות את חיינו, כיצד להצליח בעולם הזה. מה שמלהיב אותך - זה מה שיצא ממך.

חיים של דיבור

למדנו אם כן נושא חשוב מאוד - והוא הכח של הדיבור שלנו, והפעולה שהוא פועל עלינו. אדם מדבר על הנושאים שחשובים לו, וכאשר אנו מדברים אל איזה נושא, ומתלהבים ממנו - זה גם יעצב את דרכנו בחיים, משום שכוחו של הדיבור הוא עצום, והוא גדול יותר מהמחשבה. המחשבה של האדם היא גם כן דבר חשוב עד למאוד, אבל כאשר אדם אומר את המלים - הדברים נכנסים לאזניו ומשם לראשו, בעוצמה גדולה יותר.

החובות הלבבות (שער חשבון הנפש, חשבון ט) מלמד אותנו כי "המחשבה נמשכת אחר הדיבור". כאשר אדם אומר מלים, הדברים נכנסים לראשו, מתיישבים בדעתו, ומשפיעים עליו. גם אם לא תשים לב לזה מיד, בכל פעם שתאמר את המלים, הדברים יעשו רושם קטן, ולאט לאט הם יחלחלו אל נפשך וישפיעו על אישיותך. האמינו לי, הדברים משפיעים. זה נעשה חלק ממך, חלק מאישיותך, והופך אותך לאדם אחר.

איך להיות צדיק

אנשים המשבחים את הצדיקים - הם יהיו צדיקים! השומעים אתם? זו זכות גדולה לשבח את הצדיקים בביתכם. חייבים ללמד את הילדים לדבר בשבחם של גדולי ישראל. לצערי, ישנם אנשים שמזניחים את הענין הזה, ואינם מבינים עד כמה חשוב לדבר בבית במעלתם של גדולי ישראל. מוכרחים לדבר באהבה על בני התורה! דברו על זה כמה שיותר! ילדיכם ילמדו מכם שבית יהודי הוא בית שבו משבחים לומדי תורה, בית שבו מעריצים תלמידי חכמים.

אנו אוהבים את כ"ק האדמו"ר מבאבוב! אנו אוהבים את מרן הגר"י קמנצקי! אוהבים את מרן הגר"מ פיינשטיין! אוהבים את כ"ק האדמו"ר מסאטמר! פעם נכחתי במעמד אמירת ההושענות אצל כ"ק האדמו"ר ר' יואל מסאטמר זצ"ל, והוא אמר את ההושענות במשך ארבע שעות! הוא לא סיים בזריזות, אלא המשיך, דבוק בתפילתו, במשך ארבע שעות! הבטתי בו במשך כל הזמן הזה. איזה תענוג זה היה להביט בצדיק! אנחנו אוהבים את כל הצדיקים, את ראשי הישיבות כולם, ומדברים על כולם באהדה ובהערצה!

להלל את הצדיקים הקטנים

ולא רק הצדיקים המפורסמים. אם יש אדם שהוא בעל חסד - צריך לשבח גם אותו. התרגש ממנו! אפילו אם הוא

לא דיברו אליו, אבל הוא נהנה מהזמירות. ואילו השלישי שיבח את דג ה"הערינג": "כזה הערינג מעולם לא טעמתי!"

"איש לפי מהללו" - תוכל לעמוד על מהותו של האיש על פי הדבר אותו הוא משבח. האם הוא איש של תורה, של זמירות שבת, או איש של הערינג. זהו המבחן - מה מרגש ומלהיב אותו. כאשר אנו נזקקים לברר על אדם אחר - לצורך שידוכים או לכל ענין שהוא - הדרך לדעת מי הוא, היא ע"י שנשמע מה מרגש ומלהיב אותו. זוהי העצה של שלמה המלך - וכך נוכל לעמוד על טיבם של בני אדם.

הדיבור עושה את האדם

וכאן אנו מגיעים לפירוש השלישי של הפסוק. אמנם רבינו יונה לא כתב פירוש זה, אבל הפירוש הזה גם-כן נכלל בלשון הפסוק, והוא עקרוני מאוד לענייננו. "איש" - כיצד תוכל לשפוט מה יהיה עתידו של אדם זה, ולאיזה כיוון הוא צועד, "לפי מהללו" - על-פי הדברים אותם הוא משבח. כלומר, מלבד מה שהדיבור מגלה לנו מה מלהיב ומרגש אותו עכשיו, הוא גם מורה לנו לאן יגיע אדם זה. בחור שמתלהב מהמגיד-שיעור שלו, מתלהב מצדיקים, מגדולי ישראל, מתלהב מהסוגיא, אם הוא מתלהב מיראת שמים ומדות טובות - זהו סימן טוב למה שעתיד לצאת ממנו. "ואיש לפי מהללו" - האיש נעשה לאותו הדבר שהוא מהלל.

בחור ג"כ צריך לבחון האם הנערה מתרגשת מהבית אותו היא שואפת להקים, ומדברת בשמחה על בית של תורה, בית מלא בילדים, ולא עושה זאת בצורה אפאטית ושקטה, אלא בחום ובתשוקה. האם היא חפצה באמת להקים בית שתשרה בו שכינה, בית של קדושה, בית שהוא מקדש מעט. האם היא מייחלת לילדים קדושים וטהורים, עובדי ה', שילכו בדרך התורה. ואין הכוונה שהיא עושה תנועות דרמטיות כאשר היא מדברת על זה - אבל אפשר לשמוע את זה בקולה. לא רק שזה מגלה מה היא עכשיו, אלא זה מראה לנו לאן היא תגיע. אם היא מהללת את זה - זה מה שהיא תהיה.

כיצד להפוך למושחת

לכן משה רבינו התייסר כל כך כאשר שמע את ה"קול ענות" של עם ישראל, את ההמולה שהם יצרו סביב העגל - סביב האפסיות. אתם מתלהבים מדבר כזה, מדבר שהוא "כלום"? זה אומר שכבר עכשיו אתם "כלום", ואם זוהי הדרך בה אתם צועדים - אתם תהפכו לעוד יותר "כלומניקים".

ישנם כל כך הרבה אנשים שמתלהבים מלריב עם קרובי משפחתם. הדבר לא יאומן, ועד שנכנסתי לתפקידי כרב, לא חלמתי שכך הם פני הדברים - אנשים פשוט מתרגשים מלריב! כלה עם חמות, אח עם אחיו - אנשים מעוניינים לריב. אז אם זה מה שמעניין אותך, זה אכן מה שיצא ממך - "איש לפי מהללו" - תהפוך לאדם מושחת!

תורה! זה לא מוצא חן בעיניך? את מי זה מעניין? "וְשִׁמְרֵי תוֹרָה יִתְגַּדְּרוּ בָּם" (משלי שם) - שומרי תורה עוֹנִים את הרשעים. אין זה אומר שצריכים לפגוע ברשעים או לריב אתם. אבל צריכים להיזהר שלא לכבד אותם. אסור לחלק כבוד לכל דכפין, כי כבוד פירושו שאתה מתלהב מהדבר. כבוד לאנשים אלו הינו "קול ענות אנכי שומע".

מוכרחים אנו לשים לב את מי אנחנו משבחים. לשבח אדם משום שהוא ידוע לרקוד או לגנן בכינור - זו עוולה. את השבחים יש לשמור לצדיקים; "וְהִצְדִּיקוּ אֶת הַצִּדִּיק" (דברים כה, א) - יש לשבח ולהצדיק את הצדיקים. יש להתלהב ולהתרגש מהצדיק, ללא כל גבול!

צדיקו של עולם

לאור הדברים, צריכים אנו להזכיר לעצמנו כי "צִדִּיק ה' בְּכָל דֶּרֶךְיוֹ" (תהילים קמה, יז) - הצדיק האמיתי הוא השי"ת, ואנשים העסוקים כל חייהם בלספר בגדולת ה' ובשבח עבודתו, הם אלו שיצליחו להיות צדיקים בעצמם. זהו שאומר דוד: "אהללה ה' בחיי" - זהו הדבר בו אנו חפצים - לדבר רק אודות ה'!

אין לך קהל מאזינים? אנשים אינם רוצים לשמוע על ה'? אתה יכול לדבר אל עצמך! דבר על השי"ת כמה שיותר, משום שכך תהיה "לפי מהללך" - כך תזכה להיות צדיק ועובד ה'. הקב"ה מביט באיש זה המספר בגדולתו ובשבחו ואומר: "הוא שלי! הוא מתרגש ממני!" זה מראה על האדם שהוא עכשיו, ולא פחות חשוב מזה - על האדם שהוא עוד יהפוך להיות.

תענוג לנקות לפסח

ישנו ענין נוסף, המבוסס על אותו יסוד, והוא לשבח מעשים של צדק. צריך לשבח לא רק צדיקים אלא גם מעשים טובים. לשבח עבודת ה' - זהו הישג גדול ביותר. אם אתה בעל משפחה - בשלחן השבת, תשבח את המצוות. אל תחמיץ את ההזדמנות! "שבת! אי, איזה ענין גדול הוא לכבד את השבת! איזו מצוה גדולה! ועונג שבת! כמה טוב לאכול את מאכלי השבת לכבוד שבת קדש. איזה מרגש לאכול חלה של שבת!"

גם נקיון הבית מחמץ - הוא דבר שעלינו לשמוח בו ולהתלהב ממנו. צריכים להתרגש מבדיקת חמץ! דבר עם משפחתך על התענוג שבאכילת מצה. כל מצוה שהיא - הסבר לבני ביתך על השמחה שבעשיית מצוה, ועל גודל חשיבותה. רומם את המצוה; התרגש ממנה. זה מה שה' מבקש מאתנו.

לא עשה עבורך אף טובה, הרי 'ה' אוהב צדיקים", אע"פ שהם לא "עשו לו שום טובה", הוא אוהב אותם רק בגלל שהם צדיקים, וכמו כן אנחנו צריכים לאהוב אותם, ללא קשר לטובה שעשו לנו. אז אם אתה מכיר אדם שהוא בעל חסד, אדם שאוסף צדקה למשפחות נזקקות, שעוזר לאנשים מסכנים - תשבח אותו, ולא רק שבחים אלא "הלל" - "תשתגע" מרוב אהבה והערצה כלפיו!

חשוב מאוד לשים לב, ש"להלל את ה'" פירושו גם לא להלל דברים אחרים. התלהבות אינה דבר שאפשר לחלק על פי בחירה אישית. ההלל והשבח ניתנים רק על-פי רצונו של השי"ת, ולכן אין לשבח סתם בן אדם יתר על המדה, אלא אם עושים זאת כדי לגרום לו לשנות את דרכיו. אם רואים אצלו נקודה טובה, והתקווה היא שאם נשבח אותה, הדבר יגרום לו להתחזק בנקודה זו - אז מותר לשבחו, אבל בלאו הכי, יש לשמור את השבחים למי שהם מגיעים לו.

אנשים המשבחים את מי שאינו ראוי לשבח זה - טועים טעות גדולה. ישנם כאלו שאפילו משבחים רשעים. אמנם על פי רוב, אנשים חרדים אינם משבחים רשעים, אבל לפעמים הם מגזימים בשבחם של אנשים שאינם צדיקים. אינני רוצה לנקוט בדוגמאות, אבל דברים אלו קורים, ויש להיזהר מזה.

"האיש של השנה"

היה איזה ארגון "יהודי" בארה"ב שערך אירוע גדול, בו הארגון בחר ב"איש של השנה". בתואר ה"נכסף" זכה יהודי שהיה נשוי לגויה. היא אפילו לא עברה איזו "גירות", אלא גויה ממש! אותו אדם עלה לבימת הכבוד וקיבל לידיו את התעודה המעידה על היותו "האיש של השנה", בעוד כל היהודים מוחאים לו כפים! זהו "האיש של השנה"!

אמנם זוהי דוגמא קיצונית, אבל גם אדם שאינו חוטא, ואפילו אם הוא מוגדר כ"חרדי" - אם הוא אינו בעל מדות טובות, אם אינו עובד ה', אין לנו להרבות בשבחו. איננו מתגרשים מאנשים שאינם עובדי ה' וצדיקים. כתוב "עֲזְבֵי תוֹרָה יִהְיוּ כְּשֶׁע" (משלי כח, ד). מי שמתלהב ומתרגש מרשע, אפילו במעט - עליו לדעת שהוא עצמו נקרא "עוזב תורה". הוא מזניח את היסוד הגדול שלימד אותנו משה רבינו כאשר ירד מהר סיני.

אי-סובלנות באמריקה

יש שיאמרו שדברי כאן נגועים באי-סובלנות ובאי-קבלת האחר. נכון הדבר! איננו סובלניים כלפי "עוזבי

ניתן להשיג ספרי רבינו בחנויות ספרי קודש ואצל המפיצים:

ספר שער אורה-ועדי מוסר, ספר לב אביגדור-עבודת האדם בקניני השלמות מכתב יד: קולמוס 072-244-1670
תפילת אביגדור-פירוש וביאור על התפילה מכתב יד: אזל מן השוק

לעולם בלי סוף, שהרי אתה מלכנו אשר בראנו, ומנהיגנו המשגיח עלינו וממלא כל צרכינו, ולכן אנו עבדיך העובדים לפניך בכל כחינו. ומכיון ששבחי המלך הם מעקרי העבודה, ראוי שנשבח לעולם ועד.

הקל המלך הגדול והקדוש - קל פרושו בעל היכולת, והוספת ה"א", הקל פירושו שהוא הקל היחיד.

המלך הוא המנהיג, המנהל כל דבר ולו לבד החכמה המאפשרת קיום העולם

הגדול, שלעומתו כל דבר בבריאה קטן הוא. והוא לבד הגדול, **הקדוש**, השלם.

בשמים ובארץ - זהו המשך לתחילת דבורו, שראוי שישתבח שמך לעד בשמים ובארץ, [השבח שבשמים יתבאר בברכת יוצר אור, בשירת המלאכים]. כל הבריאה נעשתה כדי לשבח ולהכיר גדולת ה' כמו שנאמר (קהלת ג, יד) אלקים עשה שייראו מלפניו, וזוהי השלימות הגדולה שתתכן. המלאכים בשמים משבחים מחמת שלימותם, ואנו בארץ משבחים כדי להשיג השלימות.

כי לך נאה ה' אלקינו ואלקי אבותינו - נאה פירושו כי כל מה שנאמר הכל אמת, ואי אפשר לגמור השבח כי אמיתת גדולתך למעלה מכל תיאור. עם כל זה, אנו מחויבים ביותר להתבונן בגדולתך, הן משום שאנו העם הנבחר ואתה אלקינו המיוחד, וביותר משום שבנים אנו לאבותינו, אשר עמם עשית חסדים מיוחדים.

שיר ושבחה - שיר הוא דיבורי רגש נעלים. ושבח, פירושו הבהרה ואריכות בהסבר הדבר.

הלל וזמרה - הלל הוא ההבעה בהתפעלות ובהתלהבות, וזמרה היא נגינה בין בפה ובין בכלי להראות אהבתנו.

עז וממשלה נצח - לך כל העוז, ואתה לבד מושל בכל. נצח מציינ קיום ונצחיות, וגם נצחון, כי המנצח נשאר קיים והמנוצח יאבד.

מתוך תשובות שהשיב הרב זצ"ל לשואלים

שאלה:

כמה פעמים כדאי לסיים את ספר מסילת ישרים ב"זמן" אחד?

תשובה:

המסילת ישרים הוא ספר עמוק, ולכן כדאי להתקדם אתו לאט. הדרך הנכונה ללמוד אותו היא לחזור על כל שורה, שוב ושוב, לאט ובקול רם, ולחשוב על המלים עד שהם יספגו בשכלך.

אמנם ללמוד אותו במהירות אינו בזבז זמן, אבל הוא ישפיע עליך באמת רק אם תלמד אותו לאט, באופן שדבריו יחדרו אל תוך שכלך ויהפכו להיות חלק מאישיותך. ולכן, התשובה לשאלה היא שאם הנך רוצה ללמוד מסילת ישרים באופן הנכון, לא תוכל לסיים אותו כל-כך הרבה פעמים ב"זמן" אחד.

להתלהב מהישיבה

בחור ישיבה שחוזר לביתו ויושב עם בני משפחתו מסביב לשולחן, יכול לומר: "איזה בחורים נחמדים יש בישיבה שלי!" תן לבני משפחתך לחשוב שכל הבחורים הם נחמדים. תשבח את הרמ"ם בישיבה, את ראש הישיבה והמשגיח. תשבח את הכל בישיבה - גם את האוכל. ספר להם כמה טעים האוכל בישיבה. ספר להם כמה נקי ומסודר בישיבה - ובאמת זהו דבר שצריך להקפיד עליו, אם אתה מתלהב מהישיבה - שים לב לא לזרוק שום דבר על הרצפה!

ספר להם על ה"גישמאק" שבלימוד. "אה! אנחנו יושבים כל היום בישיבה ופשוט נהנים!" תסביר לאחריך ולאחיותיך שאין תענוג גדול יותר מלמוד סוגיא בעיון. אפילו אם אתה עצמך עדיין לא הגעת למדרגה זו - תאמר את זה בכל זאת, כי זו האמת. ככל שתאמר את זה יותר, כך זה יתגשם אצלך. וכמו שאנחנו מתפללים: "והערב נא ה' אלקינו את דברי תורתך בפינו" - נסה לגרום לדברי התורה להיות מתוקים בפיך.

שבח את התפילה. ספר לכולם על ההנאה שיש בתפילה בכוונה! "אה! א'מחיה! תענוג להתפלל בכוונה!" אני זוכר שכאשר הייתי ילד בן אחת עשרה, עמדתי מחוץ לבית הכנסת ושמעתי יהודי מבוגר אומר: "אה! זה היה א'גישמאקע מעריב!" הוא עשה תנועות בידיו "זה היה תענוג!" הייתי בן אחד עשרה, ועד היום אינני מסוגל לשכוח את המראה הזה. למדתי אז שמעריב זה דבר מהנה.

חיים של התלהבות

זהו תפקידנו בעולם - לומר הלל על כל דבר שקשור לקב"ה. וזאת אומרת שככל שתתלהב יותר מה', וככל שתהלל את הדברים החשובים שבעולם הזה - כך תכין את עצמך לעולם הבא. זהו הדבר שמשה רבינו לימד אותנו כאדר ירד מהר סיני: העם הזה, שבו בחר ה' להיות לו לעם סגולה לנצח נצחים, אינו יכול להיות עם של "קול ענות" - עם שמתלהב מאפסיות ומכלום.

לכן אנו שרים ומזמרים "אֲשֶׁרִי הָעָם שִׁכְכָה לוֹ אֲשֶׁרִי הָעָם שֶׁה' אֱלֹהֵינוּ" - כי עם שמתלהב ומתרגש מה' - הוא העם שיהיה יחד עם ה', בעולם הזה ובעולם הבא!

שבת שלום ומבורך!

פרושים וביאורים על סדר התפילה

מתוך ספר תפלת אביגדור - פירוש התפילה מאת רבינו זצ"ל

ישתבח שמך לעד מלכנו - עתה, בסיום פסוקי דזמרה, מביעים אנו חרטה על שאנו מסיימים, כי שמך ראוי שישתבח

קדושת בתי מקדש מעט

בהכוונת הגרמ"מ לובין שליט"א רב שכונת רמת אהרן בני-ברק

דבר המערכת

קדושה, כי דיבור חול סותר את הקדושה וכשמדבר דיבור חול ודברים בטלים במקום קדוש זהו פגם ופגיעה בקדושה, אמת שגם שאר איסורים הם חמורים כשעושה זאת במקום קדוש, אולם דיבורים אסורים הרי הם מחללים את קדושת המקום ועוקרים אותה, ולכן חומרת דיבורים אסורים גדולה יותר משאר דברים כגון אכילה ושתייה בבית הכנסת. יסוד זה שדיבורי חול ודיבורים בטלים מהווים סתירה לקדושה, מצינו בכמה מקומות.

באגרת הגר"א כתב בתו"ד: ובשבת ויו"ט אל תדברו כלל מדברים שאין נצרכים מאד, וגם בדברים הנצרכים למאוד תקצרו מאוד, כי קדושת שבת גדולה מאוד ובקושי התירו לומר שלום בשבת. הרי מצינו שלא רק בביהכ"נ נאמר חומרת דיבורי חול, אלא גם בשבת קודש, וכמבואר בדבריו שהיות ויש לשבת קדושה גדולה משום כך יש למעט בדיבור חול, והביאור הוא כדברינו שדיבור חול סותר קדושה במקום שיש דיבור של חול אין הקדושה שורה, ולכן פירט הגר"א בדוקא איסור זה של דיבורי חול בשבת קודש.

עוד כתב שם הגר"א: אבל בדברים האסורים כגון לשוה"ר וליצנות ושבועות ונדריים ומחלוקת וקללות, ובפרט בבית הכנסת ובשבת ויום טוב וכו'. הרי שכלל בדבריו הזהירות בקדושת ביהכ"נ וקדושת השבת, שיש בהם חומר מיוחד לדיבורים אסורים, הוא הדבר שנתבאר שדיבורים אלו פוגעים בקדושה. יתירה מזו מבואר בדבריו, שלא רק עוון לשוה"ר אלא גם נדריים ושבועות, כל הדברים התלויים בדיבור, על כ"ז הזהיר הגר"א יחדיו. וראה עוד מה שכתב שם באגרת: ובפרט בשבת קודש האכילה ובתוך הסעודה, שלא ידברו דברים בטלים ח"ו, וכ"ש ח"ו בלשון הרע וכיוצא בהם.

דוגמא נוספת ליסוד זה שדיבורי חול וכ"ש דיבורים אסורים סותרים לקדושה, מצינו לענין קדושת הסוכה, כפי שכתב המשנה ברורה בהלכות סוכה (סי' תרל"ט סק"ב): ולפי שקדושת הסוכה גדולה מאוד, ראוי למעט בה בדברי חול ולדבר בה כי אם קדושה ותורה, וכ"ש שהיה זהיר מלדבר שם לשוה"ר ורכילות ושאר דיבורים אסורים. הוא הדבר אשר דברנו יחודם של דיבורים האסורים שהם סותרים ועוקרים את קדושת המקום.

כמו כן ידועים דברי הירושלמי (ברכות פ"א ה"ב) שהיה טעם לברוא שתי פיות, פה לדברי חול ופה לדברי תורה, וזאת מפני שפה המשמש לדברי התורה הקדושה, מהווים סתירה זה לזה, ומתאים שלא ישמשו בעירבוביא. וכדברים האלה מפורש יותר בדברי 'אור-החיים' הק' (במדבר כ"ו כ"ג): ומצאתי לחסידי ישראל שכתבו (אלשיך תצוה כ"ח ל"א) כי פה של לומדי תורה דינו ככלי שרת אשר ישרתו במ קדוש כי אין קדושה כקדושת התורה ולזה אסור לדבר בו אפילו דברי חול. הרי מפורש בדבריו שדברי חול פוגמים בקדושת הפה הנועד לדברי קדושה.

בספר קב הישר (פ"ג) כתב: ...כי שם אסיפת החיצונים שמתאספים שם במקומות הללו שיש ריב וקטטה, ומזה תוכל לצייר שהמדבר דברים בטלים במקום קדושה המיוחד להיות מלא בהבל של שירות ותשבחות ותחנונים... ועל אחת כמה וכמה שלא ידבר ליצנות או רכילות בבית הכנסת אשר דירת השכינה היא שם בבתי הכנסיות ובתי המדרשות.

לדברינו, אין הדגש משום שמשנה מיעוד המקום המיוחד לשירות ותשבחות, אלא עיקרו סוף דבריו משום שדירת השכינה שם, וקדושת המקום מהווה סתירה לדברים בטלים, וכפי שראינו שאין הדבר אמור בבית כנסת בלבד, אלא גם בסוכה ובשבת קודש, כי העיקר הוא שדברים בטלים מהווים סתירה לקדושה.

ברצוננו השבוע להביא חלק משיחת חיזוק שנאמרה מאת הגאון רבי מנחם קליין שליט"א רב ביהכ"נ 'כתב סופר' ב"ב.

"דיבורים בטלים בבית הכנסת מהווים סתירה לקדושה"

הנה מצינו בהלכות בית הכנסת כמה וכמה הלכות הנובעות מקדושת המקום, אולם עיקר חומרת האיסור והזהירות כתבו על איסור דברים בטלים.

השו"ע בסימן קנ"א כותב: בתי כנסיות ובתי מדרשות אין נוהגין בהם קלות-ראש כגון שחוק והתול ושיחה בטילה וכו' ובמשנה ברורה: קלות ראש - כי הם נקראים 'מקדש מעט' כמו דכתיב 'ואהי להם למקדש מעט' ובמקדש כתיב 'ואת מקדשי תיראו' שיהא מוראו של השוכן בה עליו. וכתב בסמ"ק שבעון קלות ראש בביהכ"נ נהפכין לבית ע"ז ח"ו. ושיחה בטילה - היינו אפילו שיחת חולין שהיא לצורך פרנסה דבחוץ שרי בביהכ"נ אסור, ובפרט שיחה בטלה לגמרי דבדאי שראוי למנוע תמיד מזה [פמ"ג], ובזה"ק פ' ויקהל הפליג מאד בגדל העון הזה, וכ"ש שיש לזהר בביהכ"נ וביהמ"ד מעון דבורים אסורים כגון לשוה"ר ורכילות ומחלוקת וקטטות, כי מלבד שהם עונות חמורים מאד עוד יגדל העון יותר במקום קדוש כי הוא מזלזל בכבוד השכינה ואינו דומה החוטא בינו לבין עצמו לחוטא בפלטין של מלך לפני המלך, ע"כ הירא וחרד לדבר ה' ישם תמיד עיניו ולבו לזה שלא לדבר שום דברים בטלים בביהכ"נ וביהמ"ד והמקום הזה יהיה מיוחד אצלו רק לתורה ולתפלה.

ובספר חפץ חיים (בפתיחה עשין ז') הוסיף עוד על הדברים וז"ל: אבל אם מדבר לשון הרע ורכילות בביהמ"ד או בביהכ"נ, עובר עוד על מצות עשה 'ומקדשי תיראו', ובית המדרש שלנו גם כן בכלל מקדש הוא כמו שמבואר בפוסקים, ונצטוינו בזה הפסוק לירא ממי ששוכן בו, ולכן אין מחשבין בו חשבונות כי אם של מצוה, כגון קופה של צדקה וכדומה, וכל שכן דאסור בהם שחוק והיתול ושיחה בטלה, ולא מועיל בזה שום תנאי כמבואר בשולחן ערוך אור"ח בסימן קנ"א ס"א. ועל אחת כמה וכמה דאסור לדבר בהם לשון הרע או רכילות מפני אימת ה' יתברך השוכן בו, לבד מאיסורו החמור העצמי ובה שמדבר מראה בעצמו שאינו מאמין שהקב"ה ישרה שכירתו בבית הזה ולכך הוא מעיז פניו אפילו לדבר בבית המלך שלא כרצון המלך.

ובהערות שם הביא מהזהר הקדוש: [תרגום: ומי שמדבר בבית הכנסת בדברי חול או לו שמראה פירוד, או לו שגורע את האמונה, או לו שאין לו חלק באלוקי ישראל, שמראה שהרי אין לו אלוך ואינו נמצא שם ולא פוחד ממנו, ונוהג בזיון בתיקון העליון שלמעלה].

למדנו מכל זה כמה חמור דיבורי חול ודיבורים בטלים בבית הכנסת, היות והוא בית מקדש מעט ודיניו כעין דין בית המקדש, ובבאר מים חיים שם כתב בשם היראים שהוא סובר שדין זה הוא מן התורה, וכן כתב החיי אדם (כלל ט"ז).

ויש לתמוה לכאורה, למה דוקא באיסור של שיחה בטילה נאמרו דברים נוראים הללו עד שנאמר עליו שמראה שאין לו חלק באלוקי ישראל, והרי ישנם דינים נוספים בביהכ"נ כגון איסור אכילה ושתייה ועוד? כמו כן יש לתמוה במה שהעמיד הח"ח איסור נוסף בלשוה"ר ורכילות אם מדבר בביהכ"נ, ותמוה מה טעם לא נאמר כן אם יעבור על איסורים אחרים בביהכ"נ, הלא גם בזה יש מרד שעובר על דברי הקב"ה בביתו.

ואשר מוכח מכל זה, דיש חומרה מיוחדת בשמירת הדיבור במקום שיש

בירורי הלכה

א[ראו להחמיר שלא לעשות בית הכנסת קפנדריא (דרך מעבר) אף אם אומר פסוקים וכדו', ורק אם נכנס לשם אמירת פסוקים או לישב בביהכ"נ מותר לקצר דרכו דרך הפתח השני.

השבוע ביום חמישי כ' באדר יחול הארצייתי של פוסק הדור הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצוק"ל, ברצונינו להביא פסקי הלכה בענין ביהכ"נ שהובאו משמו בספר 'הליכות שלמה'.

ב מקום שהיה מתחילה פרוזדור לביהכ"נ ואח"כ קבעו אותו לתפילה והעמידו בו ספסלים ובימה, מותר לעבור דרכו לביהכ"נ הראשון כרגיל כי אין בכוחם לאסור הלך שהחזיקו בו רבים.

ג הנחת חפצי חולין (כגון כובע וחליפה) על הבימה אף בגוונא שמותר מצד הדין (כגון שבשעת קה"ת פורסים מפה נוספת) מ"מ אין זה כבוד וראוי לימנע מכך.

ד אין להכניס מיטת הנפטר לביהכ"נ (וכן כתב לבניו שלא יכניסו מיטתו להיכל ישיבה או בית מדרש).

ה אין נכון להתקין שלט על ארון הקודש שכתוב בו שם התורם בלשון לע"ז.

ו נשאל לגבי בית הכנסת שאם יקבעו את ארה"ק מכוון כנגד מקום מקדש יתמעט עי"ז כעשרה מקומות ישיבה בביהכ"נ שהיה צפוף בלאו הכי, והשיב: שלא נהגו ברורות שלפניו להקפיד לקבוע את מקום ארון הקודש בזוית מדויקת המכוונת כנגד מקום המקדש, ולכן במקום הצורך יש להקל בדבר.

ז יש להקפיד על מקום הש"ץ שיהיה סמוך לארון הקודש כנהוג, וכן אם מקיימים מנין אשכנזי בביה"כ של ספרדים שלמנהגם הש"ץ עומד על הבימה שבאמצע ביהכ"נ, יעמידו את הש"ץ לפני ארון הקודש.

ח הא דמבואר בשו"ע סימן צ' ס"ד שיש לעשות י"ב חלונות לביהכ"נ, גם בגוונא שהחלונות סתומים - שקבועים בכותל, די בכך.

ט דירה שמעל בית הכנסת יקבע את החדר שיהיה בצידה האחר של הדירה, שלא מעל בית הכנסת (הורה כן לשואל שגר ב' קומות מעל ביהמ"ד, אך הוסיף שהאיסור מדינא הוא כך על קומה אחת) ובמקום המכוון כנגד ארון הקודש וכל העשוי לכבודו לרבות העמודים הבולטים וכדו' לא ישתמש

חיזוקים בבתי הכנסת

כתוב בנביא **"עם זו יצרתי לי תהילתי יספרו"**, הקב"ה ברא בריאה עצומה ואדירה אבל הכל נראה טבע, בבוקר השמש זורחת בערב השמש שוקעת וכו' והקב"ה נתן לנו לעם ישראל את התפקיד של **"תהילתי יספרו"**, לבוא לבתי הכנסות ולהכריז 'יוצר אור ובורא חושך' 'אשר בדברו מעריב ערבים' השמש לא זרחה סתם אלא הקב"ה 'יוצר אור', השמש לא שקעה סתם אלא 'אשר בדברו מעריב ערבים' וכו', איזו זכות עצומה הקב"ה זיכה אותנו הקטנים לעמוד בתפילה ולהכריז על גדולתו.

כשחושבים על זה, **'המורא מקדש'** מתבקש מאליו, זה לא עול, זה לא רק איסור, זה הרבה יותר מזה, **להתרגש כל פעם מחדש על זה שאנחנו זוכים לבוא לבית המלכות, להתרגש כל פעם מחדש בחיל ורעדה שהבורא ית"ש נתן לנו את התפקיד לפרסם כבוד שמים בבריאה, וממילא כשיעמוד לנגד עינינו לשם מה באנו לבית הכנסת לא נעזי לדבר בעת התפילה.**

כמוכן שההרגל עושה את שלו אבל צריך להזכיר לציבור את הדבר הפשוט **"מי אנכי שאזכה להתפלל לפני בוראי"** ואז נבוא לבית הכנסת עם כל הרצינות לעבוד את השי"ת בשמחה ונבוא לבית הכנסת ברננה על כך שיש לנו את הזכות לעמוד לפניו בתפילה.

ב"ה הרבה מהציבור שומרים עד היום ומכבים את הפלאפון לגמרי לפני הכניסה לבית הכנסת [התרגלנו היום שאם אדם לא זמין רגע כולם נלחצים, אבל אם מכבים את הפלאפון בתפילה אנשים מתרגלים שיש זמן ביום שהפלאפון סגור]. ובנוסף ישנו חיזוק נוסף בביהכ"נ שהמרא דאתרא אומר את ה'מי שברך' של התוספות יו"ט על כל מי ששומר פיו ולשונו בעת התפילה.

ויה"ר שנמשיך להתחזק יחד כל עם ישראל כולנו בקדושת בתי מקדש מעט ונזכה לבנין בית המקדש בב"א.

בית הכנסת 'היכל משה' בראשות הגאון רבי משה דוד ליפקוביץ שליט"א כבר שנים רבות המרא דאתרא שליט"א מעורר הרבה בענין 'קדושת בית הכנסת' **ובס"ד ישנו חיזוק מתמשך**, וכן אומרים בשבת את 'מי שברך ל'מי ששומר פיו ולשונו' שתיקן בעל התו"ט. **לפני כשנתיים היה יהודי חולה מאד בבית הכנסת ולרפואתו התחילו לומר את ה'מי שברך' ובס"ד הוא הבריא**, מאז חודש סיון האחרון שחזרנו לבתי הכנסת החיזוק התחזק ביתר-שאת ומתפללי ביהכ"נ קיבלו על עצמם **לכבות את הפלאפונים בהיכנסם לביהכ"נ** וכן נתלו שלטים רבים בעניין חיזוק 'שמירת קדושת בית הכנסת'. שוחחנו עם גבאי ביהכ"נ הרה"ג ר' יהודה דיסלדורף שליט"א שמתמסר לעניין בכבוד ראש, וכה סיפר לנו:

כעת יש חיזוק גדול לכבות לגמרי את הפלאפונים כשנכנסים לבית הכנסת. אני לא כותב ח"ו כמוכיח בשער, אבל כגבאי בית כנסת שנים רבות **כאב לי מאוד לראות את בית הכנסת סגור בשנה שעברה**, וע"כ התעוררתי לחשוב על הצריך תיקון, מרן שר התורה במכתבו בסוף חודש אייר כתב: **ונראה שזהו אות מן השמים בעוון שמזלזלים בקדושת ביהכ"נ בזה שבשעה שמתפללים הפלאפונים פתוחים ומדברים בהם והוי זלזול גדול בתפילה ובקדושת ביהכ"נ שלא שערם אבותינו מעולם וכו'**, וכשנפתח מחדש בית הכנסת, **ראשית תלינו מודעה על הפלאפונים וזה דיבר מאד לציבור**. אח"כ כשתלינו מודעות בעניין שמירת כללי הזהירות הוספנו ליד מודעה בענין שמירת 'מורא מקדש'.

אבל למעשה יש כאן נקודה יותר עמוקה שצריך להתבונן - כיצד מגיעים לבית הכנסת! התחושה צריכה להיות **"מי אנכי שאזכה להתפלל לפני בוראי"** - לדבר עם הקב"ה, האם זה מובן מאליו? יש לנו להתבונן איזו מתנה אדירה ועצומה נתן לנו הקב"ה שזיכנו ונתן לנו רשות להתפלל לפניו.

סיפור השבוע

בעלי החוב לא הבינו, איך הוא מעז לבקש בקשה כזאת - לא די שהם הפסידו הון תועפות מחמת עסקיו שקרסו, הוא מצפה שישקיעו עוד? אך האיש הבהיר להם מהי בקשתו: **"אנא, בבקשה מכם, כל מי שהשקיע כסף בעסק שלי ושהפסיד בגלל קריסת העסק, יקבל על עצמו לא לדבר בשעת התפילה. ואני מתחייב בעז"ה להחזיר לכל אחד מכם את כספו"**. כולם הסכימו, וקיבלו על עצמם את הקבלה. מי אינו רוצה את כספו בחזרה? תוך שנה מאותה אסיפה שבה קיבלו על עצמם לא לדבר בשעת התפילה, החזיר האיש לכולם את הכסף, ועוד נותר לו רווח של ארבעים אלף דולר.

לעילוי נשמת מזכי הרבים

הגה"צ רבי יהודה אריה בן רבי יעקב שכטר זצ"ל והרה"ג רבי עוזר בן רבי שלמה זלמן דדורי זצ"ל

לתרומות ולהפצת העלון 052-7101970 | לשליחת חומר ולקבלת העלון: פקס 15335792498 y0527176420@gmail.com

נאה דורש

פנינים ממיטב ספרי המגידים ב"הוצאת יפה נוף"

כחו הנורא של חטא

ויפן ויגד משה מן ההר ושני לוחות העדת בידו לוחות כתבים משני עבריהם מזה ומזה הם כתבים. והלוחות מעשה אלקים המה והמכתב מכתב אלקים הוא חרות על הלוחות (לב, טו-טז)

חטא שובר את מעשה ה'!

הרב'ה רבי שלום שבדרון זצ"ל הספיד את הסניפול זי"ע ובה אמר: התורה הקדושה מסתיימת "לעיני כל ישראל".

בסוף חמש דברים מפרטת התורה (בהספד) מי היה משה רבנו: "ולא קם נביא עוד בישראל כמשה, אשר ידעו ה' פנים אל פנים. לכל האות והמופתים אשר שלחו ה' לעשות בארץ מצרים למרעה ולכל עבדיו ולכל ארצו. ולכל ה'יד החזקה".

מה הכונה יד החזקה? באר רש"י הקדוש: "ולכל ה'יד החזקה - שקבל את התורה בלוחות בידו". כדי לקבל את הלוחות שקבל התורה היתה בקרבם ולקבלם מאת הקב"ה, משה רבנו ע"ה היה זקוק ליד רוחנית איכותית - יד חזקה עד מאד.

גדלות נוספת, היתה למשה - "ולכל המורא הגדול", ופרש רש"י הקדוש: "נסים וגבורות שבמדבר הגדול והנורא". המן, השל, העננים וכו'.

אחרי "היד החזקה", לאחר שאמרנו כבר את "המורא הגדול" - נסים וגבורות שעשה במדבר, ממשיכה התורה ומגיעה לשפיץ הגדלות - "לעיני כל ישראל".

אי רבותי, בואו תשמעו את שפיץ הגדלות של משה לעיני כל ישראל, מסביר רש"י: "שנשאו לבו לשבר הלוחות לעיניהם - שנאמר: וְאַשְׁבְּרֵם לְעֵינֵיהֶם, וְהִסְכִּימָה דַעַת הַקֹּבֶה לְדַעְתּוֹ, שְׁנֵאמַר 'אֲשֶׁר שִׁבַּרְתָּ' - יִישַׁר כְּחָד שֶׁשִּׁבַּרְתָּ".

זה סיום התורה.

אף נתן להבין דבר זה, ששבירת הלוחות - זו הגדלות בהא הדיעה? אי, הרבי ר' שלום אמר אז בשם רבו רבי לייב חסמן זצ"ל:

באמת צריך להבין איך אפשר לשבר את הלוחות, וכי לוחות הם דבר שביד? הם מזכוכית? מכילי חרס, מזהב? מכסף? הלא מעשה אלקים המה! וכי אפשר לשבר מעשה ה'?

רבותי, אתם שומעים את הקשיה? וכי אפשר לשבר מעשה ה'! הרי את האותיות לא יכלו למחק, בודאי, כי המכתב מכתב אלקים הוא ולכן האותיות "פרחו באויר" - כפי שכתוב בחז"ל. אם כן את הלוחות שהם "מעשה אלקים המה" כיצד יכול היה לשברו, איך? אפשר לשברו!

כי חטא שובר את מעשה ה'!

אוי, מה שאדם עושה בחטאו, רחמנא ליצלו. ועל כך נאמר: וְאַשְׁבְּרֵם לְעֵינֵיהֶם, לומר להם - תראו מה החטא עושה! משה רבנו ע"ה בקש ללמד אותם במעשה שבירת הלוחות. ראו! ראו! עד היכן כחו של חטא יהודי!

כתוב בחז"ל, שבעת שראו אהרן הכהן ושבעים הזקנים שדעתו של משה רבנו ע"ה לשבר את הלוחות, תפסו את הלוחות מצד אחד ובקשו למנע זאת ממנו, ומשה רבנו, רבן של ישראל, בידו החזקה שברם נגד ההר - נגד שבעים הזקנים שהיו בהר.

אין לנו משג בוכחים הללו בין שבעים הזקנים למשה רבנו, ובכלל מה הם לוחות ודאי אין לנו משג - דברים גבוהים ועמקים. עמק

עד מאד. תראו בילקוט (כי תשא רמז שצג): "וראוהו הזקנים ורצו אחריו. אחז משה בראשי הלוחות והן אחזו בראשו, וחזק כחו של משה יותר מכחן של שבעים זקנים, שנאמר: וְלִכְלֹל הַיָּד הַחֲזָקָה".

את הכאב שלהם בשבירת הלוחות - אין לתאר. כי אלולי נשתברו לוחות הראשונים - היינו זוכים לתקון הבריאה בלה. היו לומדים תורה ולא שוכחים ועוד ועוד: "והלחת מעשה אלהים וגו' חרות על הלחת, אל תקרא חרות אלא חרות. ר' יהודה אמר חרות ממלאך המות. ור' נחמיה אמר חרות מן המלכיות. ורבנן אמרי חרות מן היסורין" (גיטא רבה).

אבל כיון שחטאו, משה רבנו שברו, וה' אמר לו: "יִישַׁר כְּחָד שֶׁשִּׁבַּרְתָּ" ומעתה ואילך יודעים בני ישראל את כחו האים של החטא.

להניח ספר תורה על הארץ

ועתה בעזרת ה', מורי ורבותי, אני חיב להגיד לכם דבר נורא שכתוב ב"דעת זקנים מבעלי התוספות". מוראדיגע שטיקל.

מדוע שבר משה רבנו את הלוחות? כתוב בחז"ל כי עשה קל וחמר - ומה פסח שהיה מצוה אחת בתורה כתוב בה "כל בן נכר לא יאכל בו" [בן נכר - שהתנכרו מעשיו לאביו שבשמים], עם ישראל שעשו את העגל איך יכולים לקבל את התורה.

שואלים בעלי התוספות: בסדר, אל תתן להם את הלוחות, אבל מדוע לשבר? שיניחם בצד בלא שבירה, שיחזיקו, או אפשרות אחרת, מדוע לשבר דוקא?

אנחנו מבינים לבד, שאם הקב"ה אמר לו יִישַׁר כְּחָד שֶׁשִּׁבַּרְתָּ, אין קשיות וכך היה עליו לעשות ואין דרך אחרת, אבל בעלי התוספות שואלים כדי להבין מה מנח בדברים.

כדאי לטפל במקוה של מ' סאה לפני שאומרים את דבריהם של דעת זקנים מבעלי התוספות. מוראדיג.

משה רבנו שמע מהקב"ה "לך יד כי שחת עמך", אם כן יש לרדת מהר, "עשו להם עגל מסכה", הוא שמע את הדבר הנורא שהם עושים עגל, עליו לרוץ כי הם עסוקים בעברה. כשהגיע לשם - "וירא את העגל ומחלת", ועתה חובה עליו להפריש את הערב רב מחטא עבודה זרה ולהפסיק את המחולות של עם ישראל. הלוחות היו בידיו והם היו כבדים, ואם ירוץ ויבידיו הלוחות הריצה תתמהמה, ובינתיים יכשל עוד יהודי בעגל. מה עשה? זרק את הלוחות כדי שיוכל לרוץ מהר ולהציל יהודי נוסף מחטאו!

תניח אותם בצד ואז תתחיל לרוץ? - לא. בין להניח ובין לזרוק מהיד חולפת שניה נוספת [של ההנחה עצמה], בינתיים יהודי נוסף עלול להכשל.

מכאן, פוסקים בעלי התוספות [וכמדתה שכתב סובר גם רבי יהודה הקסיד], שאם אחד רואה יהודי העומד לעשות עברה, כגון שהולך לחלל שבת, והרואה אחוז ספר תורה בידו - יכול להניח את ספר התורה על הארץ כדי שיוכל לרוץ מהר יותר להציל את היהודי מהעברה, וכפי שעשה משה רבנו ע"ה שהשליך את הלוחות כדי להציל יהודים.

למדנו את החשיבות הגדולה של הצלת יהודי אחד, מחטא אחד. מבהיל! שבירת הלוחות היתה להראות מהי עצמת החטא, ולמדנו ממנה גם מהי החשיבות להציל יהודי מחטא.

(רבי ראובן קרלנשטיין זצ"ל - יחי ראובן)

ברכת השבת

אך את שבתתי תשמרו (לא, י)

בבית הכנסת 'מוסיוף' שבירושלים, מתקיים שעור שבועי על ידי הרב אוהנה שליט"א, פה מפיק מרגליות, והוא ספר ספור מדרשים:

אחיו המתגורר בעיר נתניה שאל פעם ראש כולל: "כיצד מצליח אתה להחזיק את הכולל ולשלם לאברכים מדי חודש בחודשו? הרי מעולם לא נסעת לגיס תרומות בחוץ לארץ, ואף בארץ אינך מחזר על פתחי נדיבים?"

"אתה לא תאמין למה שאני עומד לספר לך", השיב ראש הכולל. לפני שהפך לראש כולל, התגורר אותו יהודי בחולון. באחד הימים התקשרה אליו אמו שהתגוררה בצפת, ובקשה בפה: "בני היקר! בא אלי לשבת עם המשפחה. אני רוצה לראות אתכם ואת הנכדים".

"נו, באמת", אמר הבן. "האם את מבינה מה זה אומר? אני צריך לנסע מחולון לבני ברק, ושם לעלות על קו 9809 לצפת, ולנסע במשך מספר שעות. בחזור במוצאי שבת זה אותו דבר, רק הרבה יותר מרוב בגלל השעה המאוחרת שבה נחזר לאזור המרכז. בקצרה, זה לא נראה לי מעשיו". "יש לי הצעה עבודה", אמרה האם. "תשכר רכב מחבר, ואני אשלם לך את עלות השכירות והדלק, העקר שתבואו לשבת".

הבן הסכים להצעה, ודבר עם חבר בעל רכב, שנענה והשכיר לו את רכבו במחיר נמוך. הוא העמיס את משפחתו ואת המטלטלים על הרכב, ונסעו בניחותא לצפת.

לאחר השבת עלו בני המשפחה על הרכב, והבן החל לנהג, כשלתע שם לב שמד הדלק נמוך מאד. כאשר לקח את הרכב ביום ששי לא היה דלק רב במכל, אך הוא הספיק לו לנסיעה לצפת, וכעת עמד מכל הדלק ממש בסמיכות לקו האדום. עוד הוא תר בעיניו אחר תחנת דלק, בהנהג נורת אזהרה, ולאחריה החל הרכב לרעד. במאמץ רב הצליח ליצב את הרכב ולעצור בצד הדרך, כאשר בראשו רצה מחשבה מנסרת על כך שלא השכיל למלא דלק כבר ביום ששי.

הוא עמד חסר אונים ליד הרכב, כשפתאום עצר לידו רכב מפא"ר כאשר

שמע הנהג את ספורו, הגיב: "אל דאגה. אקח אותך לתחנת דלק, שם תמלא ג'ריקן גדול שאתה לך. לאחר מכן אשיב אותך אל הרכב, ואתה תמלא את המכל בדלק שבג'ריקן. כך תוכל לנסע עד לתחנת הדלק ולמלא את המכל בשפתי".

היהודי עלה אל הרכב, ולאחר רבע שעה של נסיעה נגלתה לעיניהם תחנת דלק. הנהג כבר התכוון להכנס אליה, ואז אמר היהודי במפתיע: "איני יכול למלא דלק בתחנה זו".

"מדוע? האם רבת עם מנהל התחנה?"

"איני יכול לומר לך".

"אתה יודע מה? בוא נעשה עסק. אתה תספר לי מדוע אתה מסרב למלא דלק בתחנה זו, ובתמורה אני אקח אותך לתחנת דלק אחרת". "אשיב לך על כך בספור: היתה פעם כלה שקבלה מחמורתה שבעת יהלום יקרנית ביום החתונה. הכלה יצאה מחדר היחוד ופגשה בחמורתה הנרגשת.

"נו, איך הטבעת? שאלה החמות בפנים זורחות.

"מכערת ביותר! חסרת חן לחלוטין! ענתה הכלה והשליכה אותה בתעוב.

"מה אמורה להגיב חמות שיש מעט מלך בקדקדה?

"היא פונה לבן ואומרת: 'איני חתנה! ברוך שפטרנו מהמרשעת הזו!'" והנמשל: הקב"ה בא למשה ומצוה עליו: 'מתנה טובה יש לי בבית גבתי ושבת שמה, ואני מבקש לתנה לישראל - לך והודיעם' (שבת י

ע"ב). בנהג אצל בשר ודם שששכבאים לתת מתנה, מחפשים מהם החפצים להם אינם זקוקים, ואותם נותנים, אך בבית גבתי של מלך מלכי המלכים נמצאת המתנה היקרה ביותר בעולם, היא שבת קדש.

"אדם שמחלל שבת דומה לאותה כלה מרשעת - מכיון שהוא לוקח את המתנה הנפלאה ובוועט בה. בתחנת הדלק הראשונה שבה עברנו, היה שלש מאיר עינים שעליו נכתב: 'פתוח 7/24'. איני יכול לרפס דלק במקום שבו בועטים ומבזים את הקב"ה, ולכן חפצתי בתחנה אחרת".

היהודי לא ידע כיצד יקבל הנהג את הספור, שהרי הוא עצמו מחלל שבת, אך לשמחתו הנהג לא עשה מכף עינו. כאשר הגיעו לתחנת הדלק, מלא דלק בג'ריקן. לאחר מכן החזירו הנהג אל רכבו, ונפרד ממנו לשלום, לא לפני שהחליפו ביניהם מספרי טלפון.

לאחר ארבע שנים, מקבל היהודי טלפון.

"זוכר אותי? קוראים לי יוסי, ואני לקחתי אותך ברכב לתחנת הדלק בדרך מצפת לפני ארבע שנים".

"בןדאי שאני זוכר", אורו עיניו של היהודי. "במה הענינו?"

"אני רוצה להפגש עמך בארבע עינים במשרד. כדאי לך להגיע".

היהודי הגיע למשרדו של יוסי, שהיה מפא"ר ומאבזר היטב.

"אבי נפטר", פתח יוסי ללא הקדמות מיותרות. "הוא היה עשיר גדול, ובבעלותו היו קרקעות, קניונים ומשרדים. אך דבר אחד העיץ עליו: בצעירותו הוא היה בחור ירא שמם, אך כשהגיע לארץ היה זקוק לעבודה בכדי להתפרנס, ומכיון שבאותם ימים הדרך לעבודה עברה דרך ה'פנקס האדם' של ההסתדרות, וקבלתו היתה כרוכה בותיר על רוחניות, הוא

מכר את הרוחניות שלו בעבודה.

"לפני פטירתו, החל מצפוני של האב ליסר אותו על שנשט את דרך התורה והמצוות, ועל כך שלא השכיל, לפחות באחרית ימיו, לשוב בתשובה.

"הוא קרא לבנו ואמר לו: 'בני יקירי! בתור בן יחיד, יש לך ירשה יפה' (בבבד' מאד, אך אני מבקש, והתניתי זאת בפני עורך דין, שתתן מעשר מהנכסים שהורשתי לך לאדם ירא שמם אמתי, שישב וילמד תורה, והלמוד יעמד לי לזכות, ויהיה כפרה על כל עמלי לא המשכתי

לשבת ללמד תורה'.

"נסייתי למצא ירא שמם אמתי, אך לא מצאתי אדם שענה להגדרה זו. ואז נזכרתי! לפני מספר שנים לקחתי ברכב יהודי שומר תורה ומצוות שמשפחתו נתקעה בדרך החשוכה מצפת, והוא לא היה מוכן למלא דלק בתחנה המחללת שבת, למרות שיתכן שמחמת כך הם ישארו תקועים על אם הדרך. הוא אף לא הסכים לומר לי זאת בתחלה. אתה ירא שמם אמתי, ולך אתן את המעשר!"

סים ראש הכולל: "מהמעשר שלו קניתי לעצמי דירת חמשה חדרים, ויש לי כסף בכדי לחתן את כל הילדים שלי בנחת. בנוסף פתחתי כולל אברכים על שמו, ואנו לומדים בו לעלי נשמתו".

ה"חפץ חיים" זצ"ל כותב בספרו "חובת השמירה", שאם אדם נותן צדקה בעבור נשמת הוריו וזקניו, מועיל הדבר גם ארבעה דורות לאחור, גם אם הם היו רשעים. אמנם במקרה דגן אותו יהודי שב בתשובה לפני מותו וצוה על בנו לתת מעשה, ואם כן, ברור שהלמוד באותו כולל מועיל מאד לעלי נשמתו.

כל זה נסבב והגיע לאותו ראש כולל בזכות העמידה על כבוד השבת - המתנה הנפלאה!

(רבי גואל אלקריף שליט"א - מהגדה החדשה "שש באמרתך")

מדין | מחכים | משמח | מחזק | מדחם

אריה שאג

לקט פנינים ושביבי מוסר מתוך ספרי "אריה שאג"

משיחותיו של מגיד המישרים

רבי אריה שכטר זצוק"ל

פרשת כי תשא תשפ"א

נשיאת ראש והרמת המהות

כי תשא את ראש בני ישראל לפקדיהם (ל, יב)

ה"אור החיים" הקדוש מקשה על פסוק זה שלש קשיות. הקשיה הראשונה היא למה נאמר: "כי תשא", ולא נאמר: "כי תפקד", כפי שנאמר במנין מטה לוי? הקשיה השנייה היא, מדוע נאמר: "כי תשא את ראש בני ישראל", הרי צווי ה' היה למנות את כלם, ולא רק את ראשי ישראל? והקשיה השלישית היא מהו "לפקדיהם"?

מבאר ה"אור החיים" הקדוש באור עצום וזו לשונו: "יתבאר הפסוק על פי דבריהם ז"ל, כי החוטא גורם בחטאו כפיפת ראשו, כי בחינת הרע מהותה היא אל ארץ תביט, כי שפלה היא. ובחינת הקדשה היא נשיאת ראש, והרמת המהות והאיכות."

אחת מבונותי נולדה באמריקה. כשחזרתי מבית החולים, נסעתי עם נהג נוצרי, שהתחיל לנסות לעבד עלי ולשכנע אותי להתנצר, רחמנא ליצלן!

"תעצר רגע את המכונית בצד הדרך", אמרתי לו, "אני רוצה להגיד לך משהו."

הוא עצר, ואני אמרתי לו: "דע לך שאפיקורוס דומה לבהמה. ולמה? משום שבהמה הולכת עם הראש למטה וצווקת 'אין שמים'. אומרים לה, 'בהמה, תרימי את הראש ותראי שיש שמים', אך היא נותרת עם הראש למטה, ועומדת על שלה!"

וכאן הרמתי את קולי ואמרתי לו: "בהמה שכמותה, תרים את הראש, ותדע שיש בורא לעולם. ואם לא, תן לי לרדת, אני לא רוצה לנסע איתך."

"כי תשא את ראש", עלינו להרים את הראש, להיות חזקים, ולא לפחד מאף אחד. הדבר מובא בתחלת הספר "קצור שלחן ערוך" (פ"א ס"ג): "יהודה בן תימא אומר, הוי עז כנמר וקל כנשר, רץ כצבי וגבור כארי, לעשות רצון אביה שבשמים. עז כנמר, פרושו שלא יתביש מפני בני אדם המלעיגים עליו בעבודת ה' יתברך."

ולא יתביש מפני המלעיגים עליו

בימי ילדותי התגוררתי עם הורי בעיר תל אביב. באותה תקופה היו שהציקו לילדים החרדים שהסתובבו עם פאות. רבים מחברי ילדותי לא עמדו בנסיון, חצו את הגבולות, ולדאבון הלב, פרקו על תורה ומצוות. בד בבד היתה קבוצה גדולה של ילדים, שהיו גאים בפאותיהם, והיו נלחמים על צזקת דרכם, בבחינת "ויגבה לבו בדרך ה'".

(דברי הימים ב, יז 1). אחת מדרך המלחמה היתה להקהות את שניהם, ולהשיב על לעגם בחריפות ובשנינות.

פעם אחת כשהייתי ילד קטן, אולי בן עשר, עברתי ליד בית חרשת לנעלים. התקרבותי לפתח והצצתי פנימה, כדי להתבונן במהלך היצור. הסנדלרים היו לוקחים אמום, מלבישים עליו את יריעת העור, מותחים אותה על ידי מסמרים, ולאחר מכן תופרים את הסליה. התבוננות זו התעתדה לסיע לי להבין משגים הלכתיים שונים הקרוכים במלאכות הטובה והתפירה.

פתאום פנה אלי אחד הפועלים: "ילד, האם אתה מוכן למכר את הפאות שלך?"

"מה הוא רוצה מילד בן עשר", חשבתי לעצמי, "האם עשיתי לו משהו רע?"

באותה תקופה התפרסמה בעתון מקסים, שכל מטרתו היתה ליצנות, תמונת שער בה נראה בחור בן שש עשרה וחצי המחזיק בפאותיו. בכוונתו נאמר כי הבחור מכר את פאותיו תמורת שלשת אלפים לירות. זה היה הו! בסכום כזה נתן היה לקנות שלשה מגרשים בבני ברק. הספור נתן חמר לשונאי הדת, וכל ילד עם פאות שעבר ברחוב, נשאל בלעג, האם מוכן הוא למכר את פאותיו. לכן הייתי מוכן כבר לשאלה ועניתי לו: "כן, בשמחה, אין לי בעיה, אתה מוכן לקנות?"

"כן", הוא אמר, "כמה כסף אתה דורש עבור הפאות?"

"הרבה מאוד כסף", השבתי, "אתה מוכן לשלם?"

"כן, כמה שאתה רוצה", ענה הפועל.

אמרתי לפועל: "אני יודע שבכונתך לקצץ לי את הפאות ולא לשלם לי פרוטה. לכן, אם ברצונך להוכיח שאתה רציני, אני רוצה שתאסף את כל הפועלים, ונעשה הסכם כתוב וחתום, כדי שאם תקצץ לי את הפאות ולא תשלם, אוכל לתבע אותך בבית המשפט."

העסק התחיל להיות מענין ואטרקטיבי, וכל הפועלים התאספו סביבנו. "אם אתה באמת רוצה להוציא כל כח הרבה כסף", אמרתי לו, "יש לי למכר לך משהו שביא לך הרבה יותר תועלת מאשר הפאות שלי. וכי מה תעשה בפאות שלי, הרי לא תדביק אותן לעצמך? אתה תשליך אותן לאשפה, ואני אקח את הכסף, ובעוד שנה תהינה לי פאות חדשות. אבל מה שיש לי למכר לך, זה משהו שביא לך הרבה יותר תועלת. זה דבר שלא היה לך

אף פעם בחיים, אני מבטיח לך שבחיים לא היה לך את זה, ולא רק שלא היה לך את זה, אלא שגם לא ראית דבר כזה מעולם!"

כלם בקשו לדעת: "כמה מדבר? מה אתה רוצה למכר?" ואני המשכתי למתח אותם, ולתאר את המוצר על שלל מעלותיו. ארבעים פועלים עמדו סביבי ילד בן עשר במשך דקות ארוכות, ולא חדלו לשאל בסקרנות גדולה: "נו, תגיד כבר, מה זה? מה אתה מוכר?"

לאחר רבע שעה, כבר לא יכולתי יותר, ועניתי בשאגה: "שכל! אני רוצה למכר לך שכל, מעולם לא ראית את זה, בחיים לא היה לך את זה, ואם היה לך היית נראה לגמרי אחרת!"

כשכלם היו המומים, אמרתי לו: "אני בן עשר, ואתה בן ארבעים, אבל גם אתה מודה שיש לי יתר שכל ממך. אתה יודע מדוע? משום שההבדל בינינו הוא שאתה יושב כל הזמן ודופק מסמרים בנעלים, ואילו אני לומד גמרא, רש"י ותוספות. זה מכנים לראש שכל. רוצה שכל? לך לישיבה ותלמד תורה, ויהיה לך שכל!"

כך לחמנו את מלחמתנו בגאון, וקימנו את "ולא יתביש מפני המלעיגים עליו בעבודת ה'".

כשנסעתי לאוקראינה, לקחתי אתי מונודות שלמות של אכל, כיון שידיעתי שקשה להשיג שם אכל בהקשר מהדר. סחבתי כמה שיכלתי כדי שאוכל גם לחלק ליהודים אחרים. בחזור לארץ ישראל, עמדתי לשוב ארצה דרך העיר ורשה. המונודות שלי היו ריקות. אותה שנה היתה שנת שמטה, ויש לי גיס, תלמיד של ה"חזון איש", שמאד מחמיר ולא סומך על אף אחד בענייני פשרות ושביעית. לכן החלטתי להביא לו ירקות ופרות מפולין, במחשבה שעל זה הוא ודאי יסמוך.

לפני שיצאתי לסופרמרקט, אמרו לי: "אל תסע באוטובוס, זה מסכן". אבל אני אמרתי: "אני לא מפחד מאף אחד". באוטובוס פגשתי יהודי בן ששים שנשוי לגויה, מסכן. דברתי אתו, הסברתי לו באיזה בץ הוא נמצא, והוא בכה בדמעות שליש. אחר כך הגעתי לסופר. באותו זמן לא לבשתי את בגדי ימות החול הרגילים שלי, כי הם התלכלכו. הייתי לבוש עם קפוטת של שבת ומגבעת קטיפה, ששזו לי מראה די יוצא דופן בפולין. לקחתי עגלה, ואספתי פרות וירקות. והנה נגשו אלי שנים ממנהלי הסופר ואמרו לי: "אתה רואה את ההם? הם צוחקים עליה, אנחנו כל כך מצטערים שצוחקים עליה..." הם חשבו, שאולי אני לא רואה שצוחקים עלי, ורצו לנודא שאראה את הלעג ואפגע.

אמרתם להם: "אין בעיה, תנו להם לצחוק כמה שהם רוצים!" ולאחר מכן הוספתם: "הישלר הימלר ואיננו חשבו שהם צוחקים עלינו, ועכשיו הם באדמה ואנחנו בחוץ. תנו להם בינתים לצחוק, משום שצוחק מי שצוחק אחרון. אנחנו עוד נצחק מכלכם".

צריך אמוץ כדי לעמוד כיהודי בודד בסופרמרקט בן־רש, ולהגיד להם בפרצוף את האמת. אף כפי שכבר אמרנו, יש ללכת בראש מורם, ולא לפחד מאף אחד. זה מובא בהלכה הראשונה בשלחן ערוך, רק שיש לזכר כי ה"באור הלכה" מוסיף: "ולא שיתקוטט עמהם". לא להתרגש מהם, אבל גם לא להתקוטט. מה כן? פשוט לא להתחס!

המשעבד לתורה נעשה בן חורין

והלחת מעשה אלקים המה והמכתב מכתב אלקים הוא חרות על הלחת (לב, טו)

דורשים חז"ל (אבות פ"ו מ"ב): "אל תקרא חרות אלא חרות, שאין לה בן חורין אלא מי שעוסק בתלמוד תורה".

מהו בן חורין?

בן חורין הוא מי שיש לו החרות לבחר בין טוב לרע. הוא אינו משעבד ליצריו, יש לו הכח לרחות את רצון היצר ולהשליט על עצמו את הרצון הפנימי האמיתי שלו - רצון ה'.

לא למלאכים, לא לשדים ולא לחיות נתנה הבחירה, האדם הוא היצור היחיד בעולם שיש לו בחירה. רק האדם יכול לומר ליצר שלו "לא!". רק האדם יכול לעמוד על שלו מול כל הכחות האחרים. האדם קבל גוף עכור, מגשם, אבל עם זאת הוא קבל גם נשמה. בכח הנשמה הוא יכול לרומם את הגוף ולהפך את החומר למהות רוחנית. האדם מסגל לשלט על גופו ולהפך את החומר לצורה.

במה זה תלוי? במי זה תלוי? בו עצמו, ואף ורק בו. זהו כח הבחירה שלו.

הנה דגמה קטנה מהחיים: יש אדם שמכור לקפה, הוא אינו יכול בלא שתית מספר כוסות קפה ליום. לפעמים הוא נמנע מארוחה בשרית רק בגלל המחשבה שלא יוכל לשתות קפה בשש השעות הבאות... ומה קורה כשהוא אכל מאכל בשרי? בדרך הטבע, הוא לא היה מחזיק מעמד שש שעות בלי קפה. אבל ברגע שהוא יודע שההלכה אוסרת עליו - הוא 'סכם' עם הגוף ששש השעות הבאות תהיינה בלי קפה, והוא חי עם ה'סכים' הזה בהשלמה ובשלום.

יש אדם שמכור לסיגריות, הוא מעשן בשרשרת. כל זה בימות החול, אבל כשמגיעה שבת, בבת אחת הוא מתנתק מהסיגריות למשך כל השבת. אם זה היה קורה ביום חל, הוא לא היה מחזיק מעמד. איך אפשר להתנתק מהסיגריות במשך למעלה מעשרים וארבע שעות? הגוף עצבני, חסר מרגוע. והנה, שבת שלמה עוברת עליו במנוחת הנפש. כשרק יוצאת השבת, בבת אחת הצורך שלו בסיגריות חוזר, הוא חייב להצית סיגריה, ולא הוא לא יחזיק מעמד... ומה קרה כל השבת? פשוט מאוד, הוא יודע שאין מציאות של עשון בשבת, מפילא הוא 'סכם' עם הגוף שבשבת אין סיגריות, והוא חי עם ה'סכים' הזה בהשלמה ובשלום.

אדם רצה להפחית ממשקלו, אולם בכל פעם לא הצליח להחזיק מעמד יותר מימים אחדים... הוא כבר חשב להרים ידים, עד שלקה בהתקף לב. הרופא הזהיר אותו חד-משמעית שאם הוא חפץ בחיים הוא חייב להקפיד על ארץ חיים ועל תזונה בריאה. מאותו יום הוא החל במשטר דיאטטי קפדני, ועמד בכך לאורך זמן.

מה קרה? פשוט מאוד: הוא 'סכם' עם גופו להמנע ממזון שאינו-בריא, אלא שהפעם, לשם שנוי, ה'סכים' היה רציני ואמיתי, לכן הוא עמד בו בהצלחה.

'סכים' זה של הנשמה עם הגוף - זהו כח הבחירה של האדם, והוא יתרון האדם על הבהמה. אדם מסגל לסכם בינו לבין עצמו, בהמה - לא. אין לה רסן, אין לה בלמים, אין לה אזונים.

"יודע צדיק נפש בהמתו". האדם שולט על בהמתו, הוא מרגיל אותה ומאלפה לבצע את המטרות שהוא מציב לה. אבל כל זה איננו מלח הבחירה, אלא מלח הנהגה והאלוף. כמו במשל הידוע, נתן לאלף חתול שישמש במלצרות, אבל אם ישחררו לעברו עכבר קטן, באותו רגע הוא יחזר להיות מה שהוא: חתול... הוא ישליך את המגש על הרצפה וירון אחרי העכבר. את האדם צריך להעריך ולהוקיר על מעשיו הטובים, משום שהם נובעים מכח הבחירה. לא כן הבהמה, היא אינה פועלת מכח הבחירה, לכן אין מקום 'להעריך' אותה על מעשיה ולפתח כלפיה רגשות... כשם שאדם אינו מעריך ואוהב את מכונת הכביסה שלו על הנאמנות המיחדת שלה ועל השרות המשלם שהיא מבצעת למען בני הבית. היא איננה פועלת מכח בחירה, היא בסך הכל מכונה הפועלת על פי המתכנת המכנית שהיצרנים פתחו בה.

האדם מסגל לומר 'לא', לכן כשהוא בחר לומר 'כן' - יש מקום להוקיר אותו על כך ולפתח כלפיו יחס של חבה ואהבה. לא כן בהמה או מכשיר מכני

או אלקטרוני - אין להם היכלת והפח לומר 'לא', מפילא ה'פ' שלהם אינו מצד כח הבחירה שלהם, אלא בסך הכל מבצעים את שאמורים הם לבצע. רק אדם שיכול לאהב ולשנא על פי בחירתו, ראוי להערכה על שבחר בטוב.

להשליט את השכל על הרגש

איך האדם נהיה לאדם? על ידי התורה הקדושה. "אין לה בן חורין, אלא מי שעוסק בתורה".

היהודי הוא עבד של בורא עולם, לא של אחר! "כי לי בני ישראל עבדים" (ויקרא כה, נה) - ולא עבדים לעבדים" (קדושין כב ע"ב). אם הוא פועל לפי כל מיני אינטרסים, נגיעות, יצרים, או כדי לרצות אנשים אחרים - הנו עבד שלהם, עבד של האינטרסים, של הנגיעות, של היצרים ושל האנשים. אבל כשהוא פועל אף ורק לפי רצון ה' ודווקא את כל הרצונות האחרים - הוא בן חורין אמיתי!

אם אינך משליט את שלטון התורה, הרגש שולט בה, בנגיד לשכל ולתבונה. כאשר העליבו אותך ופגעו בה, ואתה מנסה להשיב לעצמך את כבודך האבוד באמצעות פגיעה בפוגע - מה הוא לומד? שנפגעת ממנו! הוא שמח שהצליח לבצע את זממו וינסה לעשות זאת שוב ושוב.

אך קיימת אפשרות שנייה: להשליט את השכל על הרגש ולהתעלם מהפוגע. דבריו ומעשיו אינם נוגעים לה. הוא יראה שהנה נפשו-נפש. במקום שאמה תרמח - הוא יתמה. הוא ינסה את כחו פעם נוספת, ויגביר את מעשיו נגדה, אבל אם תשאר אדיש למעשיו. הוא יבין שפעולותיו הן לריק - ויניח לה.

אמר מעתה, מי גבר על מי? אתה גברת עליו! איך? בלא מעשה כלל, ללא 'קום ועשה'. אלא בהשליטת השכל על הרגש, ב'שב ואל תעשה'. כשאדם ממליך ומשליט את השכל על הרגש, הוא יוצא נשכר ומרויח את כל החיים. "ותלמדם חקי חיים".

התרגלות לשמע בקול התורה, תסמוך עליה. הכל אף ורק לטובתך, שום רעה לא תצמח לה מכך שתפעל לפי רצון התורה. בכל התלבטות אתה הולך להועץ ברגה. וככל שיאמר לך - תעשה, בין שהדבר נראה בעיניך ובין שאינו. מדוע אתה שומע לו? כי אתה שומך על חכמתו, על תבונתו ועל הסייעתא דשמיא שיש לו. עתה הגע בעצמך, אם הנה שומך על הרב, על אחת כמה וכמה עליך לסמוך על התורה עצמה!

מבצע ענק!
לשבוע בלבד
הספר 'אריה שאג'
על פורים פסח
ב-20 ₪ בלבד!

הפצת ספרים בבתי כנסת
י. בלוי
עד הבית

טלפון אחד
וסדרות הספרים המבוקשות 'אריה שאג'
על מועדי השנה
מאוצרותיו של רבי אריה שכטר זצוק"ל
אצלך בבית! (המשלוח חינם)

ניתן להשיג את ספרי 'אריה שאג'
בבתי הכנסת אצל הפצת ספרים י. בלוי
במוקד ההזמנות בטלפון או בוצאפ 054-8564033
בין השעות 7:00 בבוקר עד 1:00 בלילה
או באתר bloy.co.il | במייל bloyseforim@gmail.com

מתיקות החפץ חיים

שו"ת בעניינים אקטואליים

"מי האיש החפץ חיים אוהב ימים לראות טוב נצור לשונך מרע"

גליון מס' 32 | פר' כי תשא - ויקהל פקודי | תשפ"א

בס"ד

כלל ג' - איסור לשון הרע בין בפניו ובין שלא בפניו, ואפ' בדרך שחוק

המשך סעיף ה' א

א. חיזוק בעקבות 'מגיפת הקורונה' - על ענייני תפילה, וכבוד בית הכנסת

שאלה: בעניין התפילה: הרי זה דברים שעומדים ברומו של עולם וצריך לזהר בה מאוד לבוא בזמן, מסודר ונקי, בשמחה וביראת שמים. והנה ידוע על אחד מהמתפללים שהוא 'חבר בית הכנסת' שנופל על התפילה - כשמגיע לבית הכנסת הוא עם חולצה בחוץ, ותוך כדי שמתחילים עמידת שמונה עשרה - הוא מתחיל לסדר את עצמו, ורק לקראת סוף שמונה עשרה של לחש עומד הוא להתפלל. וכשישבו המתפללים לעשות חיזוק בעקבות 'מגיפת הקורונה' על ענייני תפילה, וכבוד בית הכנסת. קם אחד ואמר: "אי אפשר להבין את מי שמגיע 'נופל על התפילה' על כל המשתמע - זה ממש בזיון התפילה, וכבוד בית הכנסת". ונכון שבטקסט המילים שאומר: אין כאן לשון הרע על פלוני, והוא אומר כן כאילו בתום לב, אבל כולם יודעים שמדובר על פלוני אלמוני, הידוע שנופל על התפילה. האם יש כאן לשון הרע או אבק לשון הרע. (מקור החיים - ס"ה. באר מים חיים - ס"ק ה', ובהגה"ה. ש"ם לב: כאן הדוגמא קצת אחרת מהנזכר לעיל בגיליון הקודם מס' 30 פרשת 'תר' - 'משפטים' בסופו - שכאן זה מתייחס על הגברא המספר שכאילו לא יודע שאלו מעשיו של פלוני)

תשובה: הרי זה לשון הרע - בדרך רמאות. וגם כאן החפץ חיים מכריע, שהרי זה לשון הרע מדאורייתא, כרוב הראשונים. ובהגה"ה הביא למסקנה בדעת הרמב"ם - שסובר שהרי זה אבק לשון הרע, ולא הכריע כמותו.

ב. מגיע לעבודה בזמן, אבל תמיד מברזי באמצע הזמן - ויוצא לביתו עם כל מיני טענות שונות ומשונות

שאלה: במקומות עבודה גדולים הרי זה מתחלף לקבוצות קבוצות של עובדים, ויש מנהל עבודה לכל קבוצה וקבוצה. וידוע על אחד מהעובדים שתמיד לא מגיע בזמן, ותמיד דואג שיהיה מישהו שיחתיים בעבורו, או שמגיע בזמן אבל תמיד מברזי באמצע הזמן, ויוצא לביתו עם כל מיני טענות שונות ומשונות. והנה כשישבו העובדים בינם לבין עצמם, קם אחד ואמר: שבעבודה צריך להיות מסודר ולהגיע בזמן, ואי אפשר להבין את מי שכושל בעבודה, מגיע מתי שרוצה, ובורח מתי

שרוצה, ואין לו משמעת עצמית. ונכון שבטקסט המילים שאומר: אין כאן לשון הרע על פלוני, והוא אומר כן כאילו בתום לב, אבל כולם יודעים שמדובר על פלוני אלמוני, הידוע שכושל בעבודתו. האם יש כאן לשון הרע או אבק לשון הרע. (מקור החיים - ס"ה. באר מים חיים - ס"ק ה', ובהגה"ה. ש"ם לב: כאן הדוגמא קצת אחרת מהנזכר לעיל בגיליון הקודם מס' 30 פרשת 'תר' - 'משפטים' בסופו - שכאן זה מתייחס על הגברא המספר שכאילו לא יודע שאלו מעשיו של פלוני)

תשובה: הרי זה לשון הרע - בדרך רמאות. וגם כאן החפץ חיים מכריע, שהרי זה לשון הרע מדאורייתא, כרוב הראשונים. ובהגה"ה הביא למסקנה בדעת הרמב"ם - שסובר שהרי זה אבק לשון הרע, ולא הכריע כמותו.

ג. ראובן שיפץ את ביתו במאות אלפים - ויש כאלו שרואים זאת לגנאי

שאלה: עד כאן החפץ חיים מדבר "ביחס למספר" שמספר הענין לפי תומו, וכאילו אינו יודע שדבר זה שדברו לשון הרע - [ביחס לחפצא], או שאלו מעשיו של פלוני - [ביחס לגברא].

וראיתי שיש לדון בלשון הרע דרך רמאות, אבל "ביחס לשומעים" וכגון: בראובן ששיפץ את ביתו במאות אלפים, ויש כאלו שרואים זאת לגנאי - שעדיף שיוציא את הכסף על ענייני עולם הבא ולא על עולם הזה. ומצד שני יש כאלו שלא רואים כן לגנאי - שגם זה שיש רחבות הדעת, ושלוש בית, וחינוך הילדים שטוב להם בבית הרי זה מביאו לענייני עולם הבא. ושמעון שהולך ומספר כן לאנשים יודע בהם שרואים זאת לגנאי, והוא עושה עצמו כאילו אינו יודע בשומעים שרואים כן לגנאי. האם גם זה נקרא לשון הרע דרך רמאות או לא. (ש"ם לב: מסברא יש כאן סוג של רמאות, ויש לדקדק את לשון החפץ חיים בסוף דבריו שכתב "כל זה וכיוצא בזה בכלל לשון הרע הוא")

תשובה: גם זה נקרא לשון הרע דרך רמאות - והרי זה אסור. (קונטרס מתורת הלשון - על סעיף זה)

ד. סכם את כל עניין לשון הרע בדרך רמאות

שאלה: סכם ובאר את עניין לשון הרע בדרך רמאות. [והיינו גם לשון הרע 'בצינעא' - שגם זה נכלל ברמאות] (מקור החיים - ס"ד וס"ה)

תשובה: יש בזה חמישה אופנים: א. מספר בלי שמות - אבל יש כאן רעה בדבריו, ומתוך עניין הסיפור מבין

רעה השורה על הכלב שוטה. ('חפץ חיים' בספרו שמירת הלשון, שער הזכירה - פ"ד בהגהה)
ובודאי על ידי זה יהיה קשה לו להתחבר להבנת התורה,
מצוות, ומעשים טובים - אלא יהיה נמשך יותר לחומריות
וגשמיות - ה' יעזרנו.

סעיף ו'

וידע, דאפלו אם לא בא על ידי הלשון הרע שלו שום
 רעה להאיש ההוא, כגון, שלא קבלו השומעים את
 דבריו, וכיצא בזה, אף על פי כן מכלל לשון הרע לא
 נפקא {לא יצא}, וצריך בפרה. ויותר מזה, דאפלו אם
 הוא משער לכתחלה, שלא יבוא לנזק שום רעה על ידי
 דבורו, אף על פי כן אסור לו לספר בגנותו.

ז. לשון הרע שמזיק או לא מזיק - האם יש הבדל

שאלה: בחפץ חיים מבואר שגם לשון הרע שלא
 הזיק או שלא יזיק - הרי זה אסור. האם יש הבדל
 בין לשון הרע שמזיק - ללשון הרע שלא מזיק. (באר
 מים חיים - ס"ק ו')

תשובה: בגמ' ערכין (טז:) כתוב לגבי לשון הרע שאם 'אהנו
 מעשיו' [הועילו מעשיו] - 'יבואו נגעים עליו'. [והיום בזמנינו לא שייך
 נגעים ממש אלא הנגעים דבוקים בנשמתו - ויראה זאת בעולם הבא, או לאחר
 תחיית המתים, או לפעמים בא עניות עליו - ועיין בספר 'הפה קודש קודשים'
 מקורות לזה] ואם 'לא אהנו מעשיו' [לא הועילו מעשיו] - צריך
 מעיל של כהן גדול לכפר, ומזה אנו רואים שאיסור יש בכל
 האופנים, בין אם מזיק ובין אם לא מזיק.

ח. הגדר במדויק, מהו לשון הרע ש'אהנו מעשיו' [הועילו מעשיו], ו'לא אהנו מעשיו' [לא הועילו מעשיו].

שאלה: יש לבאר ולהגדיר במדויק, מה זה לשון
 הרע 'שאהנו מעשיו' [שהועילו מעשיו], ושל'א אהנו
 מעשיו' [שלא הועילו מעשיו].

תשובה: ביאר החפץ חיים ש"אהנו מעשיו" [שהועילו מעשיו]
 לעניין 'רכילות' - שעל ידי רכילותו נתקוטטו בגללו.
 ולעניין 'לשון הרע' יש בזה שני אופנים: א. 'פלוגי נתבזה' -
 שראינו ממש שפלוגי נתבזה בעיני השומעים. ב. 'השומע
 גם התחיל לדבר' - גם אם לא ראינו ממש שנתבזה, אבל
 מה שכן ראינו שהשומע גם הוא התחיל לדבר על המדובר,
 ולהוסיף נופך משלו "ולא אהנו מעשיו" [שלא הועילו מעשיו]
 - הרי זה בין אם בשעת הסיפור חשב שיועילו מעשיו, אך
 לבסוף לא קיבלו השומעים את דבריו, ובין אם אף בשעת
 הסיפור ידע שהשומעים לא יקבלו את דבריו - הרי זה
 נקרא לא אהנו מעשיו, ועל כל פנים צריך מעיל לכפר.

לעילוי נשמת

הרה"ג יעקב בן צבי יהודה זצוק"ל
 הרב אברהם בן שמחה זצוק"ל
 כדורי בן מסעודה ז"ל
 מרדכי בן רחל ז"ל
 אסתר בת חנה ז"ל

אחרינו / הארגון והלכנסות ארשיית הגפולה:

Shemesh648@gmail.com

ארגון: זנב הפולאים (12) סניף 766 א-1 79181

השומע על איזה איש כיון המספר - והרי זה לשון הרע.
 (וכנזכר לעיל - בגליון מס' 27)

ב. הזכיר שמו ברמז, ואפי' שבדבריו אין גנאי אבל על ידי
 זה שהזכיר את שמו ברמז (וכגון: שאמר "חובצא" - ועל ידי זה נזכר
 ב'בר חובצא' שלא בא לעבודת המלך, נסבב לו רעה, והוא נחמין לכך
 ברמאותו - הרי זה לשון הרע. (וכנזכר לעיל - בגליון מס' 28)

ג. מספר לפי תומו - כאילו אינו יודע שיש כאן לשון הרע
 אבל למעשה בטקסט המילים מוכנס וגלום לשון הרע,
 ואנשים שמעו מה אמר, ונמצא: שהלשון הרע צועקת
 מתוך דבריו - הרי זה לשון הרע. (וכנזכר לעיל - בגליון מס' 30)

ד. מספר לפי תומו - כאילו אינו יודע שאלו מעשיו של
 פלוני, ונכון שבטקסט המילים שאומר אין כאן לשון הרע
 על פלוני, אבל כולם יודעים שמדובר על פלוני אלמוני -
 הרי זה לשון הרע. (וכנזכר לעיל - בגליון מס' 30)

ה. מספר לפי תומו - כאילו אינו יודע בשומעים שרואים
 את עניין הסיפור לגנאי, והולך לספר להם - הרי זה
 לשוה"ר. (וכנזכר לעיל - באת 7)

ה. מה גורם לאנשים לספר לשון הרע בדרך רמאות

שאלה: יש להתבונן מה גורם לאנשים לספר לשון
 הרע דרך רמאות.

תשובה: יש להסביר זאת בשלושה אופנים: א. 'כקוף בעיני
 האנשים' - כי כאשר רואה הוא, שנתפרסם עניינו לרעה
 שהוא הולך ומרגל מזה לזה, והוא כקוף בעיני אנשי העיר
 [וה"ה בשכונה או בבית הכנסת] וכל אחד שומר עצמו ממנו - לכך
 הולך ומספר את עניין לשון הרע בדרך רמאות, ועל ידי זה
 לא יזהרו ממנו כל כך. ('חפץ חיים' בספרו שמירת הלשון, שער
 הזכירה - פ"ד בהגהה)

ב. 'לא נעים לו' - עוד אפשר, שמלכתחילה לא נעים לו
 שיתפרסם שמו, או שיצא עליו שם של בעל לשון הרע -
 לכך הולך ומספר זאת בדרך רמאות.

ג. 'להרגיע מצפוני' - ועוד אפשר שגם ביחס אליו ממש,
 שעושה כן להרגיע את מצפוני, ואומר לעצמו: הנה לא
 דיברתי לשון הרע ממש על איש, הכול היה עם חיסרון
 פרטים, או לפי תומי שהשומעים לא מבינים על מי
 התכוונתי - ועל ידי זה גם לא יבוא לעשות תשובה על זה,
 ונמצא: כל חייו הרי הוא בעל לשון הרע 'צריך להיזהר
 בזה מאוד'.

ו. המספר לשון הרע דרך רמאות - דומה הוא לכלב שוטה

שאלה: עוד יש להתבונן במה דומה המספר לשון
 הרע דרך רמאות - לכלב שוטה.

תשובה: בגמ' יומא [פג:] מבואר שחמשה דברים נאמרו
 בכלב שוטה [שמסוכן הוא מאוד] א. פיו פתוח. ב. ריריו נוטף.
 ג. אוזניו סרוחות. ד. זנבו מונחת לו בין ירכותיו. ה. ומהלך
 על צידי רשות הרבים.

ומה שנוגע לעניינינו זה הדברים האחרונים, דמה כלב
 שוטה הולך ברמאות להטעות את האנשים - ולכן אוזניו
 סרוחות כלפי מטה, וזנבו בין ירכותיו - שמראה עצמו
 רגוע, ומהלך בצידי רשות הרבים - ועל ידי כן לא יזהרו בו
 האנשים ויהיה קל לו לתקפם, הוא הדין במספר לשון
 הרע דרך רמאות יעשה כן בסיפור לפי תומו, או גם לא
 יספר את כל הסיפור אלא רק מרמז, וחברו יבין את שאר
 הפרטים בכל דרך שהיא, ובזה יותר קל לו לתקוף ולספר
 לשון הרע שמטעה את האנשים - ולא נזהרים ממנו כל
 כך. ולכך נמשך על אותו מספר בדרך רמאות, אותו רוח

באזני בנך

בהירות ולימוד עניני יציאת מצרים

בשבועות שלפנינו עד פסח נשתדל אי"ה להביא בכל שבוע יסודות וביאורים הנלמדים מיציאת מצרים, דברים שיש בהם כדי להכות ולהחדיר את היסודות, בתוכנו ובלבבות נפש צאצאינו, שע"ז נוכל להגיע מוכנים כדבעי ללילה הגדול שנדע כיצד לספר נכון ביציאת מצרים. עיקרי הדברים נכתבו ע"פ הגדה של פסח עם ביאור 'באזני בנך' על ליל הסדר.

השבוע נראה מעט ללמוד ולהתבונן בחשיבות ובחיוב להתכונן אליו מבעוד מועד, שכלל שנקדים את ההכנה כך נגיע שלושים ורגועים לדעת כיצד לספר, ומה לספר, ועל מה להתמקד, וכו'.

ההכנה לליל הסדר – ממת?!

עם יציאת מצרים [וזהו גם עומק הטעם שיזכירו יציאת מצרים אף לימות המשיח, ואכ"מ. (הדברים הורחבו בהגדה)]. ומבואר עד מאוד **שיציאת מצרים אינה סוגיא עונתית**, אלא היא סוגיא שיש בה חובת לימוד לעולם, בכל עת ובכל שעה.

ומעתה, אף שאנו נמצאים יחסית מוקדם קודם הפסח ונראה שיש לנו עוד זמן רב להתכונן כדבעי. אך אינו כן, כי ככל שנלמד ונתבונן בדברים יותר מוקדם, נצליח להפנים את הדברים. ואז בעז"ה כשנגיע לליל הסדר, נצליח לקיים בהידור רב את המצווה דאורייתא של סיפור יציאת מצרים. הסוגיות של יציאת מצרים יהיו בלבנו בדרגה כזאת שבעת שנספר על כך לצאצאינו הדברים יחדרו היטב לליבם בבחינת דברים היוצאים מן הלב נכנסים אל הלב.

בליל הסדר אנו מספרים וחווים את יציאת מצרים בדרגה הגבוהה ביותר בכדי להתמלאות במצברים לכל השנה, שע"ז לאחמ"כ במשך השנה די בזכירת שחרית וערבית. (ע"פ הנצי"ב). חיוב הסיפור של האדם כלפי עצמו לא נאבד בעת שבא לספר לבניו, ורק אם בעצמו האדם יהיה בדרגה של טופח ע"מ להטפית, יצליח במשימה להקנות את יסודות הסיפור בצורה נכונה. ולצורך הקיום בצורה נכונה בשלימות צריך התבוננות והכנה רבה.

החיוב להנחיל את מצוות האמונה בלילה הזה צריך להיות באופן מדויק כפי שהתורה ציוותה אותנו וכפי שחז"ל למדונו בהגדה של פסח. דהנה מחד חז"ל הגדירו לנו את תפקיד הלילה הזה בהגדרה קצרה אך כוללת הרבה מאוד 'חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים' (פסחים קטז). ומאידך, בגדר המצוה מבואר במשנה (שם) וכן נפסק ברמב"ם (הלכות חר"מ פ"ז ה"ו) לפי דעתו של בן אביו מלמדו. נמצא, שצריך להתאים את הסיפור שייאמר כפי דרגת השומעים, עד שכל אחד מהשומעים יגיע לידי הרגשה אמיתית כאילו הוא עצמו יצא ממצרים. וע"כ מלבד העיסוק שלו בהגדה מצד מה שהוא צריך כלפי עצמו הוא אמור לדעת לכוון ולהתאים את עצמו כפי דעתו של בן, ודבר זה דורש התבוננות והכנה גדולה.

כבר עורר משגיח ישיבת סלבודקא הגאון רבי משה טיקוצ'נסקי זצ"ל, שהנה עם ישראל קדושים טורחים קודם הפסח להכין מצות מהודרות עם כל מיני חומרות, בכדי לצאת ידי מצוות מצה דאורייתא באופן המושלם ביותר. וכמו כן טורחים להשיג מרור לצאת ידי מצוות

יש התמהים מהו הצורך ללמוד את עניני יצי"מ מוקדם כ"כ לפני פסח, הרי זוכרים פחות או יותר מהשנים הקודמות וכו' ומה הענין כ"כ מוקדם להכנס לעניני ליל הסדר.

טענה זה מבוססת על גישה שההגדה ענינה אמירת נוסח מסוים כע"י ספר של זמירות שבת מורחב, שמומלץ לקשט אותה בכמה ווארטים או ביאורים וכדו', ואפשר לעלעל בו שעה לפני ליל הסדר ולהזכר מה אמרו שנים קודמות פה ושם, וכך להגיע לליל הסדר. וע"כ תמוה מה הענין והעסק סביב ההשקעה בלימוד עניני יציאת מצרים כבר בשלב זה. אך זוהי טעות בגישה למושג של ההגדה בכלל וסיפור יציאת מצרים בפרט. ויש הרבה פנים בזה אך במסגרת זו קעת נראה בזה כמה נקודות עיקריות.

הענין של יציאת מצרים הוא קודם כל נושא לימודי ככל נושא וענין שיש לנו בתורה. ולא רק זה בלבד אלא שהוא יסוד כל התורה והמצוות ויסוד כל המושג של 'יהודי', זהו זמן האשר בחר בנו וכו', הכולל ומקפל את כל השלימויות של ישראל לעולם. ולכן בכדי להתחבר לדברים היטב בסוגיא הזו צריך ללמוד אותה לפני פסח ולרדת ולהתבונן בה וכו', עד שהדברים יחדרו לעומק הלב.

לימוד עניני יציאת מצרים הוא לא דבר עונתי ששייך לפסח, אלא ענין יציאת מצרים חובק ונמצא בנו בעצמותינו, (ונצטוונו להזכיר זאת בכל יום בשחרית וערבית, כמו"כ יש לנו ריבוי מצוות זכר ליציאת מצרים וכו'). ניתן מעט להמחיש את הדברים לאחד מידיו של האדם שהיא חלק מגופו, אינו מניח אותה בארון בעת שלא משתמש בה, כי זה חלק מעצמותו. עד"ז (ואף יותר מזה) יציאת מצרים כוללת את כל עצם ההוויה שלנו, אין בעם ישראל לדורות דבר שלא חל בעצמותם מיציאת מצרים, אלא שיציאת מצרים היתה השורש, ורק לאחמ"כ עלה ונתגלה עוד שלב אחרי שלב מהו עומק הלקיחה והקשר הנצחי בין הקב"ה לעמו ישראל. וכפי ההגדרה הקולעת מבית קלם **שיציאת מצרים זהו חידור הכולל כל עיקרי תורה.** (בשם מרן הגר"י לוונשטיין).

ומשום שהקשר שנעשה ביציאת מצרים בין הקב"ה לעם ישראל הוא קשר נצחי, המושג של 'יציאת מצרים' והמושג של 'צירת עם ישראל' ענינו אחד. ומבואר מאוד עד כמה יציאת מצרים הוא דבר נחוץ ויסודי לכל מי אשר בשם ישראל יכונה, היא סוגיא שצריך לעשות בה שטיגן עוד ועוד, דכל זמן שעם ישראל נמצאים בעולם יש לנו חובת התעסקות

[אגב יצויין, מטעם זה גם ה'אווירה מסביב' היא גורם מכריע ביותר. יש משמעות רבה בליל הסדר ל'הווי החגיגי', שהשולחן יהיה יפה ומסודר, ושתהיה שירה מרובה ומשותפת. ככל שהלילה יהיה יותר עם הווי ונעימות, יהיו הזכרונות ממנו יותר מתוקים, ונקלע יותר אל המטרה].

ומעתה יבואר לנו עד כמה נחוץ הכנה מוקדמת ללימוד עניני יציאת מצרים, שרק באופן הזה בס"ד יזכה לרוממות מיוחדת ולטעום את נועם צוף נעימות קדושת היום, ולהרגיש כאילו הוא יצא ממצרים, ואז יוכל גם להחדירם לנפש צאצאיו.

נסיים בדברי תלמידו של החפץ חיים שמתאר מה היה בעת שלמד את הפרשיות המדברות בעניני יציאת מצרים, וכה כתב: בליל שבת קודש אחד, בשעה שתים עשרה בלילה לערך, כשעברתי ליד ביתו של הח"ח שמעתי נעימת קולו ונגשתי לחלונו וראיתי שיושב על מטתו ולומד חומש בפרשת וארא, ועל כל מכה ומכה היה מתפעל, ואמר בהתפעלות גדולה: 'אי א' ובבואו למכת שחין' ולא יכלו החרטומים לעמוד לפני משה מפני השחין' צחק בקול שלא שמעתי ממנו אף פעם שיצחק בקול כל כך. ההתפעלות היתה כל כך גדולה כאדם שרואה בעצמו המכות, ועמדתי כך יותר מחצי שעה!! ע"כ מהספר חפץ חיים החדש.

לא ברור בעדות זו האם היה זה בתקופה של לפני פסח בעת שהחפץ חיים התכוון לליל הסדר להמחיש לעצמו את יציאת מצרים, או שהיה זה בעת שלמד את הסדרא של הפרשיות העוסקות בעניני יציאת מצרים. עכ"פ ברור מה שידוע על החפץ חיים שהעיד על עצמו שלא מילא פיו שחוק בעולם הזה, (עדות הצדיק רבי שלמה בלוק בספרו עמ' כז). אך מ"מ מבואר לנו שבעת שלמד את המכות צחק באופן נדיר ויחודי, משום שיציאת מצרים היתה כה מוחשית אצלו עד כדי שבעת שלמד את הפרשיות המדברות בזה הוא חש כאילו הכל נעשה לנגד עיניו ורואה מה שקורה עם המצרים.

החיוב של ההמחשה וההשבה אל הלב הוא ענין שנדרש לא דוקא מהחפץ חיים או מהמשגיח רבי יחזקאל לוונשטיין, אלא זהו חוב הלכתי על כל אחד ואחד מישראל לפום חורפיה להגיע לפחות בליל הסדר לדרגה של המחשת הדברים עד כדי ש'כאילו הוא יצא ממצרים'.

כי כל אחד ואחד בתוך הכלל ישראל שנבחרו לעם הנצחי של הקב"ה חל שם ישראל עליו, וממילא הוא נמצא ושייך לסוגיא הזאת של יציאת מצרים, ונדרש ממנו להגיע לדרגה הנכונה של ההשבה אל הלב במצווה יסודית זו. וחז"ל עזרו לנו להגיע לזה בצורה הדרגתית במצוות הלילה ובמצוות הסיפור בתהליך של בנין ההגדה, עד שמגיעים לדרגה הגבוהה של 'בכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים שנאמר ... בעבור זה עשה ה' לי' וכו', ומשום שיציאת מצרים מדברת עליו בעצמו (ולא מדין גרמא מחמת מה שאבותיו נאלו), וממילא מתפרצת ההודאה האישית של 'לפיכך אנו חייבים' וכו' ואומרים שירה לה'.

מעתה מבואר לן עד מאוד למה נדרש הכנה כה גדולה לאחוז בדרגה של 'כאילו הוא יצא ממצרים', כי רק עי"ז הדברים יכנסו ויחדרו לנפש צאצאיו שאף הם יגיעו על ידינו לדרגה שכאילו הם עצמם יצאו ממצרים.

מרור דרבנן. ומלבד זאת לא חוסכים כל מאמץ לנקות את הבית שלא יישאר בו אפילו גרגיר של חמץ. אך משום מה לפעמים שוכחים שיש בליל פסח עוד מצווה שהיא מדאורייתא לא פחות ממצוות מצה, ואף היא צריכה להתבצע בתכלית ההידור והשלימות, והיא מצוות 'והגדת לבנך'. וכשם שמכינים את המצה והמרור כבר קודם הפסח, כמו כן יש להכין קודם הפסח את מצוות 'והגדת לבנך', שיהיה ברור לעורך הסדר כל הצורך כיצד לספר ומה לספר באופן הנכון והמושלם.

ומעט נתעמק בזה, הנושא של ו'דעת היום והשבות אל לבבך' הוא נושא שלא נאמר דווקא כלפי אמונה וידיעת ה', אלא זו דרישה ששייכת גם ללימוד התורה עצמה, יש שהדברים שהוא לומד נמצאים לו בכח ההבנה והשכל, אך עדיין הדברים לא ירדו אצלו לעצם הווייתו, הוא רק בבחינת 'חמור נושא ספרים'. החיבור הפנימי עם התורה הוא כשהאדם חש ומחובר גם עם הלב בחיבור אמיץ לדברים שלומד. החיבור הזה הוא חיבור שנקרא 'רגש', שהאדם חש ומרגיש את הדברים שלומד עד כדי שזה נעשה כחלק מהווייתו. וכשידברו איתו על הסוגיא, הדברים יהיו לו כה ברורים עד כדי שיוכלו לראות אצלו את הדברים כיצד הם מתבארים מכח האובנתא דליבא, ולא רק כידיעה שכלית בעלמא.

והנה, אדם שרוצה להגיע לידי דרגה נכונה וחיבור אמיץ לאו דווקא כלפי עניני יציאת מצרים, אלא גם כלפי כל עבודת האדם. כל נושא שאדם רוצה להתחבר אליו, עליו ללמוד אותו היטב ולהתבונן בו במשך תקופה, או שיכתוב עליו דברים וכדו', בכדי שיצליח לחיות את הדברים. בכדי להצליח להשפיע על אחרים צריך להיות 'ח' את הסוגיא שעליה חפץ להשפיע על אחרים, וחייבים שיהיה חיבור פנימי להרגיש ולחוש היטב את הדברים, ורק אז יצליח להחדיר את הדברים גם לאחרים.

שמעתי מהגאון רבי נתן רוסמן שליט"א בשיעור הכנה לליל הסדר, שהביא מדברי הנביא בשופטים (ו, יג), שהיו ישראל כפופים תחת שלטון מדין, וגדעון היה אצל אביו בליל הסדר ושאל משם אמונה שהקב"ה משגיח ומקיים את עמו לעולם ועד, ומשום כן היה ברור לו שהקב"ה ישמור אותם. ומביא רש"י את דברי חז"ל ששמע מאביו בליל פסח בקריאת ההלל על ישועתם של ישראל, עי"ש.

והקשה מהי ההדגשה דוקא על ההלל, הרי בליל הסדר יש תחילה את חלק המגיד בדרך סיפור מתוך שאלה ותשובה על כל עניני יציאת מצרים בהרחבה, וביאר שמ"מ מה שהשפיע על גדעון חזק ביותר היה ההלל, כי דרך ההרגש והשירה שראה אצל אביו בשעת ההלל חדר לעצמותיו ענין הברית שהקב"ה כרת עם ישראל לשומרו, והוא מקיים ושומר הבטחתו לישראל בכל הדורות, עד כדי שהקיש מכך למעשה למצב בזמנו. עכת"ד.

ומעתה, בכדי שנפש צאצאיו יפנימו את מה שאנו חפצים להנחיל להם, הצורה החזקה ביותר זה דרך הרגש, וככל שאנו נחוש ונרגיש את הדברים כך נצליח שהדברים יקלטו עמוק בנפש צאצאיו. אלא שחיבור של רגש זה חיבור שחל עם הזמן, זה לא דבר ששייך לחייב כפעולה שעושים ברגע אחד, אלא זה בא בהדרגתיות ובתהליך שרק אדם שמשקיע תקופה בלימוד ובהתחברות לדברים לבסוף זה יפעל, ויחול אצלו החיבור הפנימי לדברים.

מבית "באזני בנך"
להערות והארות, ולהשגת העלון,
ניתן לפנות במייל:
z6161523@gmail.com

אוצר החידות והדיעות לפרשת כי תשא

ע"י

מרדכי זיסקינד הגר
ומאיר שולביץ

חידה. כיצד יתכן איש ששומר שבת בכל פרטיה ודקדוקיה ובכל אופן חסר לו עיקר גדול במצוה זו. תשובה.

[א] י"ל דאינו שובת בגלל שיום זה הוא קדש לה' כמש"כ בפסוק (שמות לא, טו) "ששת ימים יעשה מלאכה וביום השביעי שבת שבתון קדש לה'", אלא נח סתם לשם מנוחה. -- וכמש"כ רש"י ז"ל על הכתוב "שבת שבתון. מנוחת מרגוע ולא מנוחת עראי", ע"כ.
[ב] - עוד י"ל שאינו מענג, וכמש"כ הרבינו בחיי ז"ל (שמות לא טז) "לעשות את השבת. ע"ד הפשט לתקן לצרכי שבת מלשון: (בראשית יח, ז) "וימחר לעשות אותו", וכן: (שם, ח) "ובן הבקר אשר עשה", הכל לשון תקון, ובאור הכתוב שיהא אדם זהיר בכבוד שבת להשמר מכל מלאכה, ולהשתדל שיכין לצורך השבת כדי שיהא לו מנה יפה לשבת, וכמו שארז"ל: (ביצה טז א) מחד שביך לשבתך, וזה שאמר הנביא: (ישעיה נח, יג) "וקראת לשבת עונג", מלשון קרואים, כלומר: שתזמין אותו ותתענג בו כאדם המזמין את אושפיזו", ע"כ.
- עוד י"ל דלא נהג כמש"כ האור החיים ז"ל, "עוד ירצה על דרך אומרו (בראשית ל"ז י"א) ואביו שמר את הדבר פירוש ממתין ומצפה מתי יבא, והכונה בזה לצוות שלא יהיה השבת כדבר טורח לצד מניעת מלאכת הרצון ומצוא החפץ אלא צריכין לשמוח בו בשלימות הרצון וחפץ בדבר ותמיד יהיה ממתין ומצפה מתי יבא, ואומרו לעשות את השבת לשלול הכוונה כחפץ מצות השבת למרגוע הגוף ולעונג אשר יתענג אלא לצד עשית מצות השבת ולא לתכלית המורגשות", עכ"ל. ויעוי"ש עוד דברים נפלאים באריכות גדולה.

חידה. הרחק משכן והבר רע, מתי כן צריכים אנו להתחבר לרשע ולומדים זאת מן הפרשה.

תשובה. כלי יקר פרשת כי תשא - קח לך סמים וגו'. מנה החלבנה בין סממני הקטורת ללמד אותנו לצרף פושעי ישראל בכל תענית (כריתות ו ב). וטעמו של דבר לפי שאם לא היו פושעי ישראל בכלל התענית יש לחוש שלא יהיה התענית מצוה אלא עבירה.
[ב] אהרן הכהן שהיה מתחבר לרשעים, ולעתים על ידי כך גרם להם לעשות תשובה. ובספר יד דוד פירש שאהרן הכהן היה מתחבר עם הרשע כדי שמוזה ידע האיק צריך לעבוד את ד'.

חידה: איך יתכן שאדם יתחייב למנוע את בנו מלעשות פעולה בשבת ולו בעצמו מותר לעשותו. (לא במקרה של פיקול'נ ודומיו)

תשובה. קיי"ל בס"י שמט דנותנים לאדם לטלטל ברה"ר ד"א בגודל שלו, ובשאר בני אדם כגון בנו קטן או ננס נותנין כפי ד' אמותיו וכמש"כ שם במ"ב ושעה"צ ושכ"כ הגר"ז.

חידה: היכי משכח"ל שאעפ"י שהשווה הכתוב איש לאשה לכל עונשין שבתורה בכל אופן אשה שתעשה עבירה שעונשה במיתה לא תענש. [להלק משיטות הראשונים]

תשובה. לדעות שאשה איננה בכלל ערבות, א"כ לפי דעת רבינו יונה מי שאינו מוחה נענש מדין ערבות שהחטא עובר אליו, וזה הוי דוקא באיש ולא באשה.

חידה. איזה חצי כיפר על חצי?

תשובה. בספר העקידה כתב בענין מחצית השקל שהוא כיפר את מחצית החומר של האדם ולהכניע אותו תחת מחצית חלק הצורה שבאדם.

חידה. היכן רמזו נשמה יתירה בפרשה?

תשובה. בבעלי התוס' כתבו בשם ר"י החסיד הא דכתיב וביום השביעי שבת וינפש, מכאן רמז לנשמה יתירה בשבת, קח סופי תיבות הללו והיו שתים. וכ"ה בבעל הטורים. וע"ע בבעל הטורים בפרשת ויקהל שכתב כתיב לעיל כי קרן אור פניו וסמך ליה פרשת שבת לומר שאינו דומה קירון פנים של שבת לשאר הימים, והיינו שבשבת הקירון פנים והנשמה יתירה אינו דומה לשאר הימים.

חידושו העצום של האור החיים

חידה. אחד מגדולי האחרונים דייק חידוש עצום להלכה בהלכות פיקול'נ מפסוק בפרשה, מה החידוש, ומי הוא המחדש?

תשובה. באור החיים הקדוש כתב עה"פ ושמרו בני ישראל את השבת, כי כוונת התורה להזהיר אותנו, אף דמותר לחלל שבת בשביל פיקוח נפש, אמנם זהו דווקא באדם שיוכל עוד לשמור את השבת, אבל מי שכבר אינו ביכולת להגיע לשבת ולשמרו, אף שיכולין להצילו לחיי שעה, אין לחלל שבת בשבילו. והקשו עליו דדבריו סותרים גמרא מפורשת במסכת יומא (פה ע"א) דמפקחין את הגל גם בשביל חיי שעה. ובאוהב ישראל תירץ שהאור החיים מירי באופן שבאה הסכנה להחולה בשבת לעת ערב, ואמדהו שיכול לחיות עוד יום או יומים

ובעוד שיתעסקו בשחיקת סממנים ובבישול הרפואות, יחשך היום ויהיה חול, וכיון דביום השבת עצמו לא יועילו אף על שעה אחת, לכן אסור לחלל שבת בשבילו, ובגמרא מיירי שיחיה גם בשבת אפילו רק שעה מועטת. והמנחת חינוך (מצוה לב) כתב לתרץ בשם חכם אחד, דהא דמחללין שבת עבור חיי שעה, זהו דווקא בחילול דרבנן, דהיינו לפקח את הגל דהוי מלאכה דרבנן של טלטול אבנים, אבל חילול שבת דאורייתא אין מחללין. ועיי"ש.

חידה. מהיכן ניתן להוכיח האם אדם יכול לקנות ולקבל על עצמו עבירות של חבירו?

תשובה. בשו"ת מהרש"ם (ח"ג סי' קנא) הביא שהרמב"ן כתב על הפסוק מי אשר חטא לי אמחנו מספרי דמשה רבינו רצה שימחו שמו מספר החיים תמורת ישראל, וה' השיב מי אשר חטא לי אמחנו מספרי, ובשבת איתא אמר הקב"ה ליצחק בניך חטאו לי, אמר לפניו רבונו של עולם בני ולא בניך, אם אתה סובל את כולם מוטב, ואם לאו פלגא עלי ופלגא עליך, וכן אמרין במשנה בנגעים (פ"ב מ"א) רבי ישמעאל אומר בני ישראל אני כפרתן, ואם אינו מועיל למה אמר כן, ובע"כ דמועיל.

חידה. מה השייכות בין דינא דאומן קנה בשבח כלי לפרשתינו.

תשובה. בכתבי הגר"ז עה"ת כתב דבמדרש איתא דבצלאל היה איש דהיינו גדול, דאי הוי קטן הרי אומן קונה בשבח כלי, וגם בקטן איכא האי דינא דאומן קונה בשבח כלי וכדנקט הפני יהושע בגיטין (כ"ב ע"ב), וא"כ היה קונה את כלי המקדש ולא היה יכול להקנותו דהרי הוא קטן ובעי מסירה לציבור. ועי' בספר משחת שמן דאכתי יש עצה דהקטן היה יכול לכוון שאינו רוצה לקנות, או לפי דברי הקצה"ח דהוי משכון ג"כ ניחא ועיי"ש.

חידה. איזה דין האור החיים נקט בפרשתנו שלא להלכה למעשה.

תשובה: ראה לעיל החידוש שהבאנו מהאור החיים לענין חילול שבת, ופיקו"נ

חידה. המקור בפרשה לנטילת ידיים לתפילה.

תשובה. שמות פרק ל פסוק יט וַרְחֲצוּ אֶהָרֹן וּבָנָיו מִמֶּנּוּ אֶת יְדֵיהֶם וְאֶת רַגְלֵיהֶם: -הרשב"א בתשובה (ח"א סי' קצא) ביאר דילפינן מורחצו שמכאן נטילת ידיים לתפילה, כי אנו צריכים להודות להשי"ת על שבראנו לכבודו ולכן אנו צריכים להתקדש בקדושתו וליטול ידינו מן הכלי ככהן שמקדש ידיו מן הכיור קודם עבודתו, וכעיי"ז מבואר ברמב"ן שמן הענין הזה תקנו רבותינו נטילת ידיים לתפילה. וכתב התורה תמימה, (הערות שמות פרק ל הערה לב) ר"ל משום דתפלה הוי כנגד קרבן, כמ"ש בברכות כ"ו ב'. ואמנם נראה דאין זה אלא אסמכתא בעלמא, וראיה לזה, שהרי בתפלה קיי"ל אם אין לו מים מנקה ידיו בצרור או בעפר או בכל מידי דמנקי כמבואר בסוגיא כאן, ואלו בקרבן צריך מים דוקא ואם אין לו מים אינו עובד ואם עבד עבודתו פסולה, כמבואר בזבחים י"ט ב'. וע' ברמב"ם פ"ד ה"ג מתפלה כתב וז"ל, בכל התפלות צריך לרחוץ ידיו לבד, ובתפלת שחרית צריך לרחוץ גם רגליו, ותמה הראב"ד וכתב לא ידעתי רגליו מנ"ל, והמפרשים טרחו הרבה בישוב הדברים. ולי נראה פשוט, דתפס הרמב"ם בשיטתו של הרשב"א דמקור חיוב נטילת ידיים לתפלה ילפינן מקרבן כמבואר לפנינו, וא"כ מכיון דכאן כתיב ורחצו את ידיהם ואת רגליהם א"כ גם בתפלה כן, וניחא מאוד מה שחילק בזה בין תפלת שחרית לשאר תפלות היום ע"פ מש"כ הוא בריש הלכות תפלה דמן התורה הוי חיוב התפלה רק פעם אחת ביום, ולכן באותה הפעם בתפלה ראשונה של יום שהיא תפלת שחרית צריך לרחוץ כמו שרחצו הכהנים קודם הקרבה, היינו הידים והרגלים, משא"כ שארי תפלות היום שאינן אלא מדרבנן והוי הקפידא רק אנקיותא בעלמא צריך לרחוץ רק הידים לבד מפני שהידיים עסקניות הן, ודו"ק.

צ"ע. בגמ' נדרים [ל"ח א'] ויתן אל משה - א"ר יוחנן, בתחלה היה משה לומד תורה ומשכחה עד שנתנה לו במתנה, שנאמר ויתן אל משה, מדוע משה היה לומד ושוכח.

תשובה. כתב בשלמי נדרים בשם ירושלמי (הוריות פ"ב ה"ח) וכל כך למה היה משה לומד את התורה ומשכחה, בשביל להחזיר את הטפשים. ור"ל שיחזרו על תלמודם ולא יאמרו למה לנו ליגע בחנם ולחזור, וילמדו ממשה שאף שהיה שוכח מתחלה היה חוזר על לימודו עד שניתן לו במתנה, כך אולי יחנם ה' אותם כמו משה רבינו. והאדמו"ר מליובאוויטש פירש דקאי על תורה שלמד משה לאחר מ"ת שהיא תורתו של הקב"ה שאין ביכול האדם לקולטה, ולכן היה משכחה עד שניתנה לו במתנה

לקראת שנה מלכתא

dirshu@dirshu.co.il | לקבלת הגליון למייל:

תקציר שבועי של 'הדף היומי בהלכה'

גליון מס' 215

פנינים לפרשת כי תשא

אמר לו שיתן כעת 50 אלף להחזקת תורה ובירכו שאת ה- 50 אלף הנותרים ישקיע ויהיה לו סיעתא דשמיא שהם יכפילו פי אלף, ובאמת השקיע הכסף ולאחר תקופה הצליח מאוד והרוויח עליו 5 מיליון דולר

מרח הגראי"ל שטיינמן זצ"ל על הכסף והעושר

הרב זלמן רזניק

"ואמר להם למי זהב" (שמות ל"ב, כ"ד)

ברש"י בתחילת פרשת דברים כתב שסיבת עשיית העגל היה בשביל רוב זהב שהיה להם.

בני ביתו של מרח ראש הישיבה רשכבה"ג רבי אהרן יהודה לייב שטיינמן זצוק"ל מספרים עד כמה היה מחדד ומחדיר את הענין של יש עושר שמור לבעליו לרעתו, וכשהיו נכנסים אנשים ומבקשים ממנו ברכה שיהיה להם כסף, היה שואל בשביל מה אתה צריך את זה, ובדרך כלל היה המבקש עונה שאם יהיה לו כסף יתן הרבה צדקה, היה רבינו עונה לו, תגיד את האמת! "אני רוצה שיהיה לי כסף, כי אני רוצה להיות עשיר".

והוזה עובדא שאחד נכנס וביקש ברכה לעשירות, שאל אותו רבינו למה הוא צריך עשירות, וענה כי אני רוצה להיות עשיר, ונהנה שעונה את האמת ובירכו, ויעץ לו להשקיע בעסק מסויים אך בתנאי שאינו לוקח איתו שותפים, שעם שותף מובטח שלבסוף יהיה איזה סכסוך, "ואם אתה שומע לעצתי ובכל זאת רוצה שותף, קח לך לשותף את הקב"ה שהוא השותף האמין ביותר שיכול להיות, לעולם הוא לא ישקר אותך, ולא יעלים ממך כלום", ואיך תהיה השותפות עמו, עי"ז שתיתן 50 אחוז מהרווחים לצדקה, ובאמת הוא קיבל את העצה והתעשר מאד.

וכן היה סיפור עם יהודי שהיה משקיע כספו בבורסה בכל מיני השקעות, והיה לו ברשותו 400 אלף דולר ונכנס אליו ראש כולל וביקש ממנו תרומה להחזקת האברכים חמישים אחוז ממה שיש

לו ובשכר זה יהיה לו סיעתא דשמיא גם בחצי השני, והתלבט מאוד ושלח לשאול את רבינו ואמר לו רבינו שבשכר זה יהיה לו סיעתא דשמיא, אבל מה נעשה שהיה קשה לו להיפרד מהכסף והשקיע את כל הכסף ולאחר תקופה קצרה איבד חמישים אחוז ונותר רק עם 200 אלף דולר, וסיפר את הדברים לאותו ראש כולל אמר לו אותו ראש כולל הלא אתה רואה בחוש א"כ תן עכשיו חמישים אחוז, אך גם מזה היה קשה לו להיפרד ולא עבר תקופה וגם בזה איבד חמישים אחוז ונותר רק עם 100 אלף דולר ושלח לשאול את רבינו מה לעשות ואמר לו שיתן כעת 50 אלף להחזקת תורה ובירכו שאת ה- 50 הנותרים ישקיע ויהיה לו סיעתא דשמיא שהם יכפילו פי אלף, והיהודי ביקש ברכה מפורשת להצלחה, ובירכו רבינו בלשון הפסוק יוסף ה' עליכם אלף פעמים, ובאמת השקיע הכסף באיזו השקעה

המשך בעמוד 16

"לא זכיתי למה שזכה משה רבינו", הוא אמר כמעט בבכי: "אמנם משה רבינו לא נכנס לארץ ישראל, אבל הוא גם לא הוכרח לעזוב אותה אחרי שכבר נכנס אליה. אותי, לעומת זאת, מגרשת ארץ ישראל מגבולותיה!"

הגאון רבי יהושע ליף על הגאון רבי מרדכי גיפטר זצ"ל

"וּבְלֵב כָּל חָכָם לֵב נִתְּנִי חֶכְמָה (שמות ל"א, ו')

יש האוהבים את ארץ הקודש בכל לבם. כזה היה הרב מרדכי גיפטר: הוא התענג על זמן שהותו בארץ, וכאשר נאלץ לעזוב את הארץ הקדושה נעצב בלי גבול.

דמעותיו הטהורות כשנאלץ לשוב לישיבת טלז האהובה שלו שבאמריקה, בערו באש נשמתו מלאת הכיסופים, וליהטו את כל שומעיו. כששב לאמריקה נראה כי משהו מאורו הועם - כי חלק מנשמתו נותר בארץ הקודש.

הרב גיפטר גילם גדלות רוח לצד דבקות הרגש. היו בו ההיגיון של ליטא בשילוב אש יוקדת של תנועת המוסר, ואחד לא סתר את משנהו. הוא חי את המילים שלמד.

כזה היה הרב גיפטר - סולם מוצב באמריקה, וראשו מגיע לישיבת טלז בליטא.

היכרותי עם הרב גיפטר החלה זמן רב טרם התמנה לראש ישיבת טלז. אחד התפקידים הראשונים של הרב גיפטר, אחרי שעזב את הישיבה באירופה, היה רבנות בית הכנסת במרכז העיר בולטימור. הרב רודמן רצה 'לשדך' לרב גיפטר חברותא הולם לדרגתו, ומצא את אבי ראוי לכך.

ימים רחוקים אלו, שבהם למדו בצוותא בבית הכנסת השקט היו ימים של לימוד באין מפריע - שניהם היו צעירים מלאי כוחות ומרץ, ושניהם ביקשו להתמסר ללימוד התורה בלי הפוגה.

כאשר הגיע הרב גיפטר ארצה עם כשלושים וחמישה תלמידים, כדי להקים סניף של ישיבת "טלז" (שבעיר קליבלנד) ביישוב טלזסטון - התהדק שוב הקשר שלי עמו.

היישוב החדש טלזסטון, ששוכן למרגלות הרי ירושלים בסמוך לכפר הערבי אבו גוש, הכיל בנייני מגורים ובתים פרטיים. הוא היה מוקף צמחייה עבותה של יער ירושלים, פינות חמד קסומות מילאו את טלזסטון, ופרחים בכל גוני הקשת פרחו שם בשפע.

רחובותיה של טלזסטון נבנו בצורת הספרה שמונה. כביש הכניסה ליישוב היה תלול, ובקצהו התנשאה רמה שעליה הוקם בניינה המרשים של ישיבת טלז בארץ ישראל.

הרב אליעזר סורוצקין, חתנו של הרב אליהו מאיר בלוק ראש ישיבת טלז בקליבלנד, הגה רעיון להקמת קריית מגורים סביב ישיבת טלז בארץ ישראל. כך הוקמה טלזסטון, וכשנתיים לאחר הקמת היישוב נשלח הרב גיפטר לפתח את הישיבה ולעמוד בראשה.

אני ומשפחתי היינו בין ראשוני המתיישבים ביישוב החדש כשנה לפני הגעתו של הרב גיפטר. הקרבה בין ביתנו לבית משפחת גיפטר העניקה לי מתנה יקרה וסיפקה לי את הזכות לפתח קרבה אישית לאחד מגדולי ישראל המופלגים, מראשי הישיבות הגדולים ביותר שצמחו באמריקה. ייתכן ששורשו של קשר זה נעוץ בידידותו של הרב גיפטר עם אבי, אך זו לא הייתה הסיבה היחידה לקשר, הרב גיפטר אהב כל בן תורה, והתייחס אליי כאילו הייתי בנו.

משפחת גיפטר התגוררה בטלזסטון יותר משנתיים וחצי, עד שהרב ברוך סורוצקין, ראש ישיבת טלז בקליבלנד חלה, והרב גיפטר נקרא למלא את מקומו. בתקופת מגורי הרב לצדי למדתי בישיבת מיר, אך ניצלתי בשמחה כל הזדמנות שנקרתה לפניי להשתתף בשיעוריו. דוגמה בולטת היא השיעור שהיה בימי שישי על הספר "מנחת חינוך".

כיוון שהייתי בין האברכים הבודדים שהייתה ברשותם מכונת זכיתי להסיע את הרב לפגישותיו עם מאורי תורה, כמו ר' חיים שמואלביץ והרב אלישיב. נסיעות בלתי נשכחות אלה היוו עבורי שעת כושר נדירה אישית עם ראש הישיבה - דיברנו בלימוד, ויכולתי להעלות בפניו כל שאלה ולשאוב תועלת ממוחו החד כתער, מחכמתו העצומה ומדעת תורתו הצרופה.

אני זוכר את ההתפעלות הטהורה ואת ההשתאות האמיתית שראיתי על פניו בצאתו מפגישתו הראשונה עם הרב אלישיב. הוא נראה כאדם שראה מחזה מופעים ויוצא דופן. לא אשכח את מילותיו:

"ראיתי עכשיו את הנסיך של כלל ישראל", הוא קרא ביראת כבוד, "את הנסיך של כלל ישראל!"

בהגיעו לטלזסטון מצאנו את עצמנו בעיר ריקה מתושבים שעתידיה לוט בערפל. איש לא ידע כיצד יתפתח האזור שבפרברי ירושלים. בואו של הרב גיפטר ותלמידיו למקום היה עבורנו ברכה של ממש, שכן אז קמה בטלזסטון קהילה אמיתית של בני תורה, מאז יכולנו לארח בחורי ישיבה בסעודות השבת, בסדר שלישי למדתי בישיבה בחברותא עם ר' יוסף סורוצקין. היו אלה שנות זוהר לאורה של ישיבת טלז והשקפתה.

כשנערכו בטלזסטון בחירות למועצה המקומית, ביקש ממני הרב גיפטר להציג מועמדות כנציג המועצה מטעמו. מעולם לא חשבתי להעסק בענייני פוליטיקה, וחששתי שהדבר יגזול זמן רב מלימודי.

"ר' יהושע", הוא אמר לי, "איך געב דיר נישט קיין 'בחירה' אין דעם" - (איני נותן לך אפשרות בחירה בזה!) "דאס איז עבדות" - (זוהי עבדות). "איך געב איין עבדות" - (אני מטיל את העבדות הזו עליך). "דו דארפסט זיין א עבד" - (אתה צריך להיות עבד של ריבוננו של עולם).

מובן שמילים אלה לא הותירו לי פתח סירוב. הבנתי את תחושת השליחות שהוא מנסה לטעת בי. שאלתי: "האם ראש הישיבה מרשה לי להיוועץ בר' חיים שמואלביץ?"

הייתי תלמיד ישיבת מיר, ור' חיים היה מורי ורבי. חשתי חובה לשמוע את דעתו לפני החלטה כזו.

ר' חיים הקשיב בתשומת לב ופסק את פסקו.

"זאלסט ארבעטן פאר ר' מאטל איין יאר" - תעבוד בשביל הרב גיפטר שנה אחת. "נאכדעם, קום צוריק און פרעג נאכאמאל" - אחר כך תחזור אליי ותשאל שוב.

לצערי, בסיומה של אותה שנה כבר לא היה ר' חיים בין החיים, והרב גיפטר נאלץ לחזור לאמריקה, כך שהשאלה כבר לא הייתה מעשית...

אולם בשנה זו הייתי נציג במועצת היישוב טלזסטון. מילאתי את הוראותיו של הרב גיפטר בשלמותן, והשתדלתי בהכוונתו להפוך את העיר למקום של תורה.

אחד הרגעים הקשים ביותר בחיי של הרב גיפטר היה כאשר התבשר שעליו לחזור לאמריקה. אומרים שהרב גיפטר התייעץ עם הרב שך ועם הסטייפלער, והם הורו לו לשוב. הוראה זו הייתה קשה מנשוא עבורו. לפני פרידתו מהארץ מסר שיחת פרידה בבית הכנסת המרכזי של טלזסטון:

"לא זכיתי למה שזכה משה רבינו", הוא אמר כמעט בבכי: "אמנם משה רבינו לא נכנס לארץ ישראל, אבל הוא גם לא הוכרח לעזוב אותה אחרי שכבר נכנס אליה. אותי, לעומת זאת, מגרשת ארץ ישראל מגבולותיה!"

דמעותיו המרטיטות חדרות האהבה לארץ ישראל גרמו לנו השומעים לדמוע. אהבתו לארץ ישראל ולירושלים הייתה עזה כל כך, עד ששמעתי מבני משפחתו שמעולם לא התאושש אחרי

חזרתו לאמריקה. מאותו יום והלאה, הם אמרו, הוא נהיה אדם אחר.

משפחת גיפטר לא חזרה לביתה הקודם בשכונת ויקליף שבקליבלנד. כדי להדגיש שהם במצב ארעי של גלות עברו לדירה שהייתה בפנימיית הישיבה. כך הם חיו - ר' מרדכי למד, לימד והשפיע על הדור הבא של תלמידי טלז, ובה בעת מעולם לא הפסיק לכסוף לאוויר הארץ הקדושה.

פעם שיתף אותי ר' מרדכי בחידוש שחידש, ואותו כתב במכתב ששלח לרב רודרמן:

המשנה אומרת, 'המפסיק ממשנתו ואומר: מה נאה אילן זה, מה נאה ניר זה, הרי זה מתחייב בנפשו'. והרב הסביר: "עד שהגעתי לארץ ישראל, הבנתי שהכוונה היא לאדם השקוע ב'קצות', ב'נתיבות' או ברבי עקיבא איגר, ועוצר מלימודו כדי להתפעל מיופיו של אילן. התנהגות כזו מעידה על זלזול בלימוד התורה, ולכן האדם מתחייב בנפשו.

אבל עכשיו כשהגעתי לארץ ישראל אני מוצא את עצמי מהלך באותן דרכים שבהן התהלך אברהם אבינו... איך, מאטל גיפטר, גייט אויף די זעלבע בערג פון אברהם אבינו - אני, מוטל גיפטר, הולך באותם הרים, שהלך בהם אברהם אבינו... איינער וואס ביי אים איז דאס המפסיק ממשנתו - מי שמחשיב הכרה כזו (של מראה אילן או הר יפה בארץ ישראל) ומפסיק מלימודו, פארשטייט ער נישט אז דאס איז אויך קודש אברין הוא - ואינו מבין שגם ההרים האלה הם ביטוי של אלוקות... הרי זה מתחייב בנפשו".

בהמשך מצאתי שביאור זה מובא גם בשם הבעל שם טוב, ומעניין שגם הבעל שם טוב השתוקק להגיע לארץ ישראל, אך מאמציו לא עלו בידיו...

על אף ששהיתי במחיצתו רק שנים ספורות, לעולם לא אשכח את השיעורים ששמעתי ממנו ואת הזמן שזכיתי להיות אתו. לעולם לא אשכח את חיוכו, את חמימותו ואת חכמתו. בעיקר את אהבתו הלוהטת לארץ האבות, ואת שברון הלב שחש כשנאלץ לעזוב את בית המדרש האהוב שבראש ההר ולהמיר במרחביה העצומים של אמריקה ובחורפי קליבלנד הקפואים.

שנות שהייתו המועטות בטלזסטון תיזכרנה תמיד כשנים הטובות ביותר בחיי - שנות ההוד, שנות השובע.

אמר לי פעם צעיר בניו: "התקופה שבה גר אבי בארץ ישראל הייתה מיוחדת כל כך לאבי ולמשפחתי. שנתיים לאחר מכן הייתי בוכה כל לילה עד שנרדמתי - עד כדי כך התגעגעתי לארץ ישראל ולחיים בה. זאת הייתה תקופת השיא של חיינו".

זאת הייתה תקופת השיא בחיי משפחת גיפטר. ואני זכיתי לעמוד לצדם בימי הזוהר הללו.

אחרי חזרת הרב גיפטר לקליבלנד נסגרה ישיבת טלז בארץ ישראל, אך לעד יישארו חותמם והשפעתם של הרב גיפטר ושל ישיבת טלז.

(בהיכלים)

ה"חפץ חיים" פשפש בכיסו אחר מעות, אמר לו חתנו: "כבר שילמתי עבור שנינו". הבעה של מורת רוח עלתה על פני קדשו של ה"חפץ חיים". שאל החתן במה פעל שלא כשורה כששילם

הגה"צ רבי אהרן טויסיג שלט"א על מצוות וכוונות

"את חג המצות" (שמות ל"ד, י"ח)

בבדיקת חמץ וביעורו מקיימים מצות עשה של "תשביתו שאור מבתיכם" (שמות יב, טו), ומצות לא תעשה של "שאור לא ימצא בבתיכם" (שם יב, יט). וכשם שמצוות צריכות כוונה, ואפילו בדיעבד אינו יוצא אם לא כיוון (אורח חיים ס, ד), כך העלה ה"בני יששכר" שגם במצוות לא תעשה אינו יוצא ידי חובתו אם לא התכוון. וכתב שהדברים מבוארים בכתוב "היום הזה ה' אלוֹקֵינוּ מצוֹנוֹ לעשות את החוקים האלה ואת המשפטים, ושמרת ועשית אותם בכל לבבך ובכל נפשך" (דברים כו, טז), "בכל לבבך ובכל נפשך", היינו בכוונת המחשבה. "ושמרת" הוא לא תעשה (עירובין צו ע"א) "ועשית" זו מצות עשה, ששניהם צריכים כוונה. ועל כן אומרים: "הריני מוכן ומזומן לקיים מצות עשה ולא תעשה", ששתיהן צריכות כוונה.

אחד היה ה"חפץ חיים" זכר צדיק לברכה, שהיה מחשב בכל מעשה ומעשה כמה מצוות עשה ולא תעשה מקיימים על ידו.

פעם שב עם חתנו, הגאון רבי מנחם מענדיל זאקס זצ"ל, מנסיעה בשליחות מצוה. העגלה עצרה ליד ביתו, פרקו את המזוודות, וה"חפץ חיים" פשפש בכיסו אחר מעות.

אמר לו חתנו: "כבר שילמתי עבור שנינו".

הבעה של מורת רוח עלתה על פני קדשו של ה"חפץ חיים".

כשנכנסו לבית שאל החתן לפשר הבעת מורת הרוח. במה פעל שלא כשורה כששילם.

"פעלת כשורה", הרגיעו ה"חפץ חיים". "ודאי, צריך לשלם. אבל, אמור לי, מה חשבת כששילמת?"

משך בכתפיו. מה חשב, לשלם על הנסיעה!

אמר ה"חפץ חיים": "הפתגם העממי אומר, שהחכם יכול להפוך גם סחבות לזהב, והטיפש יהפוך גם זהב לסחבות.

הלא הלכה פסוקה, שמצוות צריכות כוונה. והרי נתגלגל לידך צרור מצוות. מצות עשה של "ביזמו תתן שכרו" (דברים כד, טו). ומצות לא תעשה של "לא תבוא עליו השמש" (שם), ומצות לא תעשה של "לא תעשוק את רעך" (ויקרא יט, יג) זה הכובש שכר שכיר, ו"לא תגזול" (שגם הוא מדבר בכובש שכר שכיר. בבא מציעא סא ע"א), "לא תלין פעלת שכיר איתך עד בוקר" (שם). ומצות "והחזקת בו" (ויקרא כה, לה), לאפשר ליהודי להתפרנס בכבוד, שהיא הצדקה שאין למעלה ממנה (רמב"ם הלכות מתנות עניים פ"ה ה"ז).

חשבת על כל אלו, כמה שכר הרווחת. לא חשבת, כמה הפסדת בידיים!"

וסיפר לי אחד משרידי תלמידי ה"חפץ חיים" זצ"ל. כידוע, בחוץ לארץ נשאו כפיים רק במוספי רגלים. ה"חפץ חיים" היה הכהן הגדול מאחיו, וכשעלה לדוכן התקשה להיפרד ממנו. ודאי המתין עד אחר הקדיש (כמו שכתב ב"משנה ברורה" קכח, ס), אבל הציבור כבר בפיטום הקטורת וב"עלינו לשבח", וה"חפץ חיים" ליד הדוכן - נשאל על כך, וענה: כהן העולה לדוכן מקיים שלש מצוות עשה, "כה תברכו, אמר להם, ושמו את שמי" (במדבר ו, כג. סוטה לח ע"ב), ומקיים מצות לא תעשה, שאמר בגמרא (ראש השנה כה ע"א): מניין לכהן העולה לדוכן שלא יאמר: הואיל ונתנה לי התורה רשות לברך את ישראל אוסיף ברכה מקולי, כגון: ה' אלוֹקֵינוּ אבותיכם יוסף עליכם ככם אלף פעמים (דברים א, יא). תלמוד לומר: "לא תוסיפו על הדבר אשר אנכי מצוה אתכם" (שם ד, ב).

והנה כהן המקיים מצוותו ויורד מן הדוכן, ולא עולה בדעתו להוסיף ברכה משלו, אין רצון זה יוקד בו, אינו מקיים מצות לא תעשה זו. אם הגמרא נקטה דוגמה זו, הרי זה משום שצריכה להיות תשוקה יוקדת בכהן, הלואי ויכול היה להוסיף ברכה. כמה חבל שאינו יכול להמשיך ולברך. מה אעשה ואבי שבשמים גזר עלי! וככל לתשוקתו גדולה ובווערת, כך יגדל שכרו - לפיכך מתקשה אני להיפרד מהדוכן, ממקום הברכה..."

ונספר: רבים הכירו את איש מסירות הנפש - רבי מענדל פוטערפאס עליו השלום המשפיע הנודע של ישיבת "תומכי תמימים". וסיפר, בהיותו בחור צעיר פגש באחד מזקני העובדים התמימים, והוא מוטרד וקודר. ילדות היתה בו, וסנט: "מה פשר עצבות זו!"

הוא קם ממקומו בחמת זעם. "שמעו, יהודים", רעם קולו, בעזות מצח כזאת לא נתקלתי מעולם! שיהודים ינהגו בחוצפה וידחו את הזמנתי לשתות עימם!?

סיפור מיוחד על כוחה של מסירות נפש

"וַיֹּאמֶר מִי לָד' אֱלֹהִי" (שמות ל"ב, כ"ו)

זה קרה לפני קצת יותר ממאתיים שנה. בעיר סטימטרה שבהונגריה התגייס הגרעין שייסד את הקהילה היהודית. בראשו עמד ר' יצחק (איציק) שטרן, יהודי ירא שמים ובעל כישורים רבים, שעשה חיל בעסקיו והתעשר. הוא הצטיין במיוחד במידת הכנסת האורחים. ביתו הרחב היה פתוח לעוברים ושבים, והוא קיבל את כולם בסבר פנים יפות ואירחם כיד המלך.

שמו של ר' יצחק התפרסם בכל רחבי המדינה. צדיקי זמנו, ובהם רבי מנחם מענדל מרימנוב, רבי משה טייטלבוים מאוהל, רבי ישראל מרוזין ועוד, נהגו לפקוד את ביתו במסעותיהם. בעל הבית קיבלם בחרדת קודש, הניח את כל עיסוקיו החשובים, והתמסר לשרתם ולהעניק להם את כל צורכיהם.

טוב ליבו של ר' יצחק נודע כליכך עד שהצדיקים נהגו לדמותו לגדול מכניסי האורחים בעם היהודי, ולכנות את ביתו בחיבה "אוהלו של אברהם אבינו". להבדיל, גם בקרב האצולה הגויית היו לר' יצחק שטרן קשרים אמיצים. הוא זכה להערכה רבה בחוגי השלטון, ודלתות הפקידים הבכירים היו פתוחות לפניו תדיר.

בלי שקיבל מינוי רשמי נהפך ר' יצחק לשתדלן נמרץ הפועל למען אחיו היהודים. כל מי שנקלע למצוקה בירוקרטית או נתקל ביחס אטום מצד נושא משרה ציבורית, היה פונה אל ר' יצחק וזה היה נחלץ מייד לעזרתו. שליחויות רבות עשה למען אחיו היהודים, והשתדל בעבורם בחלונות הגבוהים, הן בענייני הפרט הן בסוגיות הנוגעות לכלל.

ר' יצחק התברך בנשיאת חן מיוחדת, ובזכותה הצליח למצוא מסילות לליבם של אישים בכירים, שהתאפיינו ביהירות ובשחצנות, במיוחד כלפי יהודים, שממילא הופלו לרעה.

אלא שכל ניסיונו ואישיותו הכובשת לא עמדו לו בסיטואציה המתוחה שאליה נקלע עכשיו.

זה היה בעת ביקור במעונו של שר בכיר, בעבור עניין הנוגע לקהילה היהודית. ר' יצחק בא אליו בחברת עוד יהודי. הוא הכיר את השר ואת אופיו הקפריזי. סמוכיות רחבות היו

בידו, והוא היה יכול להעניש בני-אדם בגחמת רגע. שני היהודים נכנסו אפוא לביתו כשבליבם מעט מתח וחרדה.

באותה שעה היה השר שקוע בארוחת הצהריים, ושני האורחים נתבקשו להמתין. האיש סיים את ארוחתו, קינח את פיו במפית

ונפנה אל האורחים. חיוך רחב עלה על שפתיו. הוא הוביל את השניים אל פינת האירוח, והורה למשרתו לרדת למרתף ולהביא בקבוק יין.

ליבו של ר' יצחק החסיר פעימה. גלגלי מזלו נעו במהירות, מחשבות את התרחישים הגרועים העלולים להתממש בעוד זמן קצר. הוא לא הספיק לחשוב הרבה, וכבר היטה השר את הבקבוק אל הכוסות, מזג מתוכו לשלוש כוסות, והושיט שתיים מהן אל האורחים. "בבקשה, שתו!", הזמין את אורחיו ללגום מהמשקה.

כשראה שהם מהססים דחק בהם: "זה יין משובח ואיכותי במיוחד. הוא עשוי מזני ענבים נדירים, והתיישן שנים רבות בחביות עץ".

שני היהודים ניסו למלמל תירוץ כלשהו, אך השר לא קיבל את ההתנצלויות. "מה, לא תכבדו אותי?", שאל בנימה נעלבת. פניו האדימו. החיוך ששרה עליהן נמחק, וארשת זועפת באה במקומו. הוא קם ממקומו בחמת זעם. מבטו ירה גיצים לכל עבר. "שמעו, יהודים", רעם קולו, "בעזות מצח כזאת לא נתקלתי מעולם! שיהודים ינהגו בחוצפה וידחו את הזמנתי לשתות עימם! איזו השפלה!"

רגעים ארוכים נמשך מופע האימים של האיש. הוא פער פיו בדברי הפחדה ורהב כלפי שני היהודים, שישבו קפואים וחסרי-אונים בכיסאותיהם. "הקשיבו לי היטב", נופף באצבע מעל ראשיהם של השניים. "אני יוצא מכאן לעשר דקות. בזמן הזה תוכלו לקבל את ההחלטה הנכונה ואז אחזור ונשתה יחד לחיינו. אם תמלאו את רצוני, אמלא אני את מבוקשכם. אם לא, אהרוג אתכם בחרבי כאן ועכשיו!". בדברו שלף האיש חרב נוצצת ונופף בה מול פניהם

באותו רגע ששלף את הפחית מהתיק, קפץ לעברו הודי אחד, והחל לצעוק עליו באנגלית "גנב! חצוף!"

סיפור מיוחד על הישראלי שנסע לטייל בהודו

"וּנְפִלְנוּ אֲנִי וְעַמִּי" (שמות ל"ג, ט"ז)

מאת: הרב יהושע לייבזון

בשבוע שבו אנו קוראים על מעשי העגל, אני רוצה להביא בפניכם סיפור מעניין על יהודי שדווקא בהודו המרובה במעשה אלילים, חזר בתשובה לאביו שבשמים. את הסיפור סיפר הגאון ר' יחיאל מאיר צוקר שליט"א, מתוך הספר 'דורש טוב'.

זהו סיפורו של בנו של אחד משופטי בית המשפט העליון שחזר בתשובה. היום הוא משמש כמורצה בכיר, ר"מ בשיבה, ותלמיד חכם גדול. הוא סיפר סיפור מדהים על הגורם המרכזי לחזרתו בתשובה: הסיפור התחיל כשהצעיר החליט שהוא יצא לטיול בהודו, קצת להתאוורר. בהודו יש חוק שאסור לאדם שבא לחוף הים להביא עמו משקאות חריפים מהבית, אלא - אם רצונו לשנות - עליו לקנות זאת בקיוסק הממוקם על חוף הים. כך יכולים הזכיינים, שזכו במרכז על ניהול הקיוסק. לגבות מחיר מפולפל על כל פחית בירה... אדם שנתפס כשהוא מוציא פחית בירה מתיקו - צפוי לקנס כספי גבוה. אבל, לדאבונו הרב, כל העולם יודע ש'ישראלי' הוא שם לוואי לטיפוס חצוף, לא ממושמע, משום ש"כשהם יורדים - הם יורדים עד התהום", וגם מיודעינו החליט לא להיות 'פרייאר', ולא הסכים בשום פנים לשלם חמישה דולר על פחית בירה שעולה חצי דולר בחנות רגילה, וכמובן הביא איתו פחית מהבית בתוך התיק.

דא עקא, באותו רגע ששלף את הפחית מהתיק, קפץ לעברו הודי אחד, והחל לצעוק עליו באנגלית "גנב! חצוף!".

לאחר שסינן לעברו עוד כמה קללות מפיו. לפתע - בבת אחת נעצר, ופנה אליו: "רגע! האם אתה יהודי?" ומשהשיב בחיוב, החל הלה להתנצל: "סליחה! לא התכוונתי! לא התכוונתי לפגוע ביהודי..."

היהודי מיהר להסתלק, אך לאחר כמה דקות חזר, ופנה אל אותו ישראלי ושאל: "האם תוכל לעשות לי טובה, ולבוא איתי אל הכפר שלי? יש לי וספה, ואני מבטיח לך שבדרך לכפר, אכנס איתך לכל מיני אתרים מעניינים, שתהנה מהם מאוד. הרי באת לכאן כדי להנות - סמוך עלי, ואתה תהנה!".

היהודי פשוט שיגע אותנו, עד שלבסוף הסכים. והוא עמד בהבטחתו! הוא הכניס אותו לכל מיני מקומות מדהימים ביופיים, שאמנם העריכו את משך הנסיעה, אבל הדבר היה שווה בהחלט.

בסופו של דבר הגיעו לכפר. לפי התנהגותם של התושבים, שהתייחסו להודי בהדרת כבוד, מסתבר שהוא היה המוכתר של הכפר. הוא הורה לאורח לשבת על ספסל שעמד במרכז הכפר, ולהמתין. הוא בעצמו נסע עם הווספה, ועבר מבית לבית, לקרוא

לכל תושבי הכפר להתאסף ולבוא אל הספסל עליו ישב הבחור. כעבור דקות ספורות התאספו כל תושבי הכפר, הודים כפרים תמימים, סביב מיודעינו הישראלי. היהודי ירד מעל גבי הווספה, השתיק את כלם, ואמר להם:

"האיש שיושב כאן על הספסל הוא מהעם הנבחר! הוא יהודי! הוא חלק מהעם שהאלוקים בחר בו!".

כל הכפריים החלו להתרגש... להזיע...

חלקם מיהרו להביא פרחים, וחלקם מיהרו לבתיהם להביא לו שקדים ואגוזים...

מרב התרגשות הם פשוט לא ידעו מה לעשות עם עצמם...

"אני מבקש שתבינו", המשיך הלה לספר את סיפורו האישי, "ישבת שם, חילוני גמור, עם קוצים ועגילים, ואמרתי לעצמי: על מה הוא מדבר? על מה התרגשות הקהל? מה זה עם נבחר? במה אני שונה מהם? הרגשתי כל כך לא טוב עם זה ונדרתי בליבי: הדבר הראשון שאני עושה כשאחזור לארץ, הוא לברר מה המשמעות של להיות חלק מהעם הנבחר? ממה הם כל כך מתלהבים ומתפעלים?"

ואכן כששבת ארצה בירדתי על מקום בו אוכל ללמוד על משמעות היותי בן העם הנבחר. שלחו אותי לסמינר של ערכים, וכך החל תהליך חזרתי בתשובה... עד כאן הסיפור שסיפר.

כל אומות העולם מכירים במעלתו של העם הנבחר. כולם יודעים שהיהודי הוא "בן אלוקים". הבעיה המרכזית היא שאנחנו לא יודעים את זה!

אנחנו לא מכירים בייחודיות שלנו! אנחנו לא מתהלכים עם התחושה הזאת שאנחנו "בני אלוקים"!

לתגובות: leib1964@gmail.com

צעדתי לצדו של אבא ברחובות ירושלים, לפתע נגלתה מקצה הרחוב דמות שכמותה לא ראיתי מעודי: יהודי שזקנו הלבן יורד על פי מידותיו, אור קורן מפניו, וכל מציאותו אומרת זכות וטוהר. בדיוק כך תיארתי לעצמי את דמותו של אליהו הנביא: "אבא, הנה אליהו הנביא!"

בתו של מרן הגר"ח קנייבסקי שליט"א הרבנית ר. צביון מספרת על הסבא רבי אריה לוי זצ"ל

"וְהָיָה קָרְנָם עוֹר פָּנָיו" (שמות ל"ד, ל')

את דרכו ללא הפסק עד עלות נשמתה לשמי רום.

כמלאך מושיע

אמנם סבא רבי אריה לא היה 'אליהו הנביא', אולם היה כמלאך מושיע לרבים. כפי ששני לוחות הברית, המסמלים את שני חלקי התורה - מצוות שבין אדם למקום ומצוות שבין אדם לחברו - מצומדים ומשולבים זה בזה, כך זה היה סבא הצדיק רבי אריה לוי: גדולתו העצומה בתורה ובעבודת הבורא השתלבה בגדלות עצומה של אהבת הבריות. נדכאים ושבורי לב מצאו אצלו נוחם ועידוד וזכו לקבל ממנו יחס חם ואוהב, ואפילו חוטאים ועבריינים התקבלו אצלו בחיבה ובחמלה.

אין אלו מילים בעלמא: האדם היחיד ששם נפשו בכפו וביקר באופן קבוע בבית החולים למצורעים בירושלים היה רבי אריה! אפילו קרובי המשפחה של המצורעים חששו להיכנס לבניין, והם היו משוחחים עם יקיריהם מהמרפסת של המבנה הסמוך. אמנם רבי אריה נזהר ממוגע ישיר עם החולים כדי שלא להידבק חלילה, אולם הוא היה משוחח עמם, נוסך בהם תקווה ועידוד ואף מסייע להם למלא את זמנם בדברים של ערך - לומד עמם וקורא לפניהם את פרשת השבוע.

בית החולים למצורעים היה בבעלות נוכרים, ועל כן לחולים היהודים לא היה מזון כשר. סבתא חנה היתה מבשלת להם ארוחות טעימות, וסבא היה מביא את האוכל לבית החולים.

אני זוכרת מעשה זה כאילו התרחש רק אתמול. בהיותי כבת שש צעדתי לצדו של אבא ברחובות ירושלים כשידי נתונה בידו. לפתע נגלתה מקצה הרחוב דמות שכמותה לא ראיתי מעודי: יהודי ירושלמי נמוך קומה, זקן ושבע ימים, זקנו הלבן יורד על פי מידותיו, אור קורן מפניו, וכל מציאותו אומרת זכות וטוהר. בדיוק כך תיארתי לעצמי את דמותו של אליהו הנביא, והנה אני זוכה לראותו פנים אל פנים.

"אבא! משכתי בידו. "הבט, הנה אליהו הנביא!"

"זהו זיידע רבי אריה שאליו אנו הולכים", חייך אבא... סבא-רבא הגאון רבי אריה לוי זצ"ל הוא הדמות היחידה שאני זוכרת מהדור שמעל סבי וסבתותי. רבי אריה, סבא של אמא, היה כנראה אחד ממעצבי דמותה העיקרית: שתי תכונותיה הבולטות של אמא - מסירותה למען תורתו של אבא ונתינת כל כולה למען הזולת - היו פירות ההנהגה והחינוך של סבא רבי אריה.

כאשר התקיימה שמחת אירוסיהם של אבא ואמא, דיבר סבא הסטייפלר בפני גיסו החזן איש בשבחה של אמא. בין השאר סיפר, כי הבריות אומרות על הכלה שהיא דומה בתכונותיה לסבא רבי אריה לוי. ירושלמים רבים שהכירו את רבי אריה ואת אמא-נכדתו, ציינו בהשתאות את הדמיון הרב בין הסב לנכדה. רבנית חשובה התבטאה בפני על אודות אמא: "לא הבנתי איך ילוד אשה יכול להיות טוב כל כך, אבל אם היא נכדה של רבי אריה - הכל מובן..."

אכן, כשם שסבא רבי אריה ורעייתו באבע חנה הפקירו את עצמם ואת ביתם למען הזולת, כך נהגה אף בתם, סבתא הרבנית אלישיב, ובעקבותיהם נהגה כך גם נכדתם, הלוא היא אמא. וכשם שבנותיו של סבא רבי אריה חונכו להקריב את כל כולן למען תורת בעליהן, כך חונכה גם אמא, ואף ישמה זאת למעשה כל ימי חייה.

את התכונות המופלאות שעברו ב'תורשה' מדור לדור זיהה אף רבי אריה בעצמו. שנים רבות לאחר נישואיהם של הורי, התבטא רבי אריה בפני תלמידו הרב ניסן שוב: "שמח אני לראות את נכדתי הולכת בדרכי אמא, הרואה בסיוע לתורתו של בעלה את ייעוד חייה, ועל כן אינה מאפשרת לבעלה לעסוק בצורכי הבית". אמא אף התחנכה על ידי סבא רבי אריה בעצמו. בהיותה אחת מהנכדות הגדולות נעשתה שותפה למעשי החסד הרבים שלו, והיא המשיכה

פעם ישב הגה"צ רבי הירש פלאי באוטובוס. באחת התחנות עלתה אשה עם כלב גדול, והנהג אמר לה לשלם כרטיס גם עבור הכלב. האשה סירבה. התפתח ויכוח, ומהומה שלמה... המשגיח של ישיבת חברון, אמר לנהג בחיוך: "הכלב הזה פחות מגיל 5, ועל פחות מגיל 5 לא משלמים..."

הגאון רבי חזקיהו מישקובסקי שליט"א על דמויות מדורות קודמים

"וּבְלֵב כָּל חָכָם לֵב" (שמות ל"ו, ו')

בא לעולם כדי לצלם. יש בעולם מספיק מצלמות... באנו לכאן כדי לעבוד, כדי לעמול!" עם כל מה שהבחור הוסיף לבכות ולהתחנן-הסטייפלר נותר בשלו! בשום פנים לא אברך אותך שיחזור לך הכח כבתחילה... זו קללה ולא ברכה!

אספר סיפור על בחור נוסף שבא למרן ראש הישיבה זצוק"ל וסיפר לו שיש לו בעיות בישיבה בה הוא לומד, והוא מבקש לעבור לישיבה אחרת. נענה ראש הישיבה והשיב לו: "יש לך בעיות? יש לך קשיים? דע לך שזה לכתחילה! כשלא הולך הכל חלק - זוכים לקנות תורה, כי תורה נקנית ביגיעה, ביסורים! רק בצורה כזאת אדם עולה וגדל בתורה". הוא הורה לו, הלכה למעשה, לא לעבור ישיבה.

הדור שלנו- כבר אמר ה"חפץ חיים" זצ"ל- הוא דור מפונק. משום כך מעטים הם הזוכים לתורה. אנו גדלים בדור שהכל צריך ללכת כמו שרוצים וכל בעיה- ולו הקטנה ביותר- מוציאה אותנו מן הלימוד. בצורה כזאת- אי אפשר לגדול!

ישיבת "אורחות תורה" בתחילת דרכה היתה מעל מאפיה. היה קשה מאוד ללמוד שם. היו הרבה עשן וריח שהקשו על הלימוד. באנו למורינו, ראש הישיבה זצ"ל ושטחנו באוזניו את הקשיים. נענה ראש הישיבה ואמר, בהגברת קול: "וכי סבורים אתם שהבריאה השתנתה? מאז ומעולם כך היתה דרכה של תורה: פת במלח תאכל, ומים במשורה תשתה. אם הכל היה טוב- אי אפשר להצליח, כדי להצליח- חייבים שיהיו קשיים! תשמחו שאלו הם הקשיים שלכם... תורה בלי עמל ויגיעה, בלי השקעה ומסירות- לא הולכת!". כבר אמרו חז"ל (שבת קל ע"א), שכל מצוה שמסרו ישראל עצמם

אני זוכר שפעם אחת התנהל ויכוח גדול בין רבי הירש פאלי לרבי חיים שאול קרליץ, זכר צדיקים לברכה, ויכוח שעד היום אני יודע מי הצודק בו, ואיני מתיימר להכניס את ראשי בין שני הרים גבוהים: רבי הירש אמר כך: כל דבר שלא משקיעים בו- נאבד מהר. דוגמא לכך מצאנו באדם הראשון: הוא הוכנס לגן עדן, מלאכי השרת היו צולים לו בשר, ומסננים לו יין, ולא היה חסר לו כלום. אולם הוא נטרד משם מהר מאוד! ולא סתם נטרד, אלא עם קללות שהשפיעו על כל האנושות. כל כך למה? כי הוא קיבל את גן עדן בקלות, הוא לא היה צריך לעמול עליו.

דוגמא נוספת שהביא רבי הירש זצ"ל היתה מלוחות ראשונים, שאותם קיבלו ישראל בקלות, ומשום כך אף אבדו אותן בקלות. גם כאן אנו סובלים מכך עד עצם היום הזה, ועלינו ללמוד תורה מתוך טרף ומתוך שיעבוד.

רבי חיים שאול חלק עליו ואמר: וכי סבור אתה שהיה קל לו, לאדם הראשון? והרי הכתוב אומר (בראשית ב', ט"ו): 'ויקח ה' את האדם ויניח אותו בגן עדן לעבדה ולשמרה', הקב"ה היה צריך לקחת אותו בדברים, ולשכנעו להיכנס לגן עדן, ומשום שאדם לא רצה בכך. וכי יש לנו מושגים על העמל של אדם הראשון? האם אתה רוצה שהוא יכין לעצמו את הבשר והיין וזה יקרא העמל? אדם הראשון חי כל כולו בעולם של עמל, שאין לנו מושגים עליו...

בכל מה שנוגע לאדם הראשון אני יודע. יש ויכוח בין שני גדולים. אבל במה שנוגע לנו - היסוד ברור ובודאי נכון: מה שבא לאדם בקלות- הוא מאבד מהר, שלא כמו מה שהגיע אליו על ידי טורח ויגיעה. זהו טבע הבריאה! מה שאדם קונה בעמל, ממשיך ללוות אותו, ונשאר איתו לנצח.

היה פעם בחור כישרוני מאוד, בעל זכרון מופלא, שיכול היה לעבור על דף גמרא שלם בחמש דקות. לאחר מכן היה ניתן לערוך לו "מבחן סיכה" על כל מה שלמד. בוקר אחד, לאחר שהתעורר משנת הלילה, גילה לתדהמתו שאיבד את כל זה...

הוא רץ לכל הגדולים שיברכוהו, ויתנו לו עצות מה לעשות. כל אחד מהם אמר לו משהו אחר, כל אחד לפי דרכו ולפי שיטתו.

אבל תגובת הסטייפלר זצ"ל היתה שונה. הוא אמר לו: "אני בשום פנים ואופן לא אקלל אותך... מצלמות בראש אינן ברכה! אדם לא

עליה, כגון עבודת כוכבים ומילה- עדין היא מוחזקת בידם, וכל מצוה שלא מסרו ישראל עצמם עליה- עדין היא מרופה בידם.

התומר דבורה נעלם!

שמעתי משני הורים של שני בחורים, שהיו רגילים להגיע לביתו של רבי הירש לעיתים קרובות. אחד מהם היה קרוב משפחה שלו. יום אחד, כשהגיעו לביתו, מצאוהו יושב ובוכה. הבחור, קרוב המשפחה, שאל אותו לסיבת הבכי, ורבי הירש השיב: "היתה גניבה בבית". הבחורים התפלאו. הבית היה מסודר, הכל עמד על מקומו, על איזה גניבה הוא מדבר?

הבחור הנ"ל פנה שוב לרבי הירש ואמר בבדיחותא: "כנראה חלמתם חלום... הרגענו! לא היתה גניבה. הכל נמצא במקומו!".

אך רבי הירש, שהיה נסער מאוד, טען בלהט: "היתה גניבה! גנבו לי את ה'תומר דבורה'! הוא לא נמצא במקומו הקבוע בארון הספרים..." אנחנו צוחקים מהסיפור הזה, ורבי הירש בוכה ממנו... כמה רחוקים אנו מן האמת.

רבי הירש לא מוצא את ה'תומר דבורה' במקום. הוא רוצה ללמוד בו, ואינו יכול... נורא נוראות! היתה גניבה בבית! הספר איננו, והוא יושב ובוכה! אלא מאי? במקרה הגרוע ביותר, אפשר לצאת לחנות ולקנות "תומר דבורה" חדש - הכל טוב ויפה, אבל בינתיים אין לו את הספר בו חשקה נפשו ללמוד! בינתיים- אין לו חיים...

זוהי בקשת החכמה, "קור החכמה, ההערכה הגדולה לתורה, של אדם גדול.

חי למען הזולת

ואם בר' הירש עסקינו, צריך לדעת שלכל בית מדרש היו דברים שמאפיינים אותו באופן מיוחד. אין לאחד מעלה על רעהו. מינאי ומיניה יתקלס עילאה. המיוחד שהיה בישיבת סלבודקא, חברון, תחת הנהגתם של שני המשגיחים, רבי מאיר חדש ורבי הירש פאלי, היתה ההקפדה על הארת פנים ומידות טובות. שני המשגיחים שמשו דוגמא חיה לתלמידים בהשקעה המיוחדת שלהם למען הזולת. איך לשמח אותו, איך לסייע בעדו, איך לרומם אותו. החיים שלהם היו הפקר למען הבחורים בישיבה. הבית של רבי מאיר היה פתוח יומם ולילה. הפקר גמור. תלמידים נכנסו, אכלו ושתו בו כאות נפשם, בכל שעה. הוא אף נתן את מפתחות הבית לבחורים. לא היו לו חיים פרטיים.

כשרבי הירש נפטר באתי לניחום אבלים. הקריאו שם מכתב שיהודי שלח בפקס, ובו הוא מבקש למחות מחאה, וכך כתב: "הפליגו בשבחו של רבי הירש זצ"ל עד כמה היה מקרב את כל אלו שהכיר, והיה מפקיר את עצמו למען הבחורים שבישיבה. ואני מבקש למחות! וכי רבי הירש קירב רק את הקרובים אליו? וכי הפקיר את עצמו רק לבחורי הישיבה? אני שכבתי ב'הדסה', רבי הירש לא הכיר אותי וכשראה שאני נמצא בצרה- אי אפשר לתאר במילים, כמה הוא מסר את עצמו למעני. הרגשתי שהוא לא חי בשביל עצמו, אלא בשבילי ובשביל אחרים..."

להלן אחד הסיפורים שסיפרו עליו בישיבת חברון. קשה לדעת את האמת אם היה או לא היה. אבל בדרך כלל לסיפורים שיצאו משם היה 'בית יד':

פעם ישב רבי הירש באוטובוס, באחד הספסלים האחוריים. באחת התחנות עלתה אשה לא דתיה עם כלב גדול, והנהג אמר לה לשלם כרטיס גם עבור הכלב. האישה סירבה. התפתח ויכוח, הטונים עלו, והתפתחה מהומה שלימה...

המשגיח של ישיבת חברון לא התבייש... הוא פסע מסוף האוטובוס עד הנהג, ואמר לו בחיוך: "הכלב הזה פחות מגיל חמש, ועל פחות מגיל חמש לא משלמים כרטיס..."

ברגע אחד נרגעו הרוחות... הנהג חייך, האישה חייכה, הויכוח הסתיים, והאוטובוס המשיך לדרכו... מה תאמרו? בושות! ביזיונות! לא, כבוד התורה! כל אלו לא מעניינים את רבי הירש! מה שמעניין אותו הוא להגיד מילה טובה אחת, ולהשכין שלום בין אדם לחברו.

מידות טובות- שורש הגידול

אני זוכר עדיין 'ועד' שמסר לנו רבי הירש:

הוא הביא את החסיד יעב"ץ ששואל שאלה: אצלנו מסמלת רחל, בתו של כלבא שבוע, את הסמל לאהבת תורה. היא העדיפה לוותר על כל העושר של בית אביה ובלבד שתוכל להינשא לעקיבא, רועה הצאן. לכאורה צריך להבין, מה ראתה לשטות זו? הרי היא לפום מעלותיה- יכלה לקבל את הבחור הטוב ביותר של עולם הישיבות, בפרט שאביה הוא אחד משלושת העשירים הגדולים ביותר בירושלים. מדוע היא לוקחת רועה צאן, שאך לפני זמן מועט אמר: "מי יתן לי תלמיד חכם ואנשכנו כחמור?"

הוא ביאר: עקיבא- עוד בטרם הפך להיות רבי עקיבא- היה מעולה במידות. כשיש מידות טובות- יחד עם רצון אמיתי להשקיע בלימוד התורה. כפי שרחל אבחנה שהרצון הזה קיים אצלו- אין ספק שהוא יעלה ויתעלה מעל כולם. הבסיס להצלחה בלימוד הן המידות הטובות. כשיש מידות טובות יש קרקע פוריה להצמיח פרות משובחים, ועל ידי עמל ויגיעה של עשרים וארבע שנות לימוד הוא יגיע אל הפיסגה.

לראות בכאב ובצרת הזולת

כשאחי יוסף מבחינים שהעניינים במצרים מתחילים להסתבך, הם אומרים איש אל אלו (בראשית מב, כא): "אבל אשמים אנחנו על אחינו אשר ראינו צרת נפשו בהתחננו אלינו ולא שמענו על כן באה אלינו הצרה הזאת". שואל הרמב"ן: מדוע לא תולים את הסיבה לצרות הבאות עליהם, בעצם העבירה שעשו- בגלל המכירה שמכרו אותם? הוא מתרץ דבר מזעזע, קשה לי להירגע ממנו, וזה לשונו: "חשבו להם האכזריות לעונש גדול יותר מן המכירה, כי היה אחיהם בשרם מתחנן ומתנפל לפניהם ולא ירחמו!"

נורא ואיום! הם מכרו את אחיהם לישמעאלים, קרעו אותו מאביהם, אבל כל זה לא גרוע כמו "אשר ראינו צרת נפשו בהתחננו אלינו ולא שמענו". פגם במידות- שלא להאזין לתחנוני אח שמתחנן על נפשו-

לפתע באמצע הלילה, נקישות נשמעות על דלת חדרו, התלמיד התעורר, הביט בשעונו, ארבע בבוקר!! מי נוקש בשעה זו על הדלת? והנה נקישה נוספת, ועוד אחת... התלמיד קם, נטל את ידיו ופתח את הדלת, לתדהמתו רבי ברוך בער, הראש ישיבה הנערץ בפתח, פניו שמחות ומאירות כלפיד...

סיפורי הוד על 'עמל התורה' - התנאי לקניינה!

הרב ישראל ליוש

את המציאה...

"ויתן אל משה ככלתו לדבר אתו בְּהַר סִינַי" (שמות ל"א, י"ח)

ככלתו, כתיב חסר, שנמסרה לו תורה במתנה ככלה לחתן, שלא היה יכול ללמוד כולה בזמן מועט כזה. [רש"י]

הגמרא במסכת נדרים לח א אומרת: א"ר יוחנן בתחילה היה משה לומד תורה ומשכחה, עד שניתנה לו במתנה שנאמר 'ויתן אל משה ככלתו לדבר אתו'.

נשאלת השאלה: אם בלאו הכי משה רבינו לא יכול היה ללמוד את התורה מעצמו והיה נזקק למתנתו של הקב"ה, מדוע, אם כן, היה עליו לשהות שם ארבעים יום וארבעים לילה בלא לאכול לחם ובלא לשתות מים, הרי יגיעה זו לא הועילה לו כלום?

האלשיך והחתם סופר (בחידושי' למס' כתובות נ א) למדו מזה דבר נורא, כל אחד בלשונו ובסגנונו, משה רבינו צריך היה לשהות שם ארבעים יום במחיצתו של הקב"ה לפני קבלת התורה, כדי לנקות ולטהר את עצמו מהבלי העולם הזה שעסק בהם בחיותו במדבר עם בני ישראל, ורק אחרי שארבעים יום 'לחם לא אכל ומים לא שתה', נפרד מהגשמיות, התבדל והתנתק מהם, הפך הוא לכלי המסוגל לקבל את התורה.

יש שלמדו מכאן לימוד נוסף כמאמר חז"ל: 'לא יגעת ומצאת אל תאמין, יגעת ומצאת תאמין', בלימוד התורה היגיעה היא תנאי הכרחי במציאה, אי אפשר ללמוד תורה, להשיגה ולהבינה בלא יגיעה, אך גם אחרי העמל והיגיעה הרי היא בגדר מציאה, כאילו הוא זוכה מההפקר בסייעתא דשמיא בידיעת התורה ובהבנתה.

ביאור זה יישב להגאון בעל ה'בית הלוי' זצ"ל קושיא על מאמר חז"ל הנ"ל: 'יגעת ומצאת תאמין', הלא 'יגיעה' היא ההיפך מ'מציאה', כי הרי המציאה באה לו בהיסח הדעת בלא יגיעה כלל, אם כן מדוע נקראת התורה 'מציאה' אחר שקדמה ליה 'יגיעה'?

אלא, למד מזה הבת הלוי חידוש בדרכי יגיעת התורה, אדם עמל על קושיא חמורה בסוגיא, עולים בדעתו כמה תירוצים ודרכים לפתרון המבוכה, ולפתע בא לו במחשבה ממקום אחר תירוץ פשוט ומחוויר להפליא שכלל אין לו קשר לתירוצים הקודמים שעלו לו בעמל רב, אין זה אלא כי היגיעה היא תנאי בלימוד התורה, ובעקבותיה ימצא

בישיבת 'כנסת בית יצחק', ישיבתו של הגאון רבי ברוך בער ליבוביץ זצ"ל בעל ה'ברכת שמואל', נאמר השיעור כללי באימה וביראה, דממה מוחלטת שררה שם, התלמידים רוצים לקלוט כל מילה, כי יודעים הם שלפני שהיא נאמרה היא נשקלה בפלס הניתן בידו גאון הגאונים, ויותר מששקל מה לומר, שקל גם מה לא לומר. בגלל ידיעה זו לא נשאלו שאלות כמעט כל השיעור, כי הם ידעו שהתירוץ, הקושיא או הראיה שנאמרו, עברו שבע בדיקות ושבע חקירות, והשאלה שעלתה במוחם, עלתה בודאי אף במוחו הגאוני של ראש הישיבה והיא נשללה, אם כן, מי אנחנו שנעורר או נערער?! פעם, התעוררה לאחד התלמידים שאלה חמורה באמצע השיעור, אך ידע הוא כחבירו שבשיעור מקשיבים ולא שואלים, הוא רשם את השאלה לעצמו ולאחר השיעור נגש לר' ברוך בער והציע את שאלתו.

"שאלה טובה" - אמר ר' ברוך בער - "לא חשבתי עליה כלל, אע"פ כן..."

הבחור הוחמא מתגובתו של ראש הישיבה וחיכה למוצא פיו, ואכן לאחר כמה דקות של עיון, אורו פני הרב, הוא הרצה לפני השואל תשובה נפלאה שהאירה את הסוגיא באור חדש, אור יקרות, ובשמחה של תורה שב התלמיד לגמרתו, להמשיך לעסוק במשולש חיי.

מה היה נס ההצלה של הרב שך, בעקבות כך שלא קיבל 'סידור מלא' בארוסיו בשונה משאר חבריו?

ומה היתה תשובתו המנחמת של מרן הרב שך לילד היתום

הרב בנימין בירנצוויג

"וְרֵאִיתָ אֶת אַחֲרֵי וּפְנֵי לֹא יֵרָאוּ" (שמות ל"ג, כ"ג)

והביאו אותו לפני משפט צבאי בפרשבורג, כשנכנס החתם סופר לחדר השופטים הכירו מיד ראש השופטים וקרא לו להכנס לחדר מיוחד, שם גילה לו שהוא החייל שגר איתו בבית העשיר בעיר פרשבורג, ושמו זה עם זה ומיד הבטיחו שלא יתן לו שום עונש כיון שהוא יודע שהעלילו עליו עלילת שקר, ופטרו מן המשפט ללא דין ודברים כלל.

בעקבות מאורע זה אמר החתם סופר את הפרוש הנפלא על הפסוק "וְרֵאִיתָ אֶת אַחֲרֵי וּפְנֵי לֹא יֵרָאוּ" כפי שהובאה בתחילת המאמר. בספר אוצרות התורה מביא עוד מעשה נפלא ממרן הרב שך שביאר כן פסוק זה: מספרים שהביאו ילד יתום מאב ואם אל מרן הרב שך שישוחח עמו ויחזק אותו בצרה שבאה עליו, אמר לו הרב שך במה אוכל לנחמן על הצרה הקשה שפקדה אותך? גם אני התייתמתי בגיל צעיר ויודע אני את צרתך הגדולה?! אבל אספר לך סיפור שיוכל לחזק אותך, בהיותי בישיבה הבחורים הטובים והמצוינים כשהגיעו לגיל הנשואין היו מקבלים מהמחותן סידור מלא! מה שהיה נקרא בזמנו כל צרכי הדירה והחתונה, וכל אחד שחזר מהאירוסין היו שואלים אותו מה הבאת אתך, זה היה מושג שכל חתן חוזר עם מטען גדול לאחר אירוסיו, אמנם מספר הרב שך לילד היתום, אני כשהתארסתי לא קבלתי דירה, באותה שעה אמרו לי חברי שאעזוב את השידוך ואחפש שידוך אחר, שהרי בחור בעל שם כמוך ודאי שראוי לו לקבל סידור מלא, ועוד כיצד תסתדר ללא דירה, אבל הבנתי שהשידוך מן השמים ולכן לא בטלתי את השידוך.

והנה באותם ימים הגיעו שמועות שיתכן שתפרוץ מלחמה, וכל אחד ניסה לחשוב כיצד יעזוב את מקומו ולאן, מה יעשה עם רכושו ועוד ספקות קשות... ואני כיון שלא היתה לי דירה משלי וגרתי בדירה

פירוש נפלא ומחזק פירש מרנא החתם סופר בפסוק זה: פעמים רבות אנו רואים מאורעות שונים הנעשים בארץ ויש מהם גם שמכאיבים ומצירים לאדם, ואיננו יודעים לאיזה צורך עשה אותם הקב"ה? למה באה עלינו צרה זו ועוד שלל תהיות? אבל כאשר עוברים ימים רבים, ובאים והולכים כל מיני אירועים ומקרים שכשאנו מסתכלים אחורה אנו רואים ומבינים למפרע שלא בחינם עשה ה' ככה אתנו בעבר, כמה טובה גדולה היתה טמונה במאורע שהיה נראה לנו כשוד ושבר עבורנו, ואז שמחה גדולה והודאה פורצת מלבנו לה' יתברך.

זה מגלה לנו מרנא החתם סופר, מתבאר בפסוק שלפנינו: "וְרֵאִיתָ אֶת אַחֲרֵי" לאחר שעבר זמן ונעשה תכלית הדבר, אז תבין למפרע לאיזה צורך נעשו המעשים והמאורעות שקרו אתך מלפנים, אבל "פני לא יראו" לפני שהוגשמה המטרה בזמן התרחשותה, אין רואים את הצורך במעשים אלו, אין אנו מבינים תמיד תכלית המעשים והמאורעות, כי "מה" מצעדי גבר כוננו, כל דרכיו ומעשיו התבררו לאחר זמן כי מאת ה' היו ובמחשבה מלפניו להיטיב לאדם בדרכיו. כמה דבר זה מחזק ומעודד לא ליפול ברוח המאורעות אשר קורים את האדם, שיש מהם שמכאיבים ומצירים לו מאד, בודאי לאחר זמן כשיזכה לראות, אז יראה כי הכל מאת ה' ולטובה, ובזה יתחזק לבו בבטחון ואמונה בה' יתברך.

פרושו זה של החתם סופר מובא בספר חוט המשולש (עמוד סז בהערה) כלקח והבנה שיצאה לחתם סופר בעקבות מעשה שקרה עמו וזה לשון המעשה שם: כאשר החתם סופר היה בחור, הוא בא לעיר פרשבורג כדי ללמוד שם, וכל ארוחותיו ניתנו לו ע"י עשיר אחד מתושבי העיר. באותו זמן התאכסנו חיילים צרפתים בבתי יושבי העיר וגם אצל העשיר ההוא התאכסנו כמה מהם, בין החיילים היה אחד שהתקרב מאד אל הבחור הקטן משה סופר וביקש ממנו שילמדוהו כמה דברים נחוצים ותמורת זאת הוא ינקח את בגדיו וישרת אותו בשאר דברים, הבחור משה סופר לא יכל לסרב והסכים לבקשת החייל.

כעבור למעלה משלושים שנה כאשר החתם סופר כבר היה רב בעיר פרשבורג, פרצה מלחמה בין אוסטריה לצרפת, ופרשבורג היתה בקו החזית, באותו זמן העלילו על החתם סופר שהוא מרגל

על לימוד התורה בשבת

1 החיוב המיוחד לעסוק בתורה בשבתות

הטור או"ח סימן ר"צ מביא וז"ל: אמרה תורה לפני הקב"ה, ריבוננו של עולם, כשיכנסו לארץ ישראל זה רץ לכרמו וזה רץ לשדהו, ואני מה תהא על ידי? אומר, יש לי זוג שאני מזווג לך ושבת שמו, שהם בטלים ממלאכתם ויכולים לעסוק בך. ומסיים הטור: על כן צריך שיקבעו מדרש ללימוד בשבת. וכן בילקוט שמעוני (פרשת ויקהל) וז"ל: רבותינו בעלי אגדה אומרים, מתחילת התורה ועד סופה אין בה פרשה שנאמר בראשה ויקהל אלא זאת בלבד, אמר הקב"ה, עשה לך קהילות גדולות ודרוש לפניהם ברבים הלכות שבת, כדי שילמדו מוכן דורות הבאים להקהיל קהילות בכל שבת ושבת ולכנס בבתי מדרשות ללמד ולהורות לישראל דברי תורה איסור והיתר, כדי שיהא שמי הגדול מתקלס בין בני וכו'. הב"י מביא את דברי המדרש ומוסיף: מכאן סמכו בכל תפוצות הגולה להיקבץ בבתי כנסיות לקרוא מקרא ולדרוש בדברי אגדה אחרי סעודת שחרית.

2 מה שלומדים בשבת לא שוכחים מהר

כתב בספר 'שפת אמת' סוף פרשת כי תשא, דתורה שלומדין בשבת אין שוכחין במהרה, וכמו שרמזו זאת בזמר 'זכרו תורת משה עבדי במצוות שבת גרוסה', בתורה שגורסין בשבת אין שוכחין מהרה, כי יום שבתון אין לשכוח. וראוי לציין שבספר רמות צופים על התנא דבי אליהו, פירש לשון התנא דבי אליהו (פ"א) 'שבת יעשה כולו תורה', שע"י לימוד תורה בשבת משפיע לכל השבוע שיוכל ללמוד בו תורה.

3 לימוד בשבת נחשב

כמו תרי"ג פעמים לימוד בחול

מרחם החפץ חיים זצוק"ל כתב שכל לימוד תורה בשבת נחשב כמו תרי"ג פעמים לימוד בחול, וכפי שמובא בס' לב אליהו ח"ב עמ' 38 ששמע זאת ממרן הח"ח, היות שאמרו חז"ל ששקולה שבת

כנגד תרי"ג מצוות, ובפרט לפי הגר"א שכל אות בדברי תורה היא מצווה, הרי כשעושים זאת בשבת מכפילים כל אות ואות במספר שש מאות ושלש עשרה. א"כ כשאדם יושב ולומד בשבת הרי אין סוף למצוות שיכול להוסיף. הבן איש חי אף כתב בספרו (בן איש חי חלק ב' פרשת שמות) בשם המקובלים, דגדול הפועל הנעשה מעסק התורה ביום שבת אלף פעמים יותר מן הנעשה מעסק התורה של ימי החול.

4 יש סברות עמוקות שרק בשבת אפשר להבין

מובא בהקדמת הספר 'רבי שמעון ותורתו' בשם מרחם החפץ חיים זצוק"ל שאמר, שיש סברות עמוקות בתורה שאי אפשר כמעט להבין בימות החול, ורק בשבת קודש יכולים להבין מכוח קדושת השבת. כעין זה מובא באבן עזרא (שמות כ' י"א) וז"ל: כי ד' קידש זה היום וזימנו לקבל הנפשות תוספת חכמה יותר מכל הימים. וכן באגרת השבת לבעל אבן עזרא נאמר: בכל יום ימצאו שערי תבונה, ביומי בשבת נפתחו מאה שערים. ומובא בס' באר משה להאדמו"ר מאזורוב זצ"ל בפרשת יתרו בשם הקדמונים, עה"פ 'אם שמע תשמע בקול', ר"ת שבת, שאז יכולים לשמוע ולהבין את דבר ד'. ובמאירי (ביצה ט"ז ע"א וגיטין ע"ו ע"א ושבת קי"ח ע"א) כתב שעיקר הנשמה יתרה בשבת הוא כדי להגביר כח השכל של האדם לבל יתערב בלימודו שום ערבוב.

5 שבת היא עת רצון לקבלת התורה

הב"ח בסימן רצ"ב כתב ששבת הוא עת רצון לקבלת התורה. דהרי לדעת כולם תורה בשבת ניתנה, דהיה אז עת רצון כשנתנה להם, ומשום כך אומרים בתפילת מנחה 'ואני תפילתי לך ד' עת רצון', שהיום הוא עת רצון לקבלת התורה, שקורין בו עתה במנחה, והוא הגורם שתענני.

(ע"פ הרב אליקים דבורקס, מנהג ומקורו, יתד נאמן ויקהל תשע"א)

הבטחון הוא הרגיש שנעשה עשיר, דמקודם הוא חשב שהרכוש עושה עשירות, אבל עכשיו הרגיש שהוא מאושר היות ורכש לעצמו בטחון בה'.

ולעומת זה היה מעורר רבות שלא לעשות כל דבר בשביל כסף אלא לעשות גם לשם שמים, ועובדא היתה שנכנס אליו המשגיח בישיבתו "ישיבת גאון יעקב" הגה"צ ר' נחום ברנשטיין ובישר לו שהשיג תורם לתת מתנה לבחורים שנבחנו על הנלמד בסדר אחה"צ והרבה בחורים הצטרפו לסדר של המבחן, ואף כבר היה מבחן אחד והבחורים הצליחו מאוד, אמר לו רבינו שדעתו שצריך להתרגל לא לעשות כל דבר רק תמורת כסף, שאל הר"נ שליט"א האם לבטל את כל התוכנית אמר לו רבינו שלא, אך הוא אוחז שזה הרגל לא טוב, אמר לו ר"נ אולי שראש הישיבה יכתוב לבחורים את דעתו שאל אותו רבינו והם יקבלו? ואמר בוודאי אם הר"י יכתוב כולם יקבלו, וז"ל המכתב:

לכבוד ידידי העמלים בתורה ה' עליהם יחי'. בשורות אלו באתי להגיד לכם מה שבלבי, הן ודאי שלב האדם נפתה עבור עניינים גשמיים יותר מלהיות ברוחניות בלי תערוכת של הנאות עולם הזה, ואי אפשר לבקש מדורינו זה אשר אנו נמצאים בהסתר פנים מאד, מ"מ מי שבכל זאת ישים מבטו להתרומם קצת מלהיות שקוע מאד בהבלי עוה"ז, אשרי לו ואשרי חלקו.

ובאמת איך אני יכול לתבוע מצעירים דברים כאלה אשר גם להמבוגרים צריך מאד להתחזק, מ"מ קצת להתרומם מוכרחים, אם ירצה לעלות קצת על סולם אשר קצה ראשו בשמים, תזכו לילך בדרך הישרים ותהי' מאושרים בעולם הזה ובבא.

ולאחר תקופה הצליח מאוד והרויח עליה 5 מליון דולר, והתקשר לאותו ראש כולל לבשר את הבשורה הטובה, אמר לו אותו ראש כולל א"כ כעת שיתן לו את המעשרות מהרווח בסכום של חצי מליון דולר, אמר להם אותו יהודי אני כבר עכשיו גביר וקשה לי [לבסוף נתן תרומה מכובדת אבל לא מה שהגבאים ביקשו].

ופעם אחת נכנס גביר גדול שהיה נותן הרבה צדקה ושוחחו על הצדקה שנותן, אמר לו רבינו אתה לא נותן אפילו מעשר, אך אותו גביר התעקש שנותן מעשר מרווחיו, אמר לו רבינו תיסע לביתך ותבדוק בישוב הדעת ותראה שהינך טועה, שכל מה שאתה נותן סכומים גדולים זה מסמך את עיניך, ואינך מבחין שאתה לא נותן מספיק צדקה, ובאמת כך הווה שאותו גביר חזר לביתו ובדק ומצא שבאמת הוא לא נותן מספיק צדקה.

וסיפר רבינו שהשתתף בשמחת הנישואין של הרב שמחה זיסל דסלר זצ"ל, בין המשתתפים היה גם דודו הג"ר אליהו אליעזר דסלר זצ"ל המשגיח דפוניבז' בעל ה"מכתב לאלהיו" אשר נשא דברים לכבוד החתן ובסיום דבריו ברכו שלא יהא עשיר, נכח שם הג"ר אהרן וינשטיין (חמיו של הגרמ"ש שפירא זצ"ל) שזעק מה רע שיחיה עשיר מותר לו להיות עשיר, וענה לו הרב דסלר לא! להיות עשיר זה לא טוב [והיה רבינו זצוק"ל מסיים שברכתו של הרב דסלר התקיימה ולא היה עשיר].

ועוד סיפר על מרן הגר"ז שקיבל נדוניה גדולה וקנה בה בית גדול ששווה הון רב, וחשב שעי"ז יוכל לשבת ללמוד בשלוה כל ימיו, אבל אח"כ הוא הפסיד את הכל, התיישב מרן הרב מבריסק זצ"ל ולמד את שער הבטחון בספר חובת הלבבות, ואמר שמאז שלמד שער

המשך מעמוד 9 | הגאון רבי חזקיהו מישקובסקי שליט"א

עמל ויגיעה, עם לימוד מוסר, לב טוב ומידות טובות! כפי שאמר ה"חפץ חיים" זצ"ל, שהבאנו לעיל, מעלת הדורות הראשונים היתה שהם השקיעו יותר! פעם פנה אדם ושאל את הרב שך איך נהיים אדם גדול? נענה והשיב לו "יש לכך רצפט פשוט: משקיעים. ככל שמשקיעים יותר - כן גם מקבלים יותר".

(דורש טוב)

הוא הדבר הגרוע מכל. כי הבסיס לגדלות הוא במידות הטובות, אל לו לאדם לחיות רק לעצמו. עליו להיות נושא בעול עם אחיו. להרגיש את צרכיו, מועקותיו, ולפעול למענו.

אנחנו מדברים על דמויות מהדור הקודם. כל כך חבל שנפרדנו מהם. זה היה דור שחי אחרת וגדל אחרת, וכך הגיע לדרגות אחרות. שומה עלינו לזכור כיצד, ועם מה, הגיעו גדולי התורה לרום מעלתם: עם

המשך מעמוד 5 | כוחה של מסירות נפש

ההמומות של השניים. ר' יצחק קם מכיסאו. פניו היו חיוורות, אך עיניו בערו כלפידים. קולו הבוטח הדהד בחלל החדר: "הנני מברך את אלוקי על שזיכני לקדש את שמו הקדוש!". הוא הישיר מבט נוקב בשר ואמר לו: "אני מוכן למות על אמונתי!". השר הסב את פניו לעבר היהודי השני. "ואתה? שתה והצל את חיך!", קרא לעברו. הלה פלבל בעיניו בפחד. הוא רעד כעלה נידף. המאבק בנפשו

(מתוך 'שיחת השבוע', לוי שייקביץ על-פי 'ספר מארמאריש')

ההמומות של השניים. ר' יצחק קם מכיסאו. פניו היו חיוורות, אך עיניו בערו כלפידים. קולו הבוטח הדהד בחלל החדר: "הנני מברך את אלוקי על שזיכני לקדש את שמו הקדוש!". הוא הישיר מבט נוקב בשר ואמר לו: "אני מוכן למות על אמונתי!". השר הסב את פניו לעבר היהודי השני. "ואתה? שתה והצל את חיך!", קרא לעברו. הלה פלבל בעיניו בפחד. הוא רעד כעלה נידף. המאבק בנפשו

תפלת מנחה וערבית, לשק. עוד שיעורי תורה, לשק. חשבון נפש ותשובה וקריאת שמע שעל המטה, ולשק. ואז אני צורר את השק הגדוש ומעלהו עמי, מחר אפתח שק חדש. וכך, שלוש מאות שישים וחמישה שקים מלאים וגדושים בשנה, במשך שמונים שנות חיים - ואתה תספר לי עם מה יש לי לבוא למרום?!"

איזו חוצפה!...

הבחור נדהם. לא התכוון לכזה גילוי לב. אבל עכשיו, אדרבה: "אז מה אתה מוטרד, אם ברשותך אוצר כה רב?"

הלה נתן בו עיניים יוקדות: "משום כך אני כה מוטרד! למה לתוך השק -

למה לא לתוכי?!"...

כמה נפלא, כמה מרעיש!

מאה ברכות ליום, ונניח שהיו בכוונה ראויה, אבל האם נכנסו לתוכנו, חלחלו בנו, או עברו לידנו, נזקפו לזכותנו ותו לא! האם המצוות אכן מקדשות אותנו, והתורה מגדלתנו ומרוממתנו, והצדקה מרוממת אותנו?

(מתוך ומקרבן לתורה - הגדה של פסח)

נענה הלה בסבלנות: "שמח בחור בילדותך, לך נאה לשמוח. החיים לפניך, ראוי שתשמוח. אבל אני, זקני הלבין. עוד מעט אדרוש למסור דין וחשבון. ואני מוטרד..."

תמה: "אתה מוטרד?! הלוואי על כל עם ישראל שיוכלו למסור דין וחשבון כמוך!"

כאן פקעה סבלנותו של הישיש. אמר בהקפדה: "אתה?! מה אתה יודע איזה דין וחשבון אמסור! אני אומר לך עם מה אבוא! ובכן הסכת ושמע -

בכל יום פותח אני שק חדש.

פוקח עיניים ואומר 'מודה אני', לתוך השק. ' נטילת ידיים, לשק. ברכות התורה, לשק. ברכות השחר, לשק.

פותח בשיעורי תורה, הלכה וחסידות, לשק. עטיפת טלית והנחת תפילין, לשק. תפלת שחרית, לשק.

נטילת ידיים והמוציא, פת שחרית וברכת המזון, לשק.

לימוד בחברותא, ולשק. מוסר שיעור, ולשק. מזכה יהודים במצוות, עושה מעשי חסד ברוחניות ובגשמיות, ולשק.

המשך מעמוד 7 | רבי אריה לוינ'צ"ל

לא אחת הרבה רבי אריה האם הוא נוהג נכון בהקדישו זמן רב למעשי חסד, כיון שהשתוקק לעסוק בתורה בכל שעות היממה, ואילו מעשיו אלו גולו ממנו זמן רב. באחת מפגישותיו עם רבו, ה'לשם' הקדוש, שטח בפניו את לבטיו. "אם אכן מצליח אתה בחסדיך, אות הוא כי לך נוצרת", הרגיע ה'לשם', "לך בכוחך זה והושע את ישראל!"

גילוי אליהו

ועוד בהקשר של סבא רבי אריה ואליהו הנביא. אמא היתה מספרת על גילוי אליהו שהיה לסבא רבי אריה.

מדי שנה בשנה, בפרוס חג הפסח, היה רבי אריה עורך מגבית 'קמחא דפסחא' בעבור עניי ירושלים. שנה אחת היתה שנת בצורת, העוני היה גדול, ולא עלה בידו לאסוף את הסכום הדרוש. רבי אריה הסתובב בשוק שבעיר העתיקה כשעצב גדול בלבו. והנה, בעודו ממתיין בתחנת האוטובוס, ניגש אליו ערבי, שאל לשמו ומסר לו מעטפה סגורה. כשפתח רבי אריה את המעטפה, הופתע לגלות כי היא מכילה את הסכום החסר בדיוק!

ואמא היתה מסיימת: "סבא רבי אריה התבטא כי צר לו על שאליהו הנביא התגלה אליו בדמות של ערבי בלבד".

ואני אמרתי לאמא כי אין הדבר נורא כל כך - הן גם לאברהם אבינו נגלו המלאכים בדמות ערבים...

(מתוך 'בית אמי')

שח האדמו"ר מסוכטשוב: באחד מימי ראש חודש ביקשני רבי אריה לנסוע עמו לבית חולים למצורעים בבית לחם ולסייע לו בנשיאת סלי מזון בעבור החולים. משהגענו למקום, הופתעתי: החולים כולם היו ערבים! "רבי אריה" הבעתי את תמיהתי, "מה מצאתם לנכון לכתת רגליים מחוץ לעיר ולהסתכן בהידבקות ממצורעים שונאי ישראל?"

"יש שם במחלקה יהודי בודד", השיבני, "ולמענו אני נוסע..."

'רב האסירים'

כאשר חיפשה ממשלת המנדט דמות תורנית שתספק את צורכי הדת של האסירים היהודיים, הציעו רבני ירושלים את רבי אריה לתפקיד זה, ומאז נקרא 'רב האסירים'. היו אלו אסירים פליליים, בהם גם עבריינים שפלים, אך רבי אריה לא נרתע מהם: הוא קרם במאור פנים והשתדל להחזירם למוטב.

מעשה היה בגנב שעזב את דרכו הרעה בזכות קרבתו לרבי אריה. "לעולם לא אשוב לגנוב", הצהיר הלה, "אלא רק עוד פעם אחת - משום שברצוני להעניק לרבי אריה מתנה יקרת ערך..."

באחד הלילות לן בביתו של רבי אריה אסיר משוחרר, גנב לשעבר. והנה, בבוקר התברר כי הלה נעלם יחד עם הפמוטות וגביעי הכסף... פנה רבי אריה לסבתא חנה והכריז בפניה: "הריני מוחל במחילה גמורה לאותו גנב כדי שלא ייענש בגיני" והוסיף בהתעוררות: "הבה נבטיח לעצמנו כי מקרה זה לא ימנע בעדנו מלארץ אנשים שכאלה גם להבא..."

הגאון רבי נפתלי טרופ זצ"ל היה יגע על סוגיא אחת ימים ולילות במשך שבועות שלמים, פעמים שהיה מניח על מצחו אלונטית רטובה, כדי לרענן את מוחו היגע.

פעם שאלו אחד ממקורביו: "הרי ראש הישיבה ידוע כבעל כשרון גדול, מדוע זקוקה לו יגיעה זו? האם קרה משהו?"

השיב לו רבי נפתלי בחכמה: "הלא פרנסתי כיום היא מהיותי 'ראש ישיבה', וחז"ל קבעו ש'מוזונותיו של אדם קשים כקריעת ים סוף', משום כך, כנראה, אינני מצליח לומר שיעור טוב מבלי יגיעה ועמל רב".

הגאון רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל לא היה מוותר על עמל כלשהו בלימוד התורה, גם על יגיעה שיכול היה לוותר עליה, לא ויתר, אדרבה הוא חיזר אחריה ושמח לעמול בה...

פעם, באמצע הלימוד נזקק היה לעיין בספר, בחור שהיה עימו נעמד כדי לגשת אל ארון הספרים ולהביא את הספר לרבו, אך הרב הניא אותו מתכניתו, "אל לך לטרוח, אינך יודע היכן הספר מונח, אני אגש להביאו..."

לימים הסביר אחיינו הגאון רבי אלעזר מנחם מן שך זצ"ל את פשר הנהגתו, הוא בהחלט לא רצה להטריח את זולתו, וכאשר היה בידו להסתדר בעצמו בוודאי העדיף לעשות כך, אך מלבד כל זאת הוא ראה בטרחה זו משום 'עמל התורה', ואכן הנהגה זו השאירה רושם עז בקרב תלמידיו, הם ראו שגם בהיותו זקן וחלוש מיהר לטרוח ולהביא כל ספר בעצמו, אף כאשר הדבר היה כרוך בטיפוס על סולם והורדת הספר הדרוש ממרומי ארון הספרים.

שליחת תגובות לכותב הטור הרב ישראל ליוש, כתבו ל: israel.layosh@gmail.com

עודנו שקוע בהרהורים על התירוצ הנפלא, שמע התלמיד רחש קל סביבו, הוא הרים את עיניו ולהפתעתו ראה את ראש הישיבה עומד לידו ובפיו דבר מזה אליו, "סליחה, התירוצ שעניתי לך אינו אמיתי, צריך עדיין לעיין בקושייתך..."! טרם הספיק הבחור לשאול מהו הפקפוק בתירוצ שהיה נראה כה נפלא, הסתלק הרב מהמקום, והתלמיד נשאר תמה ומסוקרן...

היום תם, והבחור נשכב לישון, לאחר שעברו עליו שעות רבות של עיון בכל צדדי הסוגיא כדי לנסות להבין מדוע חזר בו ראש הישיבה מהתירוצ, ולפתע באמצע הלילה, נקישות נשמעות על דלת חדרו, התלמיד התעורר, הביט בשעונו, ארבע בבוקר!! מי נוקש בשעה זו על הדלת? והנה נקישה נוספת, ועוד אחת...

התלמיד קם, נטל את ידיו ופתח את הדלת, לתדהמתו רבי ברוך בער, הראש ישיבה הנערץ בפתח, פניו שמחות ומאירות כלפיד, "התירוצ..." - קרא רבי ברוך בער - "התירוצ שאמרת לך נפלא... הוא מצוין... בדקתי אותו מכל צדדיו והוא אמת לאמיתתה של תורה..."

"אם כן" - שאל התלמיד - "מעיקרא מאי קסבר והשתא מאי קסבר? מחמת איזו קושיא חזר בו הרב מהתירוצ, ואיך היא תורצה?"

"מהרגע הראשון" - הסביר לו הראש ישיבה - "היה התירוצ נראה נפלא ביותר, אך לאחר כמה רגעים חשבת: איך אפשר להגיד תירוצ אמיתי על קושיא חמורה כל כך ברגע אחד, מבלי לעמול עליו, להתאמץ ולהתייגע. משוכנע הייתי שתירוצ שנקנה בלא עמל אינו יכול להיות אמיתי, כי תורה נקנית בעמל וביגיעה ולא בהבזק של רגע... לכן, למרות שנהניתי מאוד מהתירוצ, לא יכול הייתי להשלים אותו מבלי שנתקיים בו התנאי של 'עמל התורה', עתה לאחר שעמלתי עליו כדבעי, יכול אני להעיד על התירוצ בבטחה כי אמיתי הוא..."

הסברו של ראש ישיבה, היה עבור הבחור שיעור חי ומוחשי בעניני 'עמלה של תורה'...

המשך מעמוד 11 | הרב בנימין בירנצווייג

מציץ מן החרכים" שהנה בשניהם לגבי הרואה עצמו, אין הבדל אם הוא משגיח מן החלונות או מציץ מן החרכים, שבשני האופנים הוא רואה בשוה בין מן החלונות ובין מן החרכים, שונה הוא לגבי אלו שרואים אותם מן החלונות והחרכים, אצלם יש חילוק אם רואים אותם מן החלונות או רק מן החרכים, כי אם משגיחים עליהם מן החלונות הרי הם יכולים ג"כ לראות את הרואה כי הרואה הוא נראה, אבל אם מציצים עליהם מן החרכים אין הם יכולים לראות את הרואה. זו היא הנהגת הקב"ה בעולם, לפעמים האז מציץ מן החרכים, אנחנו לא רואים ולא מבינים כי ממנו הדברים, אבל צריך לדעת שיש מי שעומד מבין החרכים, ומנהיג ורואה בדיוק כמו מהחלונות, אצלו אין הסתר כלל, רק או לפעמים לא רואים.

שליחת תגובות לכותב הטור הרב בנימין בירנצווייג, כתבו ל: bdirshu@neto.net.il

שכורה, לא הוקשה עלי לעזוב את מקומי וקמתי ועליתי לארץ ישראל כשכל חברי שגרו בדירה משלהם היה קשה להם לעזוב את דירתם ורכושם ונשארו לגור בפולניה.

ממשיך הרב שך לספר, שבסופו של דבר כל חברי נספו בשואה לא נשאר מהם זכר ה' ירחם, רק אני נשארתי בחיים. ואז המשיך הרב שך זצ"ל ואמר לילד היתום, לו היו שואלים אותי או את כל בחור אחר באותו העת האם לקבל דירה זה דבר טוב או לא, ללא ספק כל אחד היה אומר אין דבר טוב יותר מלקבל דירה! אולם עתה התברר למפרע שאי קבלת הדירה היה הדבר הטוב ביותר באותו זמן! כן במצבך, לחיות ללא הורים ברור לכולם שאין זה טוב, אמנם לעתיד יתברר שהכל הוא לטובה, וזהו שאמר הכתוב "וראית את אחורי ופני לא יראו".

ראוי לסיים באמרה נפלאה של מרן הגה"צ רבי אליהו לאפייאן בעל לב אליהו (שמובאת שם) שפירש את הפסוק "משגיח מן החלונות

בטאון רמת אלחנן

בס"ד, ניסן תשפ"א
גליון 353 - שנה 41

קול ברמה

לקבל במייל: 6776168@gmail.com

פרפרת ההגדה - 450
עמודים מלאים וגדושים
בחיזושים עיוניים על
הגדה של פסח, מעשה-
ידיו להתפאר של הרה"ג
רבי משה רובינשטיין

יומן הקרב' שפורסם בימי
מלחמת המפרץ ב'קול
ברמה', יפורסם במלואו
במוסף 'יתד נאמן' בחג
הפסח הקרוב

מרו הגר"י זילברשטיין:
מה השיב לי מרן הגר"י ש
אלישיב כששאלתי מדוע
נערים מתדרדרים?

העונש הגיע מיד, והשור
נגח את מי שביזה את
ה'בית הלוי'. וכיצד הגיב
על כך ה'בית הלוי' עצמו?

כיצד יתכן שמברכים
בחתונה 'ברוך דיין
האמת', למרות שכולם
חיים ונושמים?

**פלא-פלאים: הכלבים
הרעבים לא נגעו באוכל**

'לך לִשְׁחָק, ואני אמתין לך
עד שתגמור, ואז נמשיך
ללמוד' - אמר מרן
ה'אגרות משה' לבנו

המכתב המצמרר שהגיע אל מרן הגר"י זילברשטיין מהקהילה במקסיקו

החול־הקֶשֶׁה שהגיעה עד שערי מוות
קליני, הבריאה, וסיפרה: 'הייתי כבר
בשמים, והורו לי לרדת למטה, "כי בזכות
18 אנשים שהתפללו עליך, נגזר שתבריא',
ותזמיני אותם לסעודת ההודיה!"

בזכות התורמים 'לקופת הצדקה' של רמת אלחנן

בסוף השיעור ביום הפורים
בירך מרן הגר"י זילברשטיין את קהילתנו
שבזכות התורמים הנכבדים נזכה שלא יהיו
עוד חולים, וכל מעוכבי-השידוכים יזכו
לבנות את ביתם במהרה

להשי"ת על
ירידת
הגשמים,
ועל אי-
ירידתם
בחודש טבת

לקחת את הכאב הכי גדול, ולראות בו את חסדי השם!

הרב מנחם לונגר
יבדל לחיים, על
האסון הנורא בו
נקטפו 4 בני
משפחתו - אחיו ורעייתו,
בתם וחתנם - בתוך חודש

בעיצומו של הטיול
בספארי בארה"ב, החל
הרכב המשפחתי להישרף

הכרך ה-4 של "אחת
שאלתי", נכנס בסערה-
רבתי לשוק הספרים

לאחר שתעברו על ההגדה
'כיצד תספר באזני בנך'
של הגר"א פוקס, תמתינו
בציפייה לליל הסדר

שלא חסר בספרו כלום:
הספר הקטן 'מעשה חמד'
על ברכות האילנות, הפך
ל-3 כרכים עבי-כרס

הרה"ג רבי מרדכי פלד:
הבה נעסוק כל השנה
ב'משלוח מנות', ונשלח
משניות לנשמות

הנפטרים. היש לנו מושג
באיזה חסד מדובר?

הרה"ג רבי משה רובינשטיין
המוטציה השמימית
והתגשמותם במוחש
של דברי הרמב"ם

קרה לכם פעם שאצבעות הידיים נרדמו לכם, והרגשתם תחושה של נמלול ועקצוצים?

ד"ר ציון
שלוסברג
כותב
במדורו
הרפואי על
תסמונת
התעלה
הקרפלית

הגאון רבי אשר אריאלי, מגדולי מרביצי
התורה בדורנו, לא מספר סיפורים
בשיעוריו. לאחרונה הוא סיפר דבר-פלא
מסמר-שיער. כדאי לקראו

הרב אהרן
מויאל
לא רצה
להפסיק

כאשר מרן
הרב כהנמן
רצה לקרוא
לחיים חבקין, אמר
שיקראו לבחור המופלג
שיודע ש"ס. כך סיפר
רבי אליעזר כהנמן

הכלבים הרעבים לא (גזרו באוכל) / חזרה וקראו בציון

הגיעו לכאן השכנים הלא-טובים שלי, והשליכו לפני הכלבים מזון שהיה מורעל ביותר. בתוך שניות פרפרו הכלבים למוות, והגנבים נטלו עמם את מאות העיזים, תוך שהם מסבים נזק כספי עצום.

כשקניתי עדר חדש של עיזים, והצמדתי לו כלבים חדשים, החלטתי שהפעם לא אתן לגנבים לשלוט על הכלבים, ולהרעילם. חיפשתי פטנט כיצד אוכל למנוע את הכלבים מלגעת באוכל המוגש לפניהם.

מה עשיתי? - אילפתי את הכלבים החדשים, שמעתה ואילך הם אינם נוגעים בשום אוכל שבעולם, עד שהם שומעים את ברכת 'שהכל נהיה בדברו'. וכיון שאין סיכוי שהגנבים שיכואו לגנוב את העיזים, יברכו אי-פעם את הברכה הזו, ממילא הכלבים לא יורעלו, והעיזים לא תיגנבנה... במלים אחרות: נעלתי את פיותיהם של הכלבים בקוד מסוים, שעד שלא מפענחים אותו, לא יגעו באוכל.

עד כדי כך, המשיך בעל החווה לספר לחבירו, שפעם כאשר נסעתי לשבת לעיר אחרת, ביקשתי מהשכן שישמור על בעלי החיים שלי, וביקשתי גם שיאכיל את הכלבים. והנה, לאחר השבת, מתקשר אליי השכן ומספר לי בהתרגשות רבה שהכלבים שלי לא רצו לאכול כל השבת, והם רעבים מאוד... אצלי לא קרה אף פעם דבר כזה, שהכלבים יסרבו לאכול, סיפר השכן. אתה כבר מבין, מן הסתם, שהסיבה לכך היתה ששכחתי להשאיר לו את הקוד לפתיחת פיהם של הכלבים...

אני, מספר בעל החווה לת"ח, שמעתי את הסיפור מבעל החווה, ונותרתי המום ומשתאה. בת-קול מן השמים המשיכה ללחוש באוזני כל העת שאפילו כלבים אינם אוכלים בלי ברכה, ואיך אתה אוכל... ולמרות שהייתי יכול 'לתרץ' את העניין בכך שבעל החווה אילף אותם, אבל הקב"ה עשה כך שהדברים ייכנסו בליבי בדרך של קל-וחומר, ולא יכולתי להשתחרר מהמחשבה שכשאני אוכל בלי ברכה, אני גרוע יותר מן הכלבים הללו!

מה שתפס אותי יותר מכל, היתה ההגדרה הקולעת של בעל החווה, שאמר שפיותיהם של כלביו נעולים ב'קוד', ועד שלא ישחררו את הקוד הזה, הם לא יאכלו. המסקנה שפיעמה בי בשומעי את הדברים היתה, שגם אצלנו, צריך להיות כך, וכמובן - הרבה יותר מזה.

שלא נפתח את הפה שלנו לאכול, עד שנפצץ לפני כן את הקוד שנקבע על ידי הבורא-עולם, וקוד זה - הוא הברכה. ואז נפתחה בפניי הדרך לחזור בתשובה. שהרי כדי לברך את האלוקים, צריכים להאמין בו, ולדעת למי אנחנו מברכים. כך סיפר בעל החווה.

מדהים, ממש מדהים, לשמוע, כיצד מגלגל השי"ת על האדם אירועים והתרחשויות, כדי להחזירו בתשובה, ולהראות לו את הדרך הנכונה שבה יילך. הסיפור דלהלן סופר לנו על ידי תלמיד חכם מפורסם המתגורר בשכונת 'אור החיים', שנפגש לפני מספר שבועות עם בעל תשובה שסיפר לו כיצד קרה שהחליט להתקרב לאלוקיו.

למרות שחונכתי בבית לא-דתי, סיפר האיש, קינאתי תמיד ביהודים שומרי המצוות כשראיתי אותם בעת שניגשו לאכול, שלא הכניסו לפיהם מאומה עד שבירכו. ראיתי בכך מוסריות רבה, וידעתי בבירור שאִלֵּה שאינם עושים כך הם בעלי-תאוות, שלא מסוגל להתגבר על תאוות האוכל שלהם, ומיד כשהם רואים מאכל, מכניסים אותו לפיהם.

אבל למרות הכל, ואף על פי שקינאתי בשומרי המצוות על ברכותיהם לפני האוכל ולאחריו, לא עוררני עדיין הדבר לחזור בתשובה שלימה. עד שביקרתי פעם לצרכי עבודתי אצל בעליה של חוות עיזים גדולה. בעל החווה, שהיה גם ירד-נעורים שלי, פנה אליי לפתע, ואמר: 'רוצה לראות משהו מעניין?' כמובן שהגבתי בחיוב, ואז הוציא אותי האיש אל החווה שלו, שבפתחה ניצבו 5 כלבי שמירה.

והנה, בעל החווה משליך לעבר הכלבים את מזונם, והם אינם נוגעים במזון הטרי שהוגש להם. ולא שהם לא היו רעבים. בעל החווה הקדים ואמר לי שמזה זמן רב שהכלבים לא טעמו מאומה, ועכשיו היא השעה שבה הם צריכים לאכול. אבל הכלבים אינם ניגשים לאוכל. הם מסתובבים לידו, אהוי-רעב, הרוק כבר יוצא מפיהם, ומפני שקיבתם ריקה נביחותיהם מתגברות והולכות, אבל הם לא מתקרבים אל האוכל. פלא-פלאים.

בעל החווה, שהיה יהודי שומר מצוות, מסמן לי לראות מה יקרה עתה. הוא מחזיק בידיו כוס מים, מוציא מפיו את המלים 'ברוך אתה ה' וכו' שהכל נהיה בדברו', ואז - באחת - מתנפלים הכלבים על האוכל, ובתוך שניות בולעים ו'מחסלים' את הכל. ללמדנו את גודל הרעבון שלהם.

הייתי המום לנוכח המראה, מספר בעל-התשובה לת"ח משכונת 'אור החיים', ולא ידעתי כיצד לקלוט את הדברים שהתרחשו למול עיניי. ובת-קול מלחשת באוזניי - אפילו הכלבים לא אוכלים לפני שהם מברכים... בעל החווה הנהה

לראות את התפעלותי העצומה מהמחזה, וסיפר לי את הרקע לדבר. כיון שאני מתגורר ליד ישובים ערביים (החווה ממוקמת ליד רמאלה), אני מחזיק את הכלבים צמוד לחוות העיזים שלי, כדי שישמרו על בעלי החיים מפני הגנבים הערבים, העושים שְׂמוֹת ברכושם של שכניהם היהודיים. לילה אחד

וְאֵלֶיךָ הַתּוֹרָה

את הסיפור הזה שמענו ממש ממקור ראשון, אבל כיון שמדובר בנושא רגיש, בוודאי שלא נוכל לפרסם את השמות (השמורים אצלנו). המעשה התרחש באחד מריכוזי האוכלוסייה החרדית בצפון, עם אשת-תי"ח שהגיעה לגיל פנסיה, ופךשה מעבודתה. היא חיפשה לעצמה מקור-פרנסה, בנוסף לפנסיה הקבועה שלה, וכיון שמזה שנים רבות יש לה 'שתי ידיים טובות', החליטה לעבוד כפאני. האמת, שגם עד אז היא עבדה פה-ושם, כשהזדמן לה, בסירוק פאות, ועכשיו התכוננה להקדיש את עצמה לכך. היא רכשה ציוד מתאים, פרסמה ברבים את שעות עבודתה, אבל הכותרת שהתנוססה בראש הפרסום היתה שהשירות יינתן רק לפאות צנועות, כאלו שנושאות ישראל הכשרות חובשות לראשן.

בתחילה הגיעו גם נשים עם פאות שאינן עונות ממש על הגדרים ההלכתיים, אבל כשראו שבעלת-הבית עומדת על שלה, ומסרבת להעניק להן שירות, פסקו מלהגיע. התוצאה היתה, שזרם הפזנות היה דליל במיוחד, אבל אשת-התי"ח לא התרגשה מכך כלל. היא היתה בטוחה שהצעד שהיא נוקטת בו הוא נכון, ואסור לה לסטות ממנו כהוא-זה. היא לא תסרק פאות שאינן כשרות. נקודה.

והנה, בדיוק ביום בו היא הודיעה על האפשרות לסרק אצלה פאות, פורסמה מודעה נוספת על סירוק, שהתבצע במרחק של כמה בתים ממנה. והסירוק ההוא, ניתן לכל פזנה, ולכל פאה באשר-היא, כשרה או לא כשרה. לא היו צריכים עיניים כדי לראות את התור הגדול של הנשים שהשתרך ליד

פתח-הדלת של המסרקת ההיא. ואילו אצל המסרקת הכשרה, כבר אמרנו, התור היה דליל-דליל. כל זה לא הפריע מאומה לאשה הצדקת, ולא הקלה בראשה מחשבות-חרטה כלשהן. היא המשיכה לקבל רק את הפאות הצנועות וכל מי שבאה אליה עם פאה שאינה-כשרה, סוּרְבָה באופן החלטי. כך עברו-חלפו כמה שנים, כשבכל יום ויום חוזרת התמונה על עצמה; שם יש תור גדול, וכאן כמעט-כלום.

והנה, לפני כשנה, מעט לפני פרוץ הקורונה, ערכה המשפחה השנייה, דהיינו זו שעקרת-הבית סירקה גם פאות שאינן-כשרות, חתונה לאחד מבניה. למרות שהמשפחה מתגוררת בצפון הארץ, לא מצאה לעצמה אולם מתאים בסביבה, וטלטלו את כל הקרובים והידידים עד לאחד האולמות המפוארים במרכז הארץ... גם המסרקת הכשרה הוזמנה לחתונה, וכיון שהיא חברתה משכבר-הימים של עמיתתה, המסרקת השנייה, לא יכלה שלא לנסוע לחתונה.

לאחר החופה, משנרגעו הרוחות קמעה, מתיישבת המסרקת הראשונה באחד השולחנות, והיא רואה את אס-החתן, המסרקת השנייה, מתקרבת אליה, ו...מתיישבת לצדה. למרות מאות האורחים והמוזמנים, עושה רושם שיש לה מה לומר דווקא עכשיו, בעיצומה של השמחה. וכך אכן היה.

'אני רוצה לומר לך, שְׁכָנָתִי הצדקת, שאם את חושבת לרגע שאני הרווחתי יותר ממך בסירוק הפאות, טעות בידך. לא ולא. אנחנו בחובות גדולים מאוד, וככל שגדלה הכנסתנו כך במקביל גדלו גם חובותינו', סיפרה השכנה, והוסיפה בכאב: 'אין לנו שום הסבר הגיוני לכך, מפני שההוצאות המרובות לא באו בשל יוזמות עצמאיות שלנו. לא רכשנו מכשירים יקרים, לא העלינו את רמת החיים לפסגות גבוהות, ולמרות זאת הצטברו לנו חובות-ענק ואין אנחנו יודעים כיצד להיחלץ מהם'.

בעלת-השמחה סיפרה עוד שבגלל החובות המתנפחים, יתכן מאוד שהם יסגרו את עסק הפאות, וינסו את מזלם ב...חוו"ל. באתי במיוחד לספר לך את

זה, כדי שתדעי ש- - אני מקנאת בך. כאשר הצצתי מדי פעם מסלון-הפאות שבביתי, לעבר הבית שלכם, בערה בי הקנאה מצורת-החיים הפשוטה שבה אתם מגדלים את הבית, ואת הילדים. בעוד שאנחנו מרוויחים מצד אחד, ושקועים בחובות מצד שני, אתם - בגלל העמידה על העקרונות ההלכתיים - הרווחתם אולי פחות מאתנו, אבל הרווחתם אושר עצום, שבא לידי ביטוי בשקט-ובשלווה השוררים בביתכם, ושהייתי יכולה לחזות בו בבירור מחלון הסלון שבביתי. אתם המאושרים שבאנשים! - סיימה אס-החתן את דבריה, וקמה אל מאות המוזמנות שהמתינו כדי לאחל לה ברכת מזל טוב.

אלא שלשמשמע הדברים של בעלת-השמחה הלא-מאושרת, ידעה האורחת, שהקפידה לא לסרק פאות שאינן כשרות, שה'מזל טוב' נמצא דווקא אצלה, ולא בקרב בעלי השמחה. בעלה התקשר אלינו כדי לתאר את המצב, לאחר הווידוי המצער של אס-החתן, ואמרה: מלבד זה שזכינו לשמור על גדרי הצניעות, וללכת באור רבותינו, עוד בטרם ניגע בנקודות האושר הללו, הרי אנחנו באמת מאושרים. לא חסר לנו מאומה. לא רק שאין לנו חובות, אלא יש ויש לנו בסי"ד כסף כדי לחיות כפי מה שנצרך לנו. הנשים ש-כן מגיעות להסתרק אצל אשתי, מספקות את פת-לחמנו, ומה אנחנו צריכים יותר מכך? - ועל כך נאמר (משלי, י"ז א') 'טוב פת חרבה, ושלוה בה'!

כמה לקחי-לקחים אפשר ללמוד מסיפור שכזה. אדם חושב שאם 'יתחכם' ויעקוף את דרך התורה, הוא ירוויח, ואינו יודע שגם אם על-פניו נראה שהוא אכן השתכר בצורה מכובדת, אבל הנה באו החובות שהשתרגו על צוואריו והוכיחו לו שהדבר המשתלם באמת הוא אך ורק לציית לקול ה' יתברך, וללכת בדרכיו, ובדרכי גדולי התורה שהורונו מה לעשות וכיצד לפעול בכל דבר וענין.

צריך להבין, ולהחדיר זאת היטב בראשו, שהאדם הצועד בנתיבות התורה, והדרך המסורה לנו מדור-דור, מוקף באושר אינסופי, שכן אין לו שום

מיד לאחר הופעתו של הגליון הקודם, בו כתבנו על שני החברים שעזבונו לאנחות, רבי **חיים חבקין** ורבי **אהרן מויאל** - זכר צדיקים לברכה, שיגר לנו הרב **בנימין ברגשטיין** יבדל לחיים תמונה ייחודית המאפינת את תכונותיו של הרב חבקין, תכונות שהיו בו לאורך כל החיים. ר' חיים, המסומן בחץ, משתתף כאן בשמחת החתונה של חבר-וועד שלו מיישיבת פוניבז', הרב **דניאל ברגשטיין**, המתגורר כיום בלייקוואד. משני צידיו של החתן אפשר לראות את מרנן ראשי הישיבה, מרן **הגרא"מ שך** וצ"ל ומרן **הגר"ש רוזנבסקי** וצ"ל (בצד נראה יושב הגאון רבי **זלמן דרורי** וצ"ל). מה ששבה את לבנו היתה דווקא תמונתו של ר' חיים. מדוע? - אם נשים לב, החבורה שעומדת סביב מרנן וצ"ל אינה עוסקת בשירה ובזמרה; ראשי הישיבה נראים כשהם מתעמקים בענייני הכתובה, וחברי-הוועד עומדים מאחוריהם, ממתניים בנחת לקראת החופה, או משוחחים האחד עם רעהו. ומה עושה הבחור חבקין ברגעים הללו? - לא מבזבז את הזמן, אלא עוצם את עיניו ומחייך, ולא צריך להיות 'פסיכולוג' גדול כדי לראות שהוא משתתף בשמחת החתן... מראה-הפנים השוקקות ליווה את הרב חבקין במשך כל ימי חייו. צרות רבות עברו עליו בחייו, אבל על כל גל נענע בראשו, חיך, והמשיך הלאה! 'מעולם לא נתקלנו בו במצב אחר; תמיד חייך ונשפע שמחה, ולא נתן לאירועים לדכדך את רוחו' - זו היתה העדות שחזרה על עצמה במשך כל ימי האבל. וזה מה שהוא עושה כאן, בהשתתפו בשמחת החתונה של חבר-הוועד. מן-הסתם אמר אז בליבו, 'הרי באתי לכאן כדי לשמח את החתן, ואם כן בשעה שראשי הישיבה עוסקים בהכנות לחופה, אני אתפלל עליו שיצליח ושהזיווג יעלה יפה-יפה'... וכי ממראה-פניו חזורי-האושר, אפשר לחשוב אחרת?! - - -

ראשיתך מצער ואחריתך ישגה מאד, יראה דור ישרים מבורך". תמיד השתבח רבי יעקב בעובדת היותו תלמיד הכהן הגדול זיע"א ואף ביקש לציין זאת על מצבתו.

● אביה הגדול, רבי **אליהו** וצ"ל, היה תלמיד בכל ישותו של רבו הרה"ק **ה'דמשק אליעזר'** מוויז'ניץ וצוק"ל ולמד בישיבתו בעיר ויז'ניצא, שם גם למד עם מרן האדמו"ר ה'ישועות משה' מוויז'ניץ זיע"א, כפי שתמיד היה מזכיר לו זאת עת בא בקודש פנימה, ואמר לו במתק לשון - 'אלוי אתה זוכר את ה'פרי מגדים' שלמדנו בצוותא חדא... אימה הדגולה מרת **אלקה** ע"ה העמידה דורות לה' ולתורתו בהיותה

הנוסף הוא הרה"ח רבי **שלמה יוסף אוביץ** ספרא דדיינא ומגדולי הסופרים, ואחד מחתניה הוא הרה"ח רבי **בנימין רוזנשטיין** שהתגורר אף הוא במשך שנים רבות ברמת אלחנן.

● אשה חשובה נוספת שנפטרה במהלך החודש היא מרת **גיטל צירל [טובה] סגל** ע"ה, אשת יבדל לחיים החסיד רבי **זוד משה סגל** שליט"א, משב"ק ונאמן בית אדמור"י סדיגורה לדורותיהם, ואימו של הגאון רבי **חיים שלום**, מחשובי התושבים ברמת אלחנן, הסבא, הגאון רבי **יעקב ספר** וצ"ל היה תלמיד מרן **החפץ חיים** שלרגל יום נישואיו שלח לו רבו הח"ח תשורה: ספר משנה ברורה עם הקדשה בכתי"ק, בו בירכו בפסוק "והיה

ספקות בחיים, והוא צועד בטח בעולמו ושום דבר אינו מזיז אותו. כל זאת בניגוד לרוח-הרחוב המשנה את כיוון-נשיבתה עם כל 'מוֹזָה' שבאה לעולם. אדם הבוחר לעצמו את דרך התורה, בוחר באושר, בשמחה, בשלום פנימית, ומלבד השכר הצפוי לו בעוה"ב, הוא מעביר גם את חייו בעולם הזה מתוך מנוחת-הדעת. בדוק ומנוסה.

● במהלך החודש האחרון נפטרה בגיל 105 האשה החשובה מרת **רייזל אוביץ** ע"ה, אימו של יבדל לחיים הרה"ח רבי **זוד אריה** שליט"א, המתגורר ברמת אלחנן. הנפטרת הדגולה עברה את כל מאורעות השואה והקימה דורות ישרים מבורכים, והתפרסמה בעולם בעת שנכדיה וניניה, ובני-ניניה, הגיעו יחד עמה לפני שנתיים לכותל המערבי להודות על העבר ולבקש על העתיד, וצלם שהיה במקום תיעד את המחזה, הפיץ את התמונה לכל באי עולם, וגרם להתרגשות רבה.

● המנוחה התגוררה בקרית ויז'ניץ כשהיא מותירה אחריה מאות צאצאים וזכתה לדור חמישי, שכולם יראי השם. משפחת אוביץ המורחבת, ששורשיה עמוקים ונטועים בחסידות ויז'ניץ, הגיעו אז לכותל המערבי בהרכב מלא לתפילה מיוחדת. הסבתא הישישה הגיעה אז לגיל 103 ומאות מצאצאיה אמרו פרקי תהלים ליד הכותל, ולאחר מכן עברו להתברך אצל הסבתא הגדולה שבירכה אותם בחום ובהתרגשות גדולה.

● הגברת אוביץ ע"ה היתה מספרת תמיד שאת הסיבה שזכתה לאריכות ימים ושנים היא תולה בכיבוד אב ואם, כאשר כיבדה את הוריה (שמסרו נפשם על קדושת השבת) עד המשרפות באושוויץ, ולכן זכתה ב"למען יאריכון ימיו". סיפרה תמיד איך ד"ר מנגלה ימ"ש לקח את אימה מול עיניה. אחרי המלחמה נישאה לבעלה ר' **דב** ו"ל, שאיבד במחנות את אשתו וילדיו. לאחר נישואיהם התגוררו ברחוב חרמון בחיפה.

● נודעה בשמה הטוב, באמונתה היוקדת בהש"ת ובצדיקים, ובציפייתה לגאולה השלימה. בנה

מנהלת בית יעקב בתל אביב ונודעה בצדקותה ומידותיה המיוחדות.

● אהבת התורה פיעמה בנפטר בעוז, ואור היה מציף את פניה ביודעה כי בשעות שהיא מתמודדת לבדה בביתה עם גידול הילדים יושב בעלה הגדול שיחי' עם חברותות והוגה בתורה שעות ארוכות. כמו-כן חשה שמחה עצומה כאשר היה מופיע ספר חדש מסדרת הספרים "בירורי חיים" ו"לקט הלכות", פרי יצירתו של בנה הגדול, הגאון הרב חיים שלום שליט"א, ותמיד הביעה את שמחתה שבנה גדל וצמח להיות מורה הוראה בישראל ומרביץ תורה.

● לאחר פטירתם של שני חברינו היקרים, רבי חיים חבקין ורבי אהרן מויאל זכר צדיקים לברכה, התגלו פרטים רבים נוספים אודותיהם, המגלים על האבדות הגדולות שאיבדו ועל תכונות-הנפש הנדירות שאפיינו אותם במשך כל ימי חייהם, תכונות ומידות שבאמת קשה למצוא. 'באמת', מפני שהדברים אינם נכתבים בגלל שהם כבר אינם בין החיים; המעשים והמעולות שפעלו שני החברים הללו בחייהם, והתגלו לאחר פטירתם, הם דברים המתאימים לגדולי עולם. והצניעות והענווה היתירה שהיתה בהם, הותירה את המעשים הללו עלומים מכל, ואף אחד - גם בני-ביתם הקרובים ביותר - לא ידע מהם כלל.

● עד כדי כך שכאשר המנחמים בשבעת ימי האבל באו וסיפרו את הדברים, הם-עצמם היו המומים שבני הבית לא יודעים מכך... ולמשל: הגאון רבי אליעזר כהנמן שליט"א, בנחמו את משפחת חבקין הנכבדה, סיפר להם

שיסבא שלי, גאב"ד פוניבז', מרן הגרי"ש כהנמן זצ"ל, כשרצה לקרוא לאבא שלכם, הוא שלח בחור ואמר לו שיקרא לו את 'הבחור שידע ש"ס' כך, לא פחות ולא יותר. כבר בהיותו בישיבת פוניבז' ידע הבחור חבקין את הש"ס! עם יד על הלב: האם מאן-דהו ברמת אלחנן קלם על כך? האם מישהו שיער בנפשו שהאדם המתהלך בתוכנו, ומראהו כאדם פשוט ביותר, בקי ורגיל לא רק בש"ס, כי מאז עזבו את הישיבה הוא השתלם גם בטור-שו"ע, וידע את כל ההלכות על בוריי? האם היינו מסוגלים להצביע על הרב חבקין ולומר שהוא כזה?

● במילה אחת: לא.

● כי הוא כל-כך הצניע את עצמו, וכל-כך לא רצה שידעו מכך, שהסתיר זאת אף מבני המשפחה הקרובים ביותר. אפילו הבנים שלו, עימם שוחחנו לאחר ה'שבעה', העידו שרוב-רובם של הדברים שהושמעו באזניהם בימי האבל, היו חדשים להם לחלוטין. היום כבר מותר לומר (כי זה לא בזיון, אלא אדרבה - שֶׁבַח גדול עד מאוד) שמראהו של הרב חבקין שידר שהוא 'בעל-הבית' פשוט. נכון, ידענו שהוא לומד בכולל פוניבז', ואולי אף ראינו אותו מדי בוקר הולך בזמן לכולל, אבל לחשוב שה'בעל-הבית' הזה יודע ש"ס וטוש"ע על בוריי??? - לא נגזים אם נאמר שאף אחד לא ידע על כך. כי הוא התאמץ בכל כוחו להסתיר את ידיעותיו ובקיאותו בכל רזי תורה.

● ופשוט וברור הוא, שאדם היודע ש"ס, ומפרסם זאת לכולם, הדבר מוריד הרבה מגדולתו ומעֲרָכוֹ. אבל הרב חבקין שהתאמץ בכל כוחו להסתיר את מעלותיו, הוא-הוא האדם השלם, שעליו נאמרו כל המידות והקניינים שת"ח אמיתי מצטיין בהם. רק ענוות-האמת הזו לבדה, כמה היא שווה!!! רק הצניעות והרצון ללכת בצדי-דרכים, ולא להתבלט, כמה הם מאדירים את דמותו של האדם!!!

● מי יכול היה להאמין שהרב חבקין היה מעוטר בכתב-סמיכה, אותו קיבל מאחד מגדולי התורה של הימים ההם, הגאון רבי יהושע אהרנברג זצ"ל, אב"ד תל אביב? כדי להצליח

במבחן למד הרב חבקין במשך זמן רב עם הגאון רבי פנחס שרייבר זצ"ל, עד שידע את כל החומר ישר-והפוך. הבחינה אצל הגר"י אהרנברג התארכה מעבר לצפוי, ובמשך שעות היה צריך הנבחן - שהיה עדיין בחור צעיר, לפני נישואיו - לענות על כל השאלות הקשות. והצליח. וקיבל כתב-סמיכה, שגם אותו הסתיר כל ימיו. כי מי צריך לדעת שאני מעוטר בתעודה שכזו? הלא מספיק שבשמים יודעים זאת!!!

הרב חבקין זצ"ל עם רבו מרן הגרא"מ שך זצ"ל. נאמנות וצניעות ללא גבול

● פעם, מספרים ילדיו, קלט אבינו בטעות וסיפר שהוא לומד מדי יום 18 פרקי משניות, וכשהבחין בפליטתו, ניסה לעדן את הדברים, ואף לשלול אותם, וקיווה שלא השגחנו בטעות שלו, ולא שמענו את אשר אמר... וכשראה ש-כן שמענו, וכן שמנו לב, הצטער מאוד...

● יתירה מכך. הבנים מספרים שכאשר התעוררה שאלה הלכתית בבית שלח אותם אביהם אל הגאונים מורי ההלכה בשכונתנו, כדי לשמוע מה לעשות וכיצד לפעול. ואנחנו התפללנו ואמרנו לו: 'אבא, הרי לאחרים אתה אומר את ההלכה, ורואים שאתה שולט בטוש"ע בצורה מוחלטת, ומדוע אותנו אתה שולח אל הרבנים? גם אנחנו רוצים לשמוע תשובה ממך!' והאבא היקר הזה השיב להם: 'בני חביבי, בגלל שהנכם הבנים שלי אני רוצה לחנך אתכם שהאדם היחיד שיקבע לכם מה לעשות בכל דבר הוא אך ורק רב ומורה-הוראה! כמו-כן ברצוני לחנכם לצייט לדעת תורה, ולשמוע את הפסק מפי הרב ולעשות כל אשר אמר!' - - - שמעתם פעם על הנהגה מופלאה שכזו?!

בחנותו של הרב חבקין. מרן הגרא"מ שך ומרן הגר"ש רהובסקי זצ"ל הטריחו עצמם להגיע לשמחת הבחור 'שכאשר מרן הגר"ש כהנמן רצה לקרוא לו, ביקש שיקראו את הבחור שיודע ש"ס', כעדותו של הגאון רבי אליעזר כהנמן בימי ה'שבעה'. משמאל נראה הרב יצחק מרדכי לוברבוש זצ"ל, סבה של הגב' חבקין תחי'

למרות שהיה יכול להורות על קבורתו שם, בבית קברות חרדי של שומרי-שבת. אבל הרב חבקין הוציא אז מכיסו חון עתק שהגיע לכמאה אלף שקלים על-מנת להטיסו ולקבורו בארץ, ולילדיו אמר שהוא עושה זאת בגלל - כיבוד הורים, שלבטח ישמחו שבנם נקבר כאן בארץ ישראל.

עם אחרים הוא גמל חסדים אינסופיים, אבל כשהיה מדובר בו-עצמו, התנגד לקבל דברים בחינם. כלפי מה הדברים אמורים? בשל מועקה כבדה שהיתה במשפחתו בענין מסוים, ניסה הרב חבקין להיוושע באמצעות תפילותיהם של גדולי הדור, וכשהיה שומע על מאן-זהו הנוסע אל גדול מסוים, היה מבקש ממנו שיזכיר את השמות הנצרכים לישועה. אבל, היה זה תנאי בל-יעבור, אני משלם לך על השליחות הזו. כשהשליח 'התקומם' על כך, ואמר 'מה פתאום שתשלם לי, הרי אני נוסע ממילא, ויכולני להזכיר את השמות ללא שום טרחה', התעקש הרב חבקין ועמד על דעתו. 'אינני רוצה שיעשו לי טובות בחינם. אני רוצה לשלם על כך'...

חלק בלתי-נפרד מאישיותו היה בכך שידע לדבר אל כל אחד ואחד בשפתו, וגם בחורים שירדו מן הדרך, והקהילה שבה התגוררו ניתקה עימם את הקשר, מצאו אצלו שפה משותפת, והוא המשיך לקרנם ולחבבם, עד שבזכותו חזרו לבית המדרש. עדויות

ברק, ולחתונה של הרב חבקין הטריח את עצמו לנסוע לירושלים!

אף אחד כמעט אינו יודע שבואו ללמוד בישיבת פוניבז' היתה בנס אחד גדול. הגלגולים שעבר כילד וכבחור צעיר, היו אמורים להביא אותו למוסד חינוכי אחר. אבל היה זה אחד מרבותיו שגילה להגאון רבי **צבי שרגא גרוסברד** זצ"ל, שכיהן אז כראש ישיבת פוניבז' לצעירים, על הילד חיים חבקין, ועל מוכשרותו בתחומים רבים העשויים להביאו לגדלות בתורה, ואף והגרצ"ש לקחו והביאו לפוניבז', ואף פרס עליו את חסותו, והשיגו על כל צעדיו, ודאג שיגדל בתורה.

הבנים מספרים עוד שאביהם העיד על עצמו שלא החמיץ מעולם תפילה במנין, ואף לא אמירת שנים-מקרא-ואחד-תרגום, מלבד שבת אחת שבה נאלץ לדחות את השמו"ת. ובאיזו שבת היה מדובר? - שבת האופרוף שלו, כן, כן, שלו-עצמו... שכן הרב חבקין, שהיה יתום, נאלץ לסדר לעצמו את השבת ההיא, ומפני רוב עיסוקיו דחה את השמו"ת לאחר השבת...

כמו-כן האריכו הבנים בתיאורים אודות מעשי-החסד המופלגים שלו, שלמרות היותו אפוף בחובות היה מסייע לנזקקים בצורה שאי אפשר לתאר, ומוזיל כספים רבים מכיסו למטרות אלו. כאשר נפטר אחיו, לפני כשנתיים, רכש עבורו קבר בבית שמש, והביאו במיוחד ארצה מארה"ב,

ואכן, חברי הכולל בפוניבז' שבאו לנחם, והיו ביניהם ת"ח מופלגים, סיפרו שכל פעם כאשר לא ידעו היכן מופיעה גמרא מסוימת, שאלו את הרב חבקין והוא הצביע להם מיד על המקום המדויק שבו מצוטטת הגמרא. ואיזה חברותות היו לו!!! גדולי תורה ופוסקי הלכה!!! כמו למשל הגאון רבי **שלמה זלמן אולמן** זצ"ל, גאב"ד קרית ספר, ואחרים!!!

הסטנדר והכסא המיוחדים בביתו של הרב חבקין זצ"ל. כאן ישב והגה בתורה, ואיש לא ידע

כבר בגליון הקודם סיפרנו על הקשר האמיץ שהיה לו עם מרנן ראשי הישיבה, שלא זו מדבריהם כמלאו הנימה. וגם הם השיבו לו באהבה יתירה. כאשר התקרב יום נישואיו, אי-ניסן, בא הרב חבקין והודיע זאת למרן **הגרא"מ שך** זצ"ל, כדי לבקשו שיסדר את החופה והקידושין. מרן זצ"ל הסתכל בלוח, ואמר שביום זה מתקיימת ישיבת מועצת גדולי התורה, ומן הסתם הוא לא יוכל להגיע לחתונה. הרב חבקין קיבל את הדברים בצער רב, אבל כתלמיד נאמן - שמע את הדברים בצורה כנועה, ולא גילה את צערו. סָבַר וקיבל.

הוא כבר היה בכיוון היציאה, ומרן הגרא"מ קורא לו לחזור, ואומר: 'אתה הרי נחשב אצלי ממש כבן-יקיר; נו, ואם הייתי צריך לסדר חופה אצל בני, האם הייתי מתחמק ואומר שיש לי ישיבת-מועצת? אני מבקש ממך שתלך ותשאל את הרב **יחזקאל אסחייק** איך אפשר לעשות את שני הדברים גם יחד? בסופו של דבר היה זה מרן הגרא"מ שך שסידר את החופה, ולא רק זאת, אלא שבימים ההם מיעט ראש הישיבה לצאת לסידור חו"ק מגבולותיה של בני

על כך נשמעו בימי האבל מהבחורים עצמם, שהפכו כבר לאברכים בני תורה, ואמרו שאלמלא אביכם שהמשיך לקרב אותנו, היינו היום במקומות אחרים...

● בחור הלומד בישיבה-קטנה שהגיע לנחם, סיפר עד כמה עודד אותו הרב חבקין להתפלל כיאות. ואיך קרה הדבר? - עוד בימי ילדותי, כשלמדתי בכיתות הנמוכות של החיידר, ואבא שלכם ראה שאני מגיע להתפלל, הוא ניגש אלי ועודדני להתפלל כיאות, וכל יום לאחר התפילה היה יורד איתי למטה, ומעבירני את מעבר-החציה. ביום שארגן תפילת יו"כ-קטן, ולא יכול היה ללוותני בעצמו, דאג שמישהו אחר יעשה זאת. אני, סיפר הנער בבכי, ראיתי את כל זאת, והתפללתי הכי-יפה שאפשר, והחמימות לתפילה נותרה בי עד היום, רק בגלל אביכם.

● כאשר קמנו מה'שבעה', מספרים הבנים, שאלו אותנו אנשים רבים 'אחרי ששמעתם איזה אבא מיוחד היה לכם, איך הצלחתם לקום'?!... והשבנו להם, שאבא עבר צרות רבות בחייו, דברים שאף אחד לא עובר, ולמרות הכל היה תמיד בשמחה, והחיוך לא נמחק מפניו אף פעם. וכפי שאומרת האלמנה תחי': 'בעלי אמר תמיד, נכון שהצרות מגיעות מן השמים, אבל הבחירה האם לקחת את הכל בשמחה, או ליפול ולהישבר - ניתנת ביד האדם!!! תמיד הוא היה מעודד אותנו לא ליפול ולא להישבר, ואחרי מנות-העידוד שקיבלנו תמיד מבעלי זצ"ל, שגם בעתות-משבר קשות ידע תמיד איך לעודד ולשמח אותנו, ולהחזיק בכל בני המשפחה שלא יפלו - אניני יכול להרשות לעצמי להישבר'!!!

● אה, הבנתם איזו אמירה יש כאן??? האדם הזה, שבמשך כל השנים תמך ברעייתו ועודד אותה בכל מה שעבר עליהם, הרוח שלו נותרה בבית גם לאחר לכתו לעולם שכולו טוב, עד שעקרת-הבית מעידה על עצמה ש'איני יכול להרשות לעצמי להישבר'...

● האווירה כיום אצל כלנו, אומרים הילדים, שגם מי שעובר עשירית מהצרות שעברו על אבא בחייו, נשבר ומתמוטט, ואין לו כוח להמשיך. אבל אבא לימד אותנו שחייבים להמשיך הלאה, בס"ד, ומי שהיה שומע איזה צרות עברו עליו, היה עומד משתאה ונפעם: איך יש לו כוח לעודד ולתמוך, ולהמשיך הלאה. אבל הנה, כך זה היה, ולכן אנחנו בטוחים שהשי"ת יעזור לנו להיות חזקים ברוחנו, כפי שאבא ציווה אותנו כל החיים.

● הבנים מספרים עוד, שלמרות מעלותיו העצומות של אביהם זצ"ל, והידיעה הכל-כך רחבה שהיתה לו בתורה, 'מעולם הוא לא לחץ אותנו, ולא דרש שגם אנחנו נגיע לדרגות שלו. הוא קיווה שעל ידי שנראה אותו יושב ולומד כל הזמן, גם אנחנו נרצה להיות כמותו, אבל זה לא הגיע מעולם על ידי לחץ חינוכי כלשהו'.

● לסיום, נספר כאן את שסיפר לנו הבן-הבכור של הרב חבקין, שסיפר מה שאלה אחותו את אביהם, רגע לפני שהוכנס להרדמה. היה זה רגע שבו היה ברור שאבא במצב קשה מאוד, ואחותי תחי' קיבלה אומץ ושאלה את אבא: 'אבא, נכון שאתה יודע לאיזה מצב מכניסים אותך עכשיו?' - וכשהחולה הנהן בראשו בחיוב, המשיכה לשאול: 'וכיצד אתה מתייחס לזה?' והרב חבקין השיב: 'כל ימי השתדלתי

לעשות בדיוק את מה שהשי"ת דורש ממני. אז גם עכשיו אעשה כך, והנני מקבל בשמחה רבה את כל מה שהוא יתברך גוזר עליי, ואֶכְנֶס להרדמה בהרגשה שזה בדיוק מה שצריך להיות; לא פחות ולא יותר'.

● ונרדם, לנצח.

● לפני שנצטט את סיפורו המרטיט של אחד התושבים על הרב **אהרן מויאל** זצ"ל, נקדים ונאמר ששני החברים הללו שעזבונו לאנחות, היו צנועים מאוד בהנהגותיהם, ועשו

למעלה: הגאון רבי יהודה סילמן מספיד בהלווייתו של הרב מויאל; למטה: הבן-המוהל, רבי אשר, מספיד את אביו

מאמצים כבירים להסתיר בכל צורה את מעשיהם הטובים. התכונה המשותפת הזו ליוותה אותם לאורך כל ימי חייהם, והמנחמים שהגיעו לשתי המשפחות החשובות היו המומים, ממש כך, לשמוע מהצאצאים שהם אינם יודעים כלל וכלל על פרט כזה או אחר, שיש בו כדי לשנות לחלוטין את התייחסותנו לכל אדם באשר-הוא.

● כותב השורות יכול להעיד אישית שגם הרב מויאל וגם הרב חבקין פנו

רבי אהרן מויאל זצ"ל בהתייעצות עם מורנו הגאון רבי יהודה סילמן

אלינו תמיד ב'בקשה', ו'התחנו' לבל נזכיר את שמותיהם בשום ענין. היתה זו בקשה שיצאה מן הלב, והרגשנו שהדבר נוגע ממש בציפור-נפשם. רק פעם אחת, כשהתגלגלה אלינו תמונתו של הרב מויאל שעמד והתפלל, בבכי, ליד קבר החזו"א, להצלחת הגנרטור החדש, ניסינו לשכנע אותו שזו תמונה הגורמת ליראת שמים בלבבות, שכן הציבור ייווכח שהפעלתו של מאור-השבת באה מכוחו של אותו צדיק. רק

לאחר שהשתכנע שאכן כך הם פני הדברים, הסכים רבי אהרן לפרסם את התמונה, והיא אכן ראתה אור לפני מספר חודשים. התכונה המופלאה הזו שבאה לידי ביטוי בשאיפה להיות צנוע, ולא לגלות לכולם על הדברים הטובים שאני פועל, היא מאפיין מובהק של איכות סגולית, הטבועה עמוק-עמוק בנפש האדם, המעוניין 'להסתלסל' במעשים טובים רק עם בוראו, ולא לפרסמם לכל הסיבה. כשבוחנים במשקפת שכזו את מעשיהם של שני החברים הללו, זכר צדיקים לברכה, הרי ברור שכל מעשה ומעשה שלהם מכיל ומשלים את איכותו פי כמה וכמה. בתקופה כשלנו, שבה שולט הכלל 'אם לא פרסמת את מעשיך - מה עשית', כמה התרגשות נגרמה לנו לשמוע על צניעותם של רבי חיים ורבי אהרן שהגיעו לפסגות-שיא בפעילות למען הכלל, ובכל זאת עשו כל מה שרק יכלו על-מנת להסתיר ולהסתיר.

מה שברור, שעכשיו, כאשר בעוונותינו הרבים הם הלכו לעולמם, ונמצאים בשמי-שמים, כל חיוזק הנגרם כתוצאה מפרסום של המעשים הטובים, גורם להם לעילוי נשמה, כמו שפסק כידוע מרן הגר"ח קניבסקי לאחר פטירתו של מרן הגרא"ל שטיינמן שביקש שלא יכתבו עליו, ופירט את בקשתו זו בפרטי-פרטים, ולמרות הכל הורה מרן הגר"ח יבל"א

לכתוב ולפרסם, ובדיוק מהסיבה שהוזכרה, שהדבר גורם לעילוי נשמתו.

למותר לציין מדוע דווקא כאשר שומעים על יהודי כמו הרב חבקין שזכה לסיים ש"ס בבחרותו, משפיעים הדברים לפעמים יותר ממשפיעים זאת על אנשים שהתפרסמו לגדולי ישראל. כי אם אפילו הוא, שהצטייר בעינינו כ'אדם רגיל', זוכה למעלות שכאלו, אם כן גם אנחנו, נבדל לחיים, וכל אחד מאתנו, יכול ומסוגל לסיים

ש"ס, ואם לא בגיל הבחרות, אז בגיל יותר מאוחר... אף פעם לא מאוחר...

וכששומעים על אדם כמו הרב מויאל שהתפלל כל-כך הרבה על נזקי הישועות, ולא חדל מלהתפלל עד ששמע שהם נושעו, ואם שומעים על 'הסדרים' ו'חובות הלימוד' שיצר לעצמו, ועל התמדתו העצומה וכל יתר המעשים הטובים - עושים הדברים רושם עז על כל השומעים. ולכן, גם אם בחיי-חיותם ביקשו השניים להישאר תחת מעטה של צניעות והסתרה, ברור שכיום חובה גדולה היא לפרסם כל מעשה טוב שעשו בימי חייהם, ולכן אנחנו מאריכים גם בגליון זה בתיאור אורחות חייהם.

שעות לאחר הפצתו של הגליון הקודם התקשר אלינו אחד התושבים הוותיקים ובפיו סיפור מדהים על הרב מויאל. בליל שבת אחד כבה אצלי בבית הגנרטור, והתקלה - כפי שהתברר מיד - היתה רק אצלי, כיון שבשאר הדירות המשיך מאור-השבת לפעול. מיד לאחר השבת פניתי אל רבי אהרן, שהבטיח לבדוק את הענין. ביום חמישי פניתי אליו שוב, והוא הודיע שהענין נבדק והכל כשורה. אבל הנה, בליל-שבת שלאחר מכן שוב כבה האור. בבית, מספר האיש, היו אז כמה נכדים קטנים, והחושך הפריע לנו מאוד. לא התאפקתי, ולאחר תפילת שחרית נזפתי ברבי אהרן, ואמרתי לו לעיני כולם: 'איך אתה יכול לומר שהכל כשורה; הנה שוב נפל הגנרטור!'

והרב מויאל שתק. אני עדיין לא הכרתי את תכונת-השתיקה שלו, ולכן כאשר לא קיבלתי תשובה, הרגיזתי הדבר בכפלים. היום אני מכה על-חטא שלמרות שהיו מסביב עשרות אנשים לא היה אכפת לי מכלום, והמשכתי לפגוע בו בצורה ישירה. 'איך אתה אומר לי שתקנתם את התקלה, הרי אם הייתם מתקנים, זה לא היה קורה שוב', וכיו"ב דברים שאינני מבין כיצד העזתי להוציא מפי באותו רגע. ממש לא מבין.

והרב מויאל המשיך לשתוק. ממש מילא את פיו מים. לרגע הוא רצה לומר משהו, אבל ברגע האחרון נשך את שפתיו, והמשיך לשתוק. אינני יודע מה קרה לי, אבל מרוב הכעס שהתעורר בקרבי, המשכתי ללכת אחריו עד הביתה, וגערתיו בו שהוא מנהל את ענייני הגנרטור בצורה לא טובה, ובלתי-אחראית, וכל הקהל שהיה לידינו האזין לדברים. היו שרמזו לי, ואף גערו בי בקול, ואמרו 'איך אתה מעז לבייש את פניו ברבים בצורה כזו', אבל אני המשכתי, והוא - הצדיק הזה, רבי אהרן - המשיך ללכת

בנחת ובשלווה, כאילו שהדברים היוצאים מפי אינם קשורים אליו... זה היה מדהים. לא האמנתי שהדבר מתרחש לגד עיניי.

● ויהי לאחר השבת, אני בודק את מצב המנורות בביתי, ומגלה שאחת מהן נשרפה, והדבר גרם לקצר במערכת, וזו היתה הסיבה לנפילת החשמל בשתי השבתות האחרונות. בירור קצר שערכתי העלה שאכן

במהלך השבוע הגיע חשמלאי מטעמו של הרב מויאל ובדק את ארון החשמל ואת פעולת הגנרטור, ומצא שהכל תקין. ולא רק זאת, אלא שהרב מויאל עצמו ביקש מהחשמלאי שבשעת הבדיקה יתקשר אליו, ואז הוא יפעיל במיוחד את הגנרטור כדי לוודא אם יש תקלה, ואכן כך היה.

● הבדיקה נעשתה, והתברר מעל לכל ספק שאין תקלה במערכת הגנרטור, והחשמל נכבה בגלל תקלה אצלי בבית. מה שזעזע אותי ביותר היתה העובדה שכאשר שמעתי במקרה את ההודעות הקוליות שהושארו במהלך השבוע בתא-הטלפון שלי, היתה גם הודעה של הרב מויאל, שטרם להתקשר כדי לבשר שהכל בסדר. ולמרות הכל, והגם שעשה את כל מה שמתבקש ממנו, והרבה-הרבה מעבר לכך, כשגערתי בו לעיני כולם הוא בחר לשתוק. מיותר יהיה לציין שעליתי לביתו, כדי לבקש מחילה וסליחה. ושוב הופתעתי להיתקל באדם שאינו זוכר שמישהו פגע בו...

● התגובה שלו 'מחול לך', שנאמרה 3 פעמים כדן, היתה כל-כך טבעית, שגרמה לי להתבייש בכפל-כפליים. כשאני מתבונן היום על המעשה ההוא, הנני נחרד לנפשי כיצד העזתי לעשות זאת, אבל יותר מהכל - אי אפשר שלא להתפעל מאישיותו המוסרית של רבי אהרן, וכפי ששמעתי לאחר מכן הוא התנהג תמיד בדרך זו, ולא רק איתי...

● מאידך, הבן-המוהל, רבי אשר, מספר לנו היבט שונה. אדם אחד שהגיע לנחם סיפר שפגע פעם באבא בצורה רצינית, בעיניי הגנרטור, ואבא

שלכם השיב לי... כאשר הבענו בפניו את הפתעתנו, ואמרנו שכידוע לנו אבא לא הגיב מעולם על הבזיונות שעשו לו, השיב האיש, בדמעות: אתם יודעים מה אבא ענה לי? הוא ניגש אליי ולחש בעדינות באוזניי: "ככה לא מדברים"...

● המספר המשיך ותיאר, שהתגובה העדינה והנאצלת של הרב מויאל, המחישה לו באופן הברור ביותר עד כמה הגזים בדבריו כלפי הרב מויאל,

ועד כמה תגובתו היתה מכובדת. יתירה מזאת: אני מוכר מוצר מסוים וגם אביכם רכש אותו ממני, המשיך האיש בסיפורו; הייתי בטוח שלאחר שפגעי בו הוא יפסיק לרכוש את המוצר אצלי, אבל להפתעתי לא כך היה. אבא ספג את הבזיונות שעשיתי לו, והמשיך לקנות ממני.

● הבן ממשיך ומספר שחבר של אבא מהישיבה סיפר, שבזמנו היו צריכים לבצע שליחות חשובה בעניין מסוים, ומטבע הדברים הופנתה השליחות הזו לעסקני הישיבה הסטנדרטיים. אבל המשגיח רבי הלל כגן זצ"ל אמר, שאת הענין הזה הוא רוצה למסור דווקא לבחור אהרן מויאל כי הוא "זריז לדבר מצוה". ואכן, אבא היה זריז מאוד בענייני רוחניות ושאיף לשלמות, ובענייני גשמיות כלל לא הקפיד.

● עוד מספר הבן: בבית היתה ספה מרופטת, עם כיסוי מיוחד כדי שזה ייראה נורמלי... לפני חצי שנה רכשו שכנים במקום מגוריי ספה חדשה, והשליכו את הישנה. בבדיקה מהירה שעשיתי התברר שהספה הישנה של השכנים במצב יותר טוב מהספה של הוריי. הצעתי לאבא להגיע לקחת את הספה, ותגובתו היתה שהוא לא צריך

את זה, אבל כיון שאולי לאמא זה יהיה יותר נוח, הוא יבוא וייקח. ובדרך אגב נזכרתי שאכן אבא לא ישב מעולם על ספה! או ישב ולמד (על כסא...), או ישב על ענייני הגנרטור...

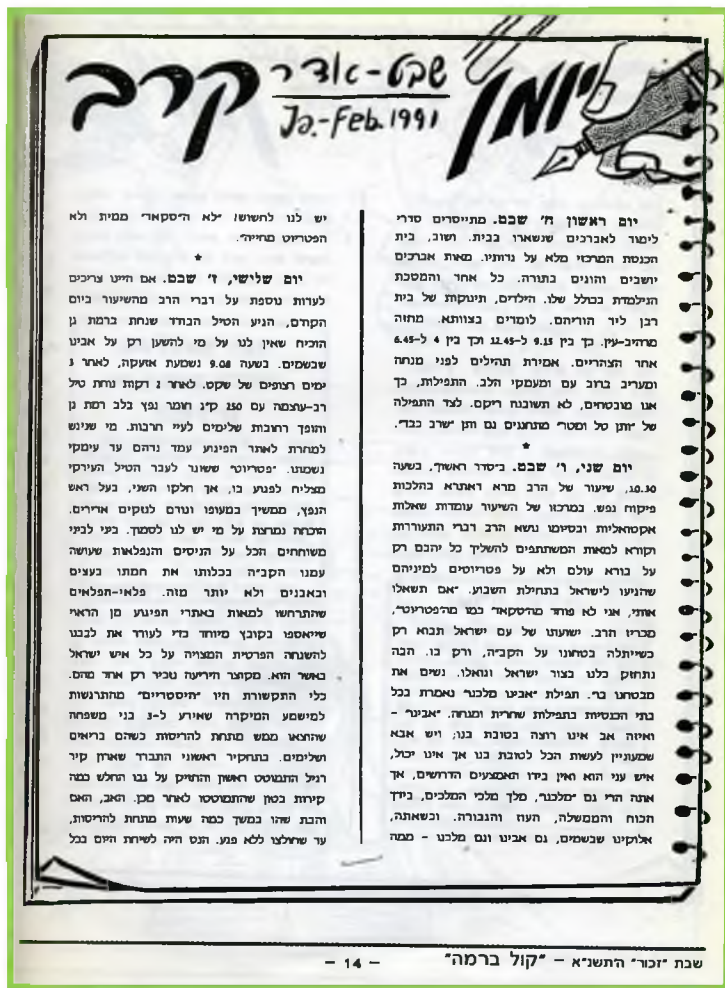
● אבא הגיע והעמסנו יחד את הספה, ואכן לאמא זה היה יותר נוח. בספה זו היה 'שכלול' שלא הכרנו... הצד של הרגליים נפתח, והפך לספת חלומות!... המדהים היה שבימים האחרונים שאבא היה בבית, הוא התקשה לנשום, ואז ישב על הספה, והנוחות שהיתה ברגליים סייעה לו להקל על הנשימה.

● תוך כדי השיחה, נזכר רבי אשר שבשנה אחת חזרנו מהתפילה בליל ראש השנה, ואבא זצ"ל הכ"מ הלך איתי ותיאר את עוצמת היום, שכל באי עולם יעברון לפניך כבני מרון, ותיאר את הדבר ברוממות שכזו, שגם עשרות השנים שחלפו אז לא הצליחו להכהות בי את הדברים, ואני מרגיש את זה כאילו הוא עכשיו מדבר איתי...

● בימים אלה ציינו 30 שנה למלחמת המפרץ הראשונה, ואי אפשר שלא להיזכר באווירת החיזוק ששררה בשכונתנו לכל אורך ימי המלחמה, כאשר האברכים לא יכלו לצאת ללימוד בכולליהם, ונשארו ללמוד בבית המדרש המרכזי שהיה מלא על גדותיו. כמה ימים לאחר נפילת הטיל הראשון נוסדו סדרי-לימוד קבועים, ומאות אברכים גדשו את בית המדרש בין השעות 9 ל-1.45, ובין 4 ל-6.45. רבע שעה לפני התפילה נאמרו פרקי תהלים בהתעוררות רבה.

● בשבת קודש הראשונה של המלחמה, 3 דקות לאחר תחילת תפילת שחרית, נשמעה אזעקה. הקהל התפזר איש איש לביתו, והמרא דאתרא מרן הגר"י זילברשטיין יצא אחרון מבית הכנסת, לא לפני שדאג לקחת את המתפלל ים המבוגרים אל ביתו. ב-35 הדקות שלאחר מכן נחתו כמה טילים בגוש דן, ומיד בהישמע קול הארבעה התמלאו שוב בתי הכנסיות על גדותיהם, והתפילות

"יומן הקרב" שפרסמו ב'קול ברמה' לפני 30 שנה, ובו תיעוד מפורט על אירועי המלחמה

נמשכו כסדרן. ביום שני, ו' שבט, בשעה 10.30 בבוקר, נאמר שיעור של המרא דאתרא בענין פיקוח נפש. במרכזו של השיעור עמדו שאלות אקטואליות ובסימו נשא הרב דברי התעוררות וקרא למאות התושבים להשליך יתבם רק על הבורא-עולם, ולא על 'פטריוטים' שונים שעשו אז את דרכם לארץ הקודש. ציון שמרנית תושבי רמת אלחנן נותרו בשכונה, ולא ברחו לאתרי-מילוט, כמו שעשו רבים מאנשי גוש דן.

● בתיעוד האירועים שנעשה לאחר מכן ב'קול ברמה' [שהופיע לקראת פורים תשנ"א בגליון מורחב בן 48 עמודים, ושנכתב בין אזעקה לאזעקה], כתבנו מ'יומן קרב', וסיפרנו שביל שבת שירה הורה הרב לזרז את תפילת ערבית, אך גם לאחר כל הזירוים נשמע קול האזעקה באמצע תפילת שמונה עשרה. אה, כמה טוב היה אז להרגיש שאנחנו נמצאים בתוך ציבור שומרי תורה, יראים ושלמים. אף אחד לא עזב את בית הכנסת. גם לאחר שנשמע ה'בום' הראשון נשאר הקהל על מקומותיו. עוד פיצוץ, ועוד אחד, ועוד שניים, והטילים נחתו ברמת-גן. אחר כך יאמר מרן הרב שליט"א שגם בתפילת נעילה ביום הכיפורים לא נשמע כזה 'אמן יהא שמיה רבה' כמו שצעקו-זעקו מאות המתפללים באימה שהשתררה במקום.

● הפיצוץ האחרון היה החזק ביותר, וכמה ילדים זעקו לאביהם 'הנה, אני רואה את הטיל בשמים'. פניהם החיוורות-כסיד של המתפללים העידו על הרגשת הלב. שנים לאחר מכן, כשירצה המרא דאתרא לחזק את הקהל ברמת אלחנן, הוא יעלה בדבריו ויזכיר את הנברשות שנעו-וזזו בעוצמה מחמת הטיל שחלף מעל השכונה, בדרכו לרמת גן. ב"א שבט הוצבו 3 סוללות של טילי 'פטריוט' על גגות הבתים ב...רמת אלחנן. בבתיהם של 3 משפחות נפתחו כיתות-לימוד לילדי ת"ת 'אהל תורה' שלא יכלו להגיע ללימודיהם. במקביל, התארגנו כיתות לימוד גם לבנות 'בית יעקב'. תקופת המלחמה נטעה אמונה רבה בלבבות התושבים בשכונתנו.

המרא דאתרא שליט"א היה בשעה 6.30. ברם, בתקופת החורף, היו כ-45 ימים שבהם 'נפגשו' הזמנים של מנין ה-6.30 עם הויתקין, והמנין של הרב הפך למנין ותיקין, וכאמור רק למשך כחודש-חצי. המעבר לויתקין החל בדרך כלל כמה ימים לפני ר"ח שבט, ונמשך בערך עד ליום הפורים, אז חזרו המתפללים אל השעה הקבועה, ב-6.30. כך נהגו מאז ייסודה של השכונה.

● המלחמה שהחלה בזכור בראש חודש שבט, עם מועד פקיעת האולטימטום של מדינות המערב לעירק, פגשה אפוא את תושבי רמת אלחנן בתחילת המעבר למנין הויתקין. וכך יצא שבמשך 45 ימי המלחמה [עד ליום הפורים, בו הוכרז רשמית על

● ולמי שאינו זוכר, הפורים שלאחר המלחמה, שנחג בשמחה מרובה, היה הפורים הראשון שבו הוכרז על ידי רבינו המרא דאתרא שאין להכות את המן בשעת קריאת המגילה. הציבור נשמע להוראות, ובשל כך העתיר הרב והרעיף על הקהל ברכות מרובות. לאחר מכן העתיקו קהילות רבות ברחבי הארץ את המנהג הזה, וגם שם לא מכים את המן בקריאת המגילה.

● מה שכדאי עוד לציין, שכאשר מזכירים ברמת אלחנן את מלחמת המפרץ, נזכרים מיד במנין הויתקין, ובאמירת 'ויתן לך' במוצאי שבת... ומעשה שהיה כך היה. עד לאותה מלחמה לא היה בשכונתנו מנין קבוע לויתקין בימי חול, והמנין בו התפלל

ב'כולל קפלן' בתל אביב, ובשנים האחרונות העתיק את דירתו לעיר אלעד. אביו של ר' ליפא קבור בבית העלמין סגולה בפתח תקווה, וכיון שכך ביקשו צאצאיו לקבור גם אותו במקום זה, מדין 'קברי אבותיו'.

● אבל, כשהגיעו לשם, התברר שחלקת החרדים הישנה בבית עלמין זה, בה קבור אביו של הנפטר, התמלאה עד אפס מקום, וחלקת החרדים החדשה ממוקמת בקצהו השני של בית העלמין, והדרך לשם אורכת זמן רב. כיון שכך, נפלה ההחלטה לקבור את יקירם בבית העלמין ירקון, גם בו יש חלקת חרדים. אולם, לאחר בירור הלכתי נודע שגם באופן שהבן קבור במרחק גדול מאביו, אבל מדובר באותו בית-עלמין, מקיימים בכך את 'קברי אבותיו'.

● חזרו אפוא בני המשפחה לבית העלמין בפתח תקווה, כדי לקבור את ר' ליפא בחלקת החרדים החדשה, למרות המרחק מקברו של אביו. במזכירות החלו להציג בפניהם את המקומות בחלקה החדשה, והנה לפתע מתקבלת שיחת טלפון במשרד, והמזכיר מרים את השפופרת ומדבר עם המתקשר. ממראה פניו נראה היה שהוא מתרגש מאוד מהשיחה.

● ואכן, בתום השיחה עם האלמוני שהתקשר, פונה המזכיר לבני משפחת ליזנובסקי ומבשר להם: 'בסיעתא דשמיא מיוחדת תוכלו לקבור את אביכם במרחק של מטרים ספורים

הנברשת בבית הכנסת המרכזי שנרעדה מעוצמת ההדף של הטיל

הטילים. מיותר לציין שגם בתקופת המלחמה עצמה המשיכו באמירת ה'ויתן לך'. כשפורסם על סיומה, פנה הרב אל ציבור המתפללים ואמר כנ"ל, שלא יתכן שכאשר היינו זקוקים לפסוקים אלה, אמרנו אותם, וכאשר הסתיימה המלחמה נפסיק את אמירתם. הרב הורה לומר 'ויתן לך' מדי מוצש"ק, ובימים אלה מלאו, אכן, 30 שנה לא רק למלחמת המפרץ אלא גם למנין הויתקין ולאמירת 'ויתן לך'...

● **יצוין ש'יומן הקרב' שפרסמנו בימי המלחמה ב'קול ברמה', וכן"ל, יורסם במלואו במוסף 'יתד נאמן' בחג הפסח הקרוב, יחד עם היבטים נוספים מתקופת המלחמה, ובהם דברי החיזוק של מרן הגר"י זילברשטיין שנאמרו בתקופה ההיא בעצרות החיזוק שהיו בשכונה, ועוד.**

● מעשה מופלא התרחש מיד לאחר פטירתו של הרב ליפא ליזנובסקי ז"ל, שהתגורר במשך שנים רבות ברחוב הרב כהנמן בבני ברק, ועד שהחל לשמש כעורך-דין למד כאברך מן המנין

הפסקת הלחימה] התפללו כותיקין. והנה, ביום בו הסתיימה הלחימה, והמסכות הועלו ל'בוידס', תכננו המתפללים לחזור ולהתחיל את התפילה ב-6.30, כמו שהיו רגילים מדי שנה בשנה. אבל אז קם מרן הרב שליט"א והכריז שיאיך יעלה על הדעת שבכל ימי המלחמה, כשהיינו זקוקים לסיעתא דשמיא עצומה, התפללו ותיקין, ועכשיו, עם סיום המלחמה, נפסיק את המנין הזה וחזור ל-6.30? הרב אמר שהדבר עלול להתפרש כולזול בתפילה, שרק כאשר מרגישים שצריכים את הש"ת מתאמצים להתפלל כותיקין, והציע להמשיך את המנין הזה בקביעות גם להבא.

● המתפללים נענו כמובן להצעה, ומנין הויתקין הקבוע יצא לדרך, כשבמקביל ממשיך להתקיים גם המנין של 6.30. הרב"ג רבי יחזקאל שרלין התמנה לגבאי, ומאז הוא משרת בנאמנות מופתית ובמסירות אין-קץ את מתפללי המנין, בנוסף לשיעור המופלא שהוא אומר מדי יום לאחר התפילה. השיעור נאמר בתמציתיות ובשפה קולחת וברורה מאין כמוה, ובמהלכו סיימו כבר כמה פעמים את ההלכות המעשיות בשו"ע או"ח עם המשנה ברורה.

● מהלך דומה היה גם כאשר לאמירת 'ויתן לך' במוצאי שבת. אמירת הפסוקים הידועה בסגולתה להחלת שבוע טוב ומבורך, החלה כמה שבועות לפני תחילת המלחמה, בגבור המתח בארץ הקודש מפני שיגור

מנין הויתקין שנוסד לאחר המלחמה. בתמונה נראים ליד הבימה הרב"ג רבי יחזקאל שרלין והרב"ג רבי אברהם רייזמן, וכן המשגיח דכפר חסידים מרן הגה"צ רבי דב יפה זצ"ל. העמוד עם הגב לתמונה הוא הרב"ג רבי אהרן שילה זצ"ל שהיה אחד המתפללים הקבועים

אלא נקטה בלשון חז"ל (שאמרו זאת בכלל על כלי המקדש), ואילו במקרה שלנו הבחור כן כיוון את דבריו אל ראש הישיבה, אמרתי לו שמפני שרואים שהינך ת"ח, והשתמשת בלשון השי"ס, לא ננדה אותך. אבל, המשכתי ואמרתי לו, שאם אתה רוצה לכפר בכל זאת על מה שהוצאת מפיד, תעבור ללמוד במשך חודש ימים אצל ראש הישיבה ההוא, ותכתוב את שיעוריו ותפרסםם ברבים, ויכופר לך.

● באותו שיעור סיפר הרב שליט"א על מקרה שהיה אצל מרן הגרי"ח זוננפלד שרבותי אמרו לי שלמרות היותו גדול הקנאים בירושלים, היה גם חכימא דיהודאי, ומעולם לא פגע ביהודי. פעם הגיע הגרי"ח לשלום-זכר, שם הוגשו 'ארבעס', כמקובל, ואחד האורחים שהגיע אף הוא אמר לבעל-השמחה שיאני לא טועם ארבעס שהתבשלו אצל אחרים, מחשש תולעים!... בעל הבית נפגע מהדברים, והגרי"ח זוננפלד פנה אל היהודי שאמר שאינו טועם את הארבעס, ואמר לו: 'עדיף לי לאכול גזיק, ולא לאכול בן-אדם!...' לאחר שבדק את המאכל, וראה שהוא נקי, טעם הגרי"ח מהארבעס, לשמחת בעל הבית.

● למדנו מכאן כמה צריך להקפיד שלא לפגוע ביהודי. אם הגרי"ח עשה כפי שעשה, למרות קנאותו הגדולה והקפדתו היתירה בקיום כל תג ותג, הרי שכולנו מצווים לנהוג כך.

ולכן אפשר לראות כאן את חסד-השם בכך שכולם עזבונו לאנחות בתוך חודש אחד. מי שהכיר את המשפחה מקרוב, ידע שזו המציאות, ואם אחד מ-4 הנפטרים היה נשאר בחיים, הוא לא היה מצליח בשום אופן להסתדר. יהי זכרם ברוך, ויזכנו אלוקים לשמוע מהיום והלאה רק בשורות טובות.

● בליל שבת, מוצאי פורים דפריזים, סיפר מרן הגרי"ח זילברשטיין שבלכתו ברחוב שמע שני בחורי ישיבה משוחחים האחד עם רעהו. והנה, נדהמתי לשמוע שבעוד שהבחור האחד סיפר על גאונותו וצדקותו של ראש הישיבה שלו, אמר לו רעהו 'המבדיל בין קודש לחול', כשבדבריו אלה ביזה לכאורה את ראש הישיבה של חברו. ת"ח שעבר שם ושמע גם הוא את הדברים, ביקש לגזור נידוי על הבחור שהוציא את המלים הללו מפיו, אבל אני - המשיך מרן הרב שליט"א לספר - אמרתי שלכאורה הבחור נקט בלשון חז"ל. הגמרא (בבא מציעא, פ"ד ב') מספרת שכאשר נפטר רבי אלעזר ב"ר שמעון, 'שלח רבי לדבר באשתו', כלומר ששיגר אליה שליח, שתסכים להינשא לו. התשובה ששלחה לו היתה: 'כלי שנשתמש בו קודש, ישתמש בו חול!'

● והנה, למרות שיש לחלק בין המקרים, ולומר שאשתו של רבי אלעזר ב"ר שמעון לא דיברה ישירות על רבי,

מאביו המנוח!!! מה קרה? - אדם מסוים שרכש שני קברים במקום קרוב למקום מנוחתו של אביו של ר' ליפא, הודיע על ביטול הרכישה, וממילא התפנו שני הקברים...

● אפשר ללמוד מכאן שכאשר אדם מתכוון לקיים את רצון בוראו, ואם הוא שומע שיש ענין לקבור נפטר באותו בית עלמין שבו קבורים אבותיו, גם אם המרחק ביניהם יהיה גדול, הוא עושה זאת כדי לקיים את ההלכה (ויש לציין שהקבורה בפתח תקווה איננה בחינם, בניגוד לבית העלמין ירקון), מן השמים מסייעים בידו להגיע למצב מושלם, שבו שני הקברים יהיו בסמיכות-מקום. לידע ולהודיע. ושיהיה הדבר לעילוי נשמתו של ר' ליפא, שהיה בן-תורה ואוהב תורה מובהק, וסייע ליהודים רבים.

● אחד האסונות הגדולים ביותר שהיו בתקופת הקורונה, ויזכר בקרב שלומי אמוני ישראל, הוא פטירתם בתוך חודש אחד של 4 בני משפחה אחת, אבא ואמא, בת וחתנה, המתגוררים בארה"ב. האבא הוא הרה"ח ר' יואל-אשר לונגר ז"ל, אחיו של מיודענו, יבדל לחיים, הרה"ח ר' מנחם לונגר. האח באמריקה נפטר בגיל 72, יחד עם אשתו. בני הזוג הצעירים שנפטרו, הם בתם של בני הזוג לונגר, וחתנם. האסון היכה בהלם את יהדות אמריקה, ויהדות העולם בכלל, והוכיח את חומרתה של המחלה, ולאן היא עלולה להוביל.

● ובכל זאת, המשפט ששמענו מפיו של הרב מנחם לונגר יבדל לחיים, צריך גם הוא להיחרט באוזנינו. הרב לונגר, שתושבי רמת אלחנן ניחמוהו באבלו, והידוע בשכונתנו ברום-מעלותיו ואמונתו הזכה, אומר שיאני רואה גם את החסד שעשה השי"ת עם בני המשפחה, למרות הצער האיום. הרב לונגר שיחי' מספר שאחיו ורעייתו זכרונם לברכה חיו בשלום-בית מופלא ביותר, והיו קשורים מאוד האחד לשני. 'איני רואה שום דרך בעולם, שאחי היה מסתדר רגע אחד בעולם הזה, בלי אשתו, וכן להיפך', אומר ר' מנחם, ומוסיף שהם גם לא היו מסוגלים להחזיק את עצמם בלי הבת וחתנה,

המתנה לחג
ספרי השמחה
של מרן הגאון
רבי יצחק זילברשטיין
לחנך בשמחה
שמחה בבית
מצוות בשמחה
שבת בשמחה
 כתב וערך: משה מיכאל צורן
 להשיג בחנויות 053-310-3388

להודות להשי"ת על ירידת הגשמים, ועל אי-ירידתם בחודש טבת

לקראת סוף החורף של השנה הששית, יש לנו שתי סיבות לחייד, ולשמוח על 'החיוך' שהעניקו לנו מן השמים. גם ירדו גשמים רבים בתחילת החורף, וגם לא ירדו גשמים בחודש טבת, ולדברי הגמרא במסכת תענית אין דבר טוב מזה

ר' ישראל בן-חמו ממושב 'עוצם', המצביע אף הוא על זרעי החיטה המנביטים, ועיניו נוצצות מאושר. תמיד בתחילתו של החורף מקנן חשש לגורל החיטה, והנה כבר בשבועות הראשונים של החורף הנוכחי, בשנה הששית, הוסר חשש זה לחלוטין. הנסים-והנפלאות שנראו בשדות החיטה, אינם יכולים להיות מוסברים בדרך טבעית. מי שחושב שיעלה בדעתו לשכנע את החקלאים בהסברים כאלה ואחרים, שוגה.

הם, ואנחנו, וכולנו, מאמינים שידו של 'מצמיח הישועות' היא זו שהצמיחה את גבעולי החיטה, והורידה את גשמי הברכה בדיוק ברגע הנכון שבו היו הגרעינים נתונים לשבת או לחסד. החיטה זקוקה לכמויות מים משמעותיות

למרות כל הצרות שאנחנו שקועים בהן, רח"ל, ואולי דווקא בגללן, אי אפשר שלא להזכיר את חסדי השם אשר גמלנו בברכת הגשמים שירדו בחורף זה, ועוד ירדו בעז"ה, ובכלל טובות השי"ת צריך להזכיר גם את הגשמים שלא ירדו, בחודש טבת וכפי שנפרט להלן.

אנחנו נמצאים בשנה הששית שלפני השמיטה, עליה נאמר 'וציויתי את ברכתי', ובסיוור שעשינו בימים אלה בשדות החיטה, נתקלנו בליבם השמח של החקלאים שהגשמים הצמיחו את התבואה בשדותיהם. הרב משה כהנא, מגדל החיטה הוותיק במושב בית חלקיה, אומר שהשנה הששית החלה כזכור 'ברגל ימין', בגשמים שירדו בראשיתה. מחרה-מחזיק אחריו החקלאי הוותיק

הרב משה כהנא שיחי' ממושב בית חלקיה, מצביע בפנינו על החיטה הגבוהה, ועל הברכה שנשלחה מן שמיא

מי הירדן זורמים בעוז

כך נראו גרעיני החיטה בשנה הששית הקודמת

בקובץ 'ווי העמודים' נכתב: לא בחינם נכתבה כמעט מסכת שלימה, מסכת תענית, בתיאור אי-ירידת הגשמים, כיון שכאשר הגשמים אינם יורדים, מורה הדבר על חרון אף, ומצד שני, כשיורדים גשמים בנחת, הרי שמחייכים אלינו מן השמים.

ונאמר במסכת תענית (דף ו' ע"ב): אמר רב יהודה, טבא לשתא - דטבת ארמלתא [טוב לשנה - כאשר חודש טבת הוא כאלמנה, כלומר, שאין גשמים יורדין בו]; איכא דאמרי, דלא ביירי תרביצי [יש המסבירים זאת בכך, שהמקומות שמרביצים בהם תורה אינם שוממים, שכשאין גשמים יורדים, הדרכים יפות, והולכים התלמידים ממקום למקום ללמוד תורה]. ואיכא דאמרי, דלא שקיל שודפנא [יש המסבירים, שאם אין גשמים יורדים בחודש טבת, אין השדפון נאחז ומתדבק בתבואה].

ומקשה הגמרא: איני, והאמר רב חסדא טבא לשתא דטבת מנוולתא [שטוב לשנה כאשר יש הרבה גשמים

כדי לייצר גרעינים. כמויות המים הדרושות כדי לייצר יכול כלכלי נעות בין 200-300 מ"מ בעונת החורף. בכמות פחותה מכך החיטה עשויה לנבוט ולגדול אך כמות הגרעינים בשיבולים תהיה דלה או אפסית. בניגוד למה שחושבים, ההפוגות בגשמים מסייעות מאוד לגידולי השדה, כיון שהן מעניקות לצמחים את האפשרות לנשום, ולהתפתח כראוי.

'בתחילתו של כל חורף, הלב שלנו פועם בחוזקה, כל אימת שאנחנו משכימים בבוקר ורואים שהגשמים עדיין לא הגיעו', אומר הרב משה כהנא, האיש והחיטה. בניגוד למה שקורה בגידולי הירקות הנחשבים לרגישים, החיטה אינה נפגעת מרוחות וגם לא מברד. צמח הגדל בחורף 'בנויה' החיטה לסערות החורפיות ואינו ניזוק.

הרב בנימין כהן, מנכ"ל 'קרן השביעית', מציין בשיחה עמנו שבשיחות ממושכות שערך עם חקלאים, מתברר שהם לוקחים את הגשמים המרובים כברכה ה' מיוחדת במינה, בשנת הששית, ולקראת שנת השבע הבעל"ט, בשנת תשפ"ב, שתהיה באופן נדיר שנת שמיטה מעוברת.

'אנשי המים' מצביעים בפנינו על הברכה העצומה שהביאה כמות הגשמים שירדה עד עתה, שהזרימה מים רבים לנהרות הגדולים, החצבאני, הבניאס, הירדן והדן, וגם ערוצי הנחלים הלא-מפורסמים,

שבדרך כלל מוגדרים כ'נחלי אכזב', המתחבאים בין חגווי הסלע, לא אכזבו הפעם כלל.

לצד המטרות המושבתות, ומשאבות המים המיוותמות, לא נשבת הלב לרגע אחד מרגשות ההודיה לבורא עולם, ובכל פינה אפשר היה להיתקל בחקלאים הנושאים ידיהם אל על, ואומרים: 'זה רק ממנו, זה רק מהאלוקים היושב בשמים'. הם בוכים בהתרגשות כילדים קטנים, ודמעותיהם מצטרפות לים-של-אמונה; 'אף אחד לא היה מסוגל לתת לנו את המתנה העצומה הזו, שהעניק לנו האלוקים ברוב חסדו וטובו!' להודיע!

וכאמור, למרות המצב הקשה השורר כעת בעולם בכלל, ובארץ ישראל בפרט, אחד הדברים המוזכרים בתורה רבות, כדי לרמז לנו על מצבנו - הוא הגשמים, כלומר שלפי המצב של הגשמים אפשר קצת לחוש את מצבנו.

בחודש טבת]! ומתרתת הגמרא, לא קשיא, הא דאתא מיטרא מעיקרא, הא דלא אתא מיטרא מעיקרא [אם ירדו גשמים קודם טבת, זה טוב לשנה שלא ירדו גשמים בחודש טבת, ואם לא ירדו גשמים קודם טבת, טוב לשנה שירדו גשמים בחודש טבת].

והנה, השנה בארץ ישראל ראינו בחוש שירדו הרבה גשמים קודם חודש טבת, ובדיוק בא' טבת הפסיקו הגשמים, והתחילו לרדת שוב בא' שבט, וזה היה לנו חיוך מהשמים על ידי הגשמים, שלמרות מצבנו הקשה, מכל מקום יש לנו להתעודד, כי עיני ה' אלוך בה מראשית השנה ועד אחרית השנה, והקב"ה 'לא איבד שליטה', והכל מחושב עד לחשבון הקטן ביותר.

כמה טוב לאדם כשהוא מביט בעיניים שכאלה על כל מה שנעשה בעולמנו. יש בעל-הבית, והוא שולט על הכל!

שום דבר לא בא במקרה; גם הקורונה

חודש ניסן המתקרב, וחג הפסח, ויציאת מצרים כולה, צריכים להוות מגדל-אור לכל אדם בחיי הפרטים, שיתבונן בדעתו שיש מנהיג לעולם ■ כן, גם בתקופה שלנו, ובמיוחד בימים הנוראים העוברים עלינו מחמת נגיף הקורונה - יש מנהיג לעולם!!! העולם איננו מתנהג 'במקרה', כי 'במקרה' התחלואה גוברת רח"ל, 'במקרה' המציאו חיסונים, ו'במקרה' אלה החושבים שהם עומדים בראש ההנהגה החליטו כך וכך. לא ולא!!! הכל בא מאתו יתברך ■ מאותם ניסים שהיו אז, אפשר לקחת מוסר אל חיינו-שלנו, כי אם לאומה שלימה עשה הקב"ה ניסים כה עצומים, בודאי שיש בכוחו להנהיג את כל אחד ואחד בכל ימי חייו. וזו היא תכלית זכירת יציאת מצרים ■ ובאמת, על כל צעד ושעל אפשר לחוש שיש מנהיג לבירה, ואחד הפלאים הגדולים ביותר, הוא, שאדם חי בעולם שכל כולו מלא ראיות חותכות ועדויות גמורות על קיום הכח האלקי בבריאה - ובכל זאת לא חש זאת באופן ברור ■ עלינו להאמין באמונה שלימה שיש אדון לעולם, והוא רק הוא יכול לצוות שכל היאור ייפך לדם, שכל הצפרדעים יעלו לקרקע, והבהמות תכנסנה לבתים, ואז להעביר את האמונה הזו אל חיינו היומיומיים, ולהאמין שכל מצב שאני נתון בו - הוא משמים, והקב"ה נותן לי בדיוק מה שאני צריך, הן בכמות והן באיכות, והוא לבדו יודע אל-נכון למה אני זקוק באמת ■ להרגיש שיש מי שדואג לכל צרכינו, ונותן לנו את כוח הסבל הדרוש לעמוד בסיונות ■ כמה נוחם ושלום-לב תהיה לנו בהשיבת את הדברים האלה אל לבנו

הרי כל בר בי רב יודע שבמדבר אין חנויות, ולא ניתן יהיה לרכוש שם את האוכל שיוצקו לו, ואלמלא האמונה המוחלטת בבורא עולם, המוציאם ממצרים, כיצד היינו לעשות זאת? אדם הנתון בתוך-תוכה של האמונה, לא יראה בכך גדלות כלשהי. מדוע? כי הוא מצוי כל העת בארמונו של המלך, ומי שהוזמן לארמון המלוכה - צריך להביא לשם אוכל! - - -

כל הקשיים הופכים ל'דברים פשוטים'

וכי אין באוצרותיו של המלך די והותר כדי לפרנס אותו ואת כל בני ביתו, וכל הבאים אחריו, עד סוף כל הדורות!! כל הקשיים הופכים ל'דברים פשוטים', בתנאי אחד: שהאמונה בלב היא חושית. שמרגישים בחוש ממש שאנחנו בידינו של המלך. ולא סתם מלך, אלא מלך מלכי המלכים, שעניו משוטטות בכל וידיו מצויות בכל, וכל מה שהוא עושה - לטובתנו הוא עושה.

ההנהגה המופלאה של דור יוצאי מצרים, שהלכו אחרי הקב"ה בארץ לא זרועה, נעוצה כיתד שלא תימוט בליבו של כל יהודי; תכונה זו נמזגת ונמסכת בדמו של העם הזה, וצריך רק לדעת כיצד להוציאה אל הפועל, ולהשתמש בה בכל צעד שאנחנו עושים. ובמילים אחרות: ה'ארץ לא זרועה' אינה מתבטאת דווקא בהליכה במדבר, כבני ישראל בשעתו, אלא גם באופנים אחרים, וכדלהלן.

כאשר 'באים לקצור את הפירות'

ניקח דוגמא. יש משפחות, לא אחת ולא שתיים, שהגיעו לפרק 'האיש מקדש' של ילדיהן, ונתקלות בבעיות חמורות, לכאורה. יש כאלו שבאמת סובלים ממחלות גופניות וקשה להם מאוד להשתדך; יש שהפרוטה אינה מצויה בכיסם, ויש שלפתע פתאום ניתנה עליהם צרה דווקא בעונת השידוכין של הילדים. ולמשל: הוציאו עליהם שם רע, והכל מדברים עליהם בסגנון בוטה, עד שכל מי שמציעים לו את המשפחה ההיא, דוחה אותה בבזבז מעל פניו, ולא רוצה אפילו לשמוע עליהם מילה וחצי מילה, מחשש שעוד מעט-קט תצא השמועה ברחוב שהציעו לו את המשפחה ההיא, וגם זה כבר לא טוב...

והנה הגענו שוב לחודש ניסן, החודש הזכור לנו מאשתקד, כשעשינו את חג הפסח לבד, לבד, לבד. ומה נשתנה מאז? - יהיו שיגידו: כלום. הנה גם הפעם יחזור המצב על עצמו. ובעלי-האמונה יגידו: חס וחלילה לדבר כך. וכי שום דבר לא השתנה!! הרי כל יום ויום מחדש הבורא את רחמיו על ברואיו, וקובע מה יקרה להם היום הזה! וכי חודש ניסן של שנת תשפ"א, הוא כחודש ניסן דאשתקד!! מה פתאום!!

נכון שבמצב בשטח, ייתכן ולא יחולו שינויים של ממש מאלו שהיו מנת-חלקנו בשנה שעברה. אבל רק מי שאינו מאמין בהשגחה פרטית יחשוב שיחזרו לנקודת ההתחלה; האמונה הפשוטה ביותר מכילה בתוכה, ראשית-לכל, את הידיעה שכל יום הוא יום חדש, שבו גזור השי"ת את דינו של העולם, לטוב או למוטב.

כל אחד יודע שבמדבר אין חנויות...

אנחנו צריכים להיות מאושרים ששוב הגיע חודש ניסן המקפל בתוכו את רגבי האמונה. האמונה התמימה בבורא עולם. אותה אמונה שליוותה את בני ישראל בצאתם ממצרים, מלווה אותנו עד עצם היום הזה ומאפשרת לנו לעבור בבטחה את אוקיינוס הצרות והיסורים ולהחזיק את הראש מעל המים, גם בתקופה שבה נשמעו כל-כך הרבה בשורות לא-טובות, רח"ל.

כן, גם בתקופה כזו, ובמיוחד בחודש ניסן, עלינו להתייבב מעל הגלים, מעל סערת-הימים, ולהחזיק את עצמנו חזק-חזק, שלא ניפול.

אחת הדוגמאות המובהקות של האמונה שפיעמה בליבות בני ישראל בצאתם ממצרים, היא, ה'לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה'. למרות שכבר המחשנו לעצמנו את הפסוק הזה פעמים רבות, ואפילו ניסינו גם מדי פעם לדמיין את ביטויה המעשי של היציאה למדבר ללא צידה, אבל צריך שוב ושוב להעלות את הדבר בדמיונו, ולו כדי להבין לאיזה עם אנו משתייכים. עם שלם, המונה מספר עצום של בני אדם, אנשים נשים וטף, יוצאים למדבר הענק, ללא שיהיה בצקלונם מזונות לדרך, 'וגם צדה לא עשו להם'; הנשמע כדבר הזה או הנהיה כמוהו!!

ומה זו 'ארץ לא זרועה' אם לא מאות היתומים - אוי, אוי, אוי - שנותרו בשנה האחרונה ללא אב, או ללא אם, שעזבו לאנחות, באמצע החיים! כלה שתאריך חתונתה נדחה שוב ושוב! חתן שאינו יודע כלל מתי יוכל להיכנס לחופה, כי יומיים לפני החתונה נסגר האולם לפתע, מבלי הודעה מוקדמת! צרות שלא ידענו כמותן בעבר, ניחתו עלינו האחת אחר השניה. והאם אי אפשר להגדיר את מצבנו כהולכים בארץ לא זרועה? ומי שהולך אחר אלוהים בעת הזו, ומאמין שהכל לטובה, הרי הוא צועד בנתיבות אבותינו בצאתם ממצרים, והשכר שהגיע להם מובטח גם לו

כל מה שהיא צריכה, עינים לראות ואזנים לשמוע, רגלים להלך בהן על הארץ ואין בה כל חסרון. וכך גם באשר לכל בעלי החיים.

הכלל הראשון הוא, להאמין שכל מצב שאני נתון בו, הוא משמים, ושיש בעלים לבריאה והעולם אינו הפקר. החלק השני הוא, לדעת שהקב"ה נותן לי בדיוק מה שאני צריך הן בכמות והן באיכות, והוא לבדו יודע אל-נכון למה אני זקוק באמת.

לדעת ולהרגיש שאנחנו נתונים בידי הנאמנות של מי שדואג לכל צרכינו, מחד, ומאידך נותן לנו את כל כוח הסבל הדרוש לעמוד בנסיונות המתחדשים. כמה נוחם ושלווה לב נוסכת הידיעה שאין ד' מעמיד אדם בנסיון אלא אם כן הוא מסוגל לעמוד בו!

לאדם כזה אין פחדים

אחד הרווחים הגדולים של האדם החי בהרגשה חושית באמונה, ויודע שבורא העולם מפקח עליו כל העת ומספק לו כל הצרכיו וללא גבול, הוא, שאין כל מקום בלבו לשנאה ולקנאה, המכלול כל לב ונפש! אדם כזה מרגיש בטוח בכל מה שיש לו. אין לו פחד-שווא מאף אדם בעולם, ביודעו שאם דבר פלוני נקצב עבורו לא יוכל אף אחד לטלו ממנו, ואז נפתחים בפניו שערי אהבה, אהבה של אמת, כלפי זולתו, שערים אין סופיים של חסד ורחמים.

נשאל זקנינו ויאמרו לנו, בדור העבר כשמידת הבטחון היתה תקועה היטב בלב כל אחד, לא היה מושג כזה של "אני יכול" או "אין באפשרותי". כל אחד היה משתדל לעשות את המירב והמיטב בכל מה שנוגע לסיוע לרעיו וידידיו, ובשעות הקשות והמרות ביותר ידע כל יהודי להושיט עזרה לזולתו. גם עמי הארץ ידעו שאם ברצונם להשיג טובה כלשהי, הרי שהכתובת הנכונה ביותר היא אצל היהודים.

מהיכן שאבנו כל השנים רצונות בלתי פוסקים לחסד ואהבת חסד? - רק משום שהבטחון החזק באלוהי ישראל פיעם והדהד חזק חזק בלבנו, וכפי שאמרנו בהיות האדם ספוג באווירת אמונה, אין מקום אצלו לשנאה כלפי זולתו.

הרי לנו שעיקר החיזוק שיכולים אנו לשאוב בזמן חרותנו, הוא, בהרגשה שהכל בידי שמים, ואין לנו כל סיבה ועילה לפחד משום דבר בעולם. על ידי כך, נקרב גם את קץ הישועה, שהרי כפי שאמרנו הבוטח בה' אינו מקנא באיש, וממילא גם אינו שונא, ואם החטא שבגינו יצאנו לגלות התבטא בעיקר בשנאת חנם, הנה לנו דרך לרפא את החטא הזה.

לא רק בליל הסדר...

וכדאי לחרוט בלבנו דבר נוסף. אלפי שנים מסבים בני העם היהודי בליל התקדש חג הפסח ומספרים את סיפור האמונה הנשגב הכולל את כל הנפלאות והנסים במצרים, ברים,

וכל זה ללא שנמצא עוול בכפיהם. 'שם רע' במלוא המובן ובמלוא החומרה. משפחה שכזו, שבמשך כל השנים חינכה את ילדיה למופת, וגידלה דור ישרים מבורך, והנה דווקא עכשיו, כאשר ההורים באים 'לקצור את הפירות', ולשדך את ילדיהם, באה עליהם צרה שכזו, בלא שמישהו מבני המשפחה עשה רעה לאיש. משפחה כזו יכולה הרי לצאת מדעתה; לא כן?!

וגם זה נקרא 'ארץ לא זרועה'! מצב זה הינו בבחינת הליכה במדבר, בארץ ציה וצלמות, שכן אף אחד אינו מסייע להם! הכל נשמטים מהם, מתביישים להימצא בקרבם; כל החברים הטובים שהיו להם, נמלטים אל מעבר לכביש. ומה זה אם לא מדבר-שממה?!

ומה זו ארץ לא זרועה אם לא מאות היתומים - אוי, אוי, אוי - שנותרו בשנה האחרונה ללא אב, או ללא אם, שעזבו לאנחות, באמצע החיים! כלה שתאריך חתונתה נדחה שוב ושוב כי בהתחלה האולם-הארעי שבו היתה אמורה להתקיים החתונה, ביטל את ההזמנה, ואחר-כך אביה של הכלה נפטר לבית עולמו!!! חתן שאינו יודע כלל מתי יוכל להיכנס לחופה, כי יומיים לפני החתונה נסגר האולם לפתע, מבלי הודעה מוקדמת!!!

צרות שלא ידענו כמותן בעבר, ניחתו עלינו האחת אחר השניה. נו, והאם אי אפשר להגדיר את מצבנו כהולכים בארץ לא זרועה? - ומי שהולך אחר אלוהים בעת הזו, ומאמין בו שכל מה שהוא עושה, לטובה הוא עושה, הרי הוא צועד בנתיבות אבותינו בצאתם ממצרים, והשכר שהגיע להם מובטח גם לו.

בכל מצב - שום דבר לא בא במקרה

בחג הפסח עלינו לחזק את האמונה השלימה שיש אדון לעולם, והכל תלוי ברצונו. הוא ורק הוא יכול לצוות שכל היאור ייפך לדם, שכל הצפרדעים יעלו לקרקע, והבהמות תכנסנה לבתים. יש בכוחו לשדד מערכות הטבע ולעשות בהן כרצונו, והכל נתון תחת שליטתו.

וכי ללא ההנחה הברורה שיש מנהיג לעולם, אפשר להבין את עקשנותו של פרעה לשחרר את בני ישראל מארצו? אחרי שספג את המכות הנמרצות, גם העקשן הגדול ביותר היה צריך להיכנע! אין זאת אלא ההבטחה של הקב"ה "ואני אקשה את לבו", היא זו שהביאה לעקשנות זו.

לא לחנם נצטוונו בכמה מצוות זכר ליציאת מצרים, משום שאין דבר היכול לחזקנו באמונה יותר מזה. במעט התבוננות במאורעות הקשורים ליציאת מצרים, ובשימת לב לפרטי הפרטים המובאים בחז"ל - אפשר להפוך לאדם אחר.

יציאת מצרים צריכה להיות מגדל-אור לכל אדם בחייו הפרטיים, שיתבונן בדעתו שיש מנהיג לעולם. מאותם ניסים שהיו אז, אפשר לקחת מוסר אל חיינו שלנו, כי אם לאומה שלימה עשה הקב"ה ניסים כה עצומים, בודאי שיש בכוחו להנהיג את כל אחד ואחד בכל ימי חייו. וזו היא תכלית זכירת יציאת מצרים.

ובאמת, על כל צעד ושעל אפשר לחוש שיש מנהיג לבירה, ואחד הפלאים הגדולים ביותר, הוא, שאדם חי בעולם שכל כולו מלא ראיות חותכות ועדויות גמורות על קיום הכח האלקי בבריאה - ובכל זאת לא חש זאת באופן ברור.

כל היצורים, הברואים, הדוממים והמהלכים, צבא השמים והארץ, הם עדות חיה שאין למעלה הימנה לשלטון ד' על היקום. אם נתבונן בנמלה, יצור קטן שכזה, ויש בגופה את

ה'אנכי' של 'ואנכי הסתר-אסתיר', הוא ממש אותו ה'אנכי' של 'אנכי ה' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים'

יש היבט מיוחד מאוד של הגאון רבי עזריאל טאובר זצ"ל על יציאת מצרים. רבי עזריאל, שהיה ידוע בהסתכלותו הייחודית בענייני השקפה, ציטט תמיד את דבריו של 'בעל התניא' שאמר שהמילה 'אנוכי' מוזכרת גם בפסוק 'ואנכי הסתר אסתיר פני' (דברים, ל"א י"ח), וגם בעשרת הדברות בהקשר ליציאת מצרים - 'אנכי ה' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים' (שמות, כ"ב).

ולכן, כך שמענו מהגר"ע טאובר זצ"ל כמה וכמה פעמים, כל יהודי צריך לדעת שה'אנכי' של 'הסתר-אסתיר', הוא ממש אותו ה'אנכי' של 'אנכי ה' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים'. ומכאן המסקנה המתבקשת שיהודי יכול וצריך למצוא את הקב"ה, גם במקומות האפלים והחשוכים ביותר.

בספר 'פרקי מחשבה' של רבי עזריאל מובא משל נמרץ על דבר זה, והובאו הדברים במאמרו של הגר"י קליין בקובץ 'שלהבת'. משל לאב ובנו המשחקים במחבואים, כשהאב מתחבא ועל הילד לגלותו. והנה, כשהילד עדיין קטן, האב מתחבא מתחת השולחן או מאחורי הדלת, וכל זאת כדי שבו יוכל למצואו בקלות. ברם, ככל שהבן גדל, ממציא האב מקומות-מסתור חדשים ומתחכמים יותר.

כאשר הבן מוצא את אביו, ומגלה את מקום-מחבואו, הם משתעשעים יחדיו זה עם זה. האב נהנה מכך שיש לו בן חכם המצליח למצוא אותו בכל המקומות שלא היה עולה על הדעת שהוא יכול להימצא שם.

והנה הבן גדל והפך לבוגר. עכשיו יודע האב שכבר לא יועילו לו שום תחכומים. אולם, למרות זאת הוא חפץ להשתעשע עם בנו. הרעיון שעולה בדעתו הוא להשליך את בנו אל היער. הבן נמצא ביער החשוך וכולו רועד, הוא אינו רואה ואינו שומע מאומה מלבד נהימותיהן החיות.

לפתע הוא רואה אריה מתקרב אליו. ברגע הראשון מאבד הבן את עשתונותיו, אך לאחר מכן הוא מתעשת וחושב: הרי מי השליך אותי אל היער, אבא שלי, אבי האהוב; אם כן, האריה המתקרב אליי אינו אלא אבא שלי שהתחפש לאריה.

ואכן, הוא ניגש לאריה בבטחה, מסיר מעל פניו את המסכה, וקורא: אבא! ידעתי שזה אתה! אי אפשר לתאר את השמחה הגדולה המציפה עתה את ליבו של האב בראותו את חכמת בנו, שהשכיל להבין כי אם האבא השליך אותו ליער, אין זאת אלא שהוא ממשיך לשחק עמו במחבואים, אלא שהפעם הוא מתחבא בדמות אריה.

וזה הוא הסתר-הפנים הנורא שאנחנו מצויים בו. אבל גם בהסתר שכזה, נזכור כולנו שמי שהכניס אותנו להסתר זה, הוא אבינו שבשמים, ואם כך - גם במצב הנורא הזה אנחנו נתונים בידיו הטובות, ואין לנו לפחד כלל מכל מה שעובר עלינו, ולהתחזק באמונה ובבטחון באבא הטוב שלנו, שלבטח יושיענו בקרוב מכל צרותינו, ויוציאנו למרחב, בביאת משיחו במהרה.

'הסבה' זו צריכה להיעשות לא רק בליל הסדר, אלא בכל יום מימות השנה עלינו לגדל את ילדינו על סיפורי יציאת מצרים.

הגאון רבי שלמה ברעודה זצ"ל סיפר שמדי לילה, כאשר אביו היה משכיב את הילדים במיטתם, 'היה מספר לנו את ניסי יציאת מצרים, ושזור בדבריו את סיפורי התעללותו של השי"ת בעם המצרי'. החומר המצוי במדרשים ובמקורות חז"ל על ענייני יציאת מצרים הוא כל כך גדול ועצום, שיש בידינו אפשרות לעשות בו שימוש בכל ימות השנה.

חבל לבזבז את הזמן המופלא הזה כשהילדים שוכבים במיטותיהם, על סיפורי הבל וריק שאין בהם מאומה. העוללים ממתינים בקוצר-רוח לסיפור יפה מאמא או מאבא, וזה הזמן שבו אפשר להחדיר בהם את טללי האמונה ביתר-שאת, באופן כזה שיישארו חדורים בליבם עד זקנה ושיבה.

"אתם **ראיתם** את אשר עשיתי במצרים ואשא אתכם על כנפי נשרים". אמונה חושית רכש עם ישראל בעת שענינו ראו, ולא זר, את שידוד מערכות השמים והארץ, את הפיכת המים לדם ואור לחושך, את האש והמים המשנים טבעם לעשות רצון בוראם, את הצלתו של גוי מתוך גוי, ואת בחירתו מכל העמים בהכרזת נעשה ונשמע.

סיפור הדברים כהווייתם, בצירוף התרגשות הלב ומתן חשיבות עליונה למושג האמיתי של 'בן חורין', יזרעו בלבו הרך של הילד מושגים שברבות הימים ינבטו ויעשו פרי. שעה זו של סיפור יציאת מצרים, לפני השינה, היא שעתם המתוקה של הילדים אותם הפקיד הבורא יתברך בידינו, על מנת לגדלם ולטפחם.

עלינו לרכז את כל כישורי הסיפורת שלנו, את הכוח הציוני והדמיוני שיש בנו, על מנת להעביר לילדינו את קורותיו של העם היהודי, אשר עוד בטרם היה לעם כבר זממו להכריזו, מאז ימי לָבֶן דָּרָךְ גזירות פרעה, ורק בהגיע שעת הכושר אשר בה רצה הבורא יתברך לגאול את עמו באתות ובמופתים, אז גילה לעיני כל העולם כי "עם זו יצרתי תהילתי יספרו".

תפקידנו בכל ימות השנה - ובמיוחד בחג הפסח הבא עלינו לטובה - הוא להעביר לילדים את ההרגשה בזכות העצומה הזו שנפלה בחלקם להיות בנים לעם הנבחר.

אם היה מי מאתנו נתון בסכנה גדולה, ובא אדם אחד והצילו ממוות לחיים, הרי כמה תִּגְאָה בו, בניצול, הכרת-הטובה למצילו! עכשיו נתאר לעצמנו אם הנשיא האמריקני ישלח את הצי השישי כדי להציל אדם אחד מסכנה, איזו שמחה תהיה אז בליבו! מה זאת אומרת; נשיא אמריקה רואה ענין לסייע לי בעת צרתי, אות הוא שאדם חשוב אנוכי...

ואם הנשיא בעצמו ובכבודו יעלה על מטוסו הפרטי ויבוא להצילו, ואחר כך יעלה גם אותו על המטוס; הנוכל לתאר את רגשות השמחה והגאווה אשר יציפו את כל נימי-ליבו של אדם זה!

הבה נעצור לרגע קט את מרוץ-החיים שלנו, ונתבונן: והלא אם כך הם פני הדברים במלך בשר ודם, שאמנם זכה לשלטון אך אחרי הכל עשוי מבשר וגידים ועצמות, שהיום כאן ומחר בקבר, על אחת כמה וכמה יש לנו לעלוז ולכרכר משמחה כשנעלה בזכרוננו שהקב"ה, מלך מלכי המלכים, הטריח את עצמו להצילנו מיד המצרים ולא סמך לא על שליח ולא על שרף, ולא על אף אחד אחר, אלא הוא בכבודו ובעצמו גאלנו וגאל את אבותינו.

הלא יש בכך כדי לנטוע בנו שמחה וששון למשך כל ימי השנה! שמחה על עצם היותנו יהודים, בנים למלך מלכי המלכים, הדואג לנו ולכל צרכינו. שמחה זו תביאנו למצב שבו נוכל להתגבר על כל המכאובים והיסורים הפוקדים אותנו.

וזהו שירת החיים האמיתית.

המוטציה השמיימית - על שום מה?

ולשונו אינה מובנת במה שכתב "כשיעשה תשובה וישבו מחטאו חייב להתוודות" דמשמע שעיקר החיוב הוא הווידוי, ועל התשובה כתב רק "כשיעשה תשובה", ומדוע לא הזכיר את עיקר מצות תשובה, והרי בראש הלכות תשובה הביא שיש מצות תשובה, שכתב "מצות עשה אחת והוא שישבו החוטא מחטאו לפני ה' ויתוודה", וכן יש לדקדק בלשונו של הרמב"ם בספר המצוות (עשין, מצוה ע"ג) שכתב

**לצערנו, דברי הרמב"ם מתגשמים
לנגד עינינו, באופן שאותו חמת קרי
חזר אלינו ביתר-שאת, ואותו נגיף
קורונה מגיע בקצב מוגבר רח"ל,
בדמות מוטציה חדשה. לאור
הדברים הנ"ל מוטל עלינו חיוב
להתבונן מדוע בא אלינו אותו נגיף,
זה יהיה החיסון הטוב ביותר**

"היא שציונו להתוודות על העונות והחטאים שחטאנו לפני הא-ל ולומר אותם עם התשובה", ומבואר שהרמב"ם לא מנה את התשובה כמצוה בפני עצמה אלא רק את הווידוי, וכן דייק שם הימשך חכמה מלשון הרמב"ם כדבריו.

והנפ"מ בין דעת הרמב"ם שהתשובה היא מצוה מיוחדת בפניע, לבין דעת הרמב"ם שמדויק בלשונו כהבנת הימשך חכמה: שאין מצוה מיוחדת לתשובה, אלא חיוב התשובה כלול בכל מצוה ומצוה, שחלק מחיובי קיום המצווה הוא לשוב אם עבר עליה, היא, שלפי דעת הרמב"ם אם לא שב בתשובה יש לו שם של עוון חדש מלבד אותו עוון של העבירה שלא קיימה, מה שאין כן לפי דעת הרמב"ם יש לו שני עונות מאותו שם עוון שלא קיים. הראשון הוא שלא קיימו, והשני - שלא שב בתשובה מאותו עוון, אבל שניהם אותו שם עוון.

ולפי מתבאר לשון הרמב"ם בהל' תענית במש"כ "אוסף לם חמת אותו קרי", דהרמב"ם לשיטתו כהבנת הימשך חכמה, שהעוון שלא שב בתשובה הוא אותו שם עוון של העוון עצמו שעליו היה צריך לשוב. ומתוך כך צ"ל שאותה נפ"מ תהיה גם בעונש, שלפי הבנת הרמב"ם העונש על שלא שב, הוא עונש אחר מהעונש של העוון עצמו, כיון שהם שני שמות של שני עונות, משא"כ לפי הבנת הרמב"ם ע"פ הימשך חכמה, העונש על שלא שב הוא אותו עונש שיקבל על העוון עצמו, כיון שאם שני העונות מאותו שם מסתבר שגם העונש של שניהם שווה. ולפי מובן מדוע כתב הרמב"ם "אותו קרי", שאם אדם עובר עבירה ובגלל אותה עבירה קיבל צרה מהקב"ה, שרוצה שישבו בגלל הצרה, והוא לא שב אלא הולך בקרי, אי"כ יש לו אותו עוון שוב בפעם נוספת בגלל שלא שב מהעוון הראשון, ולכן יקבל את חמת "אותו" קרי, דהיינו את אותה צרה.

והרמב"ם הבין כך בפשט בפסוק "חמת", שהרי הביא את פסוק כ"ח שכתוב בו "חמת קרי" ולא את הקודם לו בפסוק כ"ד שכתוב בו רק "קרי", וע"כ שהרמב"ם הבין שהפשט "חמת" הוא "אותו קרי". וביאור הדבר שהרי אמרו רז"ל (יומא פו.) שכוין שעבר אדם עבירה ושנה בה נעשית לו כהיתר, ולפי העוון השני חמור יותר מהראשון, כיון שבראשון הוא יודע שאסור, ומ"מ עבר, ולא גבר על יצרו, אבל כשעובר על אותו עוון בפעם שניה, הוא חמור יותר, כיון שנעשית לו כהיתר, והוא עובר על העוון בהרגשה שהותרה לו, והתשובה על העוון השני יותר קשה מהראשון. ולכן בפסוק כ"ח יש תוספת של "חמת" קרי, כיון שהסירוב שלו שלא לשוב הוא אחרי סירוב קודם של פסוק כ"ד, וא"כ הסירוב שלא לשוב נעשה לו כהיתר, וזהו "חמת אותו קרי".

לצערנו, דברי הרמב"ם מתגשמים לנגד עינינו, באופן שאותו חמת קרי חזר אלינו ביתר-שאת, ואותו נגיף קורונה מגיע בקצב מוגבר רח"ל, בדמות מוטציה חדשה. לאור הדברים הנ"ל מוטל עלינו חיוב להתבונן מדוע בא אלינו הנגיף, וזה יהיה החיסון הטוב ביותר.

יה"ר שהקב"ה יעזרונו שנבין שהצרות שיש לכלל ישראל באו בגלל עוונותינו, וע"כ נוכל לכפרת עוונות ולהפסקת הצרות, וכלשון הר"מ.

מגיפת הקורונה מתעצת ככולנו. כבר חשבנו שבגלל החיסונים אנחנו כבר לקראת סוף המגיפה, אך נראה שהענין רק הולך ומחמיר, ואנחנו אנה אנו באים.

כתוב בפרשת בחוקותי "והלכתי עמכם בחמת קרי" (כ"ו כ"ח), ולעיל מינה בפעם קודמת שלא שב בתשובה כתוב "והלכתי אף אני עמכם בקרי" (פסוק כ"ד), וכאן יש תוספת "בחמת" קרי, ובתרגום אונקלוס בפסוק כ"ד כתב "בקשיו", וכאן בפסוק כ"ח כתב "בתקוף רגו", משמע שזה רוגו יותר גדול ויותר תקיף.

כתב הרמב"ם (פ"א מהל' תעניות ה"א) וז"ל: 'מצות עשה מן התורה לזעוק ולהריע בחצוצרות על כל צרה שתבוא על הצבור וכו', ודבר זה מדרכי התשובה הוא, שבזמן שתבוא צרה ויזעקו עליה ויריעו, ידעו הכל שבגלל מעשיהם הרעים הורע להם ככתוב עונותיכם הטו וגו', וזה הוא שיגרום להסיר הצרה מעליהם. אבל אם לא יזעקו ולא יריעו, אלא יאמרו דבר זה ממנהג העולם אירע לנו, וצרה זו נקרה נקריה, הרי זו דרך אכזריות וגורמת להם להידבק במעשיהם הרעים, ותוסף הצרה צרות אחרות, הוא שכתוב בתורה והלכתם עמי בקרי והלכתי אף אני עמכם בחמת קרי, כלומר כשאביא עליכם צרה כדי שתשובו, אם תאמרו שהיא קרי אוסיף לכם חמת אותו קרי, עכ"ל.

ומבואר בדבריו שיש מצות עשה מדאורייתא לאדם שהגיעה לו צרה, שיוזעק ויבין שהצרה באה בגלל עוונותיו, וע"כ ישוב בתשובה. ואם לא יעשה כן יקבל צרות נוספות על אותו עוון, שלא שב בתשובה ולא שם אל לבו שהצרות מהקב"ה על העבירות.

ויש לדקדק בדבריו, שכשהביא בסוף דבריו את הפסוק שלפנינו "והלכתי עמכם בחמת קרי", הוסיף בביאור הפסוק "אותו", שכתב "אם תאמרו שהיא קרי אוסיף לכם חמת אותו קרי", דנראה מדבריו שכך הוא מפרש את הפסוק, שהרי היה יכול להביא את פסוק כ"ד, שהוא קודם, ששם כתוב "והלכתי אף אני עמכם בקרי", והביא את המאחר יותר בפסוק כ"ח שכתוב "בחמת קרי". ונראה מדבריו שהביא את המאחר בגלל התוספת שכתוב "בחמת", שהרמב"ם מפרשו "חמת אותו קרי". ויש להבין מה כוונת הרמב"ם ב"אותו קרי"?

ונראה בביאור כוונתו, דהנה בפר' נצבים כתוב "כי המצוה הזאת אשר אנכי מצוה היום" (דברים, ל' י"א), וכתב הרמב"ם שכוונת הכתוב למצוות תשובה שהיא מצוה מיוחדת הנוכרת לעיל מינה בפסוק א'-ב' "והשבת אל לבבך וגו' ושבת עד ה' אלקי ד'", והכתוב מצווה אותנו במצווה מיוחדת לעשות תשובה. אמנם הימשך חכמה בפרשת וילך ע"כ "על כי אין אלקי בקרבי מצאוני הרעות האלה" (דברים, ל"א י"ז) חולק, וכתב שלא צריך מצוה מיוחדת של תשובה, שהרי בכל מצוה ומצוה שהקב"ה מצוה אותנו יש בעצם הצווי גם חיוב תשובה, שהרי לא יתכן שיהיה לנו צווי לקיים מצוה בלי שיהיה לנו חיוב לשוב, אם לא קיימנו את המצוה, דאל"כ זה לא צווי.

וביאר הימשך חכמה, דאח"כ בכל מצוה כלול בחיוב קיום המצוה גם חיוב תשובה מאותה מצוה אם עבר עליה, והמצוה המיוחדת של תשובה הנוכרת בפסוק, זה הוידוי שכשישוב לפני ה' חייב להתוודות לפני הא-ל ברוך הוא, כמש"כ הרמב"ם ריש הל' תשובה. ומלשון הרמב"ם מוכח כהבנת הימשך חכמה, שכתב בהל' תשובה (פ"א הל' א') "כל מצוות שבתורה, בין עשה בין לא תעשה, אם עבר אדם על אחת מהן בין בזדון בין בשגגה כשיעשה תשובה וישבו מחטאו חייב להתוודות לפני הא-ל ברוך הוא".

וזכרת את כל הדרך אשר הולכת ה' אלקיך זה ארבעים שנה...

זכרונות

תמונות מהימים ההם - 40 שנה
לרמת אלחנן

ילדי השכונה 'החדשים' אולי אינם יודעים אמילו מדוע קוראים לגן היפה ברחוב הרב זמבה בשמו 'גן הגמלים'... נזכיר שכאשר הקימה העירייה את הגן פיאלרו מתקני-הגמלים את הגן, לשמחתם של הילדים שאהבו להשתעשע בהם. גם לאחר שמתקני-הגן הוחלפו לגמרי, ואין בהם כיום זכר לגמלים, נותר השם על כנו...

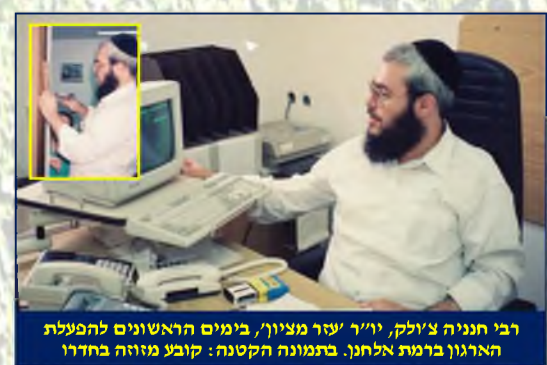
במשך שנים התבשמה רמת אלחנן משיעורי הדף היומי של הגר"י ברסלויצר (משמאל), שנאמרו במתק-שפתיים מחד גיסא, ובעיון של ממש מאידך גיסא. בתמונה: במסיבת סיום מסכת, נראים המרא דאתרא שליט"א, מרן הגאון רבי מיכל פיינשטיין זצ"ל והגאון רבי שלמה מרגלית זצ"ל

בהכנסת ס"ת לבית מדרשם של בני תימן. משמאל לימין: מרנ המרא דאתרא הגר"י זילברשטיין והגרמ"צ ברלין, הגאון רבי מרדכי הרבסט, והגאון רבי רחמים צעדי

הגאון רבי פליטמאל בורשטינער זצ"ל עם תלמידיו. נחבן בהם. ביניהם בין הזמנים. בכרם עובדים. מחבר את דומ ערלה חזר ההלכות

רבי חנניה צ'ולק, יו"ר יעזר מציון, בימים הראשונים להפעלת הארגון ברמת אלחנן. בתמונה הקטנה: קובע מזוזה בחדרו

מי שברשותו תמונות מימיה הראשונים של רמת אלחנן, מוזמן להעבירן אלינו, ונשמח לפרסמן. אפשר להעביר למייל 6776168@gmail.com

■ "קול ברמה" - גליון 353, ניסן תשפ"א, עמוד 30 ■

רמת אלחנן היתה במשך השנים למוקד משיכה לבעלי תשובה ולאלה שביקשו להתחזק בשמירת המצוות, שבאו והתחממו לאורו של המרא דאתרא מרן הגר"י זילברשטיין שקירבם עד מאוד. בתמונות אלו אפשר לצפות במעמד-קירוב לעולים שהגיעו מבוכרה. **בתמונה העליונה:** המוהל הרב קורלנסקי, המרא דאתרא, הרב יצחק כהנא והרב יהושע גולדשמיד. **בתמונה האמצעית:** המרא דאתרא, הרב משה רובינשטיין, הרב אברהם פולק והרב יצחק כהנא. **בתמונה למטה:** הרב רפאל אדמוני, הרב יצחק פרוינד, הרב ישראל אולמן, הרב מתתיהו גודלביסקי והרב יצחק שוורץ. לאחר הנחת התפילין ע"י העולים נמשכו הריקודים וזמן רב

רמת אלחנן, בהשראתו של רבינו המרא דאתרא מרן הגאון רבי יצחק זילברשטיין, היתה תמיד סמל ודוגמא ליחסי-שכנות מעולים בין כל העדות והחוגים. כל ילד בשכונה יודע לספר על כמה דוגמאות מוחשיות שבהן מכבד הגר"י בכבוד מופלא את כל הרבנים ותלמידי החכמים, וכאשר הגאון רבי **מסעוד בן-שמעון**, או הגאון רבי **יהודא סילמן**, נכנסים לבית הכנסת המרכזי הוא יוצא מגדרו על-מנת לכבדם. ילדי השכונה, שחלקם כיום בני 40 פלוס עמו"ש, גדלו על כבוד התורה הזו, וגם הם מתנהגים כך בקהילותיהם. אי אפשר לשכוח את מה שאמר פעם הגאון רבי יהודא סילמן במסיבת שבע-ברכות שנערכה במשפחת המרא דאתרא: 'רבינו המרא דאתרא, אמר הגר"י סילמן, נמצא ב-3 מקומות, ברמת אלחנן, ברמת חן ובעיר חולון, ובשלושת המקומות הללו אפשר למצוא את האותיות 'חך'... רמז שקוף יש כאן להנהגות-החן של המרא דאתרא'...

ב-3 התמונות דלהלן בהן נראים שלושת הרבנים של רמת אלחנן, אפשר לראות במוחש את החיבה השוררת בין מאורי-דרכנו. התמונות צולמו לפני שנים רבות, באירוע חגיגי שנערך בבית הכנסת הספרדי-מרכזי.

מי שברשותו תמונות מימיה הראשונים של רמת אלחנן, מוזמן להעבירן אלינו, ונשמח לפרסמן. אפשר להעביר למייל 6776168@gmail.com

למרות הכל: רמת אלחנן צהלה ושמחה

מרן הגר"י זילברשטיין לאחר תפילת שחרית, בדרך לביתו

בשל המצב, שומרים עוזריו של מרן הגר"י זילברשטיין - ובמיוחד העוזר הנאמן והמסור הרה"ג רבי יהודה בלוך - מפני התקרבות יתירה של אנשים, במיוחד ביום הפורים, כשכל אחד מעוזריו לקבל ברכה. לכן, לא זכינו השנה לראות ביום הפורים את התור הארוך-ארוך שהשתרך אצל הרב לקבלת ברכות. ובכל זאת, לאחר תפילת שחרית ביום הפורים (בתמונה) זכו בודדים להתברך, כמו זה שאמר לרב ש'אשתקד הרב בירך אותי, והברכה התקיימה, ועכשיו אני מבקש שהרב יברכני על דבר נוסף'

מרנו הגאון רבי יהודה סילמן בקריאת המגילה ב'קהל חסידים'

בקריאת המגילה בבית הכנסת הספרדי-מרכזי

מרן הגר"י זילברשטיין בקריאת המגילה בתוך הקפסולה

מרנו הגאון רבי יהודה סילמן בתפילת שחרית ביום הפורים מבעד לחלון ב'קהל חסידים', כשה'ספודיק' בצד

ברכותיו של רבינו מרן הגר"י זילברשטיין התפרסמו מזה זמן, ורבים משחרים את פניו. וביום הפורים, שבו נאמר שכל הפושט יד נותנין לו, מגיעים תמיד יהודים לקבל את הברכות. בשנה זו, בשל המצב, והימצאותו של מרן הרב שליט"א בקפסולה, בצדו של בית הכנסת, נמנעה הגישה, והפתקים הועברו אל הרב באמצעות העוזר הנאמן הרה"ג רבי יהודה בלוך. בתמונה אפשר לראות את שולחנו של הרב עמוס בפתקים, כשהרב בלוך מגיש עוד ועוד. והעיקר, שתקבלנה התפילות לטובה.

בשיעור הנאמר בקהילתנו לאחר שחרית ביום הפורים

בשיעור ביום הפורים, לאחר שחרית, הביא הרב את שאלתו של יהודי החולה במחלה מדבקת, והנמצא בבית חולים, ושואל האם מן הראוי למסור את משלוח המנות שקיבל, לאח הגוי המשרת אותו? אני אף חייקתי את שאלתו ואמרתי שהרי מובא בשו"ע שאסור לתת לגוי את הזרוע הלחיים והקיבה. אבל מו"ח מרן הגר"י ש'אלישיב זצ"ל השיב לי שיש לחלק. מתנות הכהונה הן מצוה מוגדרת, וכל אחד יודע שאני אוחז בידי את הזרוע הלחיים והקיבה, אבל למשלוחי המנות אין צורה מוגדרת, וכל אחד שולח דבר אחר, וכיון שהנתניה לגוי היא לתועלת, ולא מצאנו שאוסרים, אפשר להתיר, אמר מרן.

מרנו הגאון רבי יהודה סילמן תפילת שחרית, בדרך לביתו

הגאון רבי משה ברנשטיין בסיום אמירת התהלים בליל פורים. יצויין שגם הגר"צ רבי אלימלך ב'דומן משתתף באירוע

ראש קהל וראש הישיבה, הגר"א פולק, עם בנימין פוזן

פנינים וידברי הרב

**אם נמלא את המשימה שחז"ל
הטילו עלינו, נזכה גם לקיום
ההבטחה ש'לא תבואהו פורענות'**

**כולם מחפשים תרופה למגפה, מחפשים
ומחפשים, ובינתיים לא בדיוק מוצאים. והנה
יש בידינו תרופה שחז"ל התבטאו אודותיה
נפלאות, ואמרו**

על הפסוק האחרון בפרשת יתרו (שמות, כ' כ"ב) 'אם
מזבח אבנים תעשה לי לא תבנה אתהן גזית, כי חרבך הנפת
עליה ותחללה, אומר רש"י: '...שהמזבח מטיל שלום בין ישראל

לאביהם שבשמים, לפיכך לא יבא עליו כורת ומחבל. והרי
דברים ק"ו, ומה אבנים שאינם רואות ולא שומעות ולא
מדברות, ע"י שמטילות שלום אמרה תורה לא תניף עליהם
ברזל, המטיל שלום בין איש לאשתו, בין משפחה למשפחה,
בין אדם לחבירו - על אחת כמה וכמה שלא תבואהו פורענות!

מימרא זו יצאה מפי רשב"י, וההבטחה שנאמרה כאן
נוסחה באופן הכי-מפורש שיכול להיות: 'לא תבואהו פורענות'.
וכדי לזכות לקיומה של ההבטחה הזו, לא דורשים מהאדם
גלגולי שלג, וגם לא צומות וסיגופים. רק להטיל שלום בין איש
לאשתו, בין משפחה למשפחה ובין אדם לחבירו!

משימה זו של הטלת שלום אינה קשה במיוחד, ואדם
שיתאמץ בה יזכה ללא ספק למימושה של ההבטחה שיצאה
מפי חז"ל, ולא תבואהו פורענות.

המשימה שחז"ל מטילים עלינו בדרך להשגת האושר,
והתרופה מכל הפורענויות, היא חשובה ונצרכת עד למאד
בחקופתנו. כי מה שקורה כיום להוותנו בבתים רבים, הוא,
שגם אם לא מגיעים לסכסוכים ולמריבות קולניות על כל צעד
ושעל, אבל הקשר בין הבעל לאשה כל-כך רופף, שהם יכולים
להעביר את כל שנות חייהם, ללא גוזמא, במצב של 'שני קווים
מקבילים'... דהיינו, שהוא הולך בנתיב אחד, והיא בנתיב השני,
המקביל, ואין ביניהם כמעט כל קשר רגשי ונפשי.

הם אמנם יעבירו את חייהם ביחד, ולא יפרדו זה מזו; הם
יגדלו את ילדיהם בצוותא, ואפילו יסימו להשיא את כל
צאצאיהם. ויתירה מכך; יתכן מאוד שלא תישמע בביתם
לעולם צעקה וזערה מהאחד על זולתו, ומי שיכנס לבית זה,
יהיה בטוח ש'צמד היונים' חי את חייו בצורה הכי-טובה והכי-

מרן הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א בשיחה הקבועה הנאמרת 15
דקות לפני צאת השבת

מה עוזר לתפילה להתקבל?

כמה צריך להתפלל ולזעוק אל השי"ת בימים אלה שיושיע אותנו מכל צרותינו, וירפא את החולים הנתונים במצב קשה, וינחם את מי שאיבד את יקיריו. והנה מצאנו כמה דברים הגורמים לתפילה להתקבל.

במסכת תענית [כ"ג-ג:] מסופר שהיתה עצירת גשמים ובאו שני תלמידי חכמים שלוחים אל אבא חלקיה, הפועל צדק, וביקשו שיתפלל שירדו גשמים. אבא חלקיה ואשתו נעמדו להתפלל, כל אחד בפינה אחרת, והעננים הגיעו מהצד שאשתו התפללה.

שאלו הת"ח את אבא חלקיה, מדוע העננים הגיעו מכיוון אשתו ולא מכיוונו? השיב להם, שאשתו נמצאת בבית, וכאשר בא עני היא נותנת לו לחם ושאר מזון לאכול, אבל הוא - אין לו אוכל מזומן בידו, ולכן הוא נותן לעני כסף.

ההנאה לעני מידי אשתו היא יותר קרובה מאשר מידי, וכתוב בתורה "את קורבני לחמי לאש", הקורבן שלי זה כמו לחם 'לאש', לעניים, כמו שהקורבנות חביבים כך גם הלחם הניתן לעני הוא חביב. ויש מדה כנגד מדה, היות שהיא נותנת מזון, גם הקב"ה נשמע לה ונותן גשמים שהם מזון.

הגמרא מביאה תשובה נוספת מדוע תפילתה נענתה יותר מתפילתו, והיא כיון שבשכנותם גרו פושעים, ואבא חלקיה ביקש בתפילתו שימותו, ואשתו ביקשה שיחזרו בתשובה, ואכן הם חזרו בתשובה.

נמצאנו למדים שתי סגולות לכך שהתפילה תתקבל: נתינת צדקה המועילה מיד, ותפילה על הזולת שיחזור בתשובה.

'לא אחלל את השבת, ויהי מה!' - הכריז רבי גדליה-משה

בשבת פרשת 'שקלים', שבה בירכנו את החודש, הזכיר הרב שליט"א את הנוסח שאמרנו בברכת החודש 'חיים שיש בהם יראת שמים ויראת חטא', ונתן כמה דוגמאות ל'יראת שמים'.

הדוגמא הראשונה היתה על האדמו"ר רבי גדליה-משה מזוהיל, בנו של הרבי הקדוש רבי שלום מ'ק', שזכיתי כילד קטן להסתופף בצלו. גם בנו היה קדוש וטהור, והתמנה לכהן באדמו"רות אחרי אביו. זכורני שסיפרו בזמנו מעשה הרואי שהתרחש עימו.

בשל מלשינות-שקר נשלח רבי גדליה-משה לערבות סיביר, לאחר שהעלילו עליו שהוא מורד במלכות. הוא שהה שם תקופה ארוכה, עד שהגיע היום שבו היה אמור להשתחרר.

יום השחרור חל ב...שבת קודש. והנה נקרא רבי גדליה-משה אל המפקד, המורה לו לחתום על כתב-השחרור. אבל הצדיק הזה סירב לחתום בשבת. 'אם לא תחתום, תישאר כאן

יפה שאפשר. אבל, כניסה לליבו של הבית, תגלה שאין הדבר כך. כי מי שלא דאג לרקום במשך החיים את הקשר הרגשי המשותף, ולהעלותו על פסים נכונים, עלול להעביר את כל חייו ב'קווים מקבילים'. לא האחד מול השני.

הדבק שהיה צריך להיות ביניהם, כפי שבראוי הבורא יתברך, וציווה על כך בתורתו לאמר 'על כן יעזב איש את אביו ואת אימו ודבק באשתו' וכו', כל-כך חסר כהיום בבתי ישראל! ורק מי שטעם, ולו על קצה המזלג, את טעמו האמיתי של קשר הדוק בין בני-זוג, ידע מה רב ההפסד של אלה שאינם זוכים לכך.

ולכן יש לדעת ש'הטלת-שלום' בין איש לאשתו אינה באה רק במקרה שמדובר בריב או סכסוך משפחתי. גם כאשר בני הזוג אינם יודעים מה זה בית, וממילא לא משקיעים את הראש בבית, ולא יודעים כיצד להתנהג האחד כלפי השני, הרי מי שמחזק אותם בעניינים אלה, ומדריך אותם כיצד להגיע לקשר יציב ומהודק, קרוי מטיל-שלום. במיוחד לאור העובדה שכאשר לא יודעים כיצד להתנהג האחד עם השני, מתרופף הקשר, והבית הופך למדורת-אש אחת גדולה.

מטיל-השלום בין איש לאשתו צריכים להדריך את בני הזוג, שכאשר תפתח הדלת בביתם, והם יכנסו פניהם, תקנן בליבם הרגשה שהגיעו אל מקור-האור והאפשר. לא יהיו להם רגעים טובים יותר מאשר אלה שהם שוהים בתוך הבית. אדם הבקי בטיב-מעונו, לא יחפש לעצמו מקורות-של-אפשר בחוץ.

הדברים הללו, דברי-אמת הם. לא פיוטים ומליצות. דווקא בדור המיותם שאנחנו חיים בו, עולה קרנו של הבית, ומאירה לנו את חשכת-הימים בשלל צבעים ואורות, שכאמור - לא נוכל למוצאם בשום מקום אחר. חבל על החיפושים...

אחת מנקודות-האור שנותנו לנו לפליטה גם בימינו, היא ערבותו וחינו של הבית. ברם, כפי שהדגשנו, טעמם של החיים-היפים בתוך הבית, נרקם ונוצר רק על ידי הקשר ההדוק-הדוק בין הבעל לרעייתו, קשר שבכווחו להבירח את כל מי שמנסה לחבל באושריות הבית.

כשמדברים על אושר ושמחה בבית, אין זאת אומרת שחיייהם של בני הזוג אמורים להתנהל תמיד על מי-מנוחות. הננו לאחל זאת מקרב-לב לכל בעל-ואשה באשר-הם, אבל ברור שהחיים על-אדמות מתנהלים על פי גזרותיו של הבורא היושב בשמי-שמים, ונחתכו מפיו יתברך שמו, וכולנו מאמינים שרק הוא יודע מה טוב לברואיו, ומה לא טוב להם.

כוונתנו היא, שאם תהיה שמחת-הבית שורה תדיר בליבותיהם של בני הזוג, אזי הם יוכלו בס"ד להתמודד יחדיו בקלות רבה יותר גם מול הצרות והמועקות היותר-גדולות, שלא יבואו על אף אחד מישראל. שכן, השמחה הזו מעניקה לאדם בס"ד בטחון ושקט נפשי בעולמו.

וכשחז"ל הטילו עלינו את המשימה להטיל שלום בין איש לאשתו, הם התכוונו גם שנתאמץ להביא את הבעל והאשה להערכה-של-אמת בין אחד לשני, ולשמר את תסיסתו של הבית היהודי, משכן לאלוקי ישראל, בכל עזוז-רעננותו! שלא ייבש ולא יצחין! שהרי מי כמונו, מאמינים בני מאמינים, ידע להעריך את הערך הנצחי הזה ששמו בית יהודי!

נשתדל לעשות זאת ונזכה שהפורענות לא תבוא עלינו. כך הרי חז"ל הבטיחו ברוח-קדשם.

וכלנו מאמינים שזו אמת לאמיתה.

הבהמות שהובאה לפניו. והנה, למחרת בבוקר, נכנס בעל הבהמה לבית הכנסת, בעת שהגאון התפלל שם, והחל לצעוק עליו, לעיני כולם: 'אתה לוקח שוחד מאנשים, ומכיון שאני לא מוכן לתת לך שוחד - הטרפת את הבהמה שלי' - - -

המתפללים נדהמו מתעוזהו של סוחר הבהמות, אבל המרא דאתרא לא הגיב במילה אחת, והמשיך לשבת על מקומו ב'מזרח' במנוחת הדעת. הסוחר חזר על דבריו פעם שניה, ושלישית, וכל הזמן יושב ה'בית הלוי' על מקומו בעיניים עצומות, בדבקות, ושומע את דברי הבזיון הנאמרים עליו, ואינו מגיב ולו במילה אחת.

פלא-הפלאים היה שהאנשים שעמדו ליד הגאון שמעוהו אומר 'מחול לך, מחול לך, מחול לך' - - - רק לתאר כיצד היה מגיב לדברים כאלו אדם שלא היה במדרגתו של ה'בית הלוי'!

הקב"ה שילם לאותו שפל-רוח במהירות. לא המחינו זמן רב בפמליה של מעלה עד שהוציאו את דינו. למחרת נכנס בעל הבהמה לרפת שלו, ואחד השוורים בעט בו בחזקה, והרגו במקום.

ומה קרה עכשיו? - ה'בית הלוי' שומע על מה שקרה לבעל הבהמה, ו...מביע את צערו ברבים. 'האיש הזה נהרג בגללי, ואני מאוד מצר על כך', אמר למקורביו. 'אבל באוזנינו שמענו שהרב אמר שהוא מוחל, ואם כן הוא לא נהרג בגללך!' - טענו המקורבים. אבל ה'בית הלוי' לא היה בטוח שאמר את המחילה בלב שלם...

ולא נחה דעתו של אותו גאון עד שקיבל עליו לומר 'קדיש' על מי שביזה אותו, במשך כל שנת-האבל, וגם ללמוד עליו משניות, ואם לא די בכך - עלה הגאון על קברו של אותו יהודי מדי שנה ביום היאהרצייט.

כך נראית יראת-שמים במיטבה.

דקות לפני שהחל המשפט של בעל-התשובה הודיעו לשופט שחמותו התאשפזה

היסוד הראשון בחינוך לתורה הוא לקבל על עצמנו עול תורה, ולהאמין שכל מי שמכוון את פעולותיו על פי יסוד זה, זוכה לסיעתא דשמיא עצומה, ולהסרה מוחלטת ממנו של עול מלכות ועול דרך ארץ.

זה מה שהחניך צריך לשמוע כל העת, ויתירה מכך - אם יראה את אביו ומחנכיו יושבים ולומדים באופן של קבלת-עול, זו תהיה הדוגמא הטובה ביותר עבורו.

כמה וכמה פעמים זכינו לשמוע מפורשי'וצא מפי גדולי הדור שאם ברצוננו להיאבק נגד הגזירות הניחתות על עולם התורה, הדרך הטובה והיעילה ביותר לעשות זאת היא באמצעות הגברת השקידה וההתמדה, וכל המקבל עליו עול תורה מעבירן ממנו עול מלכות ועול דרך ארץ.

נדמה שענין זה של 'כל המקבל עליו עול תורה' וכו', צריך חיזוק בתקופתנו. פה'ושם נשמעים דיבורים בסגנון 'הרי אנחנו

לעולם ועד', איים המפקד. 'אז אשאר כאן לעולם ועד. אני לא אחלל את השבת, יהיה מה שיהיה', הכריז רבי גדליה-משה בגאון יהודי. גם הוא ידע שאפשר במקרה זה לצאת מחילול-השבת-דאורייתא בקלות, וזאת אם יחתום לא בחתימה ממש, אלא על ידי קשקוש, אבל רבי גדליה-משה רצה לקדש את שמו יתברך, וסירב לעשות גם את זאת.

אחרי רבי גדליה-משה עמד יהודי נוסף, שגם השחרור שלו חל באותו יום, דהיינו בשבת קודש. כיון שראה את מעשהו של בן-הרבי, החליט גם הוא לעשות כמוהו, וסירב לחתום.

עכשיו קרה משהו. ראה רבי גדליה-משה את היהודי ההוא, והנה מדובר ביהודי חלוש, שאם יישאר בסיביר יהיה זה עבורו פיקוח נפש, וקם ואמר לו בעוז ובתעצומות: 'אסור לך להחמיר כמוני. אתה חייב לצאת מכאן. ואם אינך רוצה לחתום, אני אחתום במקומך' - - -

ולא רצה רבי גדליה-משה לבזבז זמן, וניגש למפקד ולחש באוזנו שמדובר ביהודי חלש, והוא מוכן לחתום עבורו. למרבה הפלא הסכים המפקד לכך. רבי גדליה-משה חתם, והיהודי שוחרר. ראה המפקד את כל אשר נעשה, ואמר לרבי גדליה-משה: עתה ידעתי כי איש-אלוקים אתה, וכל מה שעשית היה בכוונת-אמת, פעם כדי לקדש את שם אלוקיך, ופעם כדי לסייע לעמיתך, ולכן אני משחרר גם אותך, למרות שאינך מוכן לחתום על כתב-השחרור.

כותבי הקורות ציינו שהיה זה מקרה חריג ביותר, שהסכימו לשחרר אסיר מסיביר בלא שיחתום על המסמכים. אבל כאשר הדברים נעשים מתוך רצון עז לקדש שם-שמים, כ'עדותו' של הקצין הרוסי, גם לאלוקי-מרומם יש מה לומר...

העונש הגיע מיד והשור נגח את מי שביזה את ה'בית הלוי'. וכיצד הגיב על כך ה'בית הלוי' עצמו?

הסיפור השני הוא בבחינת הבלתי-יאמן. עד היכן מגיע כוח-הענווה ויראת-השמים של גדולי ישראל.

המעשה אירע אצל מרן בעל ה'בית הלוי' זצ"ל מבריסק. בתוקף תפקידו כרבה של העיר הטריר פעם הגאון את אחת

מוסרים את עצמנו לתורה, ולמרות זאת לא מעבירים מאתנו עול מלכות ועול דרך ארץ'...

וצריך להבין, ולהאמין, שדברי חז"ל הם אמת לאמיתה, ולא נפלה אות מכל מה שאמרו והוציאו מפייהם, ואם נראה לו לאדם שהוא קיבל עליו עול תורה, ולמרות זאת לא העבירו ממנו עול מלכות, אין לנו אלא לבשר לו שהוא טועה!

כי אם היה מוסר את עצמו על התורה באמת ובתמים, ומקבל את עולה עליו ברצון ובשמחה, היו מסירים ממנו עול מלכות ועול דרך ארץ. ואם המציאות היא שעול המלכות לא הוסר מעליו, סימן שלא קיבל עליו עול תורה כמו שצריך!

ובואו נשמע כיצד מקבלים עול תורה באמת. את המעשה דלהלן שמעתי ממחותני הגאון רבי נחום קוק זצ"ל, שהיה חכימאי דיהודאי, וידע גם לסנגר על יהודים בפני 'שופטים'.

מעשה שהיה בבעל תשובה שלאחר שעשה את השרות הצבאי שלו החל את לימודיו בישיבה. כשהגיע הזמן שבו היה צריך לעשות מילואים בצבא, ניסה להשתחרר מכך, אבל כיון שעל פי הכללים חלה עליו חובת המילואים, לא הסכימו לשחררו.

כשהגיע לשרות המילואים הורו לו מפקדיו לנהוג בקומנדק (כלי רכב צבאי גדול ממדים, המשמש בדרך כלל להסעת חיילים בשדה הקרב). היה זה פלא גדול, כיון שנהיגה בכלי רכב כזה, מצריכה התמחות מיוחדת, ומי שלא נהג ברכב זה מעולם, לא יסתגל אליו כל כך מהר. המפקדים של בעל התשובה הורו לו להתחיל מיד לנהוג בפעילות מבצעית.

ואת אשר יגורנו, בא. החייל עשה תאונה, והרג רח"ל את אחד ממפקדיו. נקבע לו זימון למשפט, וכיון שהעונש הקל ביותר שאפשר לגזור עליו הוא 5 שנות מאסר, יעצו לו חבריו לשכור עורך דין מקצועי.

כדי להקל על צעדיו של בעל התשובה נכנס איתו הגר"נ קוק למרן הסטייפלער זצ"ל. כאשר שמע מרן את הפרטים, והבין שמדובר באברך המוסר את חייו לתורה וליראה, אמר לו שאין צורך לשכור עורך דין מקצועי, ואפשר להסתפק בעורך הדין שמעמיד הצבא לרשותו של כל חייל העומד למשפט.

כאשר התקרב זמן המשפט, אמר עורך הדין הצבאי לחייל שהשופט שאמור לשבת בדינו, ידוע כמי שמחמיר מאוד

במשפטי הצבא, ובמיוחד עם לומדי תורה. 'חוששני מאוד שהוא יחמיר בדין ויגזור עליך הרבה יותר מ-5 שנים'.

בעל-התשובה נכנס שנית אל הסטייפלער, ששאל 'מה הזמן שתצטרך לשבת בכלא', והחייל השיב שמדובר ב-5 שנים. 'תקבל על עצמך ללמוד 5 שנים בקבלת עול תורה אמיתית, והמקבל עליו עול תורה מעבירין ממנו עול מלכות ועול דרך ארץ', אמר מרן ה'קהילות יעקב'. בעל-התשובה אכן קיבל על עצמו באותו מעמד את הוראת הסטייפלער.

והנה מגיע יום המשפט. בעל-התשובה מגיע לבית המשפט, ועורך הדין כבר מצביע לו על השופט שהוא היושב במשפט. כל מי שיצא מהמשפט, היה בפנים נפולות.

והנה מגיע תורו להיכנס למשפט. עוד דקה שתיים והוא כבר בפנים. שמו מתנוסס על השלט בחוץ, כמי שצריך להתכונן להיכנס... לפתע יוצא עורך הדין, ועלפניו ארשת תדהמה. 'משהו לא צפוי אירע זהעתה, ונדמה לי שהיה לך נס גדול מהשמים', אמר לבעל-התשובה שישב במסדרון.

'ממש בזה הרגע, הודיעו לשופט שחמותו אושפזה בבית חולים, והוא חייב להגיע מיד, הודיע עורך הדין, ועכשיו יחליף אותו שופט אחר'. ואכן כך היה.

כשנכנס לבית המשפט, קרא השופט המחליף את פרטי האיש, ובמקום לפנות אל הנאשם, הוא פונה אל התובע הצבאי וגווער בו באומרו 'איך נתנו לחייל שלא נהג מעודו בקומנדק, לנהוג בו בפעילות מבצעית; הרי הנכם אשמים בכל מה שקרה'! - - -

בסופו של דבר האשים השופט את הצבא ברשלנות, ופטר את החייל מכל אשמה, אם כי שלל ממנו את רשיון הנהיגה לשנה. השלילה עצמה היתה לברכה, כי על יד כך לא יכול היה לשמש כנהג, וממילא שחררו אותו מהשרות הצבאי לגמרי. עורכי הדין ציינו שלא האמינו שהנידון ייצא במצב כזה מבית המשפט. ממש לא האמינו.

היש לנו דוגמא טובה יותר ל'כל המקבל עליו עול תורה, מעבירין ממנו עול מלכות ועול דרך ארץ'??

מה השיב לי מרן הגרי"ש אלישיב כששאלתי כיצד קורה שנערים שהיה להם חשק עצום ללמוד, התדרדרו לפתע והפסיקו ללמוד?

אחת התופעות המצערות ביותר בימינו, והמתרחשות להוותנו במשפחות רבות, היא, שילד שלמד במלוא החשק, ומסר את נפשו ללימוד התורה, נופל ממדרגתו ומפסיק ללמוד וכל המרץ והזריזות שלו להתמדת התורה, נעלמים כלא-היו.

ההורים מתפלאים, אינם יודעים מה אירע לפתע לבנם המתמיד שמלמדו ור"מיו כה הירבו לשבח אותו. לא עוזר

מאומה, הילד הולך ומתדרדר, הולך ונופל, עד שלפעמים הופך לאחד הריקים וחסרי-כל, ירחם אלוהים וישמור.

את השאלה הזו הצגתי כמה פעמים בפני מו"ח מרן הגר"ש אלישיב זצ"ל, ותמיד הוא השיב לי באותו מטבע-לשון ואמר שמשפחה זו צריכה לבדוק האם הכסף הנכנס לביתה הוא כשר, והאם המאכלים העולים על השלחן בבית זה, נרכשו בכסף כשר.

וכדברי מו"ח זצ"ל מובא גם בספר "איגרא דפירקא" שנכתב על ידי אחד מתלמידי הבעש"ט, שם מצאנו דברים מפורשים ומזעזעים בנושא זה. וכך הוא כותב בסימן קל"ו:

"על מה שהוא מן התימא, שרואים כמה פעמים שילדים בקטנותם הולכים לבית רבם, ומתמידים בלימוד התורה בכוונה, עונים אמנן יהא שמיא רבה, ומיישרים אורחותיהם, ואחר כך כשמתגדלים מתהפכים ח"ו במידות רעות ומבטלים התורה והתפילה.

"ומאין יתהווה זה, הרי התורה שלמדו בקטנותם שהוא הבל פה שאין בו חטא, היה מהראוי שתעמוד להם, ויוסיפו אומץ בנפשותם כי מצווה גוררת מצווה?"

התירוץ הנורא

קשה לו, לבעל ה"איגרא דפירקא", שאלה קשה עד מאוד: אותו יענקל'ה, או מושל'ה, הילדים שלמדו כל כך טוב בחיידר, התמידו בלימודיהם ואף ענו אמנן יהא שמיא רבה בכוונה, כיצד ייתכן שביום מן הימים הם מתהפכים מטוב לרע ומאבדים את כל מידותיהם הטובות והנאצלות? היכן כל התורה שלמדו? מדוע היא איננה מצילתם מן החטא?

ומשיב על כך ה'איגרא דפירקא' תירוץ נורא, שכל אב ואם בישראל חייבים לשימוע על לוח ליבם: "ואמר מהר"מ ז"ל, שהוא על שאבותיהם האכילו אותו ממון של גזל שסיגלו על ידי משא ומתן שאינו באמונה, ונחפזו באיסורים ונהפך להם לבשר מבושר, ועי"ז נולדים תאוות ומידות גרועות, והביא ראייה מזפק העוף על שנהנה מן הגזל לא נתקרב לגבי המזבח, כי לא לרצון יהיה, והגם שהעוף לא נצטווה, הנה השי"ת שונא החמס". מבהיל.

עד היכן הדברים מגיעים. יכול האבא לשאול את עצמו אלף פעמים ואחת מדוע אירע לו כדבר הזה שבנו יצא לתרבות רעה, ואינו יודע שהוא עצמו הביא עליו את כל הרעה על ידי שהאכיל אותו בוקר צהריים וערב בממון גזל.

לא פעם קורה שעקרת הבית המביאה מהמכולת לחם וגבינה, ביצים וחלב, רוכשת את המצרכים הללו בכסף לא כשר, דהיינו בכסף שהובא הביתה על ידי אמצעים בלתי הגונים, והמידות הרעות הללו עברו מהכסף אל נפשו הענוגה של הילד והטביעו בה את חותמם עד שקשה לו להיפרד מזה.

כן, כך פועלים הדברים בעם ישראל. כוח הטומאה הוא זה המאלץ את צעירי ישראל לעזוב את הגמרא. הכסף צריך להיות טהור, ואדם הסבור שירוויח עוד כמה שקלים על ידי הונאה במסחרו ועשיית הון שלא בצדק, טועה.

מה שנגזר על האדם להרוויח, יגיע לכיסו בכל מקרה, ומה שלא נגזר - לא יגיע, גם אם יעשה את כל המאמצים להשיגו. והיה אם ישתלשל לכיסו כסף לא-נקי הוא ייצא ממנו על כרחו לדברים לא טובים. אז לשם מה כל המאמץ?! - ואחרי הכל,

עוד תקבל "תשלום" על העבירה עצמה בגין חוסר נקיון הכפיים.

מעשה נורא אירע אצל מרן הגאון רבי חיים קניבסקי. בין העומדים בתור בבית הגאון, היה גם מהנדס בכיר, פרופסור גדול בתחומו, כבן שמונים וחמש או תשעים שנה, יהודי חרד וירא שמים, שכל בניו ובנותיו הולכים בדרך ה' וחובשים את בתי המדרשות.

הפרופסור סיפר להגר"ח בפנים כבושות שהוא אינו מצליח להבין דף גמרא וגם לאחר נסיונות שנמשכו עשרות שנים לא עולה בידו הדבר. פרופסור במתמטיקה - כן; להבין את כל הנוסחאות המסובכות במקצוע זה - כן; להבין דף גמרא - לא.

הוא המשיך וסיפר שהדבר מציק לו מאד, שכן בשיעורי הלכה הוא עוד מסתדר בצורה כלשהי ויש ביכולתו להבין הלכה ב'משנה ברורה', אך כשמגיעים לגמרא, המוח הגדול שלו נסתם, הופך לאפס מאופס.

הפרופסור הישיש דיבר בצער רב, וצריך לציין שמדובר ביהודי ירא שמים אמיתי ובהחלט אפשר להבין עד כמה הבעייה הזו מציקה לו, במיוחד לאור העובדה שכל צאצאיו הולכים בדרך התורה והיראה.

רבי עקיבא איגר עומד על שלו

והנה, סיפר הגר"י זילברשטיין, פתח לפתע הפרופסור את פיו ואמר לר' חיים שבתוך כדי עמידתו כאן, ייתכן והתגלתה לו הסיבה המונעת בעדו לצלול אל דף הגמרא.

בעינים דומעות סיפר את עברו ואת קורותיו ומה שעבר עליו בימי ילדותו, אך לפתע קטע הפרופסור את שיחזור הדברים ועבר לספר על מקרה שאירע עם הגאון רבי עקיבא איגר זצ"ל, כאשר אָם בוכיה הגיעה עם ילדה בן השבע אל הגאון וסיפרה לו בדמעות שלפתע עבר לו כל החשק ללמוד.

הגרע"א היררה מעט והשיב לה שמן הסתם אכל הילד דבר שאינו כשר וזו הסיבה לטמטום המוח שלו. תממה האם: הרי אצלנו בבית הכל כשר, איננו מכניסים לביתנו מצרך כלשהו שיש עליו ספק? והגרע"א בשלו. בקדושתו היתירה "הריח" שהסיבה לטמטומו של הילד היא אוכל לא כשר.

הלכה האשה לביתה והחלה לברר ביתר שאת את מקורות האוכל הניכנס לביתה. ומה התברר? באותו יישוב הדיח המרא דאתרא את השוחט המקומי ופָּסְלו לשחוט לבני העיירה. השוחט היה מחוצף גדול והמשיך לשחוט, למרות גזירתו של הרב.

באותם ימים ערכה אחת המשפחות בעיירה חתונה לבנה, וביקשה כנראה ליהנות ממחר מוזל, והזמינה את הבשר אצל השוחט ההוא. הילד השתתף בחתונה ואכל מהבשר שנשחט ע"י השוחט שנפסל.

חזרה האשה אל הגרע"א וסיפרה לו דברים כהווייתם. "זו הסיבה לטמטומו של הילד", פסק הגאון. לשאלת האם מה לעשות וכיצד לתקן את הפגם, הורה רבי עקיבא איגר שיעלו את הילד לארץ ישראל ושיעסוק שם בתורה. ואכן הילד עלה ארצה, וצמח לאחד מתלמידי החכמים הגדולים שבירושלים.

ענין זה של כסף נקי והחיוב המוטל על האדם להכניס לביתו רק כסף כזה שאין בו דנדנד של גזל, דרוש לחיזוק רב.

האדם שרכש מכונית יקרה בכמעט חצי מיליון דולרים, הציע אותה מיד לאחר-מכן למוכר במחיר 20,000 דולרים...

אספר כאן, אמר הרב שליט"א בעת רעווא-דרעווין בפרשת 'תרומה', סיפור שהתרחש בארה"ב, ממנו אפשר ללמוד עד כמה יש להיזהר בכסף שאינו-כשר.

המדובר היה בגביר יהודי שרכש מכונית יקרה מאוד, במחיר המתקרב לחצי מיליון דולרים. לאחר שסיים את העסקה, ניגש הקונה אל המוכר ואמר לו שברצונו למכור לו את הרכב, בחזרה, ב-20,000 דולרים בלבד! מכמעט חצי מיליון דולרים, ירד עד לעשרים אלף!

המוכר לא ידע את נפשו מרוב תמהון, וכפי המקובל בארה"ב הזעיק את המשטרה, בחששו שמדובר בעברייני רציני. השוטרים הגיעו ושאלו את הקונה לסיבת המכירה המוזרה שהוא רוצה לעשות, ותגובתו היתה: אינני חייב למסור לכם ד"ח. כך אני רוצה לעשות, וזהו.

בארה"ב, תשובה שכזו רק מכפילה את החשדות נגד האדם, והשוטרים לקחו את היהודי וכלאוהו בבית המעצר עד הבאתו לידי שופט. כיון שהדבר אירע בסוף השבוע, והשופטים יושבים רק ביום שני, נכלא האיש ל-4 ימים.

משהובא עניינו לבית המשפט, שאל השופט את השוטרים 'וכי מצאתם דבר-מה פלילי בעבר שלו?' השוטרים השיבו בשלילה, ואז התרגו השופט וגער בהם ואמר 'כיצד אפשר לכלוא אדם על לא עוול בכפו, רק מפני שלא רצה לנפק לכם הסבר על העסקה המוזרה שלו? - השופט הורה לשחרר את היהודי, ולשלם לו פיצוי של מיליון דולר על העוול שנעשה לו!

בסופו של דבר התברר שהיהודי הוא תכנן את הכל בכוונה תחילה. דהיינו, הוא ידע שעל ידי שיציע עסקה כזו למוכר, הוא יזעיק את השוטרים, וכשיסרב לתת הסבר, הם יאסרו אותו, ולבסוף ינתן לו פיצוי...

מרן הגר"י זילברשטיין שהמעשה הזה הגיע אליו מאחד מראשי הישיבות שסיפר שהגביר הוא התקשר אליו וביקש לתרום לשיבתו סכום כסף גדול בסך מאה אלף דולר, והדגיש שמדובר בכספי מעשר... ראש הישיבה שהתוודע לסיפור העסקה והפיצוי שניתן לו על ידי השלטונות האמריקנים, שאל האם מדובר בכסף כשר, או שמא כיון שכל הדבר נעשה בתרמית, אסור לו לקחת את הכסף?

אמרנו לו שבוודאי מדובר בכסף שאינו כשר, ואסור לו לקחת את הכסף. גם גיסי מרן הגר"ח קניבסקי הסכים לכך ואמר שלא יקחו את הכסף הזה.

הנהגותיו בכסף של מרן הגר"א קוטלר

תלמיד מובהק של מרן הגר"א קוטלר זצ"ל סיפר לי שני סיפורים על רבו הממחישים את גודל ישרותו בעניין הכסף. ראש ישיבת ליקוואד הורה לרעייתו הרבנית ולבני ביתו שכאשר הם נמצאים בתוך תחום הישיבה הוא מתיר להם

שכן מטבעו של אדם שהוא נמשך אחר ה"מצלצלים" ויִצְרוּ עולל לפתותו ולהסיתו לעשות את שלא ייעשה.

מי שאוהב כסף לא יטען כסף, והנה הוא צועד כשיכור, מתנדנד מצד אל צד בינות ל... שטרות הכסף. סמוך ובטוח הוא שכל שטר או מטבע שיכנס לארנקו יישאר שם, והוא יהיה המחליט על צורות השימוש של הכסף ומה ייעשה בו. וטועה הוא טעות מרה עד מאוד.

אשרי מי שרכש לו אמונה בעניינים אלה והוא יודע ומאמין בחוש שחלל להתאמץ על כסף לא-לך, כי מה שאינו שלך לא יהיה שלך, וגם אם תראה את הכסף בכיסך והנה-הנה אתה משתמש בו בעשר אצבעותיך, עדיין אין זה אומר שהכסף באמת שלך, אלא - לא עלינו ולא על בנינו - יהיה זה כסף שישולם לרופא המשפחה, או כתשלום למתקן מכוונת הכביסה שיוזעק לבדוק מה קרה "פתאום" במכונה המשוכללת שעבדה כל כך יפה ו"לפתע" דָּמָמה דום.

ואין הוא יודע שהדברים לא התרחשו "פתאום". ריבון העולמים שראה את הכספים הלא-נקיים המסתובבים בידיו של בעל הבית, הוציא אותם ממנו על ידי הקלקול במכונת הכביסה או על ידי מחלה, ל"ע, שפקדה את אחד מבני הבית.

וכיצד מגיב אדם שאינו מאמין? "כמה שפר עלי מזלי שהיה בכיסי כסף לשלם לרופא או לטכנאי המכונות! איך הייתי מסתדר בלעדי אותו כסף"? ואינו יודע את האמת הפשוטה, שאם הכסף שלו היה נקי, לא היתה המכונה מתקלקלת ולא היתה המחלה פוקדת אותו.

אף כוס לא נשברה

כסף טהור מביא ברכה על האדם ומונע ממנו הפסדים. ויתירה מכך. מהמעשה המופלא שסיפור בשורות הבאות על הגאון רבי חיים מוולוז'ין זצ"ל אפשר לראות שאם כספו ורכושו של האדם נקיים מחשש-גזל, לא יוכל לשלוט בהם נזק כלשהו. אלמלא היה הסיפור מצוטט על ידי מקורות נאמנים אי אפשר היה להאמין שזה מה שקרה בביתו של הגר"ח.

פעם התקיימה בביתו אספת רבנים גדולה, ועל השולחן היו צלחות וכוסות רבות. לפתע משך מאן-דהו את המפה וכל הכלים נפלו ארצה בקול רעש גדול.

קם ר' חיים ממקומו והרגיע את הנוכחים. "עכשיו אוכל לבדוק אם הכסף בביתי נקי וטהור הוא", אמר, וציווה לבדוק מה קרה עם הכלים שנפלו. לתדהמת כל הנוכחים לא נשברה ולו כוס אחת!!!

אם לוקחים בחשבון שחומר הגלם ממנו נוצרו הכוסות בתקופה ההיא לא הגיע לקצה-קצהו של ה"דורלקס" של ימינו, ובדרך הטבע צריכים היו כל הכלים להתרסק לגמרי, הרי מדובר בנס גלוי ועצום עד מאוד. אבל אליבא דהגר"ח אין זה נס, כי "בדרך הטבע" לא ישלוט נזק במה שקנו מכסף נקי...

ספרי תולדותיהם של גדולי הדורות מלאים בסיפורים אודות זהירותם המופלגת של אותם ענקים מכל ריח של איסור גזל, והיו שהחמירו על עצמם בעניינים אלה באופן נורא, יען וביען כי אמונה זו היתה חדורה היטב בליבם, עד כדי כך שהרגישו שגם אגורה אחת שאינה שלי היא כגחלים לוחשות המאיימות לשרוף את הארנק ואת בעליו גם יחד, וכשם שנמלט אדם מלהבות האש, כך ברחו גדולי הרוח מממון שאינו כשר.

החולה-הקשה שהגיעה עד שערי מוות, הבריאה, וסיפורה:

הייתי כבר בשמים, והורו לי לרדת למטה, כי בזכות 18 אנשים שהתפללו עלייך את תבראי, ותזמיני אותם לסעודת ההודיה

בימים אלה התקבל אצלנו מכתב מהקהילה החרדית במקסיקו, ובו מגולל הכותב, הרב פרץ, סיפור בלתי-ייאמן, שצריך להאזין לו היטב, וללמוד את אשר עלינו לעשות.

במכתב מסופר על אחת מנשות הקהילה שחלתה בקורונה, ומצבה התדרדר והיא הגיעה רח"ל עד שערי מוות. בבתי הכנסת נתלו פתקים עם שמה ושם-אמה, והרבנים ביקשו להתפלל עליה, וכל פעם כשעוברים ליד המודעה לעצור לרגע, ולומר פרק תהלים.

והנה לשמחת הכל יום אחד הבריאה האשה באופן פתאומי למדי, וקמה על רגליה, ויצאה מבית החולים. אי אפשר לתאר את השמחה העצומה ששררה בקרב כל אנשי הקהילה, אבל בכך לא הסתיים הסיפור. היום ותדהמה תקפו את הכל, כאשר האשה הודיעה שלסעודת ההודיה שתתקיים בביתה, היא מזמינה 18 אנשים מסוימים, ונקבה בשמותיהם, ואמרה שאת הסיבה להזמנתם של האנשים הללו היא תספר בסעודה עצמה.

בני הקהילה נדרכו למשמע הדברים, ולקראת הסעודה גאה המתח עד מאוד. והנה הגיעה שעת הסעודה, והחולה שהבריאה סיפורה שהגיעה ממש עד שערי מוות, ועלתה כבר השמימה, ושם היא שומעת שאומרים לה כדברים האלה: 'מה את עושה כאן? תרדי למטה, לעולם התחתון, כי יש 18 אנשים שהתפללו עלייך, וכל פעם שעברו ליד המודעות בבתי הכנסת, הם נעצרו ואמרו פרק תהלים, ובזכותם את תבראי, וכשתעשי סעודת הודיה - תזמיני את 18 האנשים הללו' - -

האשה סיפרה שעוד בהיותה שם, 'למעלה', הכירה חלק משמותיהם של האנשים, אבל את חלקם השני לא הכירה כלל. למותר לציין, שכל 18 האנשים הללו 'הודו באשמה' שיוחסה להם, ואמרו שאכן הם עצרו כל פעם ואמרו פרק תהלים לרפואתה של האשה.

כמה מוסר-השכל יש בסיפור המדהים הזה!!! הרי אדם חושב לעצמו 'אם האשה הגיעה למצב כל-כך קשה, מה כבר יעזור פרק-תהלים שאגיד עכשיו? וכי הפרק הזה ישנה את מצבה'?? אבל הנה התברר, ועכשיו יש על כך עדות ברורה מן השמים, שיש בכוחו של פרק תהלים אחד להקים גם חולה קשה ממיטתו, ולהבריא לחלוטין.

אנשי הקהילה מציינים שלא כל 18 האנשים שהוזמנו לסעודה - על פי ה'הוראה' השמימית המופלאה, היו תלמידי חכמים; חלקם היו מה שנקרא 'הודים פשוטים'! אבל גם הם עצרו ואמרו פרק תהלים לרפואתה של האשה, וזכו 'לקבל תעודה' מן השמים על כך.

המעמסה על הקב"ה, שבידיו כל הכסף והזהב, הרי בוודאי שהאלוקים יתן לו את כל מה שמגיע לו ויריק עליו שפע ברכות עד בלי די.

ומי פתי יאמין שהעושר תלוי בריצתו של האדם אחריו? - גם אם יצליח איש זה לצבור בקופתו רווחי עתק, הרי לימד אותנו שלמה החכם מכל אדם שיש עושר השמור לבעליו לרעתו, ולא עוד אלא זו היא "רעה חולה ראיתי תחת השמש, עשר השמור לבעליו לרעתו, ואבד העשר ההוא בענין רע", (קהלת, פרק ה' פסוקים י"ב-י"ג). והיינו כפי שהוסבר לעיל שהכסף שהושג במרמה יילך להוצאות על תיקון מיכשור שהתקלקל "לפתע" או לטיפול הרופאים, רח"ל.

שלוות נפש שאין דומה לה

ומאידיך, כמה מאושר הוא אותו יהודי הבוטח באלוקיו בכל ליבו ויודע שלאחר שעשה את ההשתדלות המינימלית יכול הוא לישב בשקט ובשלווה על מבועי התורה ולעסוק בדברי רוח ככל אשר יחפץ, והקב"ה ישלח לו כבר את עזרו ממעל, ועל זה אמר שלמה המלך (שם, פרק ה' פסוק י"ז) "הנה אשר ראיתי אני, טוב אשר יפה לאכול ולשתות ולראות טובה בכל עמלו וכו' אשר נתן לו האלקים כי הוא חלקך".

לאכול מהמזון של הישיבה. היתר זה חל גם כאשר הם נוסעים בדרכם מן הישיבה הביתה, אולם ברגע שהם נכנסים לתוך הבית עם לחם של הישיבה, חייבים הם להודיע לו על כך "כיוון שאסור לי להכניס לביתי אוכל השייך לישיבה, ובמקרה זה אני צריך להוריד את הלחם ממשכורתך".

הרי הרבנית ובני הבית פעלו אף הם למען מוסדות הישיבה, ואם כן מדוע אסור לו לראש הישיבה להכניס אוכל של הישיבה לביתו? - אבל אותו גאון וצדיק, מקים עולה של תורה באמריקה, המעוניין להורות לתלמידיו תורת אמת, מקדש את עצמו במותר לו בכל מה שקשור לענייני ממון.

הסיפור השני שסיפר לי התלמיד המובהק, הוא, שכאשר השיא מרן הגר"א קוטלר את כל ילדיו, ביקש מהנהלת הישיבה ... להוריד לו ממשכורתו סך מסויים כי הרי עכשיו פחתו הוצאות הבית והוא מסוגל להסתדר בסכום קטן יותר...

וכדאי להתבונן, ולחזור ולהתבונן, באושרו של האיש המאמין באמונה שלימה שפרנסתו ופרנסת אנשי ביתו נגזרה כבר מן השמים מראש השנה ועד ראש השנה. כמה מאושר הוא, מאחר שבמחור ניקבעה המסקנה הבהירה שאין כל עניין להרבות במאמצים להשגת הכסף, אלא אם עושה אדם את ההשתדלות המינימלית בנושאים אלה ומטיל את יתר

בכל הדורות לא היו צריכים להביא ראייה לאמיתותו של מאמר חז"ל (אבות, פרק ד' משנה א') "איזהו עשיר השמח בחלקו", אבל בדורנו החומרי מי שלא יתקע את האמת הזו עמוק-עמוק בתוך ליבו, עלול להיגרר בקלות רבה אחר דברי הבל שאין בהם ממש ולמצוא את עצמו לפתע-פתאום מהלך בעולם אחר שמושגיו רחוקים מעולם התורה כרחוק מזרח ממערב.

רק מי ששמח בחלקו יכול להיות מאושר, שהרי אין הוא שרוי במתח על המשכורת שלא נכנסה בזמן, אין הוא נלחץ מכל הפסד או נזק שנגרם לו בנכסיו, כי על כל מה שקורה לו הוא אומר "זו מתת אלוקים היא" (קהלת, פרק ה' פסוק י"ח), ואם אני עשיתי את המוטל עלי יכולני להשליך את כל השאר על בורא כל העולמות, שכל מעשיו אמת וצדק ואין בהם מתוס.

אין הוא מתרגש יתר על המידה כשילדיו מגיעים לפרק "האיש מקדש", ואין הוא נרתע מעשיית שידוכים עם משפחות שעשירות איונה מתמקדת בתקציב כספי מוגדל אלא בעושר מופלג בתורה וביראת שמים, במידות ובדרך ארץ; הוא מוכן לקיים בלב שלם את הוראת הרמ"א ביורה דעה שלא לחפש "שנוער" [חותן] עם כסף.

כיצד יתכן שמברכים בחתונה 'ברוך דיין האמת', למרות שכולם חיים ונושמים, ואף אחד לא מת?

התשובה לשאלה שהובאה בכותרת נעוצה בחתונות הקורונה העוברות על עמך בית ישראל.

בעיצומה של חתונה הופיעו שוטרים וכל המוזמנים מיהרו להסתלק. השוטרים ניגשו לאבי החתן וקנסוהו בסכום כסף גבוה מאוד. על הקנס הזה צריך אבי החתן לברך 'דיין האמת'.

המקור לכך הוא במסכת ברכות [נ"ד.] שם נאמר: "חייב אדם לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה, שנאמר ואהבת את ה' אלוקיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאודך. בכל מאודך - בכל מדה ומדה שמודד לך, הווה מודה לו מאוד מאוד". והשר"ע [סימן רכ"ב ב'] כותב: "על שמועות רעות מברך דיין האמת".

בביאור הלכה [ד"ה על שמועות רעות] מובא: "אם נודע לו שהחמיץ יינו, מברך 'דיין האמת', ופשוט דהוא הדין אם נשרפו לו נכסיו או שמתה לו בהמתו, וכל כהאי גוונא דבר שדרך האדם להצטער בו". וכתב החוות יאיר בספר 'מקור חיים': "וכן מי שנשבר לו חפץ יקר, או נגנב לו, או שאבדו והתייאש ממנו מברך 'דיין האמת'".

ב'קצות השולחן' נפסק בשם 'שולחן ערוך הרב', וכן בערוך השולחן, שבין אם מדובר ברעת הגוף ובין אם זו היא רעת ממון, מברכים 'ברוך דיין האמת'. ובהקדמת שו"ת 'יד אליהו' מספר שכאשר נודע לו שנשרפו ספריו, בירך ברבים בשם ומלכות 'ברוך דיין האמת'.

בספר 'אבני ישפה' אומר שיתכן שאף לאלו שלא נהגו לברך על פטירת אדם, יש להם לברך על הפסד ממון, שהרי

אמרינן בחולין שממונם של צדיקים חביב עליהם יותר מגופם, וממילא ידוע שחזקה אין אדם מעמיד עצמו על ממונו.

לאור כל זאת, בשל הקנס הגדול שהוטל על אבי החתן הוא צריך לברך 'דיין האמת'.

אלא שלפעמים קורה שאפשר לבטל את הקנס מכל מיני נסיבות, כגון שיצליח להוכיח שאנשים באו שלא ברצונו, או שיוכיח שהזהיר את כולם לעטות מסכות ולא שמעו לו. יש מקרים שהמשטרה מתחשבת בכך, ובמקרה שכזה, כשיש ספק אם יצטרך לשלם, לא יברך; אבל אם ודאי שישלם, יברך 'ברוך דיין האמת'.

הדבר נודע לסבתא-האלמנה והיא הצטערה מאוד על כך

יש דברים העלולים להמיט על האדם דברים לא-טובים, ההיפך מההבטחה הנ"ל. אחד מהם הוא גרימת צער לאלמנה.

הגיע אלינו מכתב מבהיל, ממנו אפשר ללמוד עד כמה מקפיד השי"ת על הצער שנגרם לאלמנה או ליתום, כמו שכתוב 'אם ענה תענה אתו, כי אם צעק יצעק אלי, שמע אשמע צעקתו'.

כותב המכתב מספר שבבו, אבי-אימו, היה רואה-חשבון מצליח, והמשרד שלו - ששכן במשך כל השנים במקום שכור - היה מלא תמיד בלקוחות נאמנים ו'כבדים', שהפקידו בידי סבי את כל הפעילות החשבונאית של עסקיהם.

שנים מספר לאחר שאבי נישא לאימי, הזמינו חמי (דהיינו הסבא הנזכר) לעבוד איתו בצוותא. ואכן, במשך שנים רבות הם עבדו יחדיו, באהבה ובחביבה, עד כדי כך שהסבא הסכים לקבל את אבי כשותף לעסק.

לאחר פטירת הסבא, מספר הנכד, נכנסה הסבתא למשרד, ומילאה את מקום בעלה בהצלחה מרובה, כשחתנה (דהיינו אבי) נמצא לצדה כשותף. בינתיים למדתי גם אני את המקצוע, ואבי החליט להכניסני לעסק, וזאת משתי סיבות. ראשית, כדי שאשתלם עוד יותר ברוי המקצוע; ושנית, שבבוא הזמן יעלה בידו להכניס גם אותי כשותף.

כששמעה הסבתא על החלטתו של אבי, התנגדה לכך בכל תוקף, ואמרה שלפי דעתה לא כדאי להפוך את המשרד המצליח לעסק משפחתי, כיון שהדבר עלול לגרום לבסוף למריבות ושאר מרעין-בישין.

ההתנגדות של הסבתא היתה למורת-רוחו של אבי. הוא הלך להתייעץ עם רב פלוני, אבל גם הרב ההוא היה בדעה שאסור לו להמרות את פיה של הסבתא, שהרי בנוסף לחיוב שחל עליו לכבדה, אסור לצערה, בהיותה אלמנה, וכדאי לך מאוד-מאוד להיזהר בענין, הורה הרב.

שני מכתבים היו מונחים על השלחן

הסבתא, שהיא כמובן אשה מבוגרת, נמצאת בעסק רק כמה שעות בודדות בשבוע, ואבא שלי, מספר הכותב, שביקש בכל זאת לשלב אותי בעבודת המשרד, יעץ לי להגיע בשעות שהסבתא לא נמצאת בעסק, וכך הכל יבוא על מקומו בשלום.

הרי גם במהלך הטיסה שלך לארץ, או הפלגה באונייה, יש מצבים שאתה בבידוד ואין לך מניין, ובכל זאת הינך טס לארץ ישראל, ואינך מתחשב בבידוד שנגזר עליך. לכן, גם אם במצב הנוכחי גוזרים עליך לאחר כניסתך לארץ, בידוד למשך שבועיים, אין בכך סיבה שלא להגיע.

הגביר נתקל בילד בוכה

המעשה שלפנינו מוכיח כמה מאמצים עושה השי"ת לבל ידח ממנו נידח. הדבר הזה צריך לשמח את לבנו, בראותנו שהאבא-הטוב שלנו בשמים מחפש את הילדים שלו, ומעוניין בהם, למרות שירדו מן הדרך.

מעשה שהיה באיטליה עם יהודי שהתעשר מאוד, והפך לאחד מגביריה של המדינה. ככל שהקופה שלו התעשרה יותר ויותר, כך נטש היהודי את מסורת אבותיו, וגם בביתו לא נראה כל סממן יהודי. כך הלך האיש מדחי אל דחי, ולא זכר כבר בכלל שהוא יהודי.

יום אחד, עם שובו מהעבודה במפעליו, נתקל ברחוב בילד יהודי בוכה. מששאלו לסיבת בכיו השיב הילד שאביו שלח אותו למכולת לקנות בקבוק שמן כדי להדליק נרות חנוכה, 'ואכן קניתי את הבקבוק, ורצתי הביתה; תוך כדי הריצה נפלתי על הקרקע, והבקבוק נשבר לרסיסים, ומה אשיב לאבא בבואי הביתה?' - התייפח הילד.

בראותו את הילד הבוכה, נמס ליבו של הגביר, והוא ליטף את הילד ואמר לו: הנה לך כסף לקנות לא בקבוק אחד של שמן, אלא כמה וכמה, ואף תוכל לקנות בקבוקי שמן יקרים... הילד נטל את הכסף ואף-רץ לרכוש את בקבוקי השמן היקרים. הגביר אסף את שברי הבקבוק ונתנם בשקית מיוחדת.

ומצוה גוררת מצוה, וגם במקרה שלנו, לאחר שקיים הגביר את מצוות החסד הגדולה עם הילד, התעוררו בליבו רגשיות-תשובה, במיוחד לאחר שזכר במשפט שיצא מפי הילד הבוכה שאמר 'מה אשיב לאבא'... גם בליבו-שלו עלו לפתע הרהורי תשובה בסגנון 'מה אשיב לאבא בשמים' על כל מעשי הרעים. הגביר החליט לשוב לאלוקיו בלב שלם. הוא הודיע גם לרעייתו ולילדיו על החלטתו לחזור בתשובה שלימה.

כיון שהיה זה ממש בערב חג החנוכה, הדבר הראשון שעשה היה קנייתו של חנוכיית-זהב מהודדת, והצבתה בחלון ביתו הפונה לרשות הרבים כדי לקיים פרסומי ניסא בהידור. ליד החנוכייה המוזהבת הציב הגביר את... שברי הבקבוק של הילד שבכה ברחוב, באמרו שהרי אלמלא הם לא הייתי מגיע להתעוררות-הלב שגרמה לי לחזור בתשובה שלימה. על שברי הזכוכית הציב הגביר כיתוב גדול - 'מה אשיב לאבא'...

בעקבות הסיפור התעוררה שאלה, האם היה מותר בשבת חנוכה לגעת בשברי הזכוכית? שהרי לכאורה שברים אלה הם מוקצה, ואסור לגעת בהם. אבל כיון שהם צופנים בתוכם מסר מוסרי חשוב מאוד, הם הופכים לספר 'מסילת ישרים' או 'שערי תשובה'! ולכן יהיה מותר לגעת בהם בשבת.

משהבאתי את הדברים לפני גיסי מרן רבי חיים קניבסקי, סירב לקבל את הסברה הזו, ואמר שהם מוקצים ממש. יתכן

אבל מעשה שטן הצליח, והדבר נודע לסבתא, שהצטערה על כך מאוד, ואף ניהלה וויכוח קולני עם אבי, שהגיע בשל כך למצב מאוד לא-נעים עם חמותו האלמנה. הגרוע מכל אירע כמה ימים לאחר מכן. אבי קיבל אירוע לבבי, והפך לאדם חולה ולכן אין באפשרותו להגיע למשרד. כך הוכרחת על-כרחי להגיע לעסק, כדי לנהל אותו.

אבל הדברים-הלא-טובים עדיין לא נגמרו... ביום הראשון להגעתו למשרד, אני מוצא על השלחן שני מכתבים. פתחתי את הראשון, והנה היתה בו הודעה מהאדם שמשכיר לנו את המקום מזה עשרות שנים, הכותב שהיתה לו הנאה גדולה לעבוד אתנו כל השנים, אבל גם דברים טובים מסתיימים להם, והוא מבקש מאתנו לפנות את המשרד בתוך חודש מקבלת ההודעה... במכתב השני מודיע לנו אחד הלקוחות ה'כבדים', שאף הוא עבד אתנו שנים רבות, שהוא נאלץ לעזוב אותנו לטובת משרד אחר...

ראינו בחוש, מסיים הנכד, שיד ה' פגעה בנו, והשי"ת, אב הרחמים, השתתף בצער האלמנה, והעניש אותנו תיכף-ומיד בכל הדברים הנ"ל. הנכד שאל במכתבו, מה עליו לעשות עתה כדי לכפר על הצער שנגרם לאלמנה?

והשבנו על פי המובא במכילתא דרבי שמעון בר יוחאי (פרק כ"ב): 'אלמנה ויתום, אין לי אלא אלמנה ויתום, מנין לרבות כל אדם?' ת"ל, לא תענון; אם כן למה נאמר אלמנה ויתום, ממחר אני ליפרע על ידי אלמנה ויתום יתר מכל אדם, שהאשה קובלת לבעלה, בן קובל לאביו, אבל אלו אין להן מי שיקבלו לו אלא לי בלבד. לא תענון, מכלל שנאמר אם ענה תענה אותו, יכול לא יהא חייב עד שיענה ויחזור ויענה, ת"ל לא תענון, אפילו עינו אחד; אם כן למה נאמר אם ענה תענה אותו? לחייב על כל עינו ועינו!'

למדנו את חומר הדברים של עינוי אלמנה, ושהקב"ה ממחר להיפרע ממי שמענה אותה, וכידוע כמה חרדו כל גדולי ישראל גם מפגיעה קטנה באלמנה!

והעצה היא, לבקש ממנה מחילה, ולפייסה בכל מיני ריצוי, עד שתעבור הקפידא ממנה. ואכן, לאחר בקשת המחילה-והסליחה הסתדרו כל הבעיות הנ"ל ובאו על פתרון המלא.

בן-ישיבה שואל האם להגיע לארץ למרות חובת הבידוד שנגזר עליו אז, למשך שבועיים?

ההנהגה כאן בארץ היא שאדם החוזר מחו"ל נכנס לבידוד למשך שבועיים. בחור ישיבה המתגורר בחו"ל ולומד בישיבת מיר בירושלים, ונמצא עכשיו בביתו שבחו"ל, שאל אותנו האם עליו לחזור לארץ, ולהיכנס לבידוד הממושך, או שמא יישאר בחו"ל.

והשבנו לו שלמרות הבידוד - שבמהלכו יש סיכוי שלא יהיה לו אפילו מנין להתפלל בו - כדאי לו להגיע ארצה, כיון שעצם השהות בארץ הקודש יש בה מצווה וזכות גדולה.

שהגר"ח סובר כך משום שהכיתוב 'מה אשיב לאבא', אינו מכיל את הסיפור כולו, ולכן אין בו את הצד המוסרי שעליו דיברנו. רמזים שכאלה, אינם יכולים להפוך לספר מוסר, כיון שאנשים שיקראו את הכיתוב לא יבינו במה מדובר, ואין זה ספר מוסר... אבל יתכן שהמצב היה שונה אם היה הגביר כותב על השברים את כל הסיפור לפרטיו.

תורם אחד רוצה לתת כסף, והשני מצרכים. ממי לקבל?

אחד מראשי הכוללים היפנה אלינו שאלה כדלהלן: פנה אליי, הוא מספר, יהודי עשיר ואמר שהוא מוכן לתרום לכולל סכום כסף מכובד. מאידך, פנה אלינו יהודי נוסף ואמר שמוכן לתרום לאברכים מצרכי מזון לשבת (בסכום כסף המקביל פחות או יותר לתורם הראשון). איזו תרומה עדיף לקבל?

ניסינו בתחילה לפשוט את השאלה על פי הסיפור בגמרא (תענית, כ"ג א'-ב') על אבא חלקיה, נכדו של חוני המעגל שהוא ואשתו התפללו על הגשמים ותפילתם התקבלה, אלא שהעננים הגיעו מהזווית שבו עמדה אשתו.

כששאלו אותו החכמים מדוע זה כך, השיב: 'משום דאיתתא שכיחא בביתא, ויהבא ריפתא לעניי, ומקרבא הנייתה, ואנא יהיבנא זוזא ולא מקרבא הנייתה'. דהיינו, שכאשר מגיע עני לביתם הרי אשתו מצויה בבית וממילא היא נותנת לעני מאכלים, וההנאה שלו מגיעה באופן מיידי, ואילו הוא נותן להם כסף מזומן, ואז הם צריכים ללכת לקנות את האוכל.

לפי זה יוצא שגם בשאלתו של ראש הכולל, עדיף לתת לאברכים את מצרכי השבת, ולא את הכסף המזומן. אבל לאחר מכן חשבתי שאולי אין המצבים והתקופות דומות, כיון שבימינו יש רבים מבני התורה האברכים שהאוכל היחיד שהם מכניסים לפיהם הוא רק מה שרעייתם מכינה, ורק עליה הם סומכים בכשרות המזון, ואם יביאו להם מאכלים ממקומות אחרים הם לא ישתמשו בהם.

הבעל-הת"ח התקשר, כדרכו, לשאול את אשתו מה להביא מהמכולת, אבל היא שוחחה בטלפון ולא הגיבה

רבותיי סיפרו לי מעשה מופלא, שאפשר ללמוד ממנו מוסר-השכל גדול עד מאוד. המדובר היה בתלמיד חכם מופלג, שתורתו מכרזת לפניו, ובכל אשר יעשה יצלח. הסיעתא דשמיא מלווה אותו על כל צעד.

למי שמחפש את הסיבה לכך, נספר שמדי יום ביומו מתפנה הת"ח ההוא לסייע לרעייתו בתחומים שונים, ובמיוחד

מקניית הצרכים היומיומיים במכולת השכונתית. כאשר הוא מסיים את תפילת שחרית, הוא מתקשר אליה במיוחד, ושואל מה צריך להביא מהמכולת, ונכנס לחנות וקונה לחם, חלב, ביצים, וכל יתר המצרכים.

הת"ח אינו חס על כבוד התורה שלו, ומתכופף אל המדפים במכולת על מנת לעזור לאשתו, העסוקה בטיפול בילדים, שלא תצטרך היא לרדת מהבית ולקנות. כבר בכך אפשר לראות את סוד ההצלחה המלווה אותו בכל פעליו והליכותיו, עד שמקורביו מעידים עליו שבכל מה שהוא נוגע, ניכרת הצלחה רבה.

ויהי היום, והת"ח סיים להתפלל והוא מתקשר לאשתו, אבל הטלפון בבית תפוס. הוא מתקשר שנית, ושלישית, והקו עדיין תפוס, ורעייתו אינה מפסיקה את השיחה כדי להשיב לו, ולומר מה היא צריכה היום מהמכולת. בלית-ברירה עלה הת"ח לביתו, כדי לשאול את אשתו איזה מצרכים להביא.

כשנכנס הביתה, הוא פוגש באשתו שעדיין משוחחת בטלפון, ובמקום להעיר לה מדוע לא השיבה לשיחת הטלפון שלו, הוא מאיר לה פנים, ומגיב בנימוס רב. בתוך-כך עולה באפו ריח של שריפה. הוא ניגש למטבח, ורואה שבגלל שאשתו היתה עסוקה בשיחת הטלפון היא לא הרגישה שאחד הסירים שהניחה על הגז, עולה באש, והלהבות כבר החלו לטפס גבוה-גבוה.

שניהם מיהרו עתה לכבות את האש, אלא שמיד לאחר מכן מתברר שאם לא היו מגלים את השריפה, וזו היתה ממשיכה לבעור עוד שניות ספורות, היה עלול להתרחש חלילה אסון גדול, מפני שבצמוד לאש עמדו כמה דוודים, וגם הם היו עלולים להתלקח ולעלות באש, וכל הדירה היתה נשרפת לגמרי. רק לאחר שהצליחו לכבות את האש, התנצלה האשה וסיפרה לבעלה שהבת שלהם, שילדה לפני מספר ימים, התקשרה אליה בשאלה דחופה, 'ומרוב הדחיפות לא שמתי לב שהינך מתקשר אליי', אמרה האשה.

ברור כשמש, אמרו רבותיי למשמע הסיפור, שבגלל שהבעל-הת"ח לא הבעיר את האש בביתו, ולא גער ברעייתו על כך שלא הגיבה לטלפון שלו, סייעו להם מן השמים שהאש לא תבער בביתם, ולא תכלה את הדירה.

הרי אם היה מדובר באדם פשוט, הוא היה צועק על אשתו, ואומר לה 'עד שאני רוצה לעזור לך, ולהביא דברים מהמכולת, ומתקשר אלייך לשם כך במיוחד, את לא מגיבה כלל לשיחת הטלפון שלי? וכי כך מתנהגים?!'

אבל הבעל לא עשה זאת, ובכניסתו הביתה האיר פניו לאשתו (ומיד לאחר מכן התברר שהיא אכן לא היתה אשמה כלל וכלל, בגלל הדחיפות של השיחה שהתקבלה מהבת-היולדת), ובזכות זה זכה שדירתם ניצלה מן האש.

מסיפור זה ילמד כל אדם כיצד להתנהג עם רעייתו, ולא יגער בה גם אם הוא חושב שהוא צודק... כי במרבית המקרים יתברר לו שאין כל סיבה לגעור, וגם אם יש סיבה - עליו להתגבר על עצמו, ולחשוב על כל הטובות שהאשה עושה למענו, וכיצד היה מצבו אם חלילה לא היתה לו אשה.

ואם הוא אכן יתגבר על עצמו, ייתן לו הקב"ה את שכרו בכפל-כפליים, וכשם שהוא יאיר פניו לאשתו ולבני ביתו, כך יאירו לו מן השמים ויצליחו את כל דרכיו.

למוד לעבודה

הסיפור מסמר-השיער

מזה זמן רב לא שמענו סיפור כה מרגש

שיעורו של הגאון הנודע רבי אשר אריאל שליט"א, מראשי ישיבת מיר, הוא אחד השיעורים המפורסמים ביותר בעולם הישיבות. באחד השיעורים האחרונים נשא הגר"ש משא מעצים.

תלמידי חכמים מובהקים, עמלי התורה. ברשות הרבנים הגאונים. כל הקהל הקדוש. ראשית דבר. מודה אני לפניך ה' אלוהי ואלוהי אבותי, שזיכני להשתתף בסיום הקדוש הזה. כבר שנים שמחכים לסיום של מסכת שבת. וברוך ה' הגענו ליום הזה. כמוכן שבמעמד הזה צריכים לדבר בשבחה של תורה, בשבחן של לומדי התורה. גם בעולם הזה אין יתרון אלא לתורה.

לאחרונה התוודעתי לנקודה נוספת בשבחה של תורה: לפני פחות משבועיים נפטר יהודי בירושלים, יהודי שומר תורה ומצוות. החינוך שהוא קיבל בילדותו כנראה לא היה כל כך חינוך ישיבתי, ואף על פי כן הוא הגיע ללמוד בישיבת פוניבז'. מדובר על לפני למעלה משבעים שנה. הוא למד שם בשיבה בחברותא עם אחד מגדולי הדור כיום. לאחר שנה הוא עבר לישיבת חברון וגם שם הוא למד בחברותא עם אחד מגדולי הדור. הוא היה מוכשר ביותר, כנראה גם בעל שכל הישר.

לאחר השנתיים הללו הוא פרש ללימודים אחרים, כנראה מסיבות אישיות שאילצו אותו לעבור לדברים אחרים. לעבור מהקודש לחול. הוא התמחה בנושאי כלכלה והיה גאון בנושאים הללו. הוא הגיע למשרה ממשלתית גבוהה מאוד, מהגבוהות ביותר ששייך. הוא היה מרצה מאוד מבוקש בנושאים האלו של כלכלה. בכל מקום ביקשו ממנו לבוא להרצות.

ללמד את החידושים שלו בסדרי מסחר ותעשייה, בניהול כלכלה. הוא כתב את כל ההרצאות שלו. החדר שלו היה מלא בכתבים שכתב בנושאים הללו.

בני המשפחה ביקשו ממנו, כשהיה חולה "יש לך חדר מלא בקלסרים שכתבת, תוציא אותם לאור". הוא ענה, "זה לא רלוונטי". לחצו עליו עוד ועוד, והוא בשלו, "זה לא רלוונטי". לאחר מכן הוא הסביר: "הכלכלה משתנית כל הזמן, מה שדיברתי בעבר אין לזה שום משמעות היום. הכלכלה עברה למהלכים אחרים לגמרי, עם כל החידושים שיש היום. וכל מה שחידשתי, כל מה שהרציתי, אין לזה שום משמעות היום. אין מה להוציא לאור".

אחרי כן הוא הוסיף – כך סיפר לי קרוב שלו שהוא בעל המעשה – "לפני שנים רבות למדתי בפוניבז', שנה אחת הייתי בשיעור א', ושמעתי שיעורים ממין הגאון רבי שמואל רזובסקי, וכתבתי את השיעורים. לאחר שנים, רצו להוציא ספר מהשיעורים של ר' שמואל, והשתמשו גם כן בכתבים שלי. – זה רלוונטי! גם היום זה רלוונטי!" כמוכן שדמעות זלגו מעיני כל השומעים, וגם מעיני כששמעתי את הווארט הזה.

מה יתרון לאדם בכל עמלו שיעמול תחת השמש, אומר רש"י כל עמל שאדם עמל תחת השמש, במקום השמש, שמש היינו התורה, האור הגדול ביותר שיש, כשאדם עמל במקום תורה, מה יתרון לאדם. חז"ל אומרים על אותו פסוק, תחת השמש אין יתרון למעלה מן השמש יש יתרון, בעמלה של עולם אין יתרון בעמלה של תורה יש יתרון. תמיד הבנתי שהכוונה היא, שבדברים האחרים, בעמל שיש בענייני העולם הזה, כל הקניינים שקונים על ידי העמל נשארים רק כשמגיעים לעולם האמת, אין מלווין לו לאדם לבית עולמו לא כסף ולא זהב ולא אבנים טובות ומרגליות אלא תורה ומצוות ומעשים טובים בלבד. אז היתרון של העמל בתורה, רק כשמגיעים לעולם האמת, שם רואים את היתרון.

פה נודע לי דבר חדש, יותר עמוק. גם בעולם הזה אין יתרון. מגיע זמן וזה לא רלוונטי. כל הקניינים של העולם הזה, כל החידושים שמחדשים בעולם הזה – היה אחד מומחה גדול, הוא הצליח להמציא טיפ רקורדר באופן משוכלל ביותר, והיום, היום זה לא רלוונטי. אי אפשר להשיג היום טיפ רקורדר בחנויות בכלל, וכו' וכו' – תורה זה רלוונטי לעולם ועד. התורה לא משתנית. זאת התורה לא תהא מוחלפת. כל עמל בתורה, כל קניין בתורה, נשאר בעולם הזה וגם בעולם הבא. – מה יתרון לאדם בכל עמלו שיעמול תחת השמש גם בעולם הזה.

למעלה: משתתפי שיעורו של הגאון רבי אשר אריאלי, יושבים על המדרגות; למטה: הגאון שליט"א

ואז, בשעת לילה מאוחרת, פרצתי בבכי נורא

סיפור מרטיט, מכלי ראשון, שפורסם במדור 'פוטנט רשום' (מספר 933) בעיתון 'המודיע', המלמד על חשיבותה של מצוות כיבוד הורים ■ לקרוא ולהתחזק, ולדעת שהמאמצים שאנחנו משקיעים בקיום מצוות - לעולם לא הולכים לאיבוד. לעולם

פשוטות כמו הנחת תפילין וכיו"ב, עד שהם הורדמו. אז עכשיו הגיע תורי? חלילה זה הסוף? לא מסכים! הרופאים ראו את התנגדותי, ואמרו לי - אנחנו נותנים לך דחיה עד מחר בבוקר, נאפשר לך לעבור את הלילה הנוכחי, וגם זה במעקב זהיר, אבל מחר בבוקר אתה חייב לחתום! המצב לא יכול להימשך כך יותר.

בינינו, הם צדקו. התקשיתי מאוד בנשימה גם עם החמצן. אם לא ראיתי בעיניים את מלאך המוות, אבל הרגשתי אותו...

■

הם הלכו, ואני נשאיתי עם עצמי ועם מחשבותיי. חשבתי שזה הולך לקראת הסוף. לא האמנתי שאשרוד את ההנשמה במצבי. הגעתי כבר לבית החולים עם סיפורי רקע. מה שקורים היום 'חולה בסיכון'.

ואז ברגע האחרון, בשעת לילה מאוחרת, בין מחשבה אחת לשניה, פרצתי בבכי נורא, מעומק הלב, התפללתי בכל כוחותיי, וזעקתי חרישית במילים אלה: "אמא! אמא! (עליה השלום), אֶתְּ כֵּבֵר בְּשִׁמְיִם, יודעת את האמת, מחר יום רביעי, אל תתני שירדימו אותי, ביום רביעי, אל תתני... את לא תתני! ואז נרדמתי, או התעלפתי, לא ברור...

■

מה היה פשר פנייתי אל אימי, ומה היה הקשר ליום רביעי? - הנה ההסבר. אימי עליה השלום היתה ידועת-חול, מאז שאנחנו הילדים זוכרים אותה. היא עברה לא-עלינו שיתוק ילדים, ולעת בגרותה היתה מוגבלת. כולנו נישאנו ברוך השם, והלכנו איש איש לדרכו ולעירו, אבל אֶתְּ אִמָּא לֹא הִזְנַחְנוּ! היא היתה זקוקה לנו.

מאז נישואיי התגוררתי בבית שמש, ואמא עליה השלום גרה עם אבינו שליט"א במודיעין עלית. עשינו תורנות בין האחים והאחיות, מתי יילך כל אחד להיות לצידה, ולסעוד אותה. אני קיבלתי את יום רביעי. במשך כ-20 שנה, מאז נישואיי ועד יום פטירתה, הייתי קם כל יום רביעי בבוקר,

הסיפור שלפנינו מדויק בכל הפרטים, אלא שהאיש - המספר את כל הפרטים בגוף ראשון - אינו מוכן שיפרסמו את שמו. וכך הוא מספר, מילה במילה:

בגל הראשון של הקורונה, חליתי במחלה. בימים הראשונים הסתדרתי בבית די טוב. אבל אז התחילו קשיי נשימה. עד שנחנקתי, והגיעו אנשי מד"א.

הם מדדו את הסיטורציה, ואחרי התייעצות הוחלט שצריך להעביר אותי בדחיפות לבית חולים ולחבר אותי לחמצן. לא אלאה אתכם בתיאורים, איך טולטלתי מבית חולים אחד למשנהו, בגלל העומס, ואיך לילה שלם לא ניגשו אלי בכלל במיון... ואני נחנקתי בלי חמצן... רק לאחר התערבות משפחתית, ניגשו אליי וחיברו אותי.

אושפזתי, וקיבלתי כמובן טיפול מקצועי. אף על פי כן מצב נשימתי הלך והדרדר. נאסר עלי לדבר אפילו מילה, כוחותיי עזבוני, והרופאים הסבירו שהגוף נלחם לנשום, וזה מחסל את כל הכוחות. אומנם עדיין העירנות התישה אותי, הסיטורציה ירדה, למרות הגברת החמצן, והרופאים המליצו על הנשמה, כלומר בהרדמה.

■

זה היה יום שלישי בשבוע, שעת לילה. רופאי בית החולים התייצבו ליד מיטתי, ואמרו לי לחתום על הסכמה להרדמה ולהנשמה. התנגדתי בכל כוחותיי הדלים. למה התנגדתי? כי ראיתי סביבי יותר מידי דברים. ראיתי אנשים שהיו במצב דומה לשלי, עצמאים וחיוניים, אך כאשר הם התחברו להנשמה ולהרדמה - הרי שבתוך כמה ימים נפטרו, לא-עלינו. לא כולם כמובן. הרוב עוברים את זה בשלום.

אבל די היה לי במה שראיתי אצל אנשים, שהיו מלאי-חיות ורעננות, שהספקתי לשוחח עימם וליצור עימם קשר, ובהתדרדרות מפתיעה הובלו למנוחות. והם שכבו במיטות סמוכות לידי. והרי גם אני-עצמי, עוד אתמול-שלשום, הסתובבתי במחלקה ועזרתי להם, בפעולות

ואז ברגע האחרון, בשעת לילה מאוחרת, בין מחשבה אחת לשניה, פרצתי בבכי נורא, מעומק הלב, התפללתי בכל כוחותיי, וזעקתי חרישית במילים אלה: "אמא! אמא! אֶתְּ כֵּבֵר בְּשִׁמְיִם, יודעת את האמת, מחר יום רביעי, אל תתני שירדימו אותי, ביום רביעי, אל תתני...

כאשר הוריי אמרו לי לעשות דבר- מה, עשיתי זאת מיד, ומעולם לא אמרתי 'רק רגע'

כך אמרה הצדקת שנפטרה באלה הימים
בגיל 105 ■ ומה אמר מרן הגראי"ל שטיינמן
זצ"ל על כך שבימינו יש הרבה יותר זקנים
מהדורות שעברו?

במקום אחר בגליון זה התוודענו לדמותה של אשה
צדקת, שעברה את כל מוראות השואה, ונפטרה
באלה הימים בגיל 105. האשה, מרת רייזל אוביץ
ע"ה, אימו של הרה"ח רבי דוד אריה, תושב שכונתנו,
אמרה בעצמה שכאשר כל אחד ממאות צאצאיה
בלעה"ר, שאל אותה באיזו זכות הארכת ימים,
השיבה שלדעתה עומדת לה זכות כיבוד ההורים
שלה.

הבן, רבי דוד אריה שליט"א, סיפר לנו, שאחד
הדברים שאפיין את כיבוד ההורים שלה, היה, כפי
שהיא-עצמה סיפרה, שכאשר אבא או אמא אמרה לו
לעשות דבר-מה, הזדרזה מיד לבצע את הענין, ולא
אמרה 'רק רגע', אלא קיימה את הוראתם מיד-מיד,
בלי שום שיהוי. רק לאחר מכן, אם היתה לה איזושהי
שאלה על הענין, באה אל ההורים והציגה את
שאלתה. אבל כאשר הדברים יצאו מפי ההורים,
קיימה את מבוקשם על-אחד.

הרב אוביץ מוסיף שמרן הגראי"ל שטיינמן זצ"ל ציין
פעם ששליטתו של עשיו על בני ישראל נובעת
מכיבוד-האב שלו, כאשר כיבד את יצחק, מה שנמנע
מיעקב מפאת היעדרו מן הבית במשך 22 השנים
כשנאלץ לברוח מלבן.

והוסיף מרן זצ"ל, שבימינו רואים שיש הרבה אנשים
המאריכים ימים עד זקנה ושיבה, הרבה יותר מאשר
בדורות הקודמים, ואפשר לומר שהשי"ת עשה זאת
כדי שנוכל לקיים שנים רבות את מצוות כיבוד אב
ואם, ובכך לתקן את המצב, ולהביא את הגאולה.

הרב אוביץ מצטט בפנינו את דבריו המופלאים של
רבנו בחי' על הפסוק 'כבד את אביך ואת אמך למען
יאריך ימך' (שמות, כ' י"ב), הכותב: 'ומה שקבע
הכתוב שכר הכבוד אריכות ימים, הגאון רב סעדיה
ז"ל נתן טעם בזה, כי מפני שלפעמים עתידים שיחיו
האבות עם הבנים זמן ארוך, והאבות הם למשא כבד
על הבנים, והכבוד יכבד עליהם, לכך קבע עליהם
שכר המצוה הזאת - למען יאריך ימך, כלומר עליך
לכבדם ותחיה עמהם, ואם אולי תצטער על חיייהם -
דע שעל חיך אתה מצטער', עד כאן לשונו.

וכמה מתאימים הדברים לנושא שלנו!

ונוסע לאמא, מבית שמש למודיעין עילית, ונמצא איתה
במשך כל היום כולו. קונה לה את מה שהיא צריכה, יוצא
איתה לטיול, כולל עזרה והתארגנות ליציאה-לטיול, שלא
היתה פשוטה כלל וכלל.

הייתי מסב איתה לסעודה, משוחח עימה, מנעים את
זמנה, ומשתדל לדאוג לצרכיה. יום שלם. פעם בשבוע.
שבוע אחרי שבוע. לא שנה ולא שנתיים. 20 שנה - ביום
רביעי. אתה מבין שקביעות כזו זה אומר לא לוותר בשום
מצב; לא כשקשה לך בבית, לא כשאתה עצמך מרגיש לא
טוב, לא כשקמת על צד ימין, ולא כשקמת על צד שמאל,
ולא כשילדיך צריכים אותך, ולא כשפרנסתך מציקה לך.
בכל מצב בכל תנאי. בכל מזג אוויר. בכל מצב-רוח. אתה
קם ונוסע. ותמיד ביום רביעי.

זה מה שצף ועלה במחשבותי באותו לילה שבין שלישי
לרביעי. וזה מה שפרץ אצלי את סכר הדמעות, וגרם לי
לפנות בצורה ישירה לאבי הרחום-והחנן, שאחת
ממדותיו היא לשלם מידה כנגד מידה, ולבקש שאמא
תהיה מליצת-יושר עבורי. היא יכולה להעיד שהכל אמת.
היא קיבלה את פניי כל יום רביעי. אף פעם לא אכזבתי.

והיום - יום רביעי! היום של כיבוד-אם שלי! ביום הזה
ירדימו אותי? - והקב"ה שמע את תפילתי, ובזכות
המצווה החזירני לחיים.

בהמשך הלילה נכנס רופא לעקוב אחרי המזדים
המסוכנים שלי, ובא לוודא שלא הגיע חלילה רגע קריטי.
להפתעתו, הוא מבחין בהתייבשות משמעותית במצב,
ולא הסתיר את השתוממותו. בבוקר הגיעו רופאים
נוספים, וכשבדקו את הסיטורציה - פרצו בקריאת
הפתעה - מה קרה כאן? הסיטורציה שלך זינקה ב-10
ספרות! נצחק את הקורונה... אתה לא צריך הנשמה...

ואני ידעתי שלא אני ניצחתי, אלא זכות המצווה היתה זו
שנצחה בס"ד את המצב הקשה שבו הייתי שרוי.
הסיטורציה עלתה ועלתה, ונשארה יציבה, וגם
כשהחלישו את עוצמת החמצן, הצלחתי לנשום בכוחות
עצמי. בתחילה היה מדובר שאדזקק לחמצן לאורך
חודשים, וראה זה פלא שכעבור כמה ימים, כבר
התפנית למלונית קורונה, עם ניסיון להיגמל מהחמצן,
ניסיון שהצליח בס"ד.

לא הרדימו אותי באותו יום רביעי. וגם לא ביום חמישי.
וגם לא בכלל. ברוך השם שהחזיר רני לחיים. כה ייתן השם
וכה יוסיף בריאות איתנה לי, ולכל עם ישראל.

מי אומר שְקֵל להיות יהודי? לפעמים
צריכים לקיים מצוות כיבוד-אם בהידור
במשך 20 שנה תמימות, כדי להינצל
מקורונה אחת.

רבו הגר"י דיויד לבאר את הענין לסמוך את ברכת אשר יצר לברכת אלוקי נשמה, כיוון שזהו חלק מה"מפליא לעשות".

מה הפירוש ב'חברים כל' ישראל' שאומרים בברכת החודש?

יויקבך נדחינו מארבע כנפות הארץ, חברים כל ישראל ונאמר אמון. כך אומרים בקטע השני של ברכת החודש. מה הפירוש ב'חברים כל' ישראל', והאם הוא קשור ליונאמר אמון, או ליויקבך נדחינו?

בסידור 'תפילה למשה' עם פירושו של מרן הגר"ח קניבסקי על נוסח התפילה, מצאנו כך: מוסיפים חברים כל ישראל, על פי פסוק בספר שופטים (כי י"א) ויאסף כל איש ישראל אל העיר כאיש אחד חברים, והכוונה שיהיו כולם נאמנים, כמו שאמרו בחגיגה כ"ו א', שבשעת הרגל נאמנים אף על התרומה, כי הכתוב עשאן חברים, ורגל שעת אסיפה היא. דהיינו, שה'חברים כל' ישראל' מתקשר אל הקטע הקודם לו, והפירוש הוא, שאנחנו מתפללים שהשי"ת יקבץ נדחינו מארבע כנפות הארץ, ואז יהיו כל ישראל 'חברים', דהיינו נאמנים על התרומה וכו'.

מרן הגר"ח

פירוש שני שמובא שם, הוא על פי מדרש שיר-השירים רבה, סוף פ"ח, שם נאמר: למה קרא למלאכי השרת חברים, לפי שאין ביניהן איבה וקנאה וכו', ולעיתים לבוא גם נאמר 'וסרה קנאת אפרים' (ושעיה, י"א ג), דהיינו שהתפילה היא שבזמן שהשי"ת יקבץ נדחינו נהיה כולם מאוחדים ומאוגדים, מפני שהקנאה תסור מאתנו.

ולפי שני הפירושים צריך לחבר את ה'חברים כל' ישראל' עם 'יויקבך נדחינו מארבע כנפות הארץ'.

מרן הגר"י ליפקוביץ הורה שלא לגשת לשידוך זה

כתב לנו הרה"ג רבי רפאל סויד: שמעתי מאממו"ר שליט"א מעשה שהיה באברך אחד שחתם על שטר הלוואה בשם הערב, שאמר לו בטלפון שמסכים להיות ערב, והציג למלווה כאילו הערב חתם על השטר. אח"כ כשהוצרך לזיווג שני, נודעה עובדה זו לצד המשודכת, ושאלו את מרן הגר"י ליפקוביץ זצ"ל שהורה שלא לגשת לשידוך זה.

מרן הגר"י זצ"ל אמר לבתו שהפסידה מצוות כיבוד-אב

עוד כתב הנ"ל: שמעתי מהגאון רבי דוד פיינשטיין, ששמע מדודותו הרבנית רבקה שיף תחי' בת מרן הגר"י מבריסק, שהלכה פעם בשליחות אביה לקנות שעון לאחת הכלות החדשות במשפחה. בעל החנות שמח מאוד מכך שבת הגר"י הגיעה לקנות בחנות, ורצה ללוותה ביציאתה, אולם היא הרגישה לא בנוח בכך, וברחה לפני שהספיק ללוות אותה. משסיפרה דבר זה לאביה, גער בה הגר"י, ואמר שהלא בליווי זה לא התכוון המוכר לכבד אותה, אלא את אביה, וא"כ הפסידה בכך מצוות כיבוד אב...

חלק מה'מפליא לעשות'

עוד מהרב סויד: שמעתי מגיסר הרה"ג חיים משה בן-נאים בשם

מקור לכך שכאשר מבקשים להתפלל על חולה, יש להודיע גם כאשר הוא הבריא...

הדברים דלקמן חשובים תמיד, בכל תקופה, על אחת כמה וכמה בימינו, כאשר מספר החולים מתרבה רח"ל, ורבים מגיעים אל גדולי התורה ומבקשים שתפללו על קרוביהם ומכריהם, אבל - כאשר החולים מבריאים ועומדים על רגליהם, אין הם מתדפקים שוב על דלתותיהם של גדולי התורה כדי לבשר להם את הבשורה הטובה. ויש לדעת, שליבם הרחום-והחונן של עיני העדה גורם להם להמשיך ולהתפלל על החולה ששמו הובא לפניו, ועד שלא מבשרים להם שהוא הבריא, הם ימשיכו וימשיכו להתפלל.

סיבה זו לבדה היתה צריכה לעורר את כולנו לבוא ולהודיע שברוך-השם החולה הבריא. זאת מלבד הצער השוכן בליבם של הגדולים על כל חולה וחולה, ואם יש לנו אפשרות למנוע מהם את הצער, מדוע שלא נעשה זאת באופן מידי? - ובכל זאת יש שאינם נוהגים כך.

באחת מדרשותיו האחרונות הזכיר רבינו מרן הגר"י זילברשטיין את דברי 'המושב זקנים' על הפסוק (במדבר, י"ז ט"ו) 'וישב אהרן אל משה... והמגפה נעצרה'. הפסוקים שלפני-כן מתארים את המגפה, ואת ציווי של משה לאהרן - קח את המחתה ותן עליה אש מעל המזבח, ושים קטרת והולך מהכה אל העדה, וכפר עליהם, כי יצא הקצף מלפני ה' החל הענף: וישב אהרן וכו' ונכץ אל תוך הקהל וכו', וישב אהרן אל משה אל פתח אהל מועד והמגפה נעצרה. וקשה, מה מתכוונת התורה באמרה שאהרן שב אל משה? מה הוא אמר לו? מתרץ 'המושב זקנים', שאהרן שב אל משה כדי לומר לו שהמגפה נעצרה, ושיפסיק להתפלל, 'שהאדם המתפלל על החולה, ואומר לו שעומד יותר בטוב, שלא יתפלל יותר, וראיה ממשה - שמיד שאהרן אמר לו שנעצרה המגפה, חזר'.

הר"מ לא קיבל את הדברים, למרות שבכך היתה מתורצת השאלה על ה'חבורה' שלו...

גם הקטעים דלהלן הם מהרה"ג רבי רפאל סויד: כשלמדתי בישיבה, אמר אחד הר"מים חבורה, והקשיתי לו שאלה וראש הישיבה לא ידע מענה עליה. שאלה זו פרכה לכאורה את עיקר היסוד של החבורה. לאחר השיעור הלכתי אל מרן הגרב"ד פוברסקי והקשיתי גם בפניו את השאלה, ומיד תירץ את הדברים באופן שלפי זה לא קשה כלל על יסודו של הר"מ, והלכתי אליו בשמחה כדי לומר לו שהגרבי"ד תירץ, וממילא לא קשה מאומה על מה שאמר בחבורה. להפתעתי, הר"מ ברוב ענוותו לא קיבל את דברי הגרב"ד, ואמר שהשאלה שלי ממשיכה להיות קשה... וזה היה הלימוד הגדול ביותר שלמדתי מזה זמן רב... חתירה לאמת...

החשש למרחא דציבורא

התפללתי פעם בראש-חודש בבית מדרשו של אחד מענקי הדור זצ"ל, וראיתי שחולץ את תפיליו ב'קדיש' שקודם מוסף. ולכאורה הוא נגד המבואר במ"ב [סי' כ"ה ס"ק נ"ו] דאין לעשות אפילו תשמיש קל באמצע קדיש. ונראה, שכיוון שידע שחליצת התפילין תיקח לו זמן רב יותר משאר הציבור, והרי לא יתחילו מוסף עד שהוא יסיים, לא רצה לגרום לטירחא דציבורא.

הגרבי"מ אורחי מספר על מרן הגר"ח שמואלביץ שדיבר לעצמו בלימוד...

שמעתי מהגאון רבי ברוך מרדכי אורחי שאמר בכאב שכיום אין מי שעושה "שטייגען אין לערנען", וסיפר שלפעמים היה מתפלל מנחה בימות החול ב"זכרון משה", והיה מתפלל שם גם מרן הגר"ח שמואלביץ זצ"ל, וראיתי שבאמצע חזרת הש"ץ היה הגר"ח מדבר

לעצמו בלימוד, עם תנועות, ולא היה שייך לנתקו מחוט המחשבה. וסיים הגרב"מ ושאל, האם אתם מכירים כיום אדם נורמלי שעושה כך?

אם להגר"מ חדש לא קראו 'המשגיח', מדוע שם הספר שכתבה עליו בתו נקרא 'המשגיח'...

עוד שמעתי מהגרבי"מ שליט"א, שאם בחור היה נכנס לישיבת חברון ושואל מי כאן המשגיח, לא היו יודעים לענות לו... כיוון שלחמיו מרן הגר"מ חדש זצ"ל לא קראו

הגאון רבי ברוך מרדכי אורחי בשיחה ברמת אלחנן (צילום שוקי לרר)

'המשגיח', אלא "ר' מאיר". והקשה נכדו של הגרב"מ, אם כן מדוע קוראים לספר שחיברה אשתו, הרבנית שולמית תחי, על אביה - "המשגיח"? ואמר הגרב"מ שזו שאלה טובה, ושאל את הרבנית מה היא עונה על שאלה זו... והשיבה, שזה השם השני של הספר "הגביע שעלה על גדותיו"... נהנה הגרב"מ מהתשובה, ואמר שיש לו עוד תשובה, אבל תשובת הרבנית היא התשובה הנכונה.

וכי יש כיום בחור שמסוגל לשמוע תוכחה שכזו, ולהישאר נאמן וצייתן לרבו?

עוד שמעתי מהגרבי"מ אורחי, שהנה ידוע בשם הסבא מסלבודקה שכל בחור צריך לקבל כיום כפית כבוד. ואמר הגרב"מ שבדור שלנו 'השתדרגו' העניינים וכל בחור צריך לקבל צלחת של כבוד. וסיפר את הסיפור הנודע שהתרחש בתפילת

נעילה כאשר 'הסבא' שלח בחור לשאול את הגר"י הוטנר לשמה של אימו כדי להתפלל עליו. הגר"י הוטנר שהיה אז בחור בישיבה, חשב שהבחור מודיע שהסבא קורא לו, והתקרב למקומו ב'מזרח'. אמר לו הסבא, 'אל תתקרב אליי, ואל תיכנס לדי' אמותיי, אני רק רוצה להתפלל עליך... וסיים הגרב"מ: וכי יש כיום בחור שמסוגל לקבל תוכחה כזו, ולהישאר תלמיד נאמן לרבו?

להשתומם מהמחזה

בחודש תמוז תשע"ט התחלתי להתקרב אל הגאון רבי עמרם פריד, והשתוממתי מהמראה המדהים של ת"ח בסדר-גודל שכזה, העונה ברצף לאלפי שאלות בהלכה מידי יום, מהשעה שש בבוקר ועד שתיים בלילה, תוך כדי שעוסק בלימודו בעניינים אחרים, ועונה לכל השאלות בהרף-עין, עם מקור מדויק. פעם אחת הבאתי לו מכתב עם 15 שאלות באבן העזר, והגר"ע הסתכל במכתב זה דקה אחת, ותוך כדי העיון בשאלותי השיב גם לשלושה טלפונים, והתווכח איתי על תוכן המכתב... זה פשוט היה מדהים. אל הגאון מגיעות שאלות בכל מקצועות התורה.

אישיותו של הגר"ע פריד מלמדת עד היכן אפשר להגיע, בכוח הרצון והשאיפה. צריך רק ללמוד, וללמוד, וללמוד, וההצלחה תגיע בס"ד.

כוס תנחומין

לרענו ואהובנו, אציל- הנפש, ראש וראשון לכל דבר שבקדושה, מוסר נפשו למען הטבה לזולת

הרה"ג רבי 'הודה רייזנר' מרבני ישיבת 'חכמה ודעת' עם פטירת אחותו ע"ה לבית ברגר

בנחמת ציון וירושלים תנוחמו ולא תוסיפו לדאבה עוד

משפחת רמת אלחנן

חידוק

התשובה שהשיב החפץ חיים לילד הקטן

הרבה תורה יש בדורנו. הרבה מאוד. אלפי-אלפי לומדים ממלאים את בתי המדרשות בכל אתר ואתר, מה שלא היה בעבר. ברם, בקטע זה ביקשנו להתייחס - בעצתו של ת"ח מפורסם, שאף כתב לנו את הדברים במסמך מפורט בכתב-ידו - לבעיה המקננת בלב חלק מהלומדים, שלמרות שהם מבינים ויודעים, מאמינים ובוטחים, בגודל ערכה של התורה, ובגודל שכרה, קשה להם לחזור על לימודם.

דהיינו כך: לימוד של קטעים חדשים גורם להם שמחה רבתי, והם עושים זאת בחשק רב, ואף מחדשים בלימודם 'חבורות' שלמות. אבל כשמגיעים אל ענין החזרה, כאן הם 'נתקעים'. לא נמנה כאן את הסיבות לכך, אבל ברור שהדבר קשור גם למצב שבו נמצאים לומדי התורה בדורנו, על כל מה שכרוך בכך, ולא נפרט יתר על המידה. מי שאכן 'נתקע' בענין החזרה, יודע טוב-טוב על מה אנחנו מדברים.

וכיון שכך, אין הם זוכרים את מה שלמדו, וברור שזה מונע מהם את חשקת-הלימוד בכלל. כי אדם שאינו זוכר את מה שלמד, וכששואלים אותו הוא אינו יודע להשיב, כל זה מביא אותו לחוסר-שמחה בעצם הלימוד.

יתירה מזאת; גם הם יודעים את דברי חז"ל שכאשר יעמוד אדם לדינו, לאחר 120 שנותיו, ישאלו אותו בבית דין של מעלה על מה שלמד, ויהי אם אין אנחנו חוזרים על לימודנו, אנחנו שוכחים הכל, וכל פעם כאשר אנחנו לומדים סוגיה שלמדנו בעבר, היא נחשבת בעינינו כדבר חדש לגמרי, ומה נענה ביום הדין?

המחשבות הללו אינן מביאות אותם לשמחה, כמובן, ואז הם באים ושואלים, כותב לנו ת"ח, מה אנחנו צריכים לעשות? דהיינו, שמדובר בלומדי תורה שבמציאות (כן, זאת המציאות, שעליה אין עוררין!) הם אינם מסוגלים לחזור על לימודם בקביעות, כלומר שאין להם די כוח וחשק לעשות זאת, ואם

יתאמצו בכל זאת לחזור, זה ייקח מהם את יתרת-החשק שיש להם בהתקרבות בלימוד. ת"ח מוסיף ומציין שמי שמצוי בעניינים, יודע

שמדובר בלומדים רבים, והשאלה היא כיצד ניתן לעודד אותם שימשיכו בלימודם למרות הכל, ויעשו מה שהם פן מסוגלים לעשות, וילמדו איפה ש-פן יש להם חשק. במכתבו מציין ת"ח, כהוראה עקרונית, שבוודאי הם צריכים להמשיך ללמוד. ובענין החזרה יש לומר להם שלא באים אליהם בטענות, וזו האמת. גם על כך נאמר שאין הקב"ה בא בטרוניא עם בריותיו.

כדי לשכנע אותם שזו היא האמת מספר ת"ח סיפור שאינו-ידוע על הגאון רבי ישראל גוסטמן זצ"ל, שכבר בגיל 18 כיהן כדיין בבית דינו של הגאון רבי חיים עוזר זצ"ל. רבי ישראל התפרסם ברבות הימים כאחד מגדולי מרביצי התורה בדורנו, ומי שמי-הדבש של תורתנו הקדושה נראה תדיר בשפתותיו.

אביו של הרב גוסטמן היה סוחר, ונסע ממדינה למדינה, ובררכו היה נכנס מדי פעם למרן החפץ חיים בראדין כדי להתיעץ עימו בשאלות שעלו על הפרק. הבן, שהיה ילד קטן לפני גיל בר מצוה, נודע כמתמיד עצום, ולא מש מלימוד התורה יומם ולילה.

עד כדי כך שכאשר האבא היה מציע לו להצטרף איתו לנסיעה לחפץ חיים, סירב הילד בטענה ש...חבל לו על הזמן. באותן שעות שאסע עימך, אני יכול להספיק ללמוד עוד כך וכך דפים, אמר. והאבא, כמובן, לא לחץ.

פעם, כאשר שוב הציע לו אביו לנסוע לח"ח, הביע הילד את הסכמתו. האב המופתע התעניין על מה ולמה הוא רוצה לנסוע, והילד השיב שהוא רוצה לשאול משהו את החפץ חיים.

כשהגיעו, שאל הילד ישראל גוסטמן כדלהלן. אני רוצה ללמוד את כל הש"ס, ולדעת אותו היטב. בימים אלה הגעתי בלימודי לפרק "בית כור", הפרק השביעי במסכת בבא בתרא. בפרק זה (בדף ק"ג ב') נתקלתי ברשב"ם ארוך המסביר - בדרך מתמטית - חשבון מסוים שמביאה הגמרא.

והנה, ממשיך הילד ואומר, כל דבר שאני לומד בגמרא יש לו נפקא-מינה גם לסוגיות אחרות, שכן כידוע חז"ל מקצרים במקום אחד ומאריכים במקום שני, וכיו"ב, ולכן כל דבר שאני לומד, יחזור על עצמו בש"ס עוד פעמים אחרות, ואז גם יש סיכוי שאזכור אותו טוב יותר, כיון שאלמד אותו כמה פעמים.

אבל הקטע ההוא ברשב"ם אינו חוזר על עצמו פעם נוספת בש"ס (הידיעה על הנושא עצמו חשובה, אבל לא החשבון, שהוא אקט מתמטי גרידא), ואם כן - כיון שאלמד אותו רק פעם אחת, הרי אשכח את דבריו - שמא עדיף לדלג אותו, כדי ללמוד דברים אחרים, שעליהם כן אחזור שוב ושוב ברחבי הש"ס, חזרה ישירה או עקיפה? - כך שאל הילד את החפץ חיים.

השיב ת"ח: שכחה איננה מחיקה! כל דבר שנכנס למוחו של האדם, נקבע שם לנצח, ואינו יוצא. אללא, שנושאים שהאדם חוזר עליהם

הת"ח מוסיף ומציין שמי שמצוי בעניינים, יודע שמדובר בלומדים רבים, והשאלה היא כיצד ניתן לעודדם שימשיכו בלימודם, ויעשו מה שהם פן מסוגלים לעשות, וילמדו איפה ש-פן יש להם חשק

צריכים לשמור על הילדים מכל התחברות עם רעים רעים. אם עדיין אינכם מאמינים שכל מילה או מראה עושים בו רושם בלי-ימחה, קיראו נא את הקטעים הבאים.

אחד האישים התורניים באמריקה, הרה"ג ר' מרדכי גרינוולד, בספרו 'עצות והדרכות', מביא בין היתר את התכתובת שהיתה לו עם מרן ה'קהילות יעקב' זצ"ל, בקשר לאנשים שסבלו מבעיות נפשיות (והוא מתמקד בעיקר ב'נערוויס', ומביא עצות חכמות של מרן זצ"ל בעניינים אלה). באחד המכתבים מצאתי סיפור מופלא ומרתק מאין כמוהו, ממנו אפשר ללמוד מוסר-השכל בחינוך הילדים. המעשה היה עם אשה שחלתה במוחה, ולאחר שמצבה התדרדר הוזעק אליה צוות רופאים שהחליט לבצע בה ניתוח רחוק.

כמובן שהחולה הורדמה והרופאים החלו בניתוח הקשה במוח, שהשלב הראשון שלו, כידוע, מתבצע על ידי ניסור הגולגולת. לפתע, ובעיצומה של התרדמת העמוקה בה היתה מצויה, החלה המנותחת לשיר שיר מסוים, שהרופאים זיהו אותו כזמר איטלקי - וכל זאת במצב של תרדמה!

התופעה הפילאית, הפליאה אף את הרופאים, שניסו לברוק שוב ושוב האם חומרי-ההרדמה פועלים כתקנם. למרבה הפלא, הכל נראה שפיר ותקין, ולא היה סימן כלשהו שיצביע על התפוגגות החומרים. הרופאים החליטו להמשיך בניתוח, גם אם האשה המורדמת ממשיכה לשיר!

מחבר הספר, שהתעטר גם בדיפלומה אמריקאית לפסיכולוגיה, מספר שבתום הניתוח התעוררה האשה כרגיל, ולאחר שהתאוששה שאלו אותה הרופאים האם היא קשורה לזמרים איטלקיים או לשירים איטלקיים?

הרופאים לא הירפו

האשה התפלאה מעצם השאלה, והשיבה בשלילה מוחלטת. גם לאחר שביקשו ממנה לנסות ולהיזכר האם ביקרה אי-פעם במופע-זמר איטלקי, הגיבה המנותחת בשלילה, ואמרה שאינה מצליחה לדלות מזכרונה אירוע שבו התקשרה בצורה זו או אחרת לשירים איטלקיים.

'אני גם לא מחבבת את סגנון השירים האיטלקיים, ולכן לא יתכן שאני קשורה אליהם', ציינה. הרופאים מצידם לא הירפו, וסיפרו לה על התופעה המאוד-תמוהה שאירעה בזמן הניתוח שלה.

האשה ניסתה וניסתה להיזכר, ולאחר זמן רב אכן הצליחה לדלות מעמקי-זכרונה אירוע שהתרחש בילדותה. בהיותה ילדה קטנה עברה פעם ברחוב ליד אולם שבו התקיים מופע-זמר איטלקי, ושמעה את אחד השירים. וזהו. מגי אז, לא היה לה יותר שום קשר לשירים ממוצא איטלקי. האשה אמרה 'זהו', אבל הרופאים כבר הבינו מדוע היא החלה לשיר באמצע הניתוח...

הרב גרינוולד מסביר את הענין, ומציין שבמקביל לכל הספרים הקדושים של תורת ישראל הגורסים שכל הדברים שאדם רואה או שומע, ולוא פעם אחת, נקלטים בזכרוננו, הרי שגם הרופאים והפסיכולוגים מציינים זאת כעובדה.

כל הזמן, הם 'זמינים' יותר בזכרוננו, והדברים שלא חוזרים עליהם הם 'מכוסים', או בהגדרה אחרת: הם נכנסים לתאים עמוקים יותר במוח, בהם לא משתמשים באופן קבוע. אבל שום דבר לא נמחק. כלום. כלום ממש. הכל נשאר במוח.

ולכן, פנה הח"ח אל הילד ואמר לו, אם אתה רוצה לדעת את כל הש"ס, אתה כן צריך ללמוד את הרשב"ם הזה, ואל תדאג - גם אם אינך חוזר תדיר על דבריו, שום דבר לא נמחק, וכשתגיע אחרי 120 שנותיך לעולם העליון יכריזו עליך שאתה יודע את כל הש"ס, ולפתע ייצאו ויגידו גם דברי הרשב"ם מהכיסוי שלהם, ויתגלו לך במלוא-זוהרם, כי הם היו נתונים בתוך המוח, אלא שהיו מכוסים, וכנ"ל.

ואלה הדברים שצריך לומר ללומדים הללו שאינם מסוגלים, בשלב זה, לחזור על תלמודם. אל תחשבו ש-מה שאתם לומדים נשכח מכם, וכאילו לא היה. לא ולא. הכל נשאר במוחכם, אלא שהדברים 'מכוסים', וכשתגיעו לאחר 120 שנותיכם לבית דין של מעלה, ייצאו גם הדברים הללו ויאירו לכם כוזהר הרקיע.

ולכן, כדאי וכדאי להמשיך וללמוד, לעבור על עוד דף ועוד דף, עוד רש"י ועוד תוספות, ולא להישבר.

נציין כאן גם את מה ששמענו מכמה משגיחים וותיקים שאמרו שאי אפשר לחזור על הלימוד מתוך כפיה. כשאדם אוהב דבר-מה, וחושק בו, הוא יחזור עליו ממילא. לא יצטרכו 'לעמוד לו על הראש' כדי לעשות זאת.

בדורות הקודמים, שאהבת התורה היתה מצויה בתוך ליבם פנימה, גם ענין החזרה לא היה קשה כל-כך. אבל בדורנו, שחשקת התורה האמיתית אינה דבר מצוי, ורק מתי-מספר מבין הלומדים הגיעו לדרגה זו, החזרה נעשתה דבר קשה עד מאוד. כי אדם לא יכול לחזור על דבר שאין לו כל-כך משיכה אליו.

המסקנה היא, שאם שינון הלימוד הוא דבר קשה, אין על כך תביעה כה גדולה מן השמים כפי שהיתה בדורות הקודמים, שהרי אין הקב"ה בא בטרוניא עם בריותיו. ברור כשמש, ואין צריך לומר זאת כלל, ש-מי שיש לו חשק לחזור, צריך לעשות זאת; אבל אלה שלא הגיעו למדרגה זו, אינם צריכים ליפול ברוחם.

בוודאי שצריך לעשות את כל מה שניתן לעשות, ולנקוט ביוזמות כאלו ואחרות כדי להצליח לחזור על הלימוד. אבל הדברים הנ"ל מיועדים לאלה שכבר ניסו וניסו, ולא הצליחו.

גם הרופאים השתוממו לשמוע את המנותחת פוצחת בשיר באמצע הניתוח

מענין לענין ממש באותו ענין, הקטע הבא נכתב לאור מה שהבאנו לעיל בשם החפץ חיים, שכל מה שאדם לומד, נותר צפון וספון בזכרוננו. מלבד ההמחשה המובאת בקטע דלהלן, יש כאן גם מסר להורים עד כמה

במוחו של האדם יש לא פחות מ-12,000,000,000 (שנים עשר מיליארד!!!) תאים, והשיר ההוא ששמעה האשה בלכתה ברחוב בהיותה ילדה קטנה, נקלט באחד התאים, ו'נסגר' שם, ולא נעשה בו כל שימוש.

משהוצרכה האשה לעבור ניתוח, הרי שבמהלך הניסור של הגולגולת, או שבמהלך הניתוח עצמו, פגעו המנתחים באותו תא במוח, שבו היה אצור השיר האיטלקי מקדמת-דנא, והשיר החל להתנגן מפיה כמו מאליו, אפילו בעת שהאשה היתה מורדמת לחלוטין - - -

מדהים!

'הקלטה אוטומטית'

נמצאנו למדים מסיפור זה פרק-מוסר מאלף במיוחד, והוא, שבניגוד למה שחושבים הורים רבים, שהדברים שהילד הקטן שומע או רואה לא נקלטים במוחו, ולכן הם מוכנים להכניס את 'ידם' למקומות מפוקפקים שאין דעת חכמים נוחה מהם, באומרם ש'הוא עוד קטן' - בניגוד לכל זה רואים מהמעשה הנ"ל שהדברים משפיעים ומשפיעים.

ולא רק לשעתם. גם לדורות. יען וביען הדברים שראה הילד או שמע, נקלטים במוחו ב'הקלטה אוטומטית' של הטייפ הכי-משוכלל שיש בבריאה, והוא המוח, שיש באפשרותו להכיל 12 מיליארד 'הקלטות', ובכל הקלטה והקלטה שכזו מאוחסן אירוע פלוני שעבר על האדם מאז היוולדו.

והאדם גדל עם ההקלטה הזו, הממשיכה לפעום בו, אם כי בצורה נסתרת, עד שמגיע היום שבו נפתח התא ההוא במוח, והקלטת מתחילה לנגן ולהתנגן מאליה. דבר זה הוכח גם במקרים רבים אחרים, ואין עליו כל עוררין.

אוי, כמה שזה מפחיד! שהרי מי יודע באיזה שלב בחיים יפתח התא ההוא שבו אחסן הילד את הדבר הטמא שראה או שמע!!!

אימרה מופרכת

הדברים נאמרו על ידי הגר"י זילברשטיין כדי ללמד את ההורים, במיוחד לקראת תקופות החופש, עד כמה מוטלת עליהם החובה לשמור מכל משמר על הפקדון הכל-כך יקר שהופקד בידיהם, בדמות הילדים!

האימרה השגורה בפי ההורים ש'הילד עוד קטן, וגם אם ישמע פה-ושם מילה לא יפה, או יראה דבר-מה שאסור לראות - לא יקרה לו מאומה', אימרה זו היתה מופרכת תמיד על ידי כל גדולי המוסר, שהזהירו הלוח-והזהר, ואמרו שאין הדברים כך, אלא ההיפך הוא הנכון. כל דבר שהאדם שומע או רואה, נקלט היטב במוחו, ומשפיע עליו, בצורה נסתרת או גלויה, במשך כל ימי חייו.

אבל אם היו כאלה שניסו ברוב אוילתם 'להתווכח' עם האמת הזו, כדי להצדיק בכך את אי-שמירתם על הילדים, בא הסיפור הנ"ל ו'מוכיח' את הדברים מתוך נתונים מציאותיים בשטח!

הילד שלך יכול לשקוד על התורה במשך כל ה'זמן', לעלות ולהתעלות במעלות התורה והיראה; אבל, דיה במילה פסולה אחת, או במראה לא-כשר אחד, שייקלטו

במוחו ב'בין הזמנים' מחברים אשר לא טובים המה, כדי לקלקל ולהשחית את כל ההתעלות והגדלות שלו.

הילד עבר שינוי קיצוני

הגר"י זילברשטיין סיפר עוד על אברך ת"ח גדול, שכנו הקטן מעד פעם ברחוב, והוצרך לניתוח בראשו. מצבו של הילד היה כבי-רע, רח"ל, ורבים התפללו לשלומו ולהצלחת הניתוח. התפילות עזרו, והילד הבריא, וחזר להיות כאחד האדם. אבל לא! הוא לא חזר להיות אותו 'אדם'!

האברך סיפר לי, אמר הרב, שמאחרי הניתוח חל שינוי קיצוני מאוד בהנהגתו של הילד. אם עד לפני הניתוח, לא נמשך הילד כל כך לדברים שבקדושה, הרי שלאחר הניתוח השתנה המצב מקצה לקצה, וכל משיכתו של הילד היתה רק לדברים שברוח.

הוא החל לנצל כל רגע פנוי כדי ללכת לבית המדרש וללמוד, תפילתו החלה להיות יותר רצינית, וכל-כולו אמר דביקות, קדושה וטהרה. ומן הסתם גם אצלו קרה השינוי בעת שניסרו לו את הגולגולת, בדרך לביצוע הניתוח!

ילד זה שמע או ראה פעם דבר-שבקדושה שהביא אותו להתלהבות של קודש, אבל משום-מה נאצר הדבר באחד מתאי המוח, ולא בא לידי ביטוי כלפי חוץ.

ויתכן שהסיבה לכך היתה שבמקביל לדבר-שבקדושה הוא ראה ושמע גם דברים לא-טובים, והם אלה אשר לקחו את הפיקוד על דרך-חייו. אבל כאשר ניתוחו אותו - פגע איזמל המנתחים באותו תא שבו היתה אצורה ההרגשה המקודשת שנוצרה אצלו כתוצאה מהדבר-שבקדושה שראה או שמע, ובעקבות זה חל המהפך המשמעותי בהתנהגותו.

מקרה הפוך

ויכולני לספר, אמר הרב, גם על מקרה הפוך, שבו באה אליי רופאה וסיפרה בצער רב על שינוי רסטי לצד השלילה שחל לפתע בהתנהגותו של בנה, שינוי שבדרכי הרפואה הקונוונציונליים לא נמצא לו כל הסבר.

וההסבר הוא כנ"ל, שילד זה ראה פעם דבר לא טוב, והדבר נשאר סגור במוחו, עד שהשתחרר לפתע כתוצאה מתהליך כזה או אחר. השינוי הפתאומי לא חייב להתרחש דוקא כתוצאה מניתוח בגולגולת או במוח. גם תזונה חדה של הגוף, או נפילה חזקה, יכולה לגרום ל'שחרור' הדבר ההוא מתאי המוח.

וכאמור, הדברים הללו חשובים במיוחד לקראת ימי החופשות. כי דומה שהציבור פשוט לא לומד את הלקח, ומפקיר את הילדים בצורה בלתי נסבלת בעליל.

יאמרו הילדים 'תודה' להוריהם

לאור כל האמור לעיל ניתן רק להבין כמה חמור הוא הדבר שלפעמים אמהות לוקחות את בנייהן הקטנים, אפילו הקטנים-מאוד, לאתר-רחצה נפרד לנשים, או לחלופין כאשר ההורים נאלצים לעיתים לשהות - לרגל קירבה משפחתית - בשמחות שאינן-נפרדות, ולוקחים לשם גם את ילדיהם הקטנים, באומרם 'הם הרי קטנים'.

בין-נבין אחת ולתמיד: אין דבר כזה שילד אינו רואה, אינו חש ואינו שומע!!!

לא תתענו. אם שגגנו לא תשלנו. אם רחקנו קרב נא. אם קרבנו לא תרחק' וכו'.

ולפתע, כמו נחתה עליי קרן-אור מן השמים, ואמרתי לעצמי: תראה מה כתוב כאן; אם תעינו, אם רחקנו... דהיינו, שהלכנו בדרך לא-טובה, ואנחנו יודעים זאת, בבירור. ולמרות זאת, אנחנו מרשים לעצמנו לבקש ממך, השי"ת, אם תעינו - לא תתענו; אם רחקנו - לא תרחק!

ואני שואל את עצמי: למה? למה זה מגיע לנו? הרי 'תעינו', ובאיזו זכות אנחנו מבקשים 'לא תתענו'. הרי 'רחקנו', ואיך יש לנו את האומץ לבקש 'לא תרחק'? איך זה פועל? וכי הקב"ה שוכח את הדברים הרעים שעשינו?

אלא מה? - שזו היא דרכו של אבינו שבשמים, האב הרחמן, שלמרות שתעינו, הוא מרשה לנו להמשיך ולבקש על נפשנו. ואנחנו עושים זאת ומתחננים 'אם תעינו, לא תתענו'.

ודבר אחד ברור: הזיות - אין כאן. אם אי אפשר היה לבקש כך, לא היה נכתב פיוט שכזה. ואם בפיוט כתוב שאפשר לבקש, אות ברור הוא שאין זו בקשה גרידא, אלא השי"ת גם עונה.

הדבר הזה מאוד עורר אותי. ראיתי שלא נסתמו הדרכים בפניי. ולמרות כל מה שעשיתי, יכולני לשוב ולהתקרב. והמשכתי לעיין בפיוט ההוא, ומצאתי שכתוב בו:

אם צעקנו לא תעלים. אם פשענו לא תפרע. אם עינינו לא תשר. אם סרנו לא תסור. אם נקמנו לא תלחם. אם מרינו לא תמרנו. אם לצנו לא תלחץ. אם כחשנו לא תכלה. אם ירדנו לא תטביע. אם תעינו לא תטאטאנו. אם חבלנו לא תחבל. אם זדנו לא תזפר. אם נפחנו לא תוכיח. אם הרשענו לא תהדף. אם דפקנו לא תדחה. אם געלנו לא תגעל. אם באנו לא תמאס. אם אשמונו לא תאבד.

והחלטתי, אני חוזר לבית המדרש. אם הקב"ה מבטיח לנו שגם אם תעינו - הוא לא יטאטא אותנו, וגם אם עוינו - הוא לא יטור, אם לצנו - לא ילחץ, אם סרנו - לא יסור, אם הרשענו - לא יהדוף, אם באנו - לא ימאס בנו, אז אם יש לנו כזה אבא טוב שמוכן לעשות עסקאות שכאלו עם בניו, עם בנים שתעו ופשעו בו, אל חיקו של אבא כזה אני מוכן לחזור.

ובואו נאמר את האמת: לא צריך להתדרדר עד עמקי פי-פחת כדי להחליט שיש לנו אבא כל-כך טוב בשמים!

גם אנחנו יכולים להתקרב אליו, ולעשות את רצונו בלבב שלם. כי מלבד העובדה שהוא כל-כך טוב ומיטיב, הוא גם מלך מלכי המלכים ואדון האדונים, ובעל הכוחות כולם, ויש בידו לְמַלֵּט אותנו מכל הצרות והמועקות שבהן אנחנו נתונים, במיוחד בעת הזו.

רק לעשות את רצונו בלבב שלם, וכמובן - הכל בלי לחץ ומתח, כי לא דורשים מאתנו מה שלא נוכל לעשות.

היש לנו עסקה טובה מזו, מאשר לשוב אל אבא שכזה בלבב שלם ובנפש חפצה?!

הכל חודר, ולא רק חודר, אלא גם נשאר שם, בתוככי לבו ואוזניו, לאורך ימים ושנים. ומי יודע מתי ואיך ישפיעו עליו הדברים שראה ושמע במחוזות הלא-טובים הללו.

ומאידך צריך לעורר את הילדים על הכרת-הטוב שהם חבים להוריהם, שלא לקחום, גם כשהיו קטנים מאוד, למקומות הנ"ל. אמנם הילדים רצו מאוד שיקחו אותם לחוף הים או לשמחה מעורבת, אבל ההורים עמדו בתוקף על דעתם שאסור להם להיות שם אפילו רגע אחד.

כשתגדלו, ילדים, תגשו להוריהם ותודו להם בחיבה ובהערכה, ומתוך הוקרת-תודה עמוקה, על שלא איפשרו לכם לקלוט ולספוג שום דבר שיש בו מן הכיעור.

בזמנו, אולי לא הבנתם למה; אולי אפילו דיברתם לא-יפה כנגד ההורים על שלא נטלו אתכם עמכם.

עכשיו תדעו כבר למה. ותתנו להם נשיקה על כך.

הפיוט המרגש של יום הכיפורים שהחזיר בתשובה

קיבלנו לאחרונה מכתב מבחור שירד לעמקי פי-פחת, וזכה לחזור לעצמו והוא נמנה כעת עם טובי הלומדים בבית המדרש. הוא ביקש לשתף אותנו בחוויה הרוחנית שעברה עליו בדרך-חזרה לחוף מבטחים. וכך כתב, בשינויי סגנון מתבקשים:

המצב שלי היה נורא, והגעתי ממש אל סף התהום. אבל, בגלל שגדלתי בבית טוב, עם הורים טובים שהשתדלו לתת לי את הכל, רציתי כל הזמן לחזור למקומי הראשון, ולא הצלחתי. לא אגלה כאן את אמריקה אם אספר שהכל קרה לי בגלל האייפון המקולל, וזה כבר סיפור בפני עצמו.

חיפשתי את הדרך, חיפשתי וחיפשתי, ולא מצאתי. מה שכן, חובה עליי לגלות לכם שהמאמרים המפרסמים תמיד אצלכם, והרוח המעודדת והחיובית הנושבת מהם, נתנו לי תמיד תקווה ועידוד. מהמאמרים הללו הבנתי שגם אם ירדתי כל-כך, יש לי תמיד סיכוי לחזור אל השי"ת, שיקבלני בזרועות פתוחות.

אבל, כאמור, לא מצאתי את ה'מנוף' שיעלה אותי מתהום הנשייה אליה התדרדרתי. עד שביום אחד פִּינוֹן הקב"ה את דרכי אל בית כנסת אחד בפאתי בני ברק, והתיישבתי שם על הספסל, כולי מיואש. אף אחד לא היה באותה שעה במקום, והנה אני מביט לפניי, ומוצא על השלחן מחזור תפילה של יום הכיפורים.

מה לי וליום הכיפורים, ובמיוחד עכשיו, באמצע השנה??? - לא היתה אפוא כל סיבה שאפתח את המחזור. ובכל זאת, בתנועת-יד חסרת-תקוה, הושטתי את ידי אל מחזור יוה"כ, ופתחתי אותו.

המחזור נפתח משום-מה בחזרת הש"ץ של תפילת מוסף, בפיזטים הנאמרים לאחר ה'עבודה' של הכהן הגדול. עיניי נחתו על הפיוט 'אלוקינו ואלוקי אבותינו, אם תעינו

**"ולא יהיה כוח לכל בית
דין אחרינו לבטל גזרה
חמורה זו מכל סיבה, עד
קבלת פני משיח צדקנו"**

בואו נראה כיצד מתמודדים בעם ישראל עם מגפות קשות רח"ל, וניווכח לדעת שיש ויש דרכים למיגורן של מחלות קשות ואפידמיות, שגם אם הפילו חללים, ובהם כמה מגדולי ישראל אדירי התורה, אפשר לעצור ולהביא לסיומון המוחלט, בס"ד.

הדברים דלהלן מובאים בהרחבה בספר הזכרון 'בית אבא - תורת אמך', שהוציא הרה"ג רבי אשר זאב לוריא זצ"ל, מנהלו הבלתי-נשכח של ת"ת 'אהל תורה' ברמת אלחנן, לזכרה של אימו הצדקנית ע"ה. הדברים הם מרתקים לכשעצמם, ואנחנו מצטטים את עיקרי הדברים.

המנהג שלא להביא תזמורת לחתונות בירושלים, ידוע לכל. שלומי אמוני ישראל מקפידים על כך במאוד, ואכן מי שמשתתף בחתונות הנערכות בירושלים, יכול להרגיש את השתתפותם של המסובים באבל על חורבן בית המקדש.

גם לאחר שהמתופפים עושים מאמצים להקביל את עצמם ואת קולותיהם לצלילים של 'תזמורת אמיתית', עדיין אין כלל מה להשוות, וצורתו של התיזמור בחתונות הירושלמיות מזכיר לכולנו את הפסוק 'אם אשכחך ירושלים תשכח ימיני'.

מה שרבים אינם יודעים הוא שהחזיק העיקרי לתקנה זו, החל לפני כ-155 שנים, ככפרה עבור כלל ישראל, לאחר מגפה נוראה שהתרחשה בירושלים עיר הקודש.

השנים תרכ"ה-תרכ"ו היו עת צרה לישוב הירושלמי שהוקם מחדש. מחלת החולי-רע

השתוללה בעוז והפילה חללים רבים. אבל גם לאחר כוס-הדמעות ששתתה עיר הקודש בשנים ההן, היה באסון הנורא שהתרחש בחודש שבט של שנת תרכ"ה, כדי לגרום צער ויגון נוראיים. מחלת החולי-רע הכריעה אז גם את הגאון מקוטנא זצ"ל, ושניים נוספים מגדולי ישראל, כפי שנראה להלן.

יהודי ירושלים היו באבל גדול, ורבני העיר, הגאונים רבי מאיר אויערבך ורבי שמואל מסלנט, קראו לציבור לחזור בתשובה, ותלו את האסון בכך שיהודי ירושלים אינם נוהגים דיים כבוד זה בזה.

המגפה פורצת שוב

בקיץ תרכ"ה הוקל מעט המצב, ונדמה היה כי הנה המגפה נעצרה. ברם, בתחילת חורף תרכ"ז התפרצה שוב המגפה בכל עוזה, מה שקרוי בלשוננו 'גל שני'. בחודש מרחשוון נפטר הגאון רבי יוסף זונדל מסלנט, רבו של רבי ישראל סלנטר זצ"ל, וכעבור עשרה ימים נוספים עלה גם הגאון הקדוש רבי נחום משאדיק זצ"ל בסערה השמימה.

רבי נחום היה יושב כל היום מעוטף בטלית ותפילין על התורה והעבודה, ורוב ימיו עברו עליו בתענית. כמעט לא הניח יום שלא הלך אל הכותל המערבי והניח שם את ראשו בין ברכיו להתפלל על צרות ישראל וגלות השכינה. פטירתו בגיל צעיר זעזעה את כל העולם היהודי, וגדולי ישראל הריצו אגרות לירושלים על מה עשה ככה ה' לעמו.

אחיו, רבי יעקב לייב, שהיה ראש בית הדין בירושלים ונמנה על חכמי המקובלים ב"בית אל", וראש המקובלים הגאון רבי רפאל ידידיה אבולעפיה זצ"ל, הביעו אף הם ברבים את צערם הנורא על פטירתו ללא עת של רבי נחום.

כבר בימי ה'שבעה' החל רבי מאיר אויערבך לבקש מהרב אבולעפיה שידרוש בחלום מדוע יצאה הגזרה הנוראה, אך הוא סירב לענות.

רבי מאיר התעלף מידי

רבו של הרב אבולעפיה, הגאון המקובל רבי רפאל אברהם שלום, נכדו של הרש"ש, סח פעם לתלמידו, כי הצרות שבאו על יושבי ירושלים הן מחמת שאינם זהירים דיים בכבודו של שריד בית מקדשנו, אך הזהירו שלא יגלה זאת עד שיקבל על כך רמז משמים.

כעת לא יכול היה לעמוד בצערו של רבי מאיר אויערבך, ובאשמורה השניה, כשהגיע רבי מאיר לישיבת המקובלים ללמוד עד עלות השחר, עסקו שני הצדיקים הללו בענין שאלת החלום, והבינו את עצמם לשאלה זו. רבי מאיר לא קיבל קהל באותו יום, וטבל ש"י טבילות במקווה של רבי ישמעאל כהן גדול במעין השילוח, וערך את שאלת החלום כפי שהורה לו הרב אבולעפיה כשהיא כתובה על קלף בקדושה וטהרה, והוא-עצמו התענה כל היום.

בחצות הלילה, התעורר רבי מאיר והתעלף מיד, בראותו את הפסוק בשיר השירים: "דומה דודי לצבי או לעופר האילים, הנה זה עומד אחר כתלנו משגיח מן החלונות מציץ מן החרכים". חז"ל דרשו פסוק זה על הכותל המערבי.

הוא רץ אל הרב אבולעפיה שהמתין לו כבר, וסיפר לו (הרב אבולעפיה) כי שמע בחצות קול המכריז: מי גילה רוז זה לבני?

הרב אבולעפיה הסביר לו כי יהודי ירושלים, ששריד בית מקדשנו השמם נמצא תמיד בסמוך להם ולנגד עיניהם, דינם כמי שמתו מוטל לפניו, וכשמומרים בשמחות בכלי זמר ורוקדים ומטפחים עד כדי שקחת המקדש, תובע הכותל המערבי את עלבונו.

'אנו גוזרים באיסור חמור'

רבי מאיר אויערבך קרא, יחד עם שאר בתי הדינים, לכל יהודי ירושלים להתאסף בתפילה על יד הכותל המערבי כליל שישי של אותו שבוע, בחצות לילה. אחרי התפילה, עלו גדולי ירושלים לדרוש, וקראו לקהל לחזור בתשובה שלימה.

רבי יעקב לייב, אחיו של רבי נחום, חזר על דברי הגמרא במסכת שבת שבזמן שנפטר רב גזרו שלא

יביאו כלי זמר לשמחת נישואין, ואדם אחד עבר על התקנה ונשכו נחש ומת.

והראב"ד המשיך: אנחנו מצויים בתקופה קשה, כאשר במשך השנה האחרונה נפטרו שלשה אדירי תורה במיטב שנותיהם; האם אין זה הזמן לחדש את הגזרה שנגזרה בפטירתו של רב, וכל אחד מאתנו ימנע בשמחתו?

והמשיך רבי יעקב לייב להרעים בקולו: בגזירת הבתי-דינים וכל חכמי התורה בעיר הקודש, ובהסכמת חכמי המקובלים והמכוונים חסידי בית אל, אנו גוזרים באיסור חמור לבלתי יהיו איש או אשה לשורר בכלי זמר בנישואין, ואיסור זה חל הן על החתן והכלה והמחותנים, והן על המשוררים והקוראים, ולא יהיה כוח כל הימים לכל בית דין אחרינו לבטל גזרה חמורה זו מכל סיבה שהיא, עד קבלת פני משיח צדקנו".

■

למדנו מכאן דבר פשוט: יש פתרון נגד מגפות בעם ישראל, ויש אפשרות למגר אותן, בס"ד. כל מה שצריך לעשות הוא ללכת בדרכי התורה, להתקרב אל השם יתברך, לשמוע ולציית לקול גדולי הדור, והתקפה תגיע במהרה דידן.

"ובשמומרים בשמחות בכלי זמר ורוקדים ומטפחים עד כדי שקחת המקדש, תובע הכותל המערבי את עלבונו"

הגדה של פסח כיצד תספר

לגלות את האור בסיפור יציאת מצרים

אוצר הספרים

הבמה לסקירת
ספרים ומחבריהם

מלאכת בורר

בירור מקיף על מלאכת בורר
הגאון רבי מרדכי טננבאום

הגדה של פסח 'כיצד תספר'

הרה"ג רבי אוריאל פוקס

720 עמ' / מסודר ומבואר / בהסכמת גדולי ובראשם מרן שר התורה שליט"א

הספר "כיצד תספר באזני בנך" – כשמו כן הוא. מטרתו להיות עזר לאב, המספר את ההגדה של פסח וסיפורי יציאת מצרים באזני בניו. אמנם, באותה מידה הספר גם יכול לשמש כ"אב" לקוראיו. >>> "בכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים" (מתוך ההגדה) >>> אולם כאן ניצבים רבים בפני השאלה: כיצד באמת אפשר לחוש שהיינו שם? >>> ממקומו של "עורך סדר" במשך שנים, כאשר סביב השולחן היה מגוון רחב של מסובין: ילדים ונערים, זקנים וקטנים, מעדות שונות, בנים חכמים, ובנים פחות חכמים, גם תמים וגם שאינם יודעים לשאול. >>> שמתי לב לצורך לערוך סדר המתאים לכולם, סדר שכולם ימצאו בו טעם, יהוו את קושי הגלות, ירגישו את ההקלה והשמחה בגאולה, יכירו את האלוקים, ואת הניסים שחולל לנו. ובהתרגשות ירימו את הכוס לשירת ההלל ולברכת "אשר גאלנו...". >>> משימה זו, היא ממש בבחינת "שבור את החבית ושמור את יינה". כי לכאורה, כל אחד מהמסובין צריך משהו שונה מזולתו. >>> ויפקח אלוים את עיני, וגיליתי שהסוד טמון בהגדה עצמה. ממנה אנו למדים, על מבנה סיפורי יציאת מצרים. כמו כן, על צורת ההגשה שלהם. עיון מעמיק בדברי חז"ל לאורך הדורות, מרחיב את עקרונות ההגדה, ומגלה לנו, כיצד לספר סיפור חי, מוחשי, וחיוני, הסומך לאווירת אותם הימים, ולהרגשה שאני שם. ומתוך הוואי הסיפור מכירים בגודלו של בורא העולם, ומחולל הניסים. גישה זו היא מחד יוצרת סיפורים עמוקים ויסודיים, ומאידך מעניינים מאוד, וממילא מתאימים למגוון רחב מאוד של מסיבי הסדר. סברתי, שכדי ליצור כזו יצירה, צריך גם גלוי, יצירה כזו, גדולה ממידותי. והנה, מחולל הניסים חולל גם! ונוצר הספר הזה.

בספר 720 עמודים ובו שלושה חלקים:

חלק עיוני כולל את עקרונות השיטה, ומקורות לכל הכתוב. בספר 'כנגד ארכעיה בנים דברה תורה', וכנגדם גם נסדרה ההגדה בימי התנאים. בחלק זה, יוסבר בשלבים, איך בעל ההגדה מלמדנו כיצד נספר ביציאת מצרים וכי יש סדר בסדר ההגדה. חלק ההגדה: הכוללת ביאורים התואמים את מבנה ההגדה, ואת המסרים שאמורים להבין ממנה. שיטת עריכת ההגדה מתייחדת בכך, שהנוסח ערוך באופן ייחודי. היא מביאה את המסרים באופן תמציתי וקולע, אשר נותן תמונה מלאה של ההגדה. חלק סיפורי יציאת מצרים: עבור המשך הלילה עד שתחטפנו שינה, אם לא שהשחר יגיע קודם... הוא חלקו המרכזי של הספר, הנמשך על פני רוב עמודיו. בו מובאים סיפורי יציאת מצרים, המבוססים על עקרונות השיטה האמורים, ומטרתם להשיג כמה מסורות, הכרוכות זו בזו. מתוך הווייה זו יגיע הקורא למעמד ליל הסדר, ייעזר בהגדה זו, ויזכה להעביר את השלחבת הבוערת בליבו, את עוצמת האמונה והיהוה בו, ולשתף את המסובין בחוויות סיפור יציאת מצרים. הביאו ברכה אל בתיכם.

להשיג :

ברשת חנויות הספרים 'פה נוף'

מלאכת בורר

המחבר: הגאון רבי מרדכי טננבאום שליט"א

700 עמ' / מפתחות מפורטים / מעושר בהסכמות נלהבות /

'מלאכת בורר' זהו שמו של ספר חדש היוצא ממכש הדפוס בימים אלו. נודע בשערי ההלכה כי 'מלאכת בורר' הינה מהמלאכות הקשות והמורכבות שכל"ש מלאכות שבת, הן במחלוקות הרבות שבפרטיה בין הפוסקים, והן בחילוקים הדקים ובמקרים הרבים השייכים בה.

ספר זה, על 700 עמודיו ואדניו, עוסק במלאכה זו, ונערך על ידי הגאון הרב מרדכי טננבאום שליט"א ממורי ההוראה בעיר בני ברק, וכפי שהעיד עליו מרן הגאון הגדול רבי ברוך מרדכי אזרחי שליט"א, כי 'הגאון רבי מרדכי שליט"א חקק ביושרונו מימי שבתו בשבת תחכמוני בשיבתנו הקדושה, שם עלה ונתעלה מאד, מתוך עמל שקידה והשתקעות, תמיד ראינוהו תפוס בשרעפי קודש של התעמקות בתורת השם ובמ"ח קניניה'. יאמנם גדול גדל ב"ה והיה למאור גדול, למורה צדק מומחה, מוסמך ע"י גדולי הפוסקים, ולהורות הדרך ילכו בה כדי לילך בדרכי השם ולהתדבק בדרכיו של מקום ב"ה'. ואחר שהעיד על המחבר הוסיף להעיד על ספרו 'זעתה מונח לפנינו ב"ה כרך עב כרס, כולו בירור אחר בירור, עומק לפנינו מעומק, דקדוקי הלכה ברורים, ערוכים בטוב טעם, בסדר נאות ובהגשה נעימה ומסבירה, רצוף חידושי הלכות ערוכים עמוסים בלמדנות צרופה ובהוראת ההלכה'.

הגאון רבי משה שאול קליין שליט"א שמחבר הספר נמנה על תלמידיו הפליג בשבחו בהסכמתו לספר והעיד עליו שהינו מופלג בתורה ויראה שתורה ומחשבוני המו"צ והת"ח בעיר בני ברק.

הגאון רבי מנחם מנדל לובין שליט"א העיד על המחבר ועל חיבורו, שמכיר את המחבר שליט"א כת"ח היורד לעומקה של הלכה לברר כל דבר על בוריו בסברא נכונה, וחרבה נר"נ עמו בהלכות אלו ועתה זכה לחבר חיבור מלא וגדוש בהלכות אלו, כביאור השיטות והפרטים'.

ואכן בספר זה טרח המחבר שליט"א ובירר, בירור אחר בירור, את 'מלאכת בורר' על שלל המקרים השייכים בה במאכלים, בבגדים, בכלים ובמשחקים, כתוב וערוך נפה אחר נפה, עד שהוציא מלת נקה תחת ידיו. מאות שאלות מעשיות, בדברים רבים שהתחדשו בדורנו, כסידור פירות לנוי, וכעריכת שולחן עם כלים תואמים, או נידונים בכלים חדשים שהתחדשו בדור האחרון, או בשלל משחקי ילדים שיש בהם חששות ובעיות של בורר. שאלות קלות ושאלות מורכבות מסודרות, הם ותשובותיהם וצדדי הספק בהם, באופן מפליא בשפה ברורה ונעימה השווה לכל נפש, בטוב טעם, דבר דבור על אופנו, כך שגם נשים וילדים יוכלו למצוא את מבוקשם כשיתעורר להם ספק או שאלה בשבת קודש עצמה.

כמאות 'שאלות מעשיות' הובאה דעתם של גדולי ההוראה שליט"א, כפי ששמע המחבר שליט"א ואף צירף עוד פסקים רבים מפוסקי הדור וצוק"ל מרנן; הגרשו"א, הגרי"ש אלישיב, הגר"נ קרליץ והגר"ש וואזנר.

עוד מצורף לספר בסופו מפתח מיוחד במינו – כדי למצוא בקלות ובמהירות כל נושא הנזכר בספר. טוב עשה המחבר שליט"א בספר זה, שלא הסתפק בכתיבת ההלכות בקציר האומר אלא הביא גם את הכללים והסברות על ידי מאות רבות של התערות בתחתית העמוד, וגם את ה'לומדות' והפולפולים והחילוקים הרבים השייכים במלאכה זו, בחלק המילואים.

יזכה המחבר שליט"א שיתקבלו דבריו בבי מדרשא להגדיל תורה להאדירה, וכשם שזכה להוציא ספר זה לאור עולם כן יזכה להיות מוסיף וחולך בכל מקצועות התורה.

להשיג :

ברשת חנויות הספרים 'פה נוף'

וארטים לפרשת השבוע

פרשת כי תשא. הנה הפרשה היא לקט פסוקים, ולמעלה משמונים הפסוקים הראשונים נקראים לעילות כהן ולוי. ואומר האוסטורוצא שהטעם הוא ע"פ מה שכתב המג"א קלח ד שלא להעלות לתורה סומא בפרשת התוכחה מפני שאי אתה רשאי לקרות פרשת מומין בפני בעלי מום. והשתא ניחא דהנה ישראל חטאו בעגל וא"כ כולם בעלי מומין בזה, לכן לא עולים בזה ישראל לתורה אלא רק כהן ולוי.

ל יא – יג. וידבר ה' אל משה לאמר כי תשא וגו' זה יתנו מחצית השקל. יש לעיין מה טעם כתב לאמר, הרי זה לא דין לאמר אלא דין לעשות: וי"ל, אומר רבי משה דרשן ב'מסורת הברית' ע"פ מה דאיתא בירושלמי שקלים ג ב, שכאשר התורם נכנס לתורם שקלים לצורך קרבנות ציבור הוא צריך לדבר בפני מהרגע שנכנס עד שיצא כדי שלא יחשדוהו שנתן ממעות הלישכה בתוך פיו. ולפי"ז י"ל וידבר ה' אל משה לאמר שיאמר כל הזמן בשעת הנתינה.

ל טו. העשיר לא ירבה והדל לא ימעט. רבים התקשו מה הטעם שעשיר לא ירבה? וי"ל, אומר רבי יונתן איבשיץ ע"פ ב"ק קטז: דבולשת שבאה לעיר מחמת נפשות הדין הוא שעשיר לא ירבה וכו' ורק אם הבולשת באה מחמת ממון העשיר ירבה. וכאן הרי"ז מחמת נפשות ולכן העשיר לא ירבה וגו' **לכפר על נפשותיהם.**

לא יד. ושמרתם את השבת כי קודש היא לכם. יש להקשות הרי ציווי זה נאמר בפרשת יתרו בצורה שונה, ששם כתוב ששת ימים תעבוד ועשית כל מלאכתך וכו' ולמה כאן נאמר רק ושמרתם את השבת? וי"ל ע"פ הרמ"א אור"ח רצ. שכותב שפועלים ובע"ב שאינם עוסקים בתורה כל ימות השבוע יעסקו בשבת בתורה יותר מהת"ח והת"ח ימשיכו בעונג האכילה ושתייה. וכן הביא הב"י מהירושלמי ומדרש תנחומא שכתבו כן. וא"כ י"ל בפרשת יתרו נאמר הדין הזה לפועלים שעובדים כל ימי השבוע לכך כתב ששת ימים תעבוד, ויום השביעי שבת לה' אלו קודש היינו כל השבוע תעבוד ויום השביעי תשובת לה' – שתלמד תורה. משא"כ כאן שכתוב ששת ימים יעשה מלאכה היינו שיעשה בשבילך מלאכה, או ושמרתם את השבת כי קודש היא **לכם** והיינו ושמרתם תתענגו באכילה והיינו לכם.

לא יד. מחלליה מות יומת. הירושלמי בשבת מביא מעשה על ר' חייא שראה אחד תולש עשב בשבת. הלך **למחר וכתב** לו מחלליה מות יומת. וקשה למה המתין למחר ולא הלך לומר לו מיד: וכן למה למחר **כתב** ולא הסתפק באמירה: וי"ל, אומר הגאון ע"פ מגילה כד. דאיתא שם שרבי חייא קרא לאות ח ה ובמקום וחייתיה קרא והיכיתיה. ולכן אם רבי חייא היה אומר להם מיד אז היה נשמע מהלליה מות יומת, ולכן חיכה למוצי"ש ואז כתב.

לא טו. ששת ימים יעשה מלאכה וביום השביעי שבת שבתו. תיבת יעשה כאן נכתבה בלשון שיעשה מאליו המלאכה והייתכן שכך הוא? וי"ל, אומר הטורי זהב על התורה, דהנה מצינו בחסיד אחד שנפרצה לו פרץ בתוך שדהו ונמלך עליה לזוירה וזכר ששבת הוא ונמנע ולא גדרה ונעשה לו נס ועלה בו צלף שממנה היתה פרנסתו וכו' גמ' בשבת קנ: וא"כ י"ל שהתורה אומרת לנו ששת ימים יעשה מלאכה והיינו שיעשה לבד וזאת בתנאי שביום השביעי שבת שבתו קודש לה' שאף במחשבה שלך תשובת לה' ולכן גם כפל וכתב שבת שבתו.

לא יז. כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ וביום השביעי. וקשה מאוד מדוע כאן כתוב רק שמים וארץ, ואילו בפרשת יתרו כתוב כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ את הים ואת כל אשר בם. למה כאן התעלם מהים. וי"ל דאיתא בירושלמי בע"ז שאכסנדר מוקדון לקח נשר עלה עליו ועף יחד אתו לשמים עד שראה את כל העולם ככדור ומשם צייר שהוא עצמו מחזיק בכף ידו את כל העולם חוץ מהים, ואומרים המפרשים על הירושלמי שאת הים הוא לא צייר כי גם הגויים מודים שאת הים הקב"ה עשה. והנה בני ברשי"י פסוק יג את שבתו תשמרו כי אות היא בני וביניכם לדעת כי אני ה', כותב רש"י שהכוונה היא שהאומות ידעו כי אני ה'. וכיוון שכאן זה הולך על ידיעת האומות הרי הם כבר יודעים

שהקב"ה עשה את הים, אז מה שצריך ליידע אותם זה רק שה' עשה גם את השמים והארץ.

לב לא. אנא חטא העם הזה חטאה גדולה. יש להבין מדוע הגדיל משה רבינו את החטא ואמר חטאה גדולה היה לו להמעט כי היא סיגנר על עם ישראל. וי"ל שהכלל הוא שחטא הוא בשוגג, וא"כ זה היה כוונת משה חטא העם חטאה גדולה והיינו שוגג גדול לכן יש למחול ולסלוח להם. האדמו"ר מבעלז.

לב לב. אם תשא חטאתם ואם אין מחני נא מספרך. הלשון כאן קשה כי לכא' צריך לכתוב אם תשא חטאתם **מוטב**, ואם אין מחני וגו'. וי"ל ע"פ רש"י שכותב שאחרי חטא העגל אמר הקב"ה למשה לך רד מגדולתך כי כל הגדולה היא בשביל ישראל, ומשה בא להתפלל להקב"ה והוא חשש מנגיעה כאילו הוא מתפלל בשביל גדולתו, ולכן הוא אמר לקב"ה גם אם תשא וגם אם לא תשא חטאתם, מחני מספרך, וי"א שלא לכבודי אני מתפלל כי ממ"נ אני רוצה שתמחוק אותי מספרך, ולכן אמר אם תשא חטאתם וגם אם אין אז מחני נא.

לב. לג - לד. ואם אין מחני נא מספרך ויאמר ה' אל משה מי אשר חטא לי אמחנו מספרי. וי"ל, אומר האדמו"ר מוהר"ש מבעלז, דביאור הפסוק הוא כך הנה איתא בגמ' בשבת דהמשבר כלים בחמתו כאילו עובד ע"ז ולכן שבר משה את הלוחות ואמר להקב"ה ראה גם אני כביכול עובד ע"ז, ולכן אם תשא חטאתם בסדר ואם לאו מחני נא מספרך, תמחוק גם אותי שגם אני עובד ע"ז. וע"ז עונה הקב"ה בלשון תימה מי אשר חטא לי אמחנו מספרי? דהיינו האם מי שחוטא לי אני אמחה אותו מספרי!!! כיוון שהחטא הוא בשבילי אני לא אמחה אותך מספרי.

לב לד. וביום פקדי ופקדתי. מבואר בתורה (וכ"ה בחז"ל וברש"י כאן) שהקב"ה יעניש אותנו על חטא העגל בזמן נעלש עבירות אחרות ונצטרך להיענש, אז נענש גם על חטא העגל. משמע דבא"ה לא נענש על העגל, ולמה? וי"ל, אומר רבי שלמה קלוגר, הנה כתוב בחז"ל שאלו שעשו את העגל היו ה'עירב רבי' שאותם הרגו בני לוי, שאר היהודים לא חטאו בעגל רק היו צריכים להיענש כי לא מחו ועליהם משה התפלל. וא"כ י"ל שהרי על מה שלא מחו הם עברו רק על עשה, ועל עשה לא נענשים בעוה"ז אלא בעידנא דריתחא (מנחות מא). וא"כ משה התפלל כדי שלא יהיה עידנא דריתחא באותו הרגע אבל אם יחטאו שוב יחזור עידנא דריתחא, אזי וביום פקדי ופקדתי גם על חטא העגל.

לג יז. ויאמר ה' אל משה גם את הדבר הזה אשר דיברת אעשה. אמרו חז"ל כל הנביאים התנבאו ב'כה' הוסיף עליהם משה שנתבא ב'זה הדבר'. הנה כשחטאו בני ישראל בעגל אמר לו הקב"ה לך רד מגדולתך ברכות לב. וכשריד משה מגדולתו ג"כ התנבא בכה כמו שנאמר ויאמר להם **כה** אמר ה' עברו ושובו וגו' וכעת כשנתרצה לו הקב"ה אמר לו גם את **הדבר הזה** אשר דיברת, והיינו מה שהתנבאת בלשון זה הדבר, אעשה, כלומר שאני אשיב אותך למדרגה הקודמת שתתנבא בזה הדבר. בעל המנחת חינוך.

לד ו. ורב חסד ואמת. הנה ביג' מידות של רחמים אנחנו מזכירים ורב חסד ו'אמת'. וקשה הרי **אמת** הוא לא רחמים אלא הוא דין כי אם הולכים לפי האמת הרי מגיע לנו עונשים גדולים: וי"ל דהנה הקב"ה מדקדק עם הצדיקים כחוט השערה ומעניש אותם על עבירות קלות מאוד עונשים כבדים, כמו שראינו הרבה בתורה אצל ראובן שבלבל יצועי אביו ואצל משה ועוד. והנה ישנם כאלה שהם לא באמת צדיקים הם רק מתגדלים חזק בשמ"ע וכדו', עונשים בגלוי מעשים עם הרבה רעש ופרסום, אבל בתוך הבית הם קשים ומנהגם רע. ואם הקב"ה יתנהג עמם כמו שהם נראים אז הם יענישו קשות. מה עושה הקב"ה, הוא מתנהג עמם באמת, היינו כמו שהם באמת שווים, וכך הוא מעניש אותם פחות ולא כמו שהם נראים צדיקים וזהו מידת רחמים.

לד ח. וימחר משה ויקוד ארצה וישתחו. איתא במדרש (רוב המדרשים כאן ביארו כן ועיין ברבינו בחי וחזקוני) למה משה מיהר? משום ששמע פוקד עון על שלשים ועל רבעים הוא פחד שמא הקב"ה יפקוד על חמישים וכו' מיד הוא מיהר כדי לעצור את חרון האף. וקשה הא מבואר בחז"ל שפוקד עון על

פרשת כי תשא תשפ"א

שלשים ורבעים הוא אחד מיג' מידות של רחמים, שהוא רחום ולא פוקד כל העונשים על אדם אחד, אלא מפרד אותם בהרבה דורות שלא יווצר מצב שאחד יקבל עונש גדול, ומאחר שמידה טובה היא למה נתיירא משה: וי"ל, אומר החיד"א ע"פ שבת קכו: , מפנים אפי' ארבע וחמש קופות ופרך השתא חמש ארבע מיעי, ומתרחצין ארבע וחמש כדאמרי אינשי ואפי' טובא, אבל אם מפרט ארבע חמש ושש אז הכוונה היא בדווקא. וא"כ כשהקב"ה אמר על שלשים ורבעים, מיד רץ משה לעצור כדי שלא יהיה שלוש בלבד, אלא רצה שישאר כדאמרי אינשי ארבע וחמש ולא יותר, והיינו לכל הדורות.

לד יא יג. שמור לך את אשר אני מצוה היום. כי את מזבחותם תתצון ואת מצבותם תשבירן ואת אשירן תכרותן. הטעם שנאמר כאן מיד לאחר חטא העגל להכרית את הע"ז של הכנענים, י"ל ע"פ הגמ' בע"ז ג: שהיא שואלת איך יכלו הכנענים לאסור את עצי האשירה שבארץ כנען הלא אר"י ירושה לנו מאבותינו והעצים שייכים לישראל ואין אדם אוסר דבר שאינו שלו, ותיצרה שם הגמ' שכאשר ישראל עשו את העגל אז גילו דעתם שניחא להם בעבודת כוכבים ורק אז נאסרו האשירים וכאילו הכנענים קיבלו רשות מאשר לישראל לעבוד ע"ז בשלחיותם. ולכן מיד לאחר שחטאו בעגל בא הציווי לשרוף את האשירה ולכן גם כתב את אשר אני מצוה היום דוקא כי עד היום לא נאסר. אור יקרות. ועיין עוד במשך חכמה כעין זה.

לד יז-יח. אלהי מסכה לא תעשה לך את חג המצות תשמור. קצת תמוהה הסמיכות בין הפסוקים הנ"ל כי מה הקשר בין ע"ז לפסח. וי"ל, אומר האמרי אמת, דהנה איתא במגילה יב שהטעם שהתחייבו כליה בימי אחשוורוש הוא משום שהשתחוו לצלם. ובמגילה טו איתא שמרדיכי ביטל את יום הראשון של פסח וציווה להתענות בו בגלל שהשתחוו לצלם. וזה מה שכתוב אלוהי מסכה לא תעשה לך כדי שאת חג המצות תשמור. (עו"ל בדרך צחות שבפסח יש הרבה מחמירים ומדקדקים במצוות עד כדי כך שכשרואים שמשלוש מביט ביתם שלא נהג כחומרתם הם מתמיהים כעס, וכל הכועס כאילו עובד ע"ז. ולכן נאמר לא לעבוד ע"ז אפילו בחג הפסח).

לג כ. ויאמר לא תוכל לראות פני כי לא יראני האדם וחי. לכא' יש לתמוה הלא ממ"נ אם ה' רוצה שיראה אותו ויחיה הרי הוא יכול לעשות את זה. ואם נאמר שאין למשה זכות לראות את ה' היה צ"ל כי אין אתה ראוי לראותני? וי"ל, אומר רבי צבי פסח פרנק, הנה איתא בחז"ל (ספרי דברים שנו. ובעוד מקומות) שבבדי שלא יהיו טענות לאומות העולם הביא הקב"ה לאומות נביא כמשה וזהו בלעם. ואיתא בבבא קמא לח. תוד"ה האדם שכל מקום שכתוב ה'אדם הכוונה גם לנכרי ורק כשכתוב אדם הכוונה לישראל בלבד. וא"כ הקב"ה משיב למשה כיוון שלא יראני ה'אדם והיינו בלעם הנכרי לכן אני לא יכול שגם אתה תראני, כי אם אתה תראני תהיה לגויים טענה שבלעם לא ראה, אבל בעקרון משה יכל לראות ולחיות.

לד כב. וחג האסיף תקופת השנה. יש לעיין מה הטעם שאין אנו עושים את חג הסוכות (האסיף) בפסח מאחר והחג הוא זכר לציאית מצרים וענני הכבוד. מתוך הגאון (מובא על הב"י תחילת הלכות סוכה) כיוון שלאחר שחטאו ישראל בעגל פסקו ענני הכבוד, ורק בטו תשרי חזרו ענני הכבוד בעת שהחלו בבניין המשכן, ולכן כיוון שמצוות סוכה הוא זכר לענני הכבוד עשו זאת בתשרי. ולפי"ז י"ל נמי למה בחומש שמות נקרא חג הסוכות חג האסיף, ואילו בספר ויקרא ודברים הוא נקרא חג הסוכות, כי בשמות זה היה קודם שחזרו ענני הכבוד אז החג היה חג האסיף, ואילו בספר ויקרא ודברים זה היה לאחר שחזרו ענני הכבוד אז נקרא חג הסוכות שהסוכה היא זכר לענני הכבוד. מאת רבי מאיר שמחה מדוניסק. וע"ע מה שהבאנו בזה בפרשת יתרו.

לד כד. כי אוריש גויים מפניך והרחבת את גבולך וגו' בעלותך לראות את פני ה'. אפשר לומר שהפסוק בא לרמז על אחד מעשרה ניסים שנעשו לאבותינו בבית המקדש והוא 'עומדים צפופים ומשתחוים ורוחים' ולי"א אדם לחברו צד לי המקום שאלין בירושלים. וד"ז מרומם בפסוק: כי אוריש גויים מפניך, ואשרחב ביהמ"ק גבולך בעלותך לראות את פני ה'. וכשחורב ביהמ"ק התכווצה כל הארץ, כמבואר בגיטין נז.

מאמרי מוסר וסיפורים מענייני הפרשה

ערכות הדדיות. מחצית השקל. כתבו הראשונים שהטעם שנתנו מחצית השקל ולא שקל שלם כי עם ישראל מתייחד בערבותו ההדדית וככל אחד הוא חצי, והוא שלם רק ע"י חבריו לכן ניתן מחצית השקל. כ"כ במהר"י קארו על התורה כאן. יש אנשים שחושבים רק על עצמם ולא מעניין אותם בכלל מה קורה לסביבה, אם חלילה קורה אסון הם אומרים מה זה קשור אלי, אצלי הכל בסדר אז זה לא ענייני. צריך לזכור שבדבר ראשון התורה מלמדת אותנו שכל ישראל ערבים זה לזה, כמו שבפרשתנו כל עם ישראל נענישו בחטא העגל למרות שלא כולם חטאו, ומי שלא איכפת לו מהשני בסופו של דבר הוא ניוזק יותר מאשר האחר שנמצא בצרה. בספר ניצוצות הביא ע"כ משל מעולם החי: בבית קטן בכפר מרוחק שהעטוב עכבר בתוך הבית. הוא גילה פתאום את בעל הבית ואשתו פותחים חבילה, הוא הסתקרו לדעת מה יש בתוך החבילה, אולי איזה אוכל טעים... אך אז גילה מלכודת עכברים חדשה. הוא מיד יצא מהבית ורץ לספר לכולם את מה שראה. הוא נגש להתנגלות וסיפר לה בהתלהבות על החודשית אך היא טענה שזה לא קשור אליה ולא מעניין אותה. הוא הלך לדיר ובישר לכבשה את הבשורה אבל גם היא אמרה שזה לא מטריד אותה. הוא הלך לפרה והיא צחקה עליו. מאוכזב נכנס העכבר אל החור והסתתר שם. בלילה שמע רעש מהמלכודת, ראה את האישה קמה לראות ואז נחש ארסי הכיש אותה. הבעל שמע את הצעקות וקם להזעיק עזרה, האישה קבלה טיפול רפואי ראשוני ונשלחה הביתה למנוחה. למחרת מצבה של האישה לא היה טוב, החליטו לחזק אותה ולתת לה אוכל בריא. לקחו את התרנגולת שחטו והכינו מרק עוף. כולם באו לבקר ולדרוש בשלומה, לא היה מספיק אוכל לכולם אז נאלצו לשחוט גם את הכבשה ולתת לכולם אוכל. לאחר כמה ימים נפטרה האישה. כולם ערכו לוויה גדולה ולאחר מכן היו צריכים לאכול בשבעה אז שחט הבעל את הפרה שיהיה מספיק אוכל לכולם.... מה למדים ממשל מזור זה? כשאתה שומע צרה, לבד ממה שהתורה מלמדת אותנו שצריך להיות ערבים זה לזה ולהצטער אחד עם השני, צריכים לזכור שזה לא שווה לנו לא להתייחס לצער של השני רח"ל.

היה סיפור מרגש במיוחד על יהודי בארה"ב שזכה בפרס "איש השנה". היו לו שמונה מאות מסעדות שהזרימו לחשבונו סכומי ענק. המיוחד ביותר היתה העובדה שכל העובדים שלו, למרות שלא קבלו משכורות גבוהות מאד אהבו אותו, ואף הסיכמו להמשיך לעבוד עמו גם במשכורות נמוכה. וכל זאת למרות שבדרך כלל עובדים לא מחבבים את המעסיק. בזמן קבלת הפרס קראו לאותו יהודי ושאלו אותו איך הוא הצליח שכל העובדים תחתיו אוהבים אותו ומחבבים אותו מאד. הוא ענה שפעם היה בן אדם מאד אנוכי, הוא היה חושב רק על עצמו. לא עניין אותו מה קורה לסובבים אותו, עניין אותו רק ההצלחה של עצמו והכסף הרב שקיבל. הכל היה עד לאותו יום שבו הם ערכו טיול בארץ ישראל, מדרך הטיולים לקח אותם לישיבת מיר, היו שם אלפי תלמידים ואברכים שכולם למדו בצפיפות אבל ראו על הפנים את האושר והרוגע. אחר כך הם נכנסו לראש הישיבה רבי נתן צבי פינקל, הם ראו אדם גדול וחלוש כ"כ וכל תזווה עולה לו במאמץ אבל הרב התייחס אליהם יפה. הם פחדו מה הרב יגיד, אולי יוכיח אותם על שמירת שבת. אך הרב שאל שאלה שהפתיעה אותם במיוחד. איזה 'מסר' קבלתם מהשואה? הם לא ציפו לזה דבר. אז אותו יהודי קם וענה ש'הגרמנים רצו להשמיד את העם היהודי שהיה אז חלש מאד. היום אנחנו חזקים, יש בנו כוחות אדירים ואף אחד לא יצליח עלינו'. הרב חיך חיוך מרחם ואז אמר לו שהיהודים לפני השואה גם אמרו כך. אבל הוא רוצה להגיד שהגרמנים רצו להשמיד את כל הדברים של העם היהודי, הם הרסו את הדת חייבו אנשים להוריד פאות, אנשים היו צריכים עם הזקן לטאטא את הרחובות. אבל אחד מראשי הישיבות העביר מסר שנתן ליהודים כוח לשרוד: הגרמנים רוצים לקחת את צלם האלוקים שבנו, הם רוצים להפוך אותנו לבהמות. עלינו לזכור שיהודי שונה מבהמה, בהמה חושבת רק על עצמה, היא אנוכית. אדם שחי כך הוא כבהמה לכל דבר. אנחנו צריכים לחשוב על השני לעזור אחד לשני כך נמשיך להיות יהודים. ובאמת יהודים התחילו להיות כך עזרו אחד לשני בעבודות. נתנו את לחמם לשני

שכמעט מת מרעב, זה נתן להם את המשמעות של יהודי. הם היו מאושרים. אבל המשיך הרב: יש דברים שהשואה לא הרסה, אבל הכסף האמריקאי הפך הרבה יהודים לדומים לבהמות. סיפר אותו יהודי שזכה בפרס, שהדבר שזעזע אותו יותר מכל בדברי הרב היה המסר שמי שחושב רק על עצמו הרי הוא כבהמה, ומיד החליט לעשות שינוי חד. הוא המשיך בעבודות אך התייחס יפה לכל עובד ועובד; התעניין בשלומם; אך לצרכים שלהם ועזר ככל האפשר. וזה מה שהביא אותו להצלחה הגדולה שכולם אוהבים אותו ומעריכים אותו למרות שהוא 'בוסי'. אנשי האוניברסיטה התרגשו מאד מהדברים והחליטו לפרסם זאת בכל ארצות הברית. (נצוצות)

כבוד תלמידי חכמים. והיה כצאת משה מן האהל יקומו כל העם ונצבו איש פתח אהלו והביטו אחרי משה. אמרו חז"ל מכאן שצריך אדם לעמוד לפני הזקן והחכם, וכל המכבדם כמכבד מכבדה השכינה. ור"ל המבזק כאילו מבזה השכינה. וזה הכוח והערכה לעם ישראל כעם לאורך אלפי שנים שהגדולים הם החוליה המחברת אותנו לעם הניצחי. וכן בהמשך הפרשה מובא וירא העם כי בושש משה לדרת מן ההר. שורש של חטא העגל הוא הפגם באמונת חכמים. וידוע שכל ההשכלה הגיעה מהטענה המעוותת שרבנים מבניין רק בהלכה ולא בענייני העולם. וצריך לדעת שהקב"ה נתן כח לחכמים יותר מהתורה עצמה והגמ' אומרת כמה טיפשים אותם אנשים שקמים בפני ספר תורה ולא קמים בפני ת"ח. ואיתא באבות הוי מתחמם כנגד אורן של חכמים והוי זחיר בגחלתן של תנכיות, נשכיכתן נשיכת שועל ועקיצתן עקיצת עקרב וגו'. ולא חרבה ירושלים אלא על שביו בה ת"ח והמבזה ת"ח אין רפואה למכתו. זה מפחיד מאוד לבזות ת"ח ולא לכבדם כראוי. וחובה לכבדם ולמלא רצונם בכל הכוח ומי שמתרפה בזה מתעסק עם אש להבה, זה מפחיד מאוד. נביא כמה סיפורים על הנזק שיכול להיגרם למי שאינו מכבד מספיק את החכמים.

באחד מהשיעורים של החתם סופר הוא הזכיר בדבריו את הקושיה של רבי משולם אגרא שהיה מגדולי הדור הקודם. כשהוא נפטר היה החתם סופר בן 24 ותירץ את הקושיה בתירוץ הולם. בלא כל כוונה יצאה מפיו נוסח שלא היה לכבודו של רבי משולם. מיד החתם סופר הרגיש שנסתמו בו מעיינות החכמה, הוא לא יכל היה להמשיך את השיעור, הפסיק בפתאומיות, ומיד הבין למה קרה הדבר – כי זולזל בכבודו של רבי משולם. הוא יצא מהישיבה פנה לביתו כשהוא עצוב וכאוב, נכנס לחדרו והתבודד בינו לבין עצמו, הוא התחנן וביקש את סליחתו על שפגע בגאון ישראל. לאחר זמן יצא מהחדר וחזר לשיעור. והנה הוא רואה שהכל חזר, הוא המשיך את השיעור בשמחה. למחרת נכנס החתם סופר ללמוד עם תלמידיו והתחיל לספר בבכי: בני היקרים אתמול פגעתי בכבודו של רבי משולם ונסתמו ממני מעיינות החכמה, לכן הפסקתי את שיעורי, עכשיו אני מתודה על הדבר ברבים, ומכאן תלמדו כמה צריך להיזהר בכבודו של כל תלמיד חכם גדול בתורה. **סיפר בנו** של החפץ חיים שכשהיה ילד בבר המצוה שלו כולם התאספו ושתו ביחד. ואז התחילו לדבר דברי תורה. אותו נער בר מצוה קם והצליח לפרוך ולתרוץ קושיה חזקה של השאגת אריה. כולם היו מרוצים מהדברים וברכו אותו שיצליח בלימודו. הנער התלהב ואמר שהלואי שאזכה לתרוץ את כל דברי השאגת אריה. אביו, החפץ חיים, נבהל מהדברים שהיו נראים כזלזול ב'שאגת אריה' ואז אמר 'אתה כבר לא תגדל להיות גדול בתורה בגלל שאתה מזלזל בגאוני ישראל'. וסיפר בנו של החפץ חיים ואמר שלעצור נתקיים בו מה שאביו אמר, הוא לא המשיך לדבר על גדולי ישראל, אבל לא זכה להיות גדול בתורה כמו שהיה ראוי שיהיה. **רבי שם טוב** גאגנין מגדולי הרבנים והדיינים במצרים השתתף פעם בחופה שהיתה בבית הכנסת הגדול שבעירו יחד עם רבה הראשי של העיר.

ראה הרב הראשי את חוסר הכבוד שאנשים מתנהגים בבית הכנסת וחוסר הקדושה והטהרה במקום, הוא התעצב מאד וקם למחות במתאספים. האנשים לא הקשיבו כלל לדבריו ואפילו צחקו ולגלגו לו. כשראה זאת קם הרב הראשי ואמר שאינו מסדר קידושין והוא הלך. הדיין סידר הוא את הקידושין במקום הרב הראשי אבל מהשמים תבעו את עלבונה של תורה. אחרי כמה ימים מהחתונה הכלה חלתה במחלה קשה, החתן נדבק גם הוא ושניהם מתו תוך שבוע מהחתונה. מספר בכאב הרב שם טוב: אני והרב

הראשי היינו נוכחים בחופתם ובהלוויתם, צריך להיזהר מלבוזות תלמידי חכם, וכל שכן רב ראשי בחכמה וביראה.

הרידב"ז היה רבה של סלוצק ורבי איסר זלמן מלצר היה אז ראש הישיבה בסלוצק. הרידב"ז היה מנהיג את קהילתו בתקופתו. הוא היה קנאי לדי' ולתורתו, לחם בכל כוחו ברם שניסה לשנות את המנהגים הקדומים. היו חמישה אנשים שהחליטו לנקום ברב על שהשתרר עליהם, הם מינו דיין חדש עליהם ללא רשות הרב. זאת היתה פגיעה נוראית ברב וכולם חיכו לראות מה יגיב הרידב"ז לבניו כבוד התורה. והנה בשבת עמד הרב ליד ארון הקודש, ליד עמוד רבי שלום מאשישוק מתלמידי ה'חפץ חיים' שהיה ידוע כגאון וצדיק וראש הישיבה רבי איסר זלמן מלצר. לפני קריאת התורה עלה הרידב"ז על מדרגות ארון הקודש והכריז: לפני מספר ימים מינו דיין בלי רשות כדי להכעיס. אילו הייתי סנדלר לאף אחד לא היו טענות עלי, אם הייתי חייט משיהו היה חולק עלי? וכאן למה חולקים עלי מפני שאני לומד תורתך הקדושה, מבקש אני ממך ד' שתצא לקנא את קנאתי, ומודיע אני בזאת שחמשת הפרנסים שעשו זאת לא יוציאו את שנתם. היה רעש גדול בקהל, כולם היו בהלם למשמע הדברים, כזאת קללה מהרידב"ז. רבי איסר זלמן מלצר היה המום והנה הוא רואה את רבי שלום מאשישוק ניגש להרידב"ז, הוא חשב שוודאי רבי שלום יעורר את הרידב"ז על דבריו החרिפים, והנה הוא שומע את רבי שלום לוחש באוזניו של הרידב"ז ואומר מה יהיה אם הם לא ימותו, זה יהיה חילול ד'. שמע הרידב"ז עלה שוב על הבימה ואמר שמכיוון שאמר לי שעלול לצאת חילול ד' אם הם יוציאו את שנתם, הרי אני מודיע בזאת שלא יעברו עליהם אפילו חמישה חודשים. כולם היו המומים. כמובן שאותם דברים התקיימו במלואם, כל חמשת הפרנסים נפטרו וכולם רעשו מכך.

מסירות נפש: הסיפור האמיתי מאחורי השיח המיתולוגי 'יעקב' של רבי יו"ט ארליך. יעקב שנכתב ע"י נכדתו ששמעה זאת מכילי ראשון. רעב נולד בעיירה ששמה רדו'מין, אבא ואמא שלו רצו בכל לבם שיגדל להיות תלמיד חכם, וגם הוא בעצמו רצה בכך ואהב את התורה. בגיל אחת עשרה וחצי נסע לעיר ברנובץ, העיר של רבי אלתן וסרמן, שם הוא למד בישיבה, ואחרי תקופה מסוימת המשיך הילד – כמעט בחור אל העיר סטולין, שם למד בישיבה גדולה וחשובה בהנהגתו של רבי משה מסטולין. בשנת תרצ"ט פרצה פתאום מלחמת העולם השנייה. מלחמה בה שישה מליון יהודים נהרגו על קידוש השם. הנער יעקב היה כבר בן שלש עשרה, מיד אחרי בר מצווה, ויחד עם קבוצה גדולה של תלמידים הוא שמע להוראת רבו וברח אל העיר ווילנה, לשם באו ונקצבו תלמידי ישיבות רבות שברחו מפני המלחמה שפרצה בעירם. בעיר היה רבי אהרן קוטלר זצ"ל, אשר למד יחד עם התלמידים הרבים בישיבה שקמה במהירות, וקול התורה מילא אותה מקיר לקיר. ביום אחד נגמרו ימי השלורה גם בישיבה החדשה הזו. באו חיילים גרמנים ורשעים ופרצו אל ווילנה. בפנים עצובות סגרו הבחורים את הגמרות וספרי הקודש, נשקו אותם במהירות ותכננו תוכניות בריחה בשקט. מי יודע מתי יפגשו את הגמרא שוב... הפרידה הייתה קשה, אבל לא היה זמן לבכות. נשאו הדמועות של סבא יעקב בפנים ובלילה חשוך – אפילו הירח התבייש להראות את עצמו בעולם המבולבל והעצוב הזה – עברו יעקב ובחורים נוספים את הגבול לרוסיה. זו הייתה דרך ארוכה וקשה. לאורך הדרך לחשו האחד לשני, כי עליהם לשמור על מרחק בטוח זה מזה, שלא ישימו לב אליהם, אבל שהמרחק לא יהיה גדול מדי כדי שלא יאבדו האחד את השני. הם קבעו להיפגש יחד בצד הרוסי של הגבול, במקום שנראה להם בטוח יותר. עבר הבחור הצעיר את הגבול, והנה הוא מוצא את עצמו – לבד במקום לא מוכר. אין לו מושג היכן הוא נמצא והיכן נעלמו כל החברים. המשיכו רגליו של יעקב ללכת מבלי לדעת לאן. הבחור פחד. רעד. לא היה לו עם מי לדבר ולמי לספר עד כמה שהוא רועד. רק אלוקים היה איתו, והוא ידע שהוא שומר עליו. פתאום, משום מקום, הגיע מולו קשיש, עם זקן לבן וארוך. שאל אותו סבא-יעקב: יש לך מושג היכן אני נמצא? הקשיש לא הבין את שפתו. הוציא דף נייר וצבע, צייר מפת דרך, נתן לו את הדף, הנהן ונעלם. וכך נותר יעקב לבד. רק שמיים וארץ והרים ורוח לילית ושמש של בוקר. הוא התקיים

מטיפות אחרונות של מים שנשארו אתו והרעב החל מציק. הוא עבר על פני יערות ואכל מן הפירות עצמחו שם. הלך יום, ועוד יום, בלילות נרדם על אבני דרך, מסתתר בין העצים, וכאשר השמש שוב זרחה, הוא המשיך ללכת. לפי המפה שנתן לו האיש הזקן הוא הלך, עד שהגיע לכפר. "כאן כנראה נמצא סוף העולם". חשב. השיער של יעקב גדל בינתיים ועם כובע הקסקט לראשו, איש לא ראה בו בחור יהודי. החליט להסתיר את זהותו ולחיות בכפר הזה עד שתעבור המלחמה. היה זה "קולחוז". כל חברי הכפר נאלצו לעבוד קשה. מיהדלי השדה ועוד עבודות קשות לטובת הממשלה, ובתמורה קבלו לחם לאכול, מים ותה לשתייה ואחת לשבוע – תלושים לקניית בשר. מובן שיעקב התנזר מהבשר הטרף וגם את שאר דברי המאכל לא רצה לאכול. התקיים רק על פירות וירקות ואגר לעצמו את התלושים בתקווה לשימוש בעתיד. ימים רבים הוא נשאר לבוש באותם בגדים שנקרעו בינתיים, ספר את הימים ולא התבלבל. זכר מתי באה השבת ועשה הכל כדי לשמור עליה. קידש על פרוסות לחם שאסף במשך השבוע ונזכר באמא שלו, האהובה, בוכיה מול נרות השבת, מתפללת עליו, יענקלה שלה. מהר מאד השתלב יעקב בעבודה בקולחוז. קיבל מבני הכפר טרקטור לעבוד אתו בשדה, בימים עבד קשה והתרחק מחברתם של הגויים. לא דיבר איתם רק שר. שירים של געגועים אל הבית, שירים של תורה, ושירן לעצמו פרקי משניות בעל פה. בלילות לא רצה לישון לצידם של הגויים. הרחיק אל השדות שבחוץ. ובשדה הפתוח חיות טורפות. זאבים, שועלים. ישן בין העצים ואיתו גפרורים ונפט. כאשר שמע לחש של חיה מתקרבת, הדליק מייד האש והחיות ברחו מפחד. המשיך יעקב לסמן לעצמו על דף כל יום שעבר. כך ידע על שבתות, על חגים, זכר אותם וכל חילול. היה לו קשה להיות לבד, יהודי בודד בין גויים מגושמים ורעים. רק הזכרונות מהבית הישן והטוב שאולי עוד יזכה לחזור אליו, מלאו אותו בכוח. כמו רוח רעה הגיעו השמעות אל הכפר הנידח. שמועות על צרות קשות שעוברות על יהודים בכל ערי אירופה. דאגה מילאה את לבו של הנער יעקב, דאגה שתלויה בתוך לבו כמו שק כבד, ואיש לא יודע. ובלילה בלילה, לבד על הטרקטור, כאשר גברו הגעגועים בלבו של יעקב לבית הטוב, לאבא ואמא שנשארו אי שם, לסטנדר בישיבה ולמילים מתוקות של גמרא, היה מוציא מכיסו מפוחית. הדליק מדורה קטנה של אש ושר. השירים כמו בכו את הבדידות שלו, דברו את שלא יכול היה לומר כי לא היה לו למי. באו אנשי הכפר כמו פרפרים אל הפרח. התיישבו בחצי גורן סביב יעקב, ובעיניים פתוחות הקשיבו לשירתו הקסומה. "איש מוזר" קראו לו כל בני הכפר. אף לא אחד מהם ידע מניין הוא מגיע, מהם השירים מלאי הגעגועים ובאיזו שפה מוזרה ובלתי מוכרת הוא שר אותם. פיו של יעקב היה חתום, ובשל כך שימים ארוכים הוא התקיים רק על מעט פירות וירקות הוא רזה מאד, ושערו גדל פרא. הוא שתק הרבה ורק הלך בכח ממגעועים. והנה **מגיע עוד ערב** ככל הערבים. יעקב התכוון לשנת הלילה, רצה להתרחק אל תוך השדה, בין העצים שם ינוח ויאסוף כוח ליום הבא. פתאום עצרו אותו כמה מבני הכפר. "ראש הקולחוז רוצה לדבר איתך" אמרו לו. היה זה

שליט הכפר, כמו פריץ רע לב. הכול פחדו ממנו. מבובל צעד יעקב אחריהם. לא היה לו מושג מה הוא רוצה ממנו. ראש הקולחוז ביקש ממנו לשבת ואחר הטיל את הפצצה בחדר. "מצאת חן בעיני, בחור". הוא אמר. "יש לי בת מוצלחת ואני רוצה שתהיה החתן שלה". הבחור נבהל. השפיל את עיניו ולא ידע מה לענות. "תקבל את כל הכבשים שלי ולול תרגולות שלם!" כך הבטיח ה"ראש". והוסיף להבטיח עוד הרבה מתנות שוות ערך. ועוד לפני שפתח סבא יעקב את פיו לדבר, אמר ראש הקולחוז: "הכל סגור, כן; מחר נחוג מסיבת אירוסין גדולה". כמו רוח חורפית מייללת עברה השמועה בין כל יושבי הכפר. "מחר, מסיבה" אמרו איש באזני חברו ולא בשקט. כולם חיכו בהתרגשות. ציפורים חגו במעגל סביב ראשו מגודל השער של יעקב. "חתן לראש הקולחוז" יזמרו ותושי הכפר בהתרגשות. לא תהיה יותר האיש המוזר והאלמוני של הכפר. יותר לא תישן בשדות, נתון לחסדי החיות הרעות. יהיה לך בית יפה. הכי יפה בכפר. תהיה כמו החתן של המלך. יהיה לך כסף. והרבה. תוכל לקנות בשר כשר. ולחם, ובגד ראוי ללבוש. כמה זמן כבר לא אכלת ארוחה חמה, ראוייה לשמה! בטנו של סבא יעקב התהפכה בקרבו. רגשותיו הסתחררו כמו בקרוסלה. הוא יכול לחיות חיים טובים. הוא יכול להיות השליט הבא של הכפר הזה. הוא יהיה שליט טוב, יעשה רק טוב בעושרו הרב. ואבא ואמא הטובים מרדז'ימין הרחוקה! ודפי הגמרא שנשארו אי שם! מה היו הם אומרים על ההצעה! אבל הם נותרו שם. מעבר להרי החושך. מי יודע אם עוד יראה אותם אי פעם.

יום המחר כבר הגיע. השמש ששלחה אליו בבוקר קרניים מעודדות, החלה להתגלש בין ההרים. החושך החל לעטוף את יעקב, היושב לו בודד על טרקטור בשדה. מרחוק נשמעו מנגינות עליונות. בטנו התהפכה בקרבו. אולי יתקרב אל מקום החגיגה, רק ייקח את הכסף שראש הקולחוז הבטיח לו ואחר כך יתחמק החוצה ויברח! אולי רק ישחק מעט ויאכל! והוא כל כך רעב וצמא. עוד דקות ספורות מגיעים לכאן שליחי ראש הקולחוז לקחת אותו בכוח אל המסיבה, בה הוא, היהודי הנווד והבודד, זה שלמד תורה מפי גדולי הדור, שהגמרא ואותיותיה מילאו אותו בקדושה, יהיה החתן לכלה... גויה. בבת אחת עזב יעקב את הטרקטור והחל לרוץ, לרוץ, ולרוץ אל המקום בו הניח את חפציו. נטל את תרמילו, והוא החל לברוח אל הכיוון הנגדי ממקום החגיגה. כאשר פתח את התרמיל הבחין בעשרות תלושי הבשר שאסף, וידע את אשר יעשה. את כל הלילה בילה יעקב עמוק בין עצי היער. רועד מפחד מן הגויים שמחפשים אותו ואולי ימצאוהו ויתפסו אותו. מרחוק שמע את צלילי התזמורת ומקרוב את נשיפות החיות הרעות שמילאו את היער. "ואולי נשאיתי היהודי האחרון בכל העולם?" עלתה לו מחשבה פתאום והוא נרעד. פתאום צפו ועלו מול עיניו תמונות. תמונות מן הבית הישן והטוב ברדז'ימין בית חם ואמא מסורה שמכינה את הקישקע לחמין של שבת. מתי הוא היה בבית הזה! הוא זוכר את עצמו ליד קטן שעמד מול אמא כאשר היא אפתה את החלות לשבת וידיה נפוחות מעמל. אמא שעבדה

כטוחנת כל השבוע. הוא הסתכל על הידיים ושאל: אמא, למה את עובדת קשה כל כך? ואמא ענתה לו: מי שרוצה ילדיו צדיקים עליו לעמול! מתי הוא דיבר עם אמא כך? לפני מאה שנה! אולי מאתיים! האם יחזור לראות אותה, ואת אבא, ואת תשעת אחיו ואחיותיו? עצי היער שהלילה צבע אותם בשחור, היטשטשו מדמעות כאשר נזכר, איך עמד מול אמא והקשיב לתפילתה מול נרות השבת. שמע איך היא בקשה מן הרבנו של עולם שישמור על ילדיה, שיגדלו יהודים טובים, תלמידי חכמים. איך הרטיבו הדמעות את ידיה הנפוחות. עיניה הסטובות והרטובות של אמא שהביטו אליו מן העבר הרחוק כל כך, נתנו לו פתאום כוח. הוא רוצה לענות להן, לעיניים הבוכות של אמא. להבטיח לה: "אמא. יענקלה שלך נשאר יהודי!" הוא יברח מכאן. הוא ישאר הכי יהודי שאפשר. הלילה הארוך והמפחיד הסתיים לבסוף. השמש עלתה מקצה היער וזרחה אל הכפר המנומנם, שכל אנשיה עייפים עוד מחגיגות האתמול. טרטור של מסוק נשמע. זה מסוק זעיר שהגיע ונחת באחת השדות, והביא איתו אוכל לבני הכפר. אחת לחודש הגיע בקביעות מן העולם שבחוץ אל הכפר המבודד. יעקב ידע כבר אתמול שהיום יגיע המסוק. הוא ניגש אליו. ומול פרצופו המופתע של הטייס הציג את עשרות תלושי המזון. "כל זה שלך, אם תסכים להבריחי מכאן" אמר לטייס, אשר מעולם לא ראה כל כך הרבה תלושים, שגם הוא היה רעב בימי המלחמה והמחסור האלו. הוא הסכים מיד לבקשות של יעקב, אשר עלה על המסוק, התחבא בין ארגזי המזון ונעלם מאוובקיסטן, הטרקטור נשאר שם לבד בשדות, מתגעגע לשירתו של הבחור. הגיע יעקב לסמרקנד שבבוכרה. שם, בבית הכנסת פגש ביהודי חם ששמו ר' יום טוב ארליך, חסיד סטולין. ר' יום טוב ריחם על הבחור הבודד, הכניס אותו אל ביתו ודאג לכל מחסוריו.

חתונה מרגשת. אחרי תקופה עברו שניהם לפריז שבצרפת. שם הייתה חתונה מרגשת בין סבא יעקב לבין סבתא יענטל עמו"ש, ניצולת מחנה אושוויץ. זו הייתה חתונה שמחה ועצובה גם יחד. בודדה הייתה הכלה ובודד היה החתן. נשמותיהם של ההורים, האחים, האחיות, הסבים והסבתות הסתכלו עליהם מלמעלה ונתנו את ברכתם. הם לא היו איתם להובילם אל החופה. סביב החופה עמדו חברי החתן, בודדים כל אחד ממשפחתו. העצב תלוי היה בעיניהן של חברות הכלה שעמדו בעזרת הנשים. זכר כל היהודים שנהרגו על קידוש השם ריחף באוויר. אחרי שיצאו החתן והכלה מחדר הייחוד ושירת "עוד ישמע" פסקה, השתתק פתאום האולם. ר' יום טוב ארליך הוציא את כינורו והחל לזמר את שירו של חתן השמחה. שיר שהלחין וחיבר במיוחד לכבוד החתונה. שיר שסיפר את המסע הקשה שעבר סבא יעקב עד שהגיע לאמריקה והקים בה את ביתו. אחר שסיים ר' יום טוב את השיר, לא נשאר עין אחת יבשה. זה השיר של סבא שלנו, אשר לולי מסירות הנפש שלו, ואילו לא הוציא הקדוש ברוך הוא מן המצרים הפרטי שלו, אי שם בכפר שליד אוזובקיסטן, לא היינו כאן כולנו היום.

מתוך הספר הנכבד רב הכמות והאיכות "מלאכת בורר" הספר המקיף על מלאכת בורר, ומבואר בו כל פרטי מלאכה מורכבת זו בצורה של פסקי הלכות עם מקורות הדברים, עם דגש מיוחד על כלים מכלים שונים שהתחדשו בזמננו, נכתב ביגיעה רבה במשך שנים רבות ע"י רבי מרדכי טננבאום שליט"א מחשובי האברכים בכולל מורשה ודעת, לאחר שהתייעץ עם גדולי הרבנים בכל ענין וענין.

ושמתי כפי עליך ופני לא יראו. קצת הלכות באמירת תחנון: אסור לדבר בין שמו"ע לתחנון גם לא דברים שבקדושה כגון בריך שמיא, עלינו לשבח, אשר יצר וכדו', אבל אמן ואיש"ר וכן עליה לתורה אומר. והמודבר בין תחנון לשמו"ע מפסיק מעלת אמירת תחנון שהיא מסירה המקטרגים ומצילה ממוות כמבואר בב"מ פ"ו. **בנפילת אפים** יש ליפול ולכסות פניו עם בגד או טלית ולא על היד ממש כי הגוף וידי אחד הוא. ויכול ליפול על שולחן בלי היד. כשאדם נקלע למקום של"א תחנון מכל סיבה שהיא יש לנהוג כמותם, וי"א שישלים אח"כ בצנעה באופן שלא ייראה כלא תתגודדו.

הלכות הקשורות לפרשה

ויתעכב, אי"צ להודיע לבני הבית שמתעכב אף שעכשיו יצא שביריתם לא היתה לאלתר, מאחר וזני הבית ברוך כדון ורק מחמתו אינם אוכלים ואין זה חסרון בלאתר. ורק אם כבר קודם צאתו יודע שהשבת יאחר, צריך להודיע לבני ביתו דבר זה שלא יבררו שלא לאלתר. וצריך להיזהר בזה בשבת שיועד שתתאחר שעת הגעתו מהבית, כגון בשבת הגדול, או בשבת ראש חודש להורות לבני הבית שזמן הסעודה יתאחר ולכן שיתחילו את ההכנות לסעודה שיש בהן דין בורר בזמן מאוחר יותר. ג. מצוי בזמננו בפרט בשמחות שעושים כל מיני עיצובים הן במאכלים שבוררים מאכלים (כגון ע"י קילוף או ברירת מין מתוך כמה מינים) למטרת נוי והן בכלי האכילה שבוררים כלים מסוגים שונים כדי לעצב את השולחן וכדו'. ויש לדון כאשר מכינים זמן רב לפני הסעודה דברים אלו האם נחשב כביריה לאלתר, שהרי נהנים עכשיו מהדברים אף שאינם אוכלים עכשיו או שמא אין זה נחשב לשימוש שהרי אוכל וכן כלי אכילה נועדו בעיקרם למטרת אכילה ולא למטרת נוי. וי"א שאין זה נחשב לביריה לאלתר וצריך לשים לב לכך.

שבת. נאמר בפרשה: "וַיִּשְׁמְרוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַשִּׁבְתָּ לַעֲשׂוֹת אֶת הַשִּׁבְתָּ לְדָרְתָם בְּיָמֵי עֹלָם". החת"ס מבאר הפסוק (בדרושים ואגדות) על פי מה שהביא רש"י בכמה דוכתי דושמרתם זו משנה שישנונו ולימודו התורה, וגם כאן בא הכתוב להזהיר שילמדו הלכות שבת על בוריה כדי לעשות ולקיים את השבת. וכבר ידוע מה שכתב המ"ב בהקדמה להלכות שבת שמלאכת בורר מצוי מאד להכשל בה מחמת חסרון ידיעה, והביא בשם היערות דבש שאי אפשר כלל במציאות שינצל מאיסור שבת אם לא ילמד כל הדינים על בוריים היטב היטב. **קצת דברים במלאכת בורר. א.** אדם שיש במינו סלט ביצים או סלט ירקות ויש בו בצל, והוא רוצה לאכול הבצל אבל אינו רוצה כמות כזאת ורוצה למעט הבצל – הדבר מותר, כיוון שאין כאן מציאות כלל של אוכל ופסולת, שהרי הוא רוצה במין זה של הבצל והראיה שהוא אוכלו, אלא שרוצה מעט ממנו. **ב.** אדם שאמר לאנשי ביתו שמגיע מבית הכנסת בשעה 11 בכדי שידעו מתי מתחילה הסעודה ויבררו באופן שיהיה הדבר לאלתר, וכשהגיע לבית הכנסת התברר שיש השבת קידושא רבא

ידיעות חשובות וכן דברים חשובים מגדו"י ערוך בדרך של שו"ת

נכון שהתכחשתי לחוב הזה, אבל זה לא מתיר לכם להתכחש לחוב שלכם לתת לי את הדירה שלי!! טוענים רבני הקופה, הלא בחתימת ידך הסכמת שההגרלה נעשית ע"י רבני הקופה, ושיקול הדעת שלנו אומר שמכיון שברור לך וגם לנו שלא נתבע אותך, לא בבי"ד ולא בערכאות, אזי בהחלטתך שלא לתרום הוצאת את עצמך מהאפשרות לזכות. טוען ה"יוכנה": החלטת רבני הקופה יכולה להכריע בדבר שהוא ענין של שיקול הדעת, אבל כאן הרי זה כ"טועה בדבר משנה", שמכיון שאני חייב, אפילו אם אין בדעתכם לתבע, זה לא מפקע את החוב שלי ו"יכולה שלי!!!! הדין עם מי?!!!!

חידות: **חידות פרשת שבוע:** א. היכן כתוב בפרשה פורים בתוך מילה אחת? ב. היכן פסוק בפרשה ובו ארבע שקל? ג. באיזה דין בפרשה עשיר ועני שווים? ד. איזה שכונה מפורסמת מזכרת בפרשה? ה. איזה פסוקים בפרשה אומרים בכל שבת? ו. מה בפרשה בשימוש כל השנה האחרונה? **חידות ידע תורני:** ז. איזה דבר אם יש עדים לא יחרגו, ואם אין עדים יחרגו? ח. מתי מוחל אסור למול את בנו שלו? ט. איזה בעל חי הזכר אסור באכילה והנקיבה מותרת באכילה? י. איך יתכן אדם יושב תחת עץ הוא עובר על איסור דאורייתא, ואם בא אדם ותלש עלה מהעץ אין איסור לשבת תחת העץ? יא. מתי אומרים אשרי במעריב? יב. מתי אומרים אשרי בבליה? **חידות זמירות שבת:** יג. מי מוכן מבעוד יום? יד. מה לא תאכל? טו. מי נודע? טז. איפה נשיר שיר חדש? יז. מי ראשון? יח. מי מספר? יט. מי ירוץ? כ. מה שלוש פעמים? כא. מתי מזמינים? **חידות לשאל את הילדים:** כב. מתי לא איכפת לאמא שהתינוק שלה יורד למטה ומשחק בכביש ראשי? כג. איזה קריאה קוראים ג"פ ביום? כד. חג הפה מדבר, מה זה? כה. איזה מאורע בשנה מוזכר בו שם של חג אחר? כו. איזה אבר בגוף אומרים עליו שהוא טהור או זהב או טוב. וכו'. **כז.** איזה חג בשנה הוא גם שם של אדם?

תשובות: א. כסף הכיפורים. ב. פ"ל פ"ג מוזכר 4 פעמים המילה שקל. ג. מחצית השקל. ד. אחיסמך לא ו. ה. לא טז יז בשחרית בשב"ק. ו. מסכה. ז. רש"י שמות כב ב. בא מחמתות ועדים התרו בו חייב עליו אם הרגו, עיי"ש. ח. כשיש צרעת במקום מילה. ט. תרגול דאגמא אסור ואשתו מותרת נדה דף נ. י. עץ אשירה אסור לשבת תחתיו כי נהנה מהצל ואסור להנות מע"ז, ומובא בשו"ע י"ד קמו שאם גוי תלש עלה מהעץ ביטול ע"ז זה מבטל את הע"ז. יא. סימן קמח ברמ"א ובמשנה"ל מובא שהשוכח מנחה יאמר אשרי לפני מנחה השני במעריב. יב. בלילות. יג. זמר מה ידידות: "מבעוד יום מוכנים תרגולים מפותמים". יד. אשת חיל: "ולחם עצלות לא תאכלי". טו. אשת חיל: "נודע בשערים בעלה". טז. זמר צור משלו אכלנו: "יבנה המקדש עיר ציון תמלא ושם נשיר שיר חדש". יז. זמר יום זה מכובד: "ראשון הוא למקראי קודש יום שבתון יום שבת קודש". יח. זמר יום זה מכובד: "השמים מספרים כבודו". יט. ידיד נפש: "ירוך עבדך כמו איל". כ. זמר כל מקדש שביעי: "סועדים בו לברך שלוש פעמים". כא. זמר מה ידידות: "מערב מזמינים כל מיני מטעמים". כב. בשבת בריכוזים החרידים שגורים בשבת. כג. קריאת שמע. כד. פה-סח. כה. יום הכי-פורים. כו. לב זהב לב טוב לב טהור. כז. פסח.

חידון משמעותיות מילים לכי תשא: ו' משמעויות למילה אשה: אשה - הקטרה על אש המזבח. "להקטיר אשה לה" (שמות לז). "ריח ניחוח אשה לה" רש"י: לשון אש והיא הקטרת איברים שעל המזבח (שמות כטי יח). אשה - נקבה. "לזאת יקרא אשה כי מאיש לקחה זאת" (בראשית ב. כג). אשה - אשה נשואה. "מהר ימהרנה לו לאשה" (שמות כט. טו). אשה - האיש שלה. בעלה. "אשה יקימנו ואשה יפרנו" (במדבר ל יד). אשה - לשון נקבה "וחמש היריעות תהינה חוברות אשה אל אחותה" רש"י: אחד אל אחד בלשון נקבה (שמות כו ג). אשה - האש שלה.

בכל ענייני העלון, וכן להשיג את העלון במיל או בכסף יותר גדול אפשר לפנות למי בכל ענייני העלון, וכן להשיג את העלון במיל או בכסף יותר גדול אפשר לפנות למיל:
456alon@gmail.com 0527633431

לקבלת העלון בפקס יש להתקשר לטלפון 0361803383

מכאן יסוד גדול שכשאתם מתפלל לקב"ה נפתחים שערי רחמים ואין לנוח ולשקוט אלא להמשיך לבקש עוד ועוד שפע שניתן אז. ואם למשל יש למישהו חולה בביתו ומבקשים מהקב"ה שישלח לו רפו"ש לא לנוח ולשקוט אלא להמשיך לבקש רחמים שיהיה יותר חזק ממקודם, וכמו"כ אדם מבקש ישועה לשלם את החובות שיבקש גם שתהיה לו פרנסה בשפע ולא להסתפק רק בפרעון החובות. מפי רבי שמשון פנקוס.

שאלה: בימים אלו כבר מתחילים לדבר על חזרה לשמחות המוניות כבעבר, מה אפשר לקחת מהקורונה לטובה בעניין זה? **תשובה:** כידוע למרות כל הצער ועוגמת הנפש שנגרמו מהגפיה הנוראה, אנשים מודים ומברכים על השנה האחרונה שלא היו צריכים לרוץ כל ערב משמחה לשמחה, ונכון שאנשים שמחים בשמחות כל קהילתם אבל הטיחרה הגדולה שיש בזה שהאדם צריך לרוץ כל ערב לשמחה, ובעל השמחה בקושי שם לב שהוא הגיע מרוב עומס של אנשים, זה דבר טוב שאפשר לקחת מימים אלו.

שאלה: בימים אלו מתחילים הנקיונות בבתינו, במה כדאי מאוד להיזהר ולהישמר בניקיונות עם החומרים החריפים של היום גם לאנשים מבוגרים? **תשובה:** כשמנקים את הבית עם חומרים צריך דבר ראשון ללבוש כפפות, להשאיר כלונות פתוחים ובשפ"א לא לערבב חומרים, אקומוקיות, מסירי שומנים וכל סוגי הקי נגד גזים, כי זה יכול לגרום לאסונות רח"ל. ומי שמרגיש בעיה בשימיה תוך כדי שימוש בחומרים ירוץ למקום פתוח, ישנה הרבה וישאף אויר צח ובמקרה הצורך לפנות ליעוץ רפואי... כיום אפשר להעזר במסכות, שיש נגד הקורונה כדי לא לשאוף לגוף את הרעלים החריפים שיש בחומרים הנ"ל.

שאלה: איתא ברמב"ם ולא יטיל עליה (על האישיה) אימה יתרה. מה זה כולל? **תשובה:** פשוט לא למשול בבית בהטלת אימה ופחד, אלא להניים לעצמו שהוא כשורה בלבד. ולא ה"הטוב בבית כמו דיקטטור ושר המטשרה והאשה מפותחת כולה שלא עשו לו רע; ולא יגעו לו בדברים שלו; ולא אם מוכנה לו ארוחת ההורים; ואם כל הבית הפוך. ולפעמים מספיק שלא הדליקו או הבוליר בזמן. צריך תמיד להפנים של קרה כלום. תמיד צריך לדעת להתנהג בעדינות ובהתחשבות. וכשינתנה בעדינות ובידיעה שהבית הוא של שניהם בשווה ובכבוד אז הוא יהיה מלך אמיתי שמכבדים אותו. והיות והרמב"ם כותב שלא יטיל אימה יתירה ש"מ שאימה טבעית ורגילה אפשר ואולי אפילו צריך שזה יהיה, ומה זה? אומר רבי אברהם גנחובסקי שרק אם היא עושה מעשה אשר לא יעשה כמו למשל: אם כשההורים באים היא אומרת להם אפי' שבעלי אמר כמה טוב היה שלא הייתם באים, אבל מצד"א אין מעיה שבאתם וכדו' ככה מצב לא יצחק, רק כשהולכים יחדיו ישתוק שתיקה ארוכה שאומרת הכל וזהו, וזה אימה טבעית ונורמלית. אבל את זה יעשה רק כשנעשה מעשה חמור כהנ"ל, אבל אם סתם באופן קבוע לא מוכנה לו ארוחת חורים בזמן וכדו' יכול לנסות לבקש בבקשה רבה שאם אפשר זה מאוד חשוב לו שיוכל לישון בזמן וכו' ולא מעבר לכך. ואם יעשה כך, דבריו ישמעו בקרב וחייו יהיו מאושרים.

שאלה: איך מחזירים אהבת תורה בילדים? **תשובה:** להקדיש זמן ללמוד בבית. שהילדים יראו שאבא לא רק קורא עיתון אלא גם לומד. והרבי מבעל הביא בשם אביו הרה"ק מבולגריה שאדם שמבלה זמנו לריק יזהר מאוד לא לעשות זאת ליד ילדיו, ואפי' שהוא לא באמת לומד יעשה כאילו הוא לומד בשביל שבינו לא יתרגלו לבטלה. וכידוע ההורים רוצים מאוד שהבנים יהיו טובים בשביל לא צריך שגם ההורים יהיו שווים משו, ועליהם להתאמץ בכך.

שאלה בחושן משפט: אגודה פלוגית ערכה מסע התרמה שבסופו תתקיים הגרלה בין התורמים על דירה. כמובן שההגרלה נעשתה בנוכחות רבני הקופה שהכל על דעתם, עו"ד וכו'. והנה עלה בגורל ראובן הזוכה המאושר שזכה בדירה. רגע לפני שהתקשרים לבשר לו על הזכייה, בודקים בהנהלה שהתרומה שלו אכן מסודרת ואין בה טעות. ו... הופ. ההוי"ק שלו חזרה פעם אחר פעם. אין אישור. בעצה אחת החליטו רבני הקופה שמתקשרים אליו מהמעמד ומבקשים ממנו לסדר את ההוי"ק אז לשלם במזומן וכדו'. הזוכה כמובן לא ידע ששמו עלה בגורל. ומשמע שהבנק לא אישר את ההוי"ק, אמר למתקשר "לא נורא, הכל משמים. אז לא תרמת לך", אנהר פרצה מפני השומעים הרבים שהיו שם והאמינו לשיחה. במתי רגע הוא הפסיד דירה. אילו היה יודע... ואז ערכו את ההגרלה פעם נוספת, עלה מי שעלה, בדקו שהכל תקין אצלו והתקשרו לבשר לו על הזכייה שנפלה בחלקו וכו'. עברו יומיים, והזוכה הראשון שמע על מה שהיה מאחורי השיחה שהיתנה אותו והצטרע עיי"כ מאד. הוא פנה להנהלת הקופה וטענתו בפיו: הלא לפי ד"ת תורה אני חייב מדין נדר, את הכסף לקופה, כי קיבלתי. להבדיל לפי החוק אני גם חייב, כי קיבלתי תמורה בכך שהשתתפתי בגורל. אילו הייתם טובעים אותי בבי"ד או בערכאות הייתם מוצאים את הכסף ממני. אז

שאלה: מה פרוש הפסוק וראית את אחרי ופני לא יראו? **תשובה:** אומר החת"ס שכוונת הפסוק היא כך: פעמים רבות אנו רואים בעולם דברים שונים שנעשים מבלי שיש לנו יכולת להבנים למה כך ולמה כך, אבל לאחר שנים ארוכות לפתע מתברר לנו איזה פזל יפה הקב"ה חיבר לנו בצרה הזאת והזאת, איזו ישועה עצומה צמחה מדבר פלוני... האדם צריך לחיות בידיעה שהקב"ה טוב ומטיב וגם כשהוא עושה משוה שבתחילה נדמה לנו שהוא מאוד לא טוב, בבי"א הוא צריך להאמין באמונה שלימה שזה הדבר הכי טוב ואח"כ תגיע הישועה שהוא חפץ בה. הדרשנים נוהגים להביא עיי"כ סיפור: פעם אברך ירושלמי נקלע לחובות והוא נאלץ לכתת רגלים ולהסתובב בין נדיבי עם בארצות נכר. באחד הימים הוא נכנס לביתו של גביר גדול וביקש את תרומתו, הלה החל לצעוק עליו צעקות רמות והפליא בו טיעונים קשים על הפרזיות שלו שאינו עושה כלום רק פושט יד וכו' כנהוג. בכל אותו הזמן האברך שמע הכל בשוויון נפש מבלי להוציא מהג' מפיו, לאחר כמה דקות של צעקות הוציא העשיר אלף דולר והביא לו, לפני יציאתו מהבית שאל אותו העשיר אינני מבין אותך אבקש שתסביר לי משוה. אני עומד וצועק עליך ואתה נשאר אדיש, מה הפני שזה? ענה לו האברך אני אגיד לך את האמת הפשוט עליית אלך אמר לי הדרייבר שנהגך לצעוק ואח"כ לתת סכום יפה, ועי"ד זה הגעתי אליך, הבנתי שהצעקות הם היכי תימצא לקבל את התרומה. היכיתי שתגמור, כדי שאוכל לקחת את הכסף וללכת. זו נקודת האמונה, כשאדם קובע בליבו שהכל מתוכנן ונעשה בגזירת עליון, הקשיים לא מעיקים עליו! האמונה נוסעת אצלו את ההכרה שזהו חלק מהתהליך שהוא אמור לעבור, והכל לטובתו. הידיעה הזאת מחזקת אותו ונוסכת בו תקווה לעבור את הקשיים בצורה קלה יותר.

שאלה: האם יש בפרשת השבוע עצה איך להצליח? **תשובה:** כן. רש"י אומר שלוחות הראשונות נשתברו כי היו בתשואות וקולות ולכך שלטה בהן עין הרע. ואילו לוחות שניות שהיו ללא פרסום נשארו. וכך אמר הסטייפלער אדם שרוצה להצליח במשהו יעשה זאת בלי פרסום. ולת"ח אחד שהיו לו צרות יוצאות מגדר הרגיל אמר שזה בגלל ששמו התפרסם. ומצווה שנעשית בפרסום יורד רוב הערך שלה. ויש בארץ יהודי שמחזיק למעלה מאלף אברכים ברשת כוללים הפרוסה בכל הארץ והוא משלם בזמן ויותר מהרגיל. הוא סיפר לי שפעם שטיימן שאל אותו אמור לי למה לא תהיה מצליח כ"כ, הרי אני מכיר אותך אתה לא ידוע כהמי מוצלח בעולם באסיפת כספים? אמר לו ראש הרשת אולי זה בגלל שאני משלם בזמן? אמר לו הרב שטיימן לא נ"ל. אמר לו אולי זה בגלל שלפעמים אם נשאר לי אני משלם יותר? ענה לו הרב שטיימן לא נראה לי. ואז שאל הרב שטיימן איזה שלט תלוי על הכוול שלך גדול או קטן? ענה ראש הכוול אין שם שלט בכלל! קם הרב שטיימן ממקומו וא"ל לכן אתה מצליח.

שאלה: כמה זמן תארך מלחמת גוג ומגוג? **תשובה:** רבי יחזקאל אברמסקי אמר שמקובל אצלו מתלמידי הגר"א שמלחמת גוג ומגוג תארך 12 דקות בלבד, ובמלחמה זו שליש מהעולם ימותו ושליש יפצעו, ושלש ישרדו ללא פגע. מפי רבי משה שטרנבוך.

שאלה: באיזה הלכה יש הרבה שמזלזלים? **תשובה:** נט"י קודם התפילה הוא חובה, ולדעת הרמב"ם מי שלא נוטל ידיו קודם התפילה לא יוצא ידי"ח אפי' בדיעבד, והמשנ"ב הביא שדלינא אינו חוזר ומתפלל...

שאלה: האם על אברך מתמיד ללמוד נ"ך על חשבון הלימוד? **תשובה:** רש"י על הפסוק "ויהי ככלות משה" אומר שעל תלמיד חכם להיות בקי בכד' ספרים.

שאלה: אדם שעשה עבירה וחזר בתשובה והתפלל שה' יסלח לו, במה נהיה מצבו יותר טוב מאשר לפני כן? **תשובה:** לאחר חטא העגל משה ביקש מהקב"ה שיסלח לעם ישראל, ואכן הוא נענה וכתוב והנחם על הרעה לעמך, אך בהמשך הפסוקים רואים שמשה לא הסתפק בזה אלא ביקש שהקב"ה ימשיך להאיר פניו לישראל כמו דכתיב פני ילכו והניחותי לך, ועדיין לא נח משה וביקש הראני נא את כבודך והיינו יג מידות של הקב"ה דברים שלא היו קודם מעשה העגל. ומקשים המפרשים מדוע משה ביקש יותר מאשר היה קודם החטא, ומתרגמים המפרשים שרואים

הגדות של פסח

אוצר הספרים

הבמה לסקירת
ספרים ומחבריהם

הברכות כהלכתן

הגאון רבי יאיר יששכר ינאי
הלכות בברכות

מחבר הגדה ??

לקראת שבוע הבא
נפרסם בעזי"ת בצורה
מיוחדת הגדות של פסח.
צור איתנו קשר עוד היום
לפרסום ההגדה שלך על
גבי 'קובץ גליונות'.

ליצירת קשר פנה עוד היום
למערכת 'קובץ גליונות'

לפנות לטלפון 0533145900 או במייל
k.gilyonot@gmail.com

ואכלת ושבעת וברכת

הברכות כהלכתן

המחבר: הגאון רבי יאיר יששכר ינאי שליט"א

קובץ תשובות מיוחד ממרן שר התורה רבינו הגר"ח קנייבסקי שליט"א
בראשו הסכמת גדולי הפוסקים זצוק"ל ויבלחט"א

חיבורים רבים נתחברו על הלכות ברכות, ואף המחבר הרה"ג רבי יאיר יששכר ינאי
כבר הוציא לאור עולם בעבר את ספרו המקיף על הלכות ברכות ושמו מפארים יקבנו
'הברכות כהלכתן'. ומאז יצא ספרו לאור ונצטרף לחיבוריו הנודעים נתקבל הספר
בחבה מרובה אצל תופשי התורה, בפרט נודע הרב המחבר שליט"א כיגיעתו לליבון
ההלכה אצל גדולי מורי ההוראה של דורנו, החל ממרן הגרש"ז אוירבאך זצוק"ל, ומרן
הגרי"ש אלישיב זצוק"ל, ומרן הגר"נ קרליץ.

ועתה לאחר עמל של עוד שנים מוציא לאור מהדורה מורחבת
ומעודכנת, עם שאלות נודעות למעשה בחיי היום יום, והמאכלים
המתחדשים מעת לעת.

הספר סודר מחדש ונוספו בו מאות הלכות ופסקי הלכות מגדולי הפוסקים, והרי הוא
כשולחן ערוך מבואר ומפורט על הלכות ברכות ומסביביו.

במהדורה זו נוספו גם ברכות הודאה וראייה, סעודה ברכת המזון וזימון.

על הספר הסכימו מרן שר התורה רבינו חיים קנייבסקי שליט"א

ולחב"ח"ה- מרן הגאון רבי חיים פנחס שיינברג זצוק"ל

מרן הגאון רבי ניסים קרליץ זצוק"ל

הגאון רבי משה הלברשטם זצוק"ל

ויבלחט"א הגאון רבי מנחם מנדל לובין שליט"א

הגאון רבי יהודה ארי' הלוי דינר שליט"א

והגאון רבי מרדכי שמואל איידלשטיין שליט"א.

יח"ר שיתקבלו הדברים בחבה בבי מדרשא.

להשיג :

בחנויות הספרים

לראותם

לראות את גדולי ישראל

עלון מס. 35 | אדר תשפ"א | יו"ל ע"י מערכת "קובץ גליונות" | k.gilyonot@gmail.com

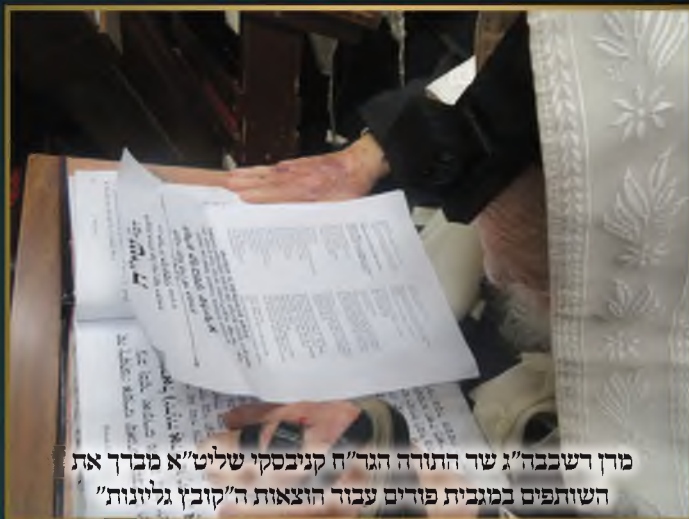
גדולי ישראל בקריאת המגילה

הגר"י איכנשטויין שליט"א

מזן רשכבה"ג שור התורה הגר"ח קניבסקי שליט"א מברך את השותפים במגבית פורים עבור הוצאות ה"קובץ גליונות"

סדר לימוד בליל פורים בשיבת אורחות תורה

מזן הגרא"י קוק שליט"א

ילדים מחופשים מתברכים בערב פורים

מזן הגרב"ד פוברסקי שליט"א בשמחת פורים

ישיבת סלבודקא

שנה לפטירת הבחור יהושע הלוי ביום
בחורי ישיבת תורה בתפארתה עדכו סיום הש"ס לע"נ

סדר לימוד בליל פורים בשיבת פוניבז'

הגדמ"ש אדלשטיין שליט"א בלחיים

מעמד סיום הש"ס בישיבת מאור התלמוד ע"י הבה"ח אביעד יפרח נ"ו

בהשתתפות ראש הישיבה הגאון הגדול רבי אברהם יצחק הכהן קוק שליט"א ורבני הישיבה

שמחת פורים במעוזנו של חבר מועצת גדולי התורה

הגאון הגדול רבי אריה לוי שליט"א ראש ישיבת הנגב שבר שביד

התרופה כשרה לפסח? חמודי מצה

לרשותכם ארבע אפשרויות לבירור כשרות התרופות לפסח תשפ"א

באפליקציה
או באתר

אפליקציית
כללית
או באתר: clalit.co.il

חוברת
מעודכנת

בהפצה
בעיתונות
החרדית

רובוט ווצאפ
חכם

שילחו בווטסאפ
את שם התרופה
למספר 055-9982701

מוקד טלפוני
קולי 2701*

זמין לשירותכם
24 שעות ביממה
מכל טלפון

